

УКРАЇНА
В ДРУГІЙ
СВІТОВІЙ ВІЙНІ
Том 1

ЛЬВІВСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ім. ІВАНА ФРАНКА
ІНСТИТУТ УКРАЇНСЬКОЇ АРХЕОГРАФІЇ
ТА ДЖЕРЕЛОЗНАВСТВА ім. М. ГРУШЕВСЬКОГО
НАЦІОНАЛЬНОЇ АКАДЕМІЇ НАУК УКРАЇНИ

УКРАЇНА В ДРУГІЙ СВІТОВІЙ ВІЙНІ

У ДОКУМЕНТАХ

Збірник німецьких архівних матеріалів
Том 1

Зібрав і впорядкував
Володимир КОСИК

Львів

1997

ББК 63.3 (4 Укр) 624
УДК 94(477)

**Надруковано за ухвалою Вченої Ради
історичного факультету Львівського державного
університету ім. Ів. Франка**

**Переклади німецьких документів здійснили
викладачі і студенти Львівського
державного університету:
В. Кам'янець, А. Дахній, О. Фешовець,
О. Бідонько, С. Пташник, В. Солук**

ISBN 5-7702-1029-X

© Володимир Косик, 1997

Найважливіші скорочення

Абвер	Служба розвідки і контррозвідки Верховного командування вермахту
Вермахт	німецькі збройні сили
в.о.	воєнна округа
ГГ (ГГ)	Генералгубернаторство
ЕК	Айнзацкоманда поліції безпеки й служби безпеки
НКВД	Народний комісаріат внутрішніх справ
ОКВ (OKW)	Верховне командування вермахту
ОУН	Організація Українських Націоналістів
ПУН	Провід Українських Націоналістів (до 10 лютого 1940 р. провід об'єднаної ОУН, від цієї дати провід ОУН-Мельника)
с/г	сільськогосподарський
СД	Служба безпеки і розвідки, очолювана райхсфюрером СС, політична поліція
УВО	Українська Військова Організація
УНО	Українське Національне Об'єднання (Берлін)
УНРада	Українська Національна Рада (Київ)
УНР	Українська Народна Республіка
УЦК	Український Центральний Комітет (Краків)
УПА	Українська Повстанська Армія

Від автора збірника

Існує твердий закон життя: суспільство, як і людина, мусить мати пам'ять. Пам'ять про своє минуле. Воно мусить знати свою історію. Адже без знання історії важко розуміти сучасність, а ще важче будувати майбуття.

Відомо, якщо історія перешкоджає життєвим інтересам якоїсь держави (імперії) чи партії, її цілком або частково замовчують або перекручують на свою користь. Так творяться політично-історичні міфи, далекі від правди. А будь-які міфи, як звичайно, спричиняють протистояння у суспільстві і не дають змоги дійти злагоди. Поборювати ж їх можна — і треба — лише документами.

Друга світова війна завжди присутня в пам'яті українського суспільства. Вона в пам'яті тих, хто боровся проти гітлерівської Німеччини на фронтах чи під окупацією. Але в Україні проти німецьких окупантів боролися дві ворогуючі між собою сили: радянські війська і радянські партизани з одного боку та українські національно-визвольні сили — з другого.

Різниця між ними незаперечна: перші боролися за збереження радянської імперії, поневолення і сталінського тоталітаризму, тоді як другі — ОУН і УПА — були противниками не лише жорстокого диктаторського націонал-соціалізму і його блідого союзника — фашизму, а й більшовицької диктатури та російсько-радянського поневолення України, тобто вони боролися за волю, за Українську незалежну державу, за краще майбутнє і добробут народу.

Вже під час війни почалася між цими двома таборами збройна боротьба на життя чи смерть, яка тривала й після війни. Щоб могли успішно боротися проти ідеї незалежності України, яка загрожувала існуванню імперії, та вкрити ганьбою збройну боротьбу національно-визвольного табору, Москва вдалася до творення різних політичних міфів, як, наприклад:

— українські націоналісти служили Німеччині, провадили колабораціоністську політику з „фашизмом“ (хоч Україна була окупована не італійським фашизмом, а націонал-соціалістичною Німеччиною);

— ОУН і УПА не боролися проти нацизму, проти окупан-

тів, а лише проти радянських партизанів і червоної армії, при чому вбивали невинних людей;

— ОУН і УПА не були переслідувані німцями.

Такими фальшивими аргументами Москва намагалася ширити ненависть серед населення до Українського Визвольного Руху, до ОУН і УПА. З допомогою закордонних компартій та проросійських кіл Москва поширила ці міфи і на західні держави.

Друга форма міфів — це міфи, створені українськими політичними противниками ОУН-Бандери. Намагаючись применшити вагу й історичне значення цієї організації та укріпити власну позицію на арені українських політичних сил у минулому й сучасності, ці політичні противники бандерівців також причинилися до творення міфів.

Серед найголовніших із них треба згадати міф про те, що Акт відновлення незалежності Української держави 30 червня 1941 р. був погоджений з німцями і є доказом колаборантства ОУН-Бандери з німцями. Другий міф — це міф про „братовбиство“ ОУН-Бандери, побудований на нез'ясованому вбивстві — правдоподібно радянським агентом — О. Сенника і М. Сціборського у Житомирі 30 серпня 1941 р. Третій міф — не підтверджене жодними документами твердження, що Т. Бульба-„Боровець“ в порозумінні з президентом УНР А. Ливицьким у Варшаві та з ОУН-Мельника створив УПА, яка боролася проти німців уже в 1941 р. Документи заперечують згадані політично-історичні міфи.

Збірник документів, який пропонуємо історикам та усім, хто цікавиться історією, має на меті не лише допомогти боротися проти політичних міфів, які знаходимо сьогодні навіть у підручниках історії, але передусім допомогти відтворити реальність і комплексність історичних фактів і подій та історичного процесу.

Цей перший том містить документи, що датуються 1941 роком. Він допоможе дослідити стан української політичної думки напередодні німецько-радянської війни і в перші місяці окупації. Документи дають можливість порівняти візію майбутнього тодішніх українських політичних груп і бачити їхнє ставлення до Німеччини. Дальші томи доповнюватимуть перший том (також і 1941 р.), і в них численні документи

свідчитимуть про збройний спротив і переслідування націоналістів німцями.

Збірник документів позбавлений будь-якої дискримінаційної селекції. Бралось до уваги найголовніші документи. Треба підкреслити, що німці реєстрували те, що справді діяло, тому їхні документи відтворюють реальний стан речей.

Документи стосуються передусім політичного аспекту німецької окупації і боротьби та докладно з'ясовують політику гітлерівської Німеччини щодо України. Вони загалом впорядковані хронологічно, але в окремих випадках можуть бути підібрані тематично.

Врешті, хочемо сказати, що, публікуючи документи в перекладі і з німецькими оригіналами, ми думали зокрема про українських студентів, які не мають можливості їх досліджувати безпосередньо в архівах для дисертацій.

Володимир Косик
доктор історичних наук
Сорбонського Університету (Париж)
і Українського Вільного Університету (Мюнхен)
Львів, 30 серпня 1996 р.

Замітки під документами — автора збірника.

Замість передмови

На початку 1941 р. в Європі існувало переконання, що війна на Сході Європи може розгорнутися ще цього року. Із секретних документів відомо, що Гітлер наказав готуватися до воєнних операцій на Сході, мабуть, у липні 1940 р., а в грудні цього ж року була видана інструкція № 21 про приготування до акції „Барбаросса“ (блискавична війна проти Радянського Союзу). Про жорстокий характер війни та окупації Гітлер висловився щойно в березні 1941 р. У додаткових інструкціях Головного командування вермахту до директиви № 21 від 13 березня 1941 р. було сказано, що в окупованих регіонах „адміністрація буде в руках райхскомісарів, які отримують накази безпосередньо від Гітлера“. Але ці інструкції були секретні й ніхто не знав, які воєнні цілі має Німеччина і якою буде війна та окупація.

Передвоєнні події на території України — голодомор і репресії в Радянській Україні, прилучення західних земель до Радянського Союзу, окупація Карпатської України угорцями — призвели до того, що всі українські легальні національно-політичні сили перестали існувати і політична діяльність була заборонена по обох боках німецько-радянського кордону. Продовжувала діяти лише підпільна ОУН, саме тому, що вона була підпільна, секретна. Але ОУН розкололася 10 лютого 1940 року на дві організації, тобто вона розкололася не на два „відлами“ ОУН, як сказано в термінології Москви й Берліна, а на дві зовсім окремі політичні організації.

У наслідок такої ситуації напередодні нападу гітлерівської Німеччини на СРСР існували лише дві нелегальні українські національні політичні сили: Організація Українських Націоналістів під проводом Степана Бандери і Організація Українських Націоналістів під проводом Андрія Мельника.

Обидві націоналістичні організації вирішили використати війну для реалізації своїх цілей. Метою обидвох організацій була Українська Самостійна Соборна Держава. Але принципові політичні заложення і тактика у них були різні. ОУН-Бандери робила ставку на революційну боротьбу за будь-яких умов, ОУН-Мельника обрала шлях поміркованої дії. Це недвозначно засвідчують меморандуми, які були вручені німецькому урядові.

У часі, коли, секретно домовившись з деякими керівниками ОКВ, в тому числі з шефом абверу адм. Канарісом, які погодилися вишколити два українські батальйони, ОУН-Бандери розпочала набір добровольців, ОУН-Мельника передала німецьким урядовим інстанціям свій меморандум від 14 квітня 1941 р. (док. 1). Був це перший меморандум від українців. Напередодні війни, у червні 1941 р., німецькі урядові інстанції отримали ще два меморандуми з кіл ОУН-Мельника: від Т. Омельченка, голови Українського Національного Об'єднання в Берліні (док. 2) і спільний від В. Кубійовича, голови Українського Центрального Комітету у Кракові, та Т. Омельченка, голови УНО в Берліні (док. 3). День після початку війни, 23 червня 1941 р., також ОУН-Бандери вручила свій меморандум канцелярії Райху (док. 4). В українській історіографії три перші меморандуми, звичайно, замовчувалися.

Меморандум ОУН-Мельника говорив про потребу створення Української незалежної суверенної Держави на території між Дунаєм, Карпатами і Каспійським морем, включаючи південні частини Вороніжського і Курського повітів, звідки кордон повинен йти на схід до Волги, потім на південь до Каспійського моря. ОУН-Мельника передбачала „далекоїдуче переселення населення“ з тих територій, на яких живе, крім українців, інше населення, щоб всюди існувала „українська національна монолітність в майбутній державі“. На звільнених землях у Південній Україні, на середньому Дону і на нижній Волзі поселятимуться селяни з перенаселеної Галичини, депортовані українці з Росії і колоністи з Сибіру, Зеленого Клину й т.ін. ОУН-Мельника включила поширення території майбутньої української держави як „територіальну вимогу“, заявляючи, що перенесенням кордону УРСР на схід підвищиться безпека вугільного і промислового басейнів України. Тоді теж шлях Росії до Кавказу буде перерваний, Туреччина і Близький Схід будуть більш доступні для європейської економіки.

Щодо форми майбутньої держави, ОУН-Мельника передбачувала „авторитарне керівництво“ із широким становим і муніципальним самоврядуванням. Вона вважала „бажаною тісну співпрацю з Німеччиною“, але висловила бажання дізнатися про справжні наміри Берліна щодо Східної Європи.

Лист-меморандум голови УНО, керівництво якого складалося з визначних членів ОУН-Мельника, зазначаючи, що українці борються за відновлення Української Держави, домагався створення українського легіону, який міг би боротися разом із легіонами інших народів проти Москви і стати основою української армії. Беручи до уваги те, що в Німеччині перебуває близько 200 тисяч українців, такий легіон можна легко створити і він мав би отримати військову підготовку „щонайменше подібну до СА*“. УНО пропонувало зайнятися також українськими воєннопоненими.

Меморандум В. Кубійовича набагато ширше виклав концепцію ОУН-Мельника щодо різних галузей життя суспільства. Беручи до уваги новий лад в Європі, який розбудовується під керівництвом Німеччини, він пропонує встановлення контактів з німецькими авторитетними колами і подає керівництву Райху „погляди українського народу“ на новий лад на Сході Європи і майбутнє місце Української Держави.

Україна повинна стати членом нової Європи. Радянська Росія змагає до більшовицької світової революції, з метою встановити диктатуру пролетаріату, а „насправді московських володарів, переважно євреїв“. Якщо на її місце прийде некоммуністична Росія, то утримання такої великої території і рівноваги сил вимагають політичного усамостійнення України. Східні кордони Української Держави в меморандумі визначено так, як і в попередніх меморандумах. Також північні кордони повинні бути змінені на користь України.

Щодо політичного ладу, то Українська Держава має стати „вож-

---

* СА — итурмові відділи німецької націонал-соціалістичної партії.

дівською державою“, тобто влада буде зосереджена в руках вождя Андрія Мельника. Його дорадчим органом буде керівництво його політичної партії (ОУН) з додатком представників станових органів. Отже, згідно з меморандумом В. Кубійовича, існуватиме „націоналістична монопартійність“. Влада буде децентралізована, меншинам забезпечується можливість культурного розвитку.

Цілковито іншу аргументацію подає меморандум ОУН-Бандери. Ця організація висловлювала переконання, що вирішення українського питання повинно відповідати українським інтересам і тільки тоді воно принесе користь і Німеччині. У меморандумі сказано, що якщо навіть в Україні зустрічатимуть німецькі війська як визволителів, „то незабаром ця ситуація може змінитися, якщо Німеччина прийде в Україну не з метою відновлення української держави і відповідними гаслами“. Новий лад в Європі немислимий без самостійної національної української держави. Лише від постави українського народу залежатиме, чи Україна стане доповненням реорганізованої Європи, чи вогнищем небезпек. Україною цікавляться не лише Німеччина і Росія, а й Англія.

Українці, через історичні обставини, ставляться з недовірою до всього чужоземного. В Україні „найменший примус викличе протилежні наслідки“.

Подаючи чіткий аналіз ситуації, меморандум стверджує, що європейським континентом оволоділи дві імперські ідеї: німецька, спрямована на побудову нового європейського порядку, і ідея російського імперіалізму.

Військова окупація Східної Європи не може утриматися довго. Україна має бути незалежною економічно від Берліну. Українська держава має бути справді незалежна і суверенна, тому українське питання не може бути вирішене як у випадку Словаччини чи Хорватії.

Еволюція українсько-німецьких взаємин залежатиме також від методів, що їх застосовуватимуть від початку окупації. ОУН-Бандери готова до співпраці української держави з Німеччиною в боротьбі проти Росії, але як рівний з рівним.

До меморандуму додано програмні, політичні та військові постанови Другого Великого Збору ОУН, в яких, між іншим, сказано, що „ОУН продовжуватиме всіма силами боротьбу за визволення українського народу без огляду на всі територіально-політичні зміни, які зайшли б на терені Східної Європи“, отже й у разі німецької окупації.

У резюме цього меморандуму, що його уклав один із високих чиновників міністерства закордонних справ Райху для Ріббентропа, сказано, що його автори після докорів за вчинені німцями помилки під час окупації України в 1918 р. дозволяють собі давати поради Німеччині, „місцями в попереджувальному тоні“, мовляв проблеми у Східній Європі можуть бути вирішені не „через тривалу військову окупацію“, а через створення Української держави, повністю суверенної.*

---

* Цей документ не ввійшов до першого тому, він буде опублікований у наступному тому.

Як свідчать архівні матеріали, українські меморандуми не були доведені до відома Гітлера.

Німецька політика на Сході Європи уже була випрацювана на основі усних директив Гітлера. Її реалізацію в галузі адміністрування було доручено Розенбергу. Між ним і адм. Канарісом існувало домовлення не визнавати ніяких політичних груп серед емігрантів (док. 6).

Цінні інформації про події і настрої в Україні занотовано в доносеннях СД (Служба безпеки, яка співпрацювала з поліцією безпеки, і до якої належало гестапо). У документі від 2 липня 1941 р. йдеться про акції „чистки“ на зайнятих територіях, знищення більшовиків, євреїв, польської інтелігенції та про використання польських елементів для погромів (док. 7).

Цікавими є також документи, що стосуються проголошення у Львові відновлення незалежності Української держави 30 червня 1941 р. і арешту Ст. Бандери і Я. Стецька. У Берліні на них чинили тиск, щоб було відкликане проголошення. Але ОУН відмовилася це зробити (док. 7, 8, 9, 10, 11, 14, 15, 16, 27, 28, 29). Серед перерахованих документів є теж протоколи слухань у справі проголошення відновлення незалежності у Львові, які описують всі обставини цієї події. Були переслухані члени УНК у Кракові і Степан Бандера та німецькі офіцери (цур Айкерт, Баер, Вайнер, проф. Ганс Кох), а також бургомістр Львова проф. Полянський (док. 10, 14).

День після арешту і депортування до Берліну Ст. Бандери, Андрій Мельник надіслав лист до Гітлера. Не порушуючи питання незалежності України, він просив про „честь взяти участь у хрестовому поході проти більшовицького варварства“ і для цього створити українську бойову форму, яка, „разом із легіонами Європи“, могла б боротися „пліч-о-пліч з нашим визволителем вермахтом“ проти більшовизму (док. 13). Лист підписало також шість колишніх офіцерів української армії.

Павло Скоропадський, дещо пізніше, також звернувся до Гітлера, заявляючи, що „пробила велика історична година, коли Німеччина і Україна можуть знову говорити перед світом про можливу співпрацю“. Він віддавав себе і гетьманські сили до диспозиції Гітлера „для блага німецького та українського народів“, просячи при тому мати можливість „активної боротьби проти наших більшовицьких гнобителів“ (док. 23).

Секретні документи цього часу свідчать, що під час перших місяців окупації політичними справами в Україні займалися з німецького боку такі інстанції: вермахт, поліція безпеки і служба безпеки та міністерство зайнятих територій Сходу.

Усі справи безпеки і політичного контролю належали до СД. Німецька політична і державна адміністрація належала до компетенцій міністерства окупованих територій Сходу (в Галичині — до уряду Генералгубернаторства з осідком у Кракові).

Головною особою, яка під час перших місяців окупації брала активну участь у заходах для опанування політичної ситуації в Україні і залученні українських політичних середовищ до співпраці для відбудови країни, був проф. Ганс Кох. Спочатку він діяв з рамени абверу,

потім з рамени міністерства Розенберга. Про нечітко окреслені завдання проф. Г. Коха свідчить воєнний щоденник в. о. тилу 103 (док. 17).

10 липня 1941 р., день після арешту Я. Стецька, служба Розенберга передала армії директиви, в яких говорилося, що український уряд не може бути визнаний, Бандеру і його групу слід „виключити“, утворення українських політичних груп „недопустиме“ (док. 16).

В половині липня 1941 р. професор Ганс Кох зумів отримати запевнення в лояльності від усіх політичних середовищ у Львові, в тому й ОУН-Мельника, за винятком ОУН-Бандери, яка відмовилася, вимагаючи становища німців щодо незалежності і звільнення Бандери (док. 19).

Гітлер з'ясував свої секретні плани щодо України на нараді 16 липня 1941 р. (док. 22). Декретом від 17 липня він створив Райхс-комісаріати (док. 26), а декретом від 20 серпня створив Райхс-комісаріат Україна (док. 40).

У донесенні СД про події в СРСР йдеться про більшовицькі жертви в українських містах, як також про німецькі розстріли у Львові та інших містах (док. 24, 39, 52). Вони підтверджують, що розстріли в Києві переводили тільки німці.

Справа проголошення відновлення незалежності України 30.6.1941 р. розглядалася в Берліні до другої половини липня 1941 р. (док. 27, 28). Німці чинили тиск на Бандеру і Стецька, щоб ОУН-Бандери відкликала Акт 30.6.1941 р. і розв'язала уряд. Але організація окремим комунікатом відмовилася це зробити, заявляючи, зокрема, таке:

„Проголошення відновлення Української державності 30 червня 1941 р. у Львові стало уже історичним фактом, який стане одною із славних традицій українського народу. Так само, як державні акти від 22 січня 1918 року в Києві чи від 1 листопада 1918 р. у Львові стали символом української визвольної війни 1917-1921 рр., так і Акт від 30.6.1941 року стане символом сучасної визвольної боротьби української нації“.

Тому український уряд повинен існувати, бо удар по ньому „буде трактуватися українським народом як ворожий акт німецького Райху проти ідеї української державності“. Україна може стати союзником Німеччини, але лише як незалежна держава (док. 29).

Під кінець липня Ганс Кох повідомляв про пригнічення серед населення Галичини, викликане чутками про прилучення Галичини до Генералгубернаторства (док. 30). Прилучення Галичини до Генералгубернаторства відбулося 1 серпня 1941 р. З цієї нагоди Інспекція постачання в Берліні видала політичну карту Райху — „тільки для службового користування“! -, на якій Галичина вже представлена як частина Райху, разом із Генералгубернаторством (док. 31).

Прилучення Галичини до Генералгубернаторства викликало протести українців. У цій справі писали до Гітлера А. Севрюк, кол. голова мирової делегації УНР на переговорах у Берестю (док. 33), Я. Стецько, як „голова українського уряду“, Ст. Бандера та багато осередків УНО у Німеччині. Ст. Бандера протестував проти того, що німці приєднали Галичину „до польських земель“, а Бесарабію і Північну Буковину віддано під чуже панування (док. 35).

Заходи обмеження прав українців продовжувалися. У Райху заборонено політичну і публічну діяльність емігрантів (док. 32). Армія отримала наказ арештувати „агітаторів“ ОУН-Бандери (док. 36). В Райхскомісаріаті Україна введено трудову повинність для населення і примусову працю для євреїв (док. 37).

Про політичну і соціальну ситуацію свідчать військові звіти і поліційні Донесення про події в СРСР (док. 38, 39, 42).

Політуправління Червоної армії почало з 1 липня 1941 р. видавати українською мовою газету малого формату „За Радянську Україну“, яку поширювали по цей бік фронту. Вона містила статті проти українського націоналізму, зокрема проти ОУН-Бандери. Газета доходила до рук німців і вони звернули увагу на те, що Ст. Бандеру „єдиного називають з-поміж українських особистостей, що означає, що більшовики бачать в ньому і в його організації політичних виразників національної боротьби України. Про це свідчить також порівняння Бандери з Петлюрою, чие ім'я має сьогодні в Україні особливе політичне звучання“ (док. 41).

Донесення про події в СРСР містять також інформації про вбивство 30 серпня 1941 р. у Житомирі двох членів ПУН під керівництвом А. Мельника, О. Сеника і М. Сціборського. Всі ці німецькі інформації походили з кіл ОУН-Мельника. У німецьких архівних документах ніде не згадується, що німці коли-небудь переводили будь-яке слідство у цій справі.

У донесеннях сказано, що вбивство „викликало обурення серед української інтелігенції“, мовляв, це призведе до погіршення взаємин „між українцями і німцями“ (натяк на те, що приїзд до Житомира обох керівних членів ПУН і їх перебування було погоджене з німцями). Ці побоювання, — каже німецький звіт, — збільшуються ще й через чутки, що „група Бандери переговорює з польським рухом опору“. І далі: „Загально очікується (серед українців — В. К.), що послідуєть заходи поліції безпеки“ (док. 43).

Вже ця перша інформація містить натяк, що „українці“ очікують німецьких поліційних заходів проти ОУН-Бандери. Бо ж негайно після вбивства ОУН-Мельника повідомила, що вбивцею обох членів Проводу їхньої організації був член ОУН-Бандери (док. 47).

У подальшій інформації на цю тему сказано, що ОУН-Бандери вбила до цього часу 100 осіб, та що вона цікавиться Сушком, Гайвасом, Кубійовичем, а отже, на них „прийнятий вирок смерті“. Тому група Мельника і „старша українська інтелігенція“ запропонували німцям „схопити увесь Провід групи Бандери і ліквідувати головних винуватців“ (док. 47).

ОУН-Бандери заперечила причетність до вбивства, називаючи його провокацією (док. 47). Однак, пропаганда проти цієї організації, у розумінні — „проти убивць“, тривала. Замахи на членів ОУН-Мельника приписувано Службі Безпеки ОУН-Бандери і німцям подавано такі прізвиська: Лебедь, Равлик і Вайс-Пришляк, під керівництвом Ярого (док. 47).

Третя інформація подає, що українці „дуже неспокійні через діяння групи Бандери“ (чутки про 600 вироків смерті) (док. 48).

Врешті 15 вересня 1941 р. німці перевели масові арешти членів ОУН-Бандери. Були це перші масові арешти українців. Після цього в донесеннях поліції безпеки і СД сказано: „Коли стали відомі причини проведених арештів, серед українців збільшується заспокоєння“, а „старша інтелігенція“ (мабуть, мова про кола УЦК. — В.К.) задоволена тим, що вчинкам групи Бандери покладено край („дано відсіч“) (док. 50). Згідно з німецьким донесенням, ОУН-Бандери пояснювала, що німецькі репресивні заходи були спрямовані загалом проти українців. Тоді також з'явилися чутки, що Сеника і Сліборського вбили німці, „аби мати привід виступити проти групи Бандери“, та що ОУН-Мельника „допомагала в акціях (німецької) служби безпеки“ проти бандерівців (док. 50).

Єврейське питання в Україні порушується в кількох донесеннях (док. 44, 53). В них знаходимо цікаве твердження, що хоч в пропагандивній площині люди в Україні не завжди прихильні до євреїв, однак „до активних кроків проти євреїв практично ніде не вдалося спонукати“. Отже, „активні кроки“ проти євреїв були спонукувані німцями, а не спонтанні. Щоб змінити ставлення населення, німці планово надавали значення присутності української допоміжної поліції при екзекуціях євреїв (док. 44). Це значить, що ті поліцаї безпосередньо не розстрілювали, однак німці знали, що їхня присутність буде викликати таку думку. В іншому донесенні сказано, що в Україні „виражений антисемітизм з расистських та ідейних причин населенню є, однак, чужий“ (док. 53).

Одне з донесень уточнює, що розстріли в Україні були проведені командою СД 4а „без жодної сторонньої допомоги“, отже без участі української поліції. Щодо розстрілів у Києві 28 і 29 вересня 1941 року, то для цієї акції „було залучено дві команди полку поліції Південь“ (німецької поліції) (док. 52).

Один із звітів про діяльність і ситуацію наголошує, що треба більше уваги надавати діяльності ОУН-Бандери, бо її діяльність „має дедалі більш негативний вплив на інші українські території. Вони створюють гостру небезпеку німецьким інтересам сьогодні і в майбутньому. Вживаються необхідні заходи“ (док. 45).

Ми вже бачили, які заходи були вжиті. Вони продовжувалися. Численні націоналісти були розстріляні і повішені в багатьох містах України. Також армійські групи „Південь“ отримали наказ про арештування членів ОУН-Бандери у зоні армії (док. 46).

Міністерство закордонних справ Райху було повідомлене, що міністерство окупованих територій Сходу, на чолі якого стояв А. Розенберг, „не має наміру розглядати будь-яку українську партію і навіть ОУН як узаконеного носія політичних і державницьких завдань... Усі вимоги та декларації українських партій не мають для нас значення“ (док. 49).

Цікавим документом є нотатка Розенберга про нараду 29 вересня 1941 р. у Гітлера. Під час наради Гітлер висловив низку думок, а Розенберг поінформував його про напрямні своєї політики у Райхскомісаріаті Україна. Гітлер схвалив усі пропозиції Розенберга (док. 51). Вони, зрештою, були висловлені в його інструкції райхс-

комісару Е. Коху (док. 57). Обидва документи цікаві тим, що вони засвідчують політичні плани гітлерівського уряду щодо України.

Про політично-економічну і соціальну ситуацію йдеться у звіті про поїздку по Україні з рамени міністерства закордонних справ Райху (серпень-вересень 1941). Вартим уваги є твердження, що населення в Україні „на відміну від латишів, литовців і т. д., лише у незначній мірі мстилося“. Автор звіту твердить, що в Україні немає бажань „мати незалежну українську національну державу, за винятком Львова“, тому прилучення Галичини до Генералгубернаторства було „необхідністю“, як необхідним було „закриття кордону між Західною та рештою України, „з причин політичної безпеки“ (док. 54).

Документи Української Національної Ради в Києві свідчать, що ця установа не мала наміру і насправді не була ні якимсь „парламентом“, ні свого роду „урядом“, як про це часто пишуть деякі автори. Вона з'ясувала свої амбіції й завдання в меморандумі, що його надіслала з супровідним листом до райхскомісара Еріха Коха.

У цьому листі вона висловила готовість до співпраці з німецькою владою в Україні. Згідно з долученим до листа меморандумом, завданням УНРади у Києві було: представляти український народ перед німецькими органами влади, поборювати більшовизм, протидіяти організуванню більшовицьких диверсійних акцій, виховувати молодь, відновити суспільне, культурне, релігійне, господарське життя, соціальний захист, організувати робочу силу. УНРада просила дозволу на повернення в Україну емігрантів, зокрема тих, що мали професійну освіту (док. 55, 56). Але німці не мали наміру дозволити, щоб існувала будь-яка українська організація в Києві і вони заборонили УНРаду.

Серед останніх документів збірника є такі, у яких йдеться про директиви щодо політики в Райхскомісаріаті Україна в галузі політики, економіки, релігії та шкільництва. Було дозволено лише найнижче (початкове) шкільництво, деякі господарські школи і фахові курси (док. 58, 60).

Врешті, треба згадати документ, залучений до доказових матеріалів процесу над воєнними злочинцями в Нюрнберзі про масове знищення населення. Мова про наказ поліції безпеки і СД знищувати членів ОУН-Бандери без суду, бо вони готують повстання „з метою створити незалежну Україну“ (док. 59). Такого наказу гітлерівські органи безпеки не видали проти жодної іншої української національної групи чи організації (до українських національних груп не залучаємо російсько-радянських партизанів).

№ 1

Меморандум Проводу Українських Націоналістів (ПУН) під проводом Андрія Мельника

Меморандум про цілі українського націоналістичного руху Проводу українських націоналістів

I

Метою Організації Українських Націоналістів (ОУН) є відновлення незалежної, суверенної української держави на заселеній українським народом території між Дунаєм, Карпатами і Каспійським морем.

Українські націоналісти і їхній Провід вбачають у відновленні української власної державності не тільки покликання до життя давньої історичної традиції і не тільки логічний, а отже неминучий наслідок внутрішнього розвитку українського народу, але й як політичну і економічну необхідність як для самої України, так і для всеєвропейського люду взагалі. Провід українських націоналістів розглядає незалежну українську державу як єдину гарантію безперешкодного економічного і культурного розвитку української нації в майбутньому та відкриття східноєвропейського і середньозіатського простору для європейської економіки і європейського культурного впливу.

Форма майбутньої держави буде обумовлена з одного боку відповідним часом авторитарним керівництвом, яке спирається на історичну традицію України, з іншого боку широким становим і муніципальним самоврядуванням.

II

Кордони між східноєвропейськими народами, на відміну від європейського Заходу, не є ані визначені географічно, ані не встановлені безповоротно дотеперішнім історичним розвитком. Лише останньо поволі починають вони встановлюватися.

Щодо встановлення кордонів майбутньої української держави для Проводу українських націоналістів визначальними були такі пункти:

1) Цілісність (інтегральність) українського народу в цих кордонах.

2) Оптимальна потужність українського господарства у цьому життєвому просторі для сучасності і для забезпечення його подальшого розвитку в майбутньому.

3) Обороздатність майбутньої держави.

4) Безпека сусідніх, пов'язаних долею з Україною, народів від московського імперіалізму.

5) Історична традиція.

На півдні узбережжя Чорного моря, включаючи півострів Крим, утворюють природний кордон. Майбутні державні кордони, яких домагається Провід українських націоналістів, проходять, починаючи від гирла Дунаю, згідно з сучасними кордонами Советського Союзу з Румунією і Генеральним Губернаторством. Можливі внесення поправок до кордонів, за взаємною мирною згодою з боку західних сусідів і за дотримання принципу самовизначення народів, залишаються справою майбутнього, при чому західний кордон, визнаний Центральними потугами за Україною під час підписання Брест-Литовського мирного договору, розглядається Проводом українських націоналістів справедливим, і тому він буде домагатися його встановлення. Згідно з Брест-Литовським мирним договором, майбутній кордон між Україною і Білорусією проходить у напрямку з заходу на схід уздовж річки Прип'ять, через Дніпро, мимо Стародуба аж до сучасного північного кордону Української советської республіки і вздовж цього уже існуючого кордону до Курської губернії. Провід українських націоналістів також вимагає південні частини Воронізького та Курського повітів, які заселені переважно українцями. Тоді державний кордон, якого домагаємося, проходить від Старого Осколу прямо на схід до міста Камишин на Волзі і далі вниз по Волзі до Каспійського моря. На південному сході Кавказькі гори і місця поселення кавказьких племен утворюють кордон українського життєвого простору на Північному Кавказі.

Територія у цих кордонах творить базу для закритої в собі

географічно і продуктивно економічно, стабільно на далеке майбутнє політично і обороноздатної держави. Вона включає в себе майже всі компактно заселені українцями території, на яких українці складають понад 70% від усього населення.

Програма українських націоналістів передбачає одначе далекойдуче переселення населення за зразком турецько-грецького обміну населення, або недавнього повернення етнічно-німецьких колоністів, внаслідок чого повинна виникнути замість переважання українського населення — українська національна монолітність в майбутній державі протягом наступних десятиліть після визволення. Землі, що будуть звільнитися у південній Україні, на середньому Доні і на нижній Волзі, будуть заселені селянами з аграрних перенаселених частин Галичини і Центральної України, але в основному, примусовими переселенцями, які будуть повертатися із півночі Росії і колоністами із Сибіру. Повернутись повинні зокрема українці із так званого "Зеленого Клину", території між Амуром, Уссурі і Тихим океаном і, таким чином, ця далекосхідна територія може бути звільнена для японської суходільної колонізації.

Переміщення східного кордону майбутньої української держави до Волги і Каспійського моря визнане геополітичною необхідністю і тому включене Проводом українських націоналістів до його політичної програми як територіальна вимога. Обґрунтування цих державних кордонів впливає з таких точок зору:

1) Власне етнічний кордон між українцями з одного боку, росіянами, калмиками і донськими козаками з другого боку на Дону і Північному Кавказі є досить складно покрученим і розірваним на численні острівці населення, крім того, він є таким непропорційально довгим, що небезпека майбутнього тертя є занадто великою і їхня оборона виглядає занадто тяжкою; завдяки наведеному вище встановленню кордону цей кордон значно скоротиться і стратегічне положення Східної України значно покращиться.

2) Завдяки перенесенню сучасного державного кордону советської України на схід підвищиться безпека вугільного басейну на Дінці і таким чином також здійсниться забезпечення основи української важкої промисловості взагалі.

3) Із забезпеченням з північного боку українською державною територією буде гарантоване національне самовизначення кавказьких народів, та й взагалі таким чином воно стане можливим. Через усунення Росії від Кавказу і внаслідок цього також від Туреччини і Близького Сходу ці території стануть набагато відкритішими, ніж до цього часу для загальноєвропейської економіки як споживачі і постачальники сировини.

4) Витіснення Росії також із східної частини Чорного моря усуне небезпеку для ще досить здатного розвиватися торговельного шляху Північне море-Рейн-Майн-Дунай і Балтійське море-Ельба-Одер-Дунай через Чорне море на Близький Схід. Воно усуне також небезпеку російського нападу на Крим і південноукраїнське узбережжя або блокування гирла Дунаю із кавказьких портів.

5) Володіння Волго-Донським каналом, а також пониззям Волги полегшить не тільки українській торгівлі, але й загальноєвропейській економіці, безперешкодний доступ і дешеві перевезення з Туркестану, Афганістану та Ірану залізницею від Каспійського моря до Перської затоки і до цих країн.

6) Спільний кордон України на Волзі із вільним Казахстаном забезпечить державну самостійність Туркестанського державного союзу, охоплюючи увесь фланг Центральної Азії і унеможлививлюючи російський напад на Туркестан з боку Каспійського моря. Цей спільний кордон гарантуватиме Україні, а також і європейській економіці загалом, вільний доступ до металів і нещодавно відкритих родовищ нафти у Казахстані і до бавовнику у Середньому Туркестані.

7) Перенесення українського і туркестанського кордонів до Волги уможливить здійснення права на самовизначення волзьких німців в межах стабілізуючого східноєвропейського нового порядку.

III

Вихід Української Республіки із Советського союзу держав стане останнім вирішальним кроком на шляху нового поділу східноєвропейського простору на расовому, національному і історичному ґрунті, на відміну від теперішнього режиму, який духовно базується на інтернаціонально зафар-

бованому імперіалізмі. Економічним наслідком цього буде підірвання протиприродної азіатської автократії і розкриття надзвичайно широких і з великим потенціалом для розвитку регіонів для європейської економіки, яка внаслідок цього, з свого боку, стане набагато менше залежною принаймні від заокеанської сировини і навіть від заокеанських ринків збуту. З огляду на відомий політичний і економічний розвиток у західній півкулі, тихоокеанському регіоні, в південно-східній Азії цей тривалий підрив російської імперіалістичної автократії має для Німецького Райху і всієї Європи життєво важливе значення.

З другого боку, Провід українських націоналістів, як і еліта українського народу в самій країні і поза її межами, повністю усвідомлює те, що орієнтація України на Захід, а не на Москву, не тільки визначена однозначно психологією її населення, її історичними традиціями і політичними інтересами, але й те, що структура економіки країни буде змушувати кожне майбутнє незалежне українське державне керівництво шукати у Німеччині не тільки найбільший ринок збуту для української продукції, а й найважливішого поставщика для українських потреб у промислових товарах.

Дотеперішні невдачі Росії, незважаючи на автократію і відсутність конкуренції у забезпеченні промислового розвитку у підкорених країнах є базовим моментом. Це не тільки нездатність, але й неможливість.

Коли ж Провід українських націоналістів, усвідомлюючи чітко і тверезо сучасне політичне, а також загалом геополітичне становище країни, вважає бажаною тісну співпрацю з Німеччиною, то з другого боку, дуже важливо і бажано глибше ознайомитися із справжніми намірами Німеччини стосовно Східної Європи, а також певними гарантіями від авторитетної установи щодо майбутнього і практичної координації заходів.

14.4.1941

- 1 -

M e m o r a n d u m

**Über die Ziele der ukrainischen nationalistischen Bewegung
von der Führung der ukrainischen Nationalisten.**

I.

Das Ziel der Organisation der Ukrainischen Nationalisten-
(O.U.N) ist die Wiedererrichtung eines unabhängigen, souveränen
ukrainischen Staates in dem von dem ukrainischen Volke besiedelten
Raume zwischen der Donau, Karpathen und dem Kaspischen Meere.

Die ukrainischen Nationalisten und ihre Führung erblicken
in der Wiederherstellung der ukrainischen Eigenstaatlichkeit
nicht nur ein Lebendigwerden der alten historischen Tradition, son-
dern als die logische und nunmehr unvermeidliche Folge der inneren Entwick-
lung des ukrainischen Volkes, sondern als eine politische und wirt-
schaftliche Notwendigkeit sowohl für die Ukraine selbst, als auch
für die gesamteuropäische Ordnung überhaupt. Den unabhängigen ukra-
inischen Staat betrachtet die Führung der ukrainischen Nationalis-
ten als die einzige Garantie der ungehinderten wirtschaftlichen
und kulturellen Fortentwicklung der ukrainischen Nation und der
Erschließung des osteuropäischen und Mittelasiatischen Raumes
für die europäische Wirtschaft und die europäischen Kulturain-
flüsse.

Die Form des künftigen Staates wird einerseits durch
die seitensprechende und auf einer geschichtlichen Tradition
der Ukraine fussende autoritäre Führung, andererseits durch eine
weitgehende ständische und kommunale Selbstverwaltung bedingt
sein.

II.

Die Grenzen zwischen den osteuropäischen Völkern sind im Gegensatz zum europäischen Westen weder geographisch vorgezeichnet noch durch die bisherige geschichtliche Entwicklung unverrückbar festgelegt. Erst in jüngster Zeit beginnen sie ganz allmählich zu erstarren.

In der Festlegung der Grenzen des künftigen ukrainischen Staates sind für die Führung der ukrainischen Nationalisten folgende Gesichtspunkte massgebend gewesen;

1/Die Integrität des ukrainischen Volkes innerhalb dieser Grenzen,

2/Die optimale Leistungsfähigkeit der ukrainischen Wirtschaft in diesem Lebensraum für die Gegenwart und die Sicherung ihrer Weiterentwicklung für die Zukunft,

3/Die Wehrfähigkeit des künftigen Staates,

4/Die Sicherheit der mit der Ukraine schicksalhaft verbundenen Nachbarvölker gegenüber dem Moskauer Imperialismus,

5/Die historische Tradition.

Im Süden bilden die Schwarzseeküsten einschliesslich der Halbinsel Krim eine natürliche Grenze. Die von der Führung der ukrainischen Nationalisten erstrebten künftigen Staatsgrenzen verlaufen an der Donauflora beginnend in Übereinstimmung mit den gegenwärtigen Grenzen der Sowjetunion mit Rumänien und dem Generalgouvernement. Die etwaigen Grenzberichtigungen im friedlichen Einvernehmen mit den westlichen Nachbarn und unter der Zugrundelegung des völkischen Selbstbestimmungsprinzipes bleiben zunächst der Zukunft vorbehalten, wobei dann die von den Zentralmächten der Ukraine im Frieden von Brest-Litowsk im Westen zugewilligte Grenze von der Führung der ukrainischen Nationalisten

als die gerechte und darum erstrebenswerte erachtet wird. Entsprechend dem Brestlitowsker Frieden verläuft dann die künftige Grenze zwischen der Ukraine und Weissruthenien in westöstlicher Richtung an dem Flu Pripjat entlang über den Dnjepr, an Starodub vorbei bis an die gegenwärtige Nordgrenze der sowjetukrainischen Republik und entlang dieser bereits bestehenden Grenze bis zum Gouvernement Kurak. Die von der ukrainischen Mehrheit bewohnten südlichen Teile der Regierungsbezirke Woronesch und Kurak werden dabei für die Ukraine beansprucht. Von Staryj Oskil (Stary Oskol) verläuft dann die erstrebte Staatsgrenze direkt nach dem Osten bis zur Stadt Kamyschyn an der Wolga und weiter die Wolga herunter bis zum Kaspischen Meere. In Südosten begrenzen die Kaukasusberge und die Siedlungsgebiete der kaukasischen Stämme den ukrainischen Lebensraum in Nordkaukasus.

Der innerhalb dieser Grenzen gelegene Raum stellt die Basis für einen geographisch in sich geschlossenen, wirtschaftlich leistungsfähigen, und politisch auch auf lange Sicht stabilen und wehrkräftigen Staat dar. Er umfasst fast alle von Ukrainern geschlossen besiedelten Territorien, wobei die Ukrainer selbst in ihm einen Bevölkerungsanteil von über 70% ausmachen werden.

Das Programm der ukrainischen Nationalisten sieht jedoch eine weitestgehende Bevölkerungsumsiedlung vor nach dem Muster des türkisch-griechischen Bevölkerungsaustausches oder der jüngsten volksdeutschen Rückwanderung, wobei statt einer ukrainischen Bevölkerungsmehrheit eine ukrainische Volkseinheit im künftigen Staat im Verlauf des nächsten Jahrzehnts nach der Befreiung entstehen soll. Das freizumachende Land in der Südukraine, an dem mittleren Don und an der unteren Wolga soll durch die Bauern aus den agrarisch überbevölkerten Teilen Galiziens und der Mittelukraine, besonders aber durch die heimkehrenden ukrainischen Zwangssiedler aus Nordrussland und

Kolonisten aus Sibirien besiedelt werden. Namentlich sollen die Ukrainer aus dem sogenannten "Grünen Keil", dem Lande zwischen Amur, Ussuri und dem Stillen Ozean durch die Rückwanderung erfasst werden, wodurch dieses fernöstliche Gebiet der japanischen Festlandkolonisation erschlossen werden kann.

Das Verlegen der Ostgrenzen des künftigen ukrainischen Staates an die Wolga und das Kaspische Meer ist als eine geopolitische Notwendigkeit erkannt und deswegen von der Führung der ukrainischen Nationalisten als eine Gebietsforderung in ihr politisches Programm aufgenommen worden. Die Begründung dieser Staatsgrenzen wird aus folgenden Gesichtspunkten hergeleitet:

1/Die eigentliche ethnische Grenze zwischen den Ukrainern einerseits, den Russen, Kalmücken und Donkosaken andererseits im Dongebiet und Nordkaukasus ist recht kompliziert ausgebuchtet und in zahlreiche Volkinseln zerrissen, ausserdem so unverhältnismässig lang, dass die Gefahr der künftigen Reibungen zu gross ist und ihre Verteidigung zu schwer erscheint; durch die obenangeführte Grenzziehung wird diese Grenze ausserordentlich verkürzt und die strategische Lage der Ostukraine erheblich günstiger gestaltet.

2/Durch die Verschiebung der gegenwärtigen Staatsgrenzen der Sowjetukraine nach dem Osten erhöht sich die Sicherung des Kohlenreviers an dem Dones und damit auch die Sicherheit der Grundlage der ukrainischen Schwerindustrie überhaupt.

3/Mit der Deckung im Norden durch das ukrainische Staatsgebiet wird die nationale Selbständigkeit der kaukasischen Völker gewährleistet, ja vielmehr überhaupt erst möglich gemacht. Durch die Ausschaltung Russlands im Kaukasus und infolgedessen auch in der Türkei und dem vorderen Orient werden diese Gebiete der gesanteuro-

pischen Wirtschaft in weit höherem Masse, als bisher erschlossen, sowohl als Abnehmer wie auch als Rohstofflieferanten.

4/Die Verdrängung Russlands auch von dem Ostlichen Schwarzen Meer beseitigt die Gefährdung des noch sehr entwicklungsfähigen Handelsweges Nordsee-Rhein-Main-Donau und Ostsee-Elbe-Oder-Donau über das Schwarze Meer zum Nahen Orient. Sie beseitigt ebenfalls die Gefahr des russischen Angriffes auf die Krim und die südukrainische Küste oder die Blockade der Donaumündung von den kaukasischen Höhen aus.

5/Das Besitzen des Doh-Wolga-Kanals sowie des Wolgaunterlaufes erleichtert sowohl dem ukrainischen Handel wie der gesamt europäischen Wirtschaft den ungehinderten Zugang und die billigen Frachten von und nach Turkestan, Afghanistan und Iran mit seiner Bahn vom Kaspischen Meer zum Persischen Golf.

6/Die gemeinsame Grenze der Ukraine an der Wolga mit dem freien Kasakstan sichert die staatliche Selbständigkeit des turkestanischen Staatenverbandes, indem sie die ganze westliche Flanke Zentralasiens deckt und den russischen Angriff auf Turkestan vom Kaspischen Meer aus unmöglich macht. Diese gemeinsame Grenze garantiert für die Ukraine, sowie für die europäische Wirtschaft überhaupt den freien Zugang zu den Metallen und den neuentdeckten reichen Ölquellen Kasakstans und zu der Baumwolle Mittelurkustans.

7/Verschieben der ukrainischen und turkestanischen Grenzen an die Wolga ermöglichen erst die Ausübung des Selbstbestimmungsrechtes der Wolgadeutschen innerhalb einer sich stabilisierenden osteuropäischen Neuordnung.

Die Herauslösung der Ukrainischen Republik aus dem sowjetistischen Staatenverband wird der letzte entscheidende Schritt auf dem Wege der Aufgliederung des osteuropäischen Raumes auf russischer, nationaler und historischer Grundlage sein, im Gegensatz zu dem gegenwärtigen Regime, das auf der geistigen Basis des international gefärbten Imperialismus steht. Ihre wirtschaftliche Folge wird die Sprengung der naturwidrigen aurasiatischen Autarkie und die Erschliessung ausserordentlich weiter und noch sehr entwicklungsfähiger Gebiete für die europäische Wirtschaft sein, die dann ihrerseits von den Überseeischen Rohstoffen wenigstens zu einem grossen Teil und von den Ueberseeabzatzmärkten sogar sehr weitgehend unabhängig werden kann. Angesichts der bekannten politischen und wirtschaftlichen Entwicklung in der westlichen Hemisphäre, im Pazifik, in Ost- und Südasion ist diese Aufgabe die Sprengung der russischen imperialen Autarkie für das Deutsche Reich und Gesamt Europa von einer lebenswichtigen Bedeutung.

Andererseits ist sich die Führung der ukrainischen Nationalisten, wie auch die Elite des ukrainischen Volkes in Lande selbst und ausserhalb seiner Grenzen durchaus bewusst, dass die Orientierung der Ukraine nach dem Westen statt nach Moskau nicht nur durch die Psyche ihrer Bevölkerung, ihrer historischen Traditionen und ihrer politischen Interessen eindeutig vorgezeichnet ist, sondern dass auch die wirtschaftliche Struktur des Landes jede künftige unabhängige ukrainische Staatsführung dazu zwingen muss, in Deutschland, sowohl das grösste Absatzgebiet für die ukrainische Produktion wie den wichtigsten Lieferanten für den ukrainischen Bedarf an Industrieerzeugnissen zu suchen.

Das bisherige Misslingen Russlands trotz der Antarkie und Konkurrenzlosigkeit die von ihm beherrschten Länder industriell zu versorgen, ist hingegen von einer grundsätzlichen Art. Es ist nicht nur eine Unfähigkeit, sondern auch eine Unmöglichkeit.

Wenn jedoch das klare und scharfe Erkennen der gegenwärtigen politischen, sowie überhaupt geopolitischen Lage des Landes der Führung der ukrainischen Nationalisten eine enge Zusammenarbeit mit Deutschland erstrebenswert erscheinend ist, so sind andererseits die tiefe Einsicht in die wirklichen deutschen Absichten gegenüber Osteuropa, sowie gewisse Garantien von einer massgeblichen Stelle für die Zukunft und das praktische Koordinieren der Massnahmen sehr wichtig und erwünscht.

den 14.4.1941.

№ 2

Меморандум Українського Національного Об'єднання (Берлін) для Ріббентропа

Українське Національне Об'єднання
(Зареєстроване Товариство)
Берлін СВ 11 Заарляндштрассе 54
Тел. 19 26 74

16200/41

Берлін, 3 червня 1941 р.

Його Ексцеленції
Пану Міністру зовнішніх справ Райху фон Ріббентропу
Берлін

Ваша Ексцеленціє!

Історичний розвиток та інтереси Німецького Райху і Московської Імперії мусять завжди привести до зіткнень між цими обидвома державами до тих пір, поки залишиться існувати Московська Імперія. При цьому однаково, яка державна форма та який уряд панують в цій Імперії.

Існування Московської Імперії робить крім того зовсім неможливим утворення рівноваги у Східній Європі і через це також у всій Європі. Без цієї рівноваги однак не можна провести запланований новий порядок Європи.

Тому треба усунути Московську Імперію. Це відбудеться само по собі, як тільки закабалена Москвою лукаво Україна знову досягне свою національну свободу та державну незалежність. Лише з відновленням сильної Української Держави будуть забезпечені постачання продуктів харчування та сировини новопорядкованої Європи а також її ринки збуту. Але до тих пір європейський новий порядок залишиться лише бажанням для всіх європейських народів.

Усунення Московської Імперії, обов'язково необхідне для спокою та порядку в Європі, тим легше може бути проведене, бо український народ в затяжній та повній пожертв борні проти Москви вже здійснив добру попередню роботу. Треба лише ще підтримати тяжко воюючий український народ діе-

вою силою. Тоді від сіючої неспокої Московської Імперії залишиться лише нестрашна Московська держава в своїх ентографічних границях і нарешті в Європі стане спокій.

Змагаючи до своєї національної свободи та державної самостійності проти Москви, український народ бореться разом з тим також для всієї Європи та за процвітання європейської культури. Таку боротьбу український народ веде вже більше ніж тисячу років, захищаючи Європу від нападів диких орд з Азії. Проводячи цю визначену Богом охорону Європи, український народ бореться вже цілих тридцять років жертовно мужньо проти московсько-більшевицьких орд, зв'язуючи їх сили та заступаючи їм шлях на Захід.

За це кожен європеєць мусить бути лише вдячний тяжко спливаючому кров'ю за європейську культуру українському народу. Для того, щоб доказати цю подяку, мусять європейські народи на чолі з Велико-Німецьким Райхом, дієво підтримати відновлення сильної Української Держави. Ще й тому, що ця підтримка не є нічим іншим ніж самозахист та забезпечення власного спокійного розвитку.

Таку підтримку українських борців за свободу повинна принести розпалена тепер війна Європи проти Москви. Само собою зрозуміло, що український народ хоче також надалі боротися в цій війні енергійно та рішуче проти Москви.

Формування Українського легіону - До цієї боротьби прагнуть також до 200 000 українців, що працюють в Велико-Німецькому Райху. Здійснення цього прагнення вбачають ці українці в формуванні утвореного ними Українського легіону. До формування цього легіону відчувають себе українці, серед яких знаходиться багато українських фронтовиків з Визвольної боротьби українців проти Москви в 1917-1921 рр., не менш правомочними, ніж норвежці, датчани, нідерландці та іспанці для формування своїх легіонів. Однак працюючи у Велико-Німецькому Райху українці не мають жодних власних засобів для формування Українського легіону і тому розраховують на підтримку німецької сторони.

Через те, що така підтримка служить не лише українським, але й також німецьким інтересам, я чую себе зобов'язаним, як керівник Українського Національного Об'єднання

в Німецькому Райху, що нараховує якраз коло 22 000 членів, відповідно до положень цієї Організації пошукати добродійну співдію Вашої Ексцеленції у створенні Українського легіону.

Цей Український Легіон міг би пізніше стати складовою частиною кістяка при побудові Українського Війська. Тому його пов'язаність з німецькими військами послужила б добродію порозумінню між німецьким та українським народами. Це не слід не враховувати, бо Німеччина та Україна в багатьох відносинах потребують взаємної підтримки.

З приблизно 200 000 Українців в Німеччині спочатку можна було би охопити в Українському легіоні декілька тисяч. Решта може представляти поповнення для легіону.

Подібна до СА підготовка українців, що зібрані в секції фронтовиків УНО в Німеччині Для того, щоб цей резерв був повністю вартісним, мусів би він отримати військову підготовку (вишкіл) щонайменше подібно до СА. Тому я прошу Вашу Ексцеленцію посприяти добродійно з тим, щоб національно надійні українці,

які працюють в Німеччині, були організовані й вишколені відповідно до цього в Секції фронтовиків Українського Національного Об'єднання в Німеччині. Через це було б взагалі набагато простіше зберегти серед українців в Німеччині порядок та дисципліну, що мало б також для німецьких інтересів перевагу. Крім того, таким чином буде поглиблено зв'язок між німецьким та українським народом, що буде мати велике значення в майбутньому.

Національне та культурне опікування українців з червоної армії Серед полонених красноармійців будуть знаходитися також багато українців. Для того, щоб їх передати українському національному та культурному опікуванню, треба їх звести в

табори українських військовополонених та їх організувати, як це вже мало випадок у війні 1914-1918 рр. Українське Національне Об'єднання повинно мати можливість заопікуватися ними національно та культурно таким чином, як це відбулося у воєнні роки 1915-1918. Цей добрий успіх такого охоплення українців та такого опікування серед них виявився, наприклад, при формуванні так званої Синьої дивізії під

командуванням генерала Зелінського, при якому був також я як ад'ютант його штабу.

Звичайно, що таке обходження з українцями-красноармійцями принесе лише користь також Німеччині. Тому позволю собі висловлювати надію також у цьому питанні на доброзичливу співдію Вашої Ексцеленсії.

З Українським привітанням !

/підпис: Т. Омельченко/

Тиміш Омельченко

Підполковник у відставці

Голова Правління

Українського Національного Об'єднання

/УНО/

Ukrainische Nationale Vereinigung e.V.
B e r l i n 57 11 Saarlandstr. 54
Tel 19 26 74

16200/41

Berlin, den 5. Juni 1941

An Seine Exzellenz
Herrn Reichsaussenminister v. Ribbentrop
B e r l i n :

Euere Exzellenz!

Die geschichtliche Entwicklung und die Interessen des Deutschen Reiches und des Moskowitischen Imperiums müssen immer zu Zusammenstößen zwischen diesen beiden Staaten führen, solange das Moskowitische Imperium bestehen bleibt. Es ist dabei gleich, welche Staatsform und welche Regierung in diesem Imperium herrschen.

Das Bestehen des Moskowitischen Imperiums macht ausserdem die Herstellung eines Gleichgewichtes in Osteuropa und dadurch auch in Europa ganz unmöglich. Ohne dieses Gleichgewicht kann man aber nicht die geplante Neuordnung Europas durchführen.

Darum muss das Moskowitische Imperium beseitigt werden. Dies wird von selbst geschehen, sobald die von Moskau mit Hinterlist unterjochte Ukraine ihre nationale Freiheit und staatliche Selbstständigkeit wieder erreicht. Erst mit der Wiederherstellung des starken Ukrainischen Staates werden die Lebensmittel- und die Rohstoffversorgung des neu geordneten Europas, sowie seine Absatzmärkte gesichert. Aber bis dahin bleibt Europas Neuordnung nur ein Wunsch für alle europäischen Völker.

Die für Ruhe und Ordnung in Europa unbedingt notwendige Beseitigung des Moskowitischen Imperiums ist desto leichter durchführbar, da das

Ukrainische Volk in mühen und opfervollen Kampfe gegen Moskau schon gute Vorarbeit geleistet hat. Es gilt nur noch das hartkämpfende Ukrainische Volk tatkräftig zu unterstützen. Dann wird von dem unruhestiftenden Moskowitischen Imperium nur der in seinem ethnographischen Grenzen ungefährliche Moskowitische Staat übrig bleiben und es wird endlich Ruhe in Europa geben.

Für seine nationale Freiheit und staatliche Selbstständigkeit gegen Moskau ringend, kämpft das Ukrainische Volk damit auch für das ganze Europa und für das Gedeihen der europäischen Kultur. Einen solchen Kampf führt das Ukrainische Volk schon seit mehr als einem Jahrtausend, Europa von Einfällen wilder Horden aus Asien schützend. Diesen von Gott bestimmten Schutz Europas ausführend, kämpft das Ukrainische Volk schon ganze dreissig Jahre opfermutig gegen die moskowitisch-bolschewistische Horden, ihre Kräfte fesselnd und ihnen den Weg nach Westen verlegend.

Dafür muss jeder Europäer dem für die europäische Kultur schwer blutende Ukrainischen Volke nur dankbar sein. Um diese Dankbarkeit zu beweisen, müssten Europas Völker, an der Spitze das Gross-Deutsche-Reich, die Wiederherstellung des starken Ukrainischen Staates tatkräftig unterstützen. Noch dazu, als diese Unterstützung nichts anders ist, als der Selbstschutz und die Sicherung eigener ruhiger Entwicklung.

Eine solche Unterstützung des ukrainischen Freiheitskampfes soll der jetzt entbrannte Krieg Europas gegen Moskau bringen. Selbstverständlich will das Ukrainische Volk auch in diesem Kriege energisch und entschlossen gegen Moskau weiter kämpfen.

Zu diesem Kampf drängen sich auch die ca. 200 000 im Grossdeutschen Reich beschäftigten Ukrainer. Die Erfüllung dieses Dranges sehen diese Ukrainer in der Aufstellung einer von ihnen gebilde-

Aufstellung der
Ukrainischen
Legion.

ten Ukrainischen Legion. Zur Aufstellung dieser Legion fühlen sich die Ukrainer, unter denen viele ukrainischen Frontkämpfer aus dem Freiheitskampf der Ukrainer gegen Moskau in den Jahren 1917-1921 sich befinden, nicht weniger berechtigt, wie die Norweger, Dänen, Niederländer und Spanier zur Aufstellung ihrer Legionen. Allerdings haben die im Grossdeutschen Reich beschäftigten Ukrainer keine eigenen Mittel zur Aufstellung der Ukrainischen Legion und sind darum auf die Unterstützung von deutscher Seite angewiesen.

Da diese Unterstützung nicht nur den Ukrainischen sondern auch den deutschen Interessen dient, fühle ich mich, als Leiter der bereits ca. 22 000 Mitglieder zählenden Ukrainischen Nationalen Vereinigung im Deutschen Reich, laut den Satzungen dieser Organisation verpflichtet, um die wohlwollende Mitwirkung Eurer Exzellenz bei dem Zustandekommen der Ukrainischen Legion nachzusuchen.

Diese Ukrainische Legion könnte später zum Bestandteil des Stammes bei dem Aufbau des Ukrainischen Heeres werden. Darum wäre seine Verbundenheit mit dem deutschen Soldatenstum den guten Einvernehmen zwischen dem Deutschen und dem Ukrainischen Volke dienlich. Dies darf man nicht übersehen, da Deutschland und Ukraine in vielen Beziehungen aufeinander angewiesen sind.

Von den ca. 200 000 Ukrainern in Deutschland könnten zuerst einige Tausende in der Ukrainischen Legion zusammengefasst werden. Der Rest kann den Ersatz für die Legion stellen.

Damit dieser Ersatz vollwertig wäre, müsste er eine militärische Vorbildung wenigstens in der Art der SA erhalten. Darum bitte ich Euer Exzellenz dafür wohlwollend mitzuwirken, dass die in Deutschland beschäftigten national aufrichtigen Ukrainer dementsprechend in der Frontkämpfersektion der Ukrainischen Nationalen Vereinigung in Deutschland organisiert und ausgebildet werden könnten. Dadurch wäre es

SA ähnliche
Ausbildung
der in der
Frontkämpfersektion
der UNO in Deutsch-
land erfassten
Ukrainer.

überhaupt viel leichter unter den Ukrainern in Deutschland Ordnung und Disziplin zu erhalten, was auch für deutsche Interessen nur vorteilhaft wäre. Ausserdem wird auf diese Weise die Verbundenheit zwischen dem Deutschen und Ukrainischen Volke vertieft, was für die Zukunft von grosser Bedeutung sein wird.

Nationale und kulturelle Betreuung der Ukrainer aus der roten Armee.

Unter den Kriegsgefangenen Notarnisten werden sich auch viele Ukrainer befinden. Um diese der ukrainischen nationalen und kulturellen Betreuung zu übergeben, soll man sie in den ukrainischen Kriegsgefangenen Lagern zusammenführen und organisieren, wie es schon im Kriege 1914-1918 der Fall gewesen ist. Der Ukrainischen Nationalen Vereinigung soll es ermöglicht werden sie national und kulturell zu betreuen in der Art, wie dies in Kriegsjahren 1915-1918 geschah. Dieser gute Erfolg solcher Zusammenfassung der Ukrainer und solcher Betreuung unter ihnen, zeigte sich beispielsweise bei der Aufstellung der sogenannten Blauen Divisionen unter dem Kommando des Generals Selinski, bei dem auch ich als Adjutant seines Stabes war.

Selbstverständlich wird solche Behandlung der Notarnisten-Ukrainer auch für Deutschland nur von Nutzen sein. Darum darf ich auch in dieser Frage auf die wohlwollende Mitwirkung Eurer Exzellenz die Hoffnung setzen.

Mit Ukrainischem Gruss!

T. Omelchenko

Tymisch Omelchenko
Oberstleutnant a.D.
Vorstandsvorsitzender
der Ukrainischen Nationalen Vereinigung
(UNA)

№ 3

Меморандум В. Кубійовича (УЦК, Краків) і Т. Омельченка (УНО, Берлін)

Його Ексцеленції
Райхсканцлерові Німецького Райху
А д о л ь ф у Г і т л е р о в і

Берлін - Райхсканцелярія

Ваша Ексцеленціє!

З огляду на надзвичайні події, управління якими покладено у Ваші руки, вважаємо своїм національним обов'язком передати Вам цей меморандум.

Цим самим ми усвідомлюємо нашу велику відповідальність, яку ми несемо сьогодні як представники і виразники організованої української народної спільноти в межах Великої Німеччини.

Краків - Берлін, 11 червня 1941 року

(Д-р Володимир Кубійович)

Керівник Українського Центрального Комітету у Кракові

*(Тиміш Омельченко, підполковник у відставці)
Керівник Українського Національного
Об'єднання у Берліні*

МЕМОРАНДУМ
Стосовно значення України
для нового порядку в Європі

I.

Причини меморандуму

**Новий порядок
в Європі**

За новим порядком у Європі, що просувається швидко вперед і який відповідає політичним і економічним потребам нашого континенту загалом і кожній його складовій частині, з великим інтересом слідкує увесь український народ. Ця співучасність є тим більше зрозумілою тому, що у цій широкомасштабній перебудові Європи беруть участь і здійснюють свої життєві права молоді народи, розвиткові і розкриттю творчих сил яких перешкоджала Версальська система. Через те, що у зв'язку з подіями політичний центр тяжіння Європи все більше переміщується на Схід, ще більше зростає інтерес українського народу.

**Під німецьким
керівництвом**

Сьогодні незаперечним є те, що головним фактором у новому європейському порядку є і залишиться Німеччина, яка не буде ділити свого права розпоряджатися і свого впливу, особливо, що стосується європейського Сходу, ні з якою іншою державою. Українці виражають свою справжню радість з того, що вирішення на Сході належить німецькому народові, до якого вони завжди відчували щирі прихильність, великодержаві, яка з цілковитим розумінням завжди відносилася до їх політичних устремлінь, про що не в останню чергу свідчить становище українців і піклування про них, як у Великому Німецькому Райхові, так і в Генеральному Губернаторстві.

Бажання українців

Сьогоднішнє політико-військове становище вимагає порушення усієї української проблеми. Для цього є необхідним встановлення контактів авторитетних німецьких кіл з українським політичним центром, який двадцять років керує визвольною боротьбою свого народу, і який веде виховну і

організаційну підготовчу роботу в країні та за кордоном.

Обставини, що наведені вище, спонукали нас подати керівництву Німецького Райху погляди українського народу на новий східноєвропейський порядок і майбутнє місце української держави в ньому.

II.

Україна, як член нової Європи

Значення України для нового порядку в Європі

Новий порядок в Європі без включення південних частин європейського Сходу як з політичних, так і з економічних причин є нездійсненним і немислимим. Достатньо індустріалізована і перенаселена Середня і Західна Європа для створення незалежної від інших частин світу продовольчої бази потребує залучення до економічної співпраці континентальної аграрної країни з великою виробничою потужністю. Велике значення мало б також повернення багатого східноєвропейського ринку збуту, втрату якого після світової війни значно відчувала Європа. Українські корисні копалини, а також найкоротші водні і сухопутні транзитні шляхи до Передньої і Середньої Азії з її багатими нафтовими родовищами зроблять значний внесок у новий порядок в Європі.

Захистити від загрози постійного проникнення Азії і зупинити його є однією з найважливіших і найтяжчих проблем. Уся історія України тісно пов'язана з цією проблемою, і можна стверджувати, що саме в цій постійній боротьбі України проти Азії за Європу і полягає її історична місія. Очевидно, що Москва вже давно перейшла на бік Азії і вважається її авангардом. І тому боротьба України проти Росії є одночасно і боротьбою проти Азії.

Новий європейський порядок і Росія

Слід припустити, що теперішній володар Європейського Сходу, Росія, ніколи не визнає нового порядку, тим більше, що вона сама уже віддавна виношує власні плани облаштування Європи і Азії. Ця держава, нехай вона сьогодні й виступає як ССРСР, є прямою наступницею колишньої централізованої і імперіалістичної царської імперії, яка не

приховує своїх політичних цілей. Її програма сьогодні передбачає більшовицьку світову революцію, яка повинна встановити диктатуру пролетаріату, насправді московських володарів, переважно євреїв, в першу чергу над усіма націями, а потім над усім трудящим населенням світу.

Німецький новий порядок в Європі буде визнаватися майбутньою, можливо уже некомуністичною Росією, доти, поки вона не вийде із теперішньої моральної і матеріальної руїни.

Зважаючи на сучасний стан речей, немає жодного сумніву, що теперішня советська армія не здатна довго протистояти німецькому випробуваному верхмахтові. Але треба взяти також до уваги те, що тривале утримання такої великої території є непростим завданням, яке вимагає особливих заходів, в першу чергу політичне усамостійнення України, яка може стати противагою можливому відновленню сили Росії. Український народ здатний взяти на себе таку роль завдяки кількості свого населення, своїй культурній і етнічній згуртованості, своїй політичній зрілості, а також не в останню чергу завдяки багатству і величині своєї території.

III.

Територія української держави

Принципи визначення кордонів

Український народ охоче готовий виконувати усі зобов'язання, які слід виконувати кожному, хто належатиме до Європи з новим порядком, коли він буде справжній впорядкувач і владар своєї держави і коли кордони цієї держави будуть визначені правильно геополітично. Рівночасно Україна також як східний бастион в відчиненні європейського простору, мусить мати забезпечену відповідну і доцільну допомогу і підтримку Великонімецького Райху.

Передумови кордонів

При встановленні кордонів української держави повинні бути збережені і складати їх основу народно-національні зв'язки, а також історичні традиції українського народу. Але також необхідно врахувати стратегічні позиції і становище

східного бастиону Європи, а також господарський взаємозв'язок прикордонних областей.

Встановлення кордонів У зв'язку з цим майбутні бажані державні кордони пролягали б таким чином:

Південний державний кордон України проходить вздовж північного узбережжя Чорного моря, від кордону Грузії (південніше Сочі) на сході, до гирла Дунаю на заході. На південному заході і на заході зберігаються сучасні кордони Української советської республіки, причому включаючи території на лівому березі Дністра. Встановленню остаточного західного державного кордону повинно передувати можливе попереднє врегулювання кордону для того, щоб краще поєднати державний та етнічний кордони. Північний кордон необхідно було б встановити північніше Яселди і Прип'яті до Дніпра. Далі кордон проходить на північ від Стародуба, потім у південному напрямку до теперішнього північного кордону Української Советської Республіки, західніше Севська. Звідси у східному напрямку (лінія: приблизно Льгов-Старий Оскіль-Ліски на Доні - Бутурлицинка) до річки Хопер, звідси вздовж чітко закритого ланцюга островів українських поселень до теперішнього південного кордону Советської республіки волзьких німців і до Волги північніше міста Камишин, далі вздовж Волги з виступом на східному березі Волги, приблизно співпадаючи з теперішнім західним кордоном Казахстану, на південний схід до Каспійського моря, в той час, коли на південному сході кордон утворював би Кавказький хребет.

Обґрунтування кордонів Зазначені вище бажані кордони майбутньої української держави на півдні і сході не можуть викликати ніяких сумнівів тому, що вони або співпадають з кордонами етнічного розселення, або навіть проходять східніше і вимагають відповідного урегулювання.

а) Північ На півночі кордон України встановлюється у такий спосіб, щоб забезпечити річкове судноплавство між Центральною та Східною Європою по річці Прип'ять.

Так проходив, зрештою, кордон козацької держави XVII-

XVIII ст. і був визнаний Брест-Литовським мирним договором. Далі на схід, при встановленні кордону з Росією, державний кордон приблизно співпадає з етнографічно-російським. Зовсім непомітні відхилення від етнографічного кордону мають за мету уникнути поділу майбутнього залізородного басейну з його багатими запасами кварцових руд, які розташовані на річках Донець, Сейм і Оскіл.

б) Схід

Території на середньому Дону, нижній Волзі і південніше від них до Кавказу були на протязі багатьох століть власне ареною турецько-татарських кочових племен. У XV-XVIII ст. козацтво поступово завойовувало цю територію, після чого туди поринув потік українських і частково російських селян. Внаслідок цих колонізаційних процесів і виникла теперішня етнографічна мозаїчна картина з островами і півостровами, хоча значні території налічують до 80% українців.

Зважаючи на слабке заселення і великі можливості меліорації степів, названі території утворюють запас землі для українського сільського населення, яке було змушене через свій великий природний приріст покидати свій рідний шматок землі і виїжджати до Америки або Сибіру і Центральної Азії. Цей земельний резерв особливо необхідний тепер, коли очікується масове повернення українців, які силоміць були виселені російським урядом.

У межах української держави знаходяться таким чином також донські, волзькі та терекські козаки, які вважають себе відособленою групою російського народу. Споріднені кров'ю з українцями, вони одержать в українській державі гарантію своїх прав, які вони самі не зможуть ніколи оборонити від росіян, зважаючи на їхню малочисельність і брак єдиної території розселення.

Теж саме стосується також й інших численних народностей, наприклад, калмиків, ногарів, а також північно-кавказьких гірських племен, які є занадто слабкими для побудови власних самостійних держав і які проживають на українському геополітичному просторі. В українській державі вони знайдуть свій захист і можливості для вільного розвитку.

Перенесення українського східного кордону до східних берегів Волги і Каспійського моря являє собою власне

геополітичну необхідність для України як культурного бастиону нової Європи. Завдяки цьому кордон на сході скоротиться, що значно підвищить обороноздатність України. Вугільний район Донецького басейну і побудована на ньому українська промисловість, які при теперішньому адміністративному поділові можуть бути піддані небезпеці, були б достатньо захищеними.

Відтиснення Росії й від східного узбережжя Чорного моря, що з етнічної точки зору є цілком справедливо, означатиме при міцних позиціях України в Криму і на всьому північному Причорномор'ї остаточну безпеку також і для міжнародного річкового судноплавства (Північне море-Рейн-Майн-Дунай, Ельба-Одер-Прип'ять-Дніпро-Чорне море, Балтійське море-Мемель-Прип'ять-Дніпро-Балтійське море-Двина-Дніпро).

Об'єднання південно-східних територій до Волги, Каспійського моря і до Кавказького хребта з українськими основними територіями уможливить створення нових і дешевих шляхів сполучення для європейських перевезень і торгівлі до Центральної Азії, Афганістану, Індії, Ірану і т.д. (Чорне і Азовське море-Донський канал до нижньої Волги, а також канал через Маницьку борозну від Дону безпосередньо до Каспійського моря).

Спільний кордон України з Казахстаном дає доступ до нафтових джерел у Казахстані і до бавовнику в Туркестані.

Перенесення українського кордону до лівих берегів Волги відкриває нові можливості для волзьких німців і для їхніх позицій у Східній Європі.

IV.

Планована державна система

Планована державна система У таких кордонах українська держава була б геополітичною бездоганно сформованою єдністю. Проте як основа успішного виконання своїх завдань, повинна бути створена відповідна конституція, яка б, з одного боку, ґрунтувалась на історичних традиціях і психологічних уявленнях українців, а з другого боку - відповідала б сучасному духові часу і потре-

бам, які впливають із теперішнього політичного, соціального і економічного становища Європи і українських територій.

Вождівська держава Грунтуючись на традиціях української гетьманської держави, майбутня українська держава буде мати авторитарну конституцію. Основна влада буде зосереджена в руках вождя.

Націоналістична монопартійність Для допомоги йому як дорадчий орган буде виступати керівництво його політичної партії, а також сформована із представників станових органів консультативна рада.

Націоналістична партія стане єдиною формою політичної організації у державі і створить основу державного устрою, а також стане фактором національного виховання і організації суспільного життя.

Станові органи Консультативна рада, яка буде базуватися на визначеному вождем представництві станових органів і муніципальних органів самоврядування, буде відігравати роль, зв'язуючої ланки між народом і вождем з соціальних, господарських і культурних питань.

Подібно до керівництва на авторитарній основі будуть організовані також органи врядування і господарства.

Психологічні основи системи Авторитарна система у державі, яка буде опиратися на підйом після здійсненого визволення, замінить деспотичну систему, яка добивається послуху широких мас за допомогою драконівських поліційних засобів. Найкращим забезпеченням ефективності праці і дотримання порядку стане наголошуване в авторитарній державі значення індивідуальності і покладена на неї відповідальність.

Господарство Оцінюючи критично теперішню господарську систему, що панує в Україні, ми вважаємо, що вона повинна перетворитися на справжнє планове господарство з повним використанням паралізованої тепер приватної ініціативи і з відновленням приватної власності. Але такі переміни можуть відбуватися тільки поволі, після обережного вивчення ситуації на місцях і критичного аналізу проєктованих реформ.

Захист меншостей На територіях з чисельно значним неукраїнським населенням буде допускатися широка децентралізація державної влади, яка дасть національним меншостям можливість повного культурного розвитку. Особливо расово чужі племена монгольського походження будуть захищені від асиміляції з метою збереження чистоти української раси.

Державно-правовий статус Північного Кавказу Для того, щоб не ослаблювати сукупність майбутньої української держави великими расово і культурно чужими, і таким чином, не здатними до асиміляції народностями, було б небажаним залучення північно-кавказьких гірських племен до внутрішньополітичної системи української держави.

Зважаючи на це, було б найкращим надати жителям північних схилів Кавказу особливе політичне місце, забезпечивши Україні повний зовнішньополітичний, військовий і економічний контроль за цими територіями, які безперечно є частиною українського життєвого простору, природний стратегічний південний кордон якого утворює Кавказький хребет.

V.

Український народ як державотворча сила

Культурна та організаційна здатність Завдяки своєму географічному розташуванню на Сході Європи, з одного боку, і культурній приналежності її народу до Європи, з другого боку, Україна цілком здатна виконувати свою місію культурного бастиону нової Європи на Сході.

Споконвічна західна орієнтація українського народу ґрунтується не на випадковій політичній ситуації, а навпаки, на національних і, перш за все, расових підвалинах. Древня оригінальна культура (архітектура, музика, народне мистецтво і т.д.), яка досить рівномірно охоплює всі шари народу, є загальною характеристикою творчих здібностей українського народу. Особливо вагомі докази навів український народ щодо своєї здатності в організації суспільного життя в усі періоди свого існування. Крім окремих, допасованих до

тодішніх відмінних форм організації суспільства в часи політичної незалежності в середні віки і в сучасності, український народ проявляє свій великий талант до правильної побудови свого життя (наприклад, зразковий кооперативний рух за часів царату і в Польщі, широко розвинені і досить жваві товариства і культурні спілки всюди, де живуть українці та ін.), навіть в часи поневолення ворожими володарями.

Державна традиція Найсильнішим доказом життєздатності українського народу є його постійне прагнення до власної державності. В українській історії міняються між собою періоди самостійності і жертвної боротьби за незалежність.

а) Українська державність в середні віки На межі степів, з яких аж до XVIII ст. вона зазнавала нападів з боку небезпечних і жорстоких кочівників, Україна захищала себе успішно до XIII ст.

Поступово переможена і спустошена степовими племенами потрапила вона до рук держав-сусідів, які, зміцнившись за спиною України, завзято намагалися послабити її у різний спосіб і заволодіти її природними багатствами.

б) Друга українська козацька держава Коли в результаті довгої і впертої боротьби України вдалося у XVII ст. визволитися і заснувати незалежну державу, тоді сусідні держави порозумілися і поступово спільними зусиллями знову ліквідували її.

в) Третя українська держава (XXст.) Утворена в 1917 році українська держава не змогла зберегти свою незалежність внаслідок того, що на неї напали з усіх боків більшовицькі, денікінські і польські армії, причому дві останні отримували повну підтримку з боку Антанти.

Після світової війни: Остаточо переможений у 1920 році український народ і на цей раз не схилив своєї голови. Організувавшись у нелегальну "Націоналістичну Військову Організацію" борців за волю, продовжували українці свою героїчну боротьбу проти окупантів, у якій віддали своє життя за українську державу численні українські борці за волю в Польщі і в московській советській імперії.

б) ОУН; Націоналістична Військова Організація перетворилася якраз у політичний рух, носієм якого є Організація Українських Націоналістів (ОУН) і головною метою якої є відродження незалежної української держави в рамках нового європейського порядку.

Після анексії Західної України Советським Союзом у 1939 році українська визвольна боротьба проти Советської Росії продовжується знову ж таки цією нелегальною організацією.

Вождь Керівництво ОУН знаходиться в руках випробуваного українського борця за волю, завойовника Києва у 1918 році, полковника Андрія Мельника, який сьогодні поза всяким сумнівом користується найбільшою пошаною серед українців.

Ми також вважаємо його єдиною достойною людиною, якій можна довірити керівництво українською нацією.

Краків-Берлін, 10 червня 1941 року.

(Д-р Володимир Кубійович)

Керівник Українського Центрального Комітету у Кракові.

(Тиміш Омельченко, підполковник у відставці)

Керівник Українського Національного

Об'єднання у Берліні.

An
 Seine Exzellenz
 den Reichskanzler des Deutschen Reiches
 A d o l f H I T L E R

Berlin - Reichkanzlei

Ihre Exzellenz!

Angesichts der gewaltigen Ereignisse, deren Lenkung in Ihre Hände gelegt ist, empfinden wir es als unsere nationale Pflicht diese Dankechrift Ihnen zu überreichen. Wir werden damit unserer großen Verantwortung gerecht, die heute auf uns als Vertretern und Sprechern der organisierten ukrainischen Volksgemeinschaft innerhalb des Großdeutschlands lastet.

Krakau - Berlin, am 11. Juni 1941.

(Dr. Wolodymyr Kubijowytsch)
 Leiter des Ukrainischen Haupt-
 ausschusses in Krakau.

(Tymisch Osmitschenko Obstl.a.D.
 Leiter der Ukrainischen Nationa-
 len Vereinigung in Berlin.

Denkschrift

Betreffend die Bedeutung der Ukraine für die Neuordnung Europas.

14

I.

Beweisgründe der Denkschrift.

Die Neuordnung Europas.

Die fortschreitende Neuordnung Europas, die den politischen und wirtschaftlichen Bedürfnissen unseres Kontinents im Ganzen sowie in allen seinen Bestandteilen entspricht, wird von dem gesamten ukrainischen Volk mit größtem Interesse verfolgt. Diese Anteilnahme ist umso verständlicher, da an dem großartigen Aufbau Europas junge Völker, die durch das Versailler System in ihrer freien Entwicklung gehemmt wurden und ihre schöpferischen Kräfte nicht voll entfalten konnten, sich beteiligen und ihre Lebensrechte verwirklichen. Dadurch, daß sich nun in Zuge der Ereignisse der politische Schwerpunkt Europas immer mehr dem Osten zuwendet, wird das Interesse des ukrainischen Volkes noch gesteigert.

Unter deutscher Führung.

Es steht heute unerschütterlich fest, daß der maßgebende Faktor bei der Neuordnung Europas Deutschland ist und bleibt und auch mit keiner anderen Macht sein Verfügungsrecht und seine Einflüsse, besonders, was den europäischen Osten anbelangt, teilen wird. Die Ukrainer bringen ihre wahre Freude zum Ausdruck, daß die Entscheidung im Osten dem deutschen Volk gehört, da dem die immer eine aufrichtige Zuneigung fühlten, einer Großmacht, die ihrem politischen Bestreben stets volles Verständnis entgegenbrachte, was nicht zuletzt die Lage und Betreuung der ukrainischen Volkgruppe sowohl im Großdeutschen Reich, wie insbesondere im Generalgouvernement beweist.

Wünsche der Ukrainer.

Die heutige politisch-militärische Lage erfordert nun das ganze ukrainische Problem aufzurollen. Dazu ist die Fühlungnahme der maßgebenden deutschen Kreise mit dem ukrainischen politischen Zentrum, das den swemigjährigen Freiheitskampf seines Volkes leitet und die ersicherische sowie organisatorische Vorbereitungsarbeit im In- und Auslande führt, unentbehrlich.

Die oben angeführten Umstände bewegen uns, der Führung des Deutschen Reiches die Ansicht des ukrainischen Volkes, betreffend die Neuordnung Osteuropas und der zukünftigen Stellung des ukrainischen Staates darin, zu unterbreiten.

15

II.

Die Ukraine als Mitglied des neuen Europa.

Bedeutung der Ukraine für die Neuordnung Europas.

Die Neuordnung in Europa ist ohne Eingliederung der südlichen Teile des europäischen Ostens, sowohl aus wirtschaftlichen wie auch aus politischen Gründen wohl undurchführbar und undenklich. Das stark industrialisierte und überfüllte Mittel- und Westeuropa bedarf, um sich ohne von anderen Erdteilen unabhängige Ernährungsbasis zu schaffen, der Einbeziehung eines kontinentalen Agrarlandes mit großer Erzeugungskapazität zur wirtschaftlichen Mitarbeit. Von großer Bedeutung wäre auch die Wiedergewinnung des reichen osteuropäischen Absatzmarktes, dessen Verlust Europa nach dem Weltkriege empfindlich gespürt hat. Die ukrainischen Mineralreichtümer sowie auch die kürzesten Wasser- und Landtransitstraßen nach Vorder- und Mittelasien mit seinen reichen Erdölquellen tragen beträchtlich zu der Neuordnung in Europa bei.

Es ist eines von den wichtigsten und schwersten geopolitischen Problemen in Europa, hier im Osten das immer drohende Eindringen Asiens abzuwehren und aufzuhalten. Die ganze Geschichte der Ukraine steht in engstem Zusammenhang mit diesem Problem, so daß man behaupten kann, daß gerade in diesem ständigen Kampf der Ukraine gegen Asien für Europa ihre geschichtliche Mission besteht. Es ist auch klar, daß Moskau sich schon längst für Asien entschieden hat und als sein Vorkämpfer gilt. Darum ist Ukraines Kampf gegen Rußland zugleich ein Kampf gegen Asien.

Neuordnung Europas und Rußland.

Es ist anzunehmen, daß der gegenwärtige Nachbaber des europäischen Ostens, Rußland, die neue Ordnung nie anerkennen werde, sobald er eigene Pläne zur Gestaltung Europas und Asiens seit jeher hegt. Diese Macht, wenn sie auch heute als UdSSR auftritt, ist die geradlinige Erbin des ehemaligen zaristischen und imperialistischen Zarenreiches, die kein Nehl aus ihren politischen Zielen macht. Ihr Programm ist heute die bolschewistische Weltrevolution, die die Diktatur des Proletariats, in Wirklichkeit der Koakzauer Herrscher, vorwiegend Juden, in erster

Linie über alle Nationen und dann über die ganze wehrfähige Bevölkerung der Welt, herbeiführen soll.

Die deutsche Neuordnung in Europa wird nur so lange von dem etwaigen künftigen nicht mehr kommunistischen Russland anerkannt werden, bis es sich aus dem jetzigen moralischen und materiellen Ruin erholt haben wird.

Es besteht unter den derzeitigen Verhältnissen kein Zweifel, daß die heutige sowjetrussische Armee zu keinem langen Widerstand gegen die deutsche erprobte Wehrmacht fähig ist. Man muß aber in Betracht ziehen, daß das dauerhafte Erhalten eines so großen Heeres keine leichte Aufgabe ist und besondere Maßnahmen erfordert, wohl vor allem die politische Verselbständigung der Ukraine, die allein als ein Gegengewicht zum etwaigen regenerierten Russland in Frage kommen kann. Zu einer solchen Rolle wird das ukrainische Volk durch seine Bevölkerungszahl, seine kulturelle und ethnische Geschlossenheit, seine politische Reife, sowie nicht zuletzt durch Reichum und Größe seines Siedlungsgebietes befähigt.

III.

Das erstrebte Staatsgebiet der Ukraine.

Prinzipien der Grenzbestimmung.

Das ukrainische Volk ist gerne bereit, alle Pflichten, die einer Zugehörigkeit zu einem neu geordneten Europa entweichen, auf sich zu nehmen, wenn es der wirkliche Gestalter und Gebieter seines Staates sein wird und wenn die Grenzen dieses Staates geopolitisch bestimmt sein werden. Gleichzeitig müßte die Ukraine auch als festliches Bollwerk bei der Erschließung des europäischen Raumes eine entsprechende und zweckmäßige Hilfe und Beistand des Großdeutschen Reiches genießt haben.

Voraussetzungen der Grenzen.

Bei der Festlegung der Grenzen des ukrainischen Staates müßten völkisch-nationale Zusammenhänge sowie die historische Tradition des ukrainischen Volkes die Grundlage bilden und gewahrt werden. Es muß aber auch strategischen Rücksichten und der Randlage des festlichen Bollwerkes Europas sowie der wirtschaftlichen Zusammengehörigkeit anliegender Gebietsteile Rechnung getragen werden.

Grenzziehung.

Demzufolge würden die erstrebten Staatsgrenzen folgendermaßen verlaufen:

Die südliche Staatsgrenze der Ukraine läuft die Nordküste des Schwarzen Meeres entlang, von der Grenze Georgiens (südlich von Sotschi) im Osten, zur Donzuzmündung im Westen. Im Südwesten und im Westen bleiben die heutigen Grenzen der Ukrainischen Sowjetrepublik, wobei die Gebiete des linken Dnjesterfers mit einbezogen werden. Die endgültige westliche Staatsgrenze wäre einer etwaigen späteren Regelung vorbehalten, um sich besser der Volksgrenze anpassen zu können. Die Nordgrenze wäre an der Karawquelle nördlich von Jaselda und Prypjatj bis zum Dnipro (Dniepr) zu ziehen. Weiter läuft die Grenze an Starodub nördlich vorbei, dann in südlicher Richtung bis zu die gegenwärtige Nordgrenze der Ukrainischen Sowjetrepublik westlich von Sewsk. Hierauf in östlicher Richtung (Linie: etwa Izw-Staryj Oskil-Lisky am Don-Bessarjynka) bis zum Gopherfluß, von da längs der festgeschlossenen Kette der ukrainischen Volksinseln bis zu der heutigen Südgrenze der Wolgadeutschen Sowjetrepublik und an die Wolga nördlich von der Stadt Kamyssyn, an der Wolga weiter mit einem Verfeld an den östlichen Wolgaufer, etwa zusammenfallend mit der gegenwärtigen kasachstanischen Westgrenze, nach Südosten bis zum Kaspischen Meere, während im Südosten der Kaukasus-Kamm die Grenze zu bilden hätte.

Begründung der Grenzen.

Die oben angeführten gewünschten Grenzen des künftigen ukrainischen Staates können im Süden und Osten keine Bedenken erwecken, da sie entweder mit den Grenzen des Volkgebietes zusammenfallen oder sogar östlich verlaufen und eventueller Berichtigung harren.

a) Norden.

Im Norden wird die Grenze der Ukraine auf solche Weise geführt, damit der Binnenschiffahrtsverkehr zwischen Mitteleuropa und dem Osten auf dem Prypjatjfluß sichergestellt ist.

So ist übrigens auch die Grenze im ukrainischen Kosakenstaate des XVII-XVIII Jh. verlaufen und auch im Brest-Litovsker Frieden anerkannt worden. Weiter östlich, bei der Grenzziehung mit Rußland fällt ungefähr die Staatsgrenze mit derjenigen der ethnographisch-russischen zusammen. Die ganz unbedeutlichen Abweichungen von der ethnographischen Grenze haben das Ziel, die Teilung des künftigen Ergebißtes mit seinen reichen Quarziteisenerzen, die sich an den Quellen des Donets, Sejm und Oskil befinden, zu vermeiden.

b) Osten.

Die Gebiete am mittleren Don, unteren Wolga¹⁸ und südlich derselben bis an den Kaukasus waren lange Jahrhunderte eigentlich ein Tummelplatz der türkisch-tatarischen Kosakenstämme. Seit dem XV-XVIII Jh. erkämpfte das Kosakentum allmählich dieses Gebiet, wonach der ganze Strom der ukrainischen und teilweise russischen Bauern dorthin floss. Infolge solcher speziellen Kolonisationsprozesse entstand das jetzige ethnographische Mosaikbild voll Inseln und Halbinseln, wobei beträchtliche Gebiete bis zu 20 % Ukrainer zählen.

Mit Rücksicht auf die schwache Besiedlung und große Möglichkeiten der Steppennormalisation bilden die genannten Gebiete eine unbedingte Bodenreserve für die ukrainische Landbevölkerung, welche durch ihren großen natürlichen Zwang fortwährend gezwungen war, ihre Scholle zu verlassen, um nach Amerika oder Sibirien und Zentralasien auszuwandern. Diese Bodenreserve ist besonders in der heutigen Zeit unentbehrlich, da eine massenhafte Rückkehr der zwangsweise durch russische Regierungen ausgesiedelten Ukrainer zu erwarten ist.

In Rahmen des ukrainischen Staates befinden sich auf diese Weise auch die Don-, Wolga- und Terekkosaken, welche sich als eine, dem russischen Volk abgesonderte Gruppe fühlen. Dem Bitte nach mit den Ukrainern verwandt, werden sie im ukrainischen Staate die Sicherstellung ihrer Rechte garantiert haben, die sie allein niemals zustande sein werden, vor den Russen zu verteidigen, mit Hinsicht auf ihre geringe Zahl und Mangel eines einheitlichen Siedlungsgebietes.

Ähnlich auch andere zahlreiche Volksgruppen, wie Kalmücken, Nogai sowie nordkaukasische Bergstämme, die zu schwach sind, um eigene selbständige Staaten zu bilden und im ukrainischen, geopolitischen Raum leben, werden im ukrainischen Staate den Schutz und freie Entwicklungsmöglichkeiten finden.

Die Verlegung der ukrainischen Ostgrenze auf das östliche Wolgavorfeld und an das Kaspische Meer ist übrigens eine geopolitische Notwendigkeit für die Ukraine als des kulturelle Bollwerk des neuen Europas. Dadurch wird die Grenze gegen Osten verdrängt, was die Wehrfähigkeit der Ukraine beträchtlich erhöht. Das bei der heutigen administrativen Einteilung äußerst exponiert gelegene Kohlengebiet des Donetsbeckens sowie die darauf aufgebaute ukrainische Industrie würden dann genügend gesichert erscheinen.

Die Verdrängung Russlands auch von der östlichen Küste des Schwarzen Meeres, was vom völkischen Standpunkte ganz berechtigt ist, würde bei einer gefestigten Stellung der Ukraine in der Krim und an dem gesamten nördlichen Schwarzmeer, auch für die internationalen Binnenwasserstraßen (Nordsee-Rhein-Main-Donau, Elbe-Oder-Przpjatj-Dnipro-Schwarzmeer, Ostsee-Memel-Przpjatj-Dnipro-Ostsee-Dina-Dnipro) endgültige Sicherheit bedeuten.

Die Vereinigung der südöstlichen Gebiete bis zur Wolga, des Kaspischen Meeres und den Kaukasus mit dem ukrainischen Stammgebiet ermöglicht die Schaffung neuer und billigerer Verbindungen für den europäischen Verkehr und Handel nach Zentralasien, Afghanistan, Indien, Iran usw. (Schwarzes und Asowsches Meer - Donkanal zur unteren Wolga sowie ein Kanal über die Kamytschfurchen vom Don unmittelbar zum Kaspischen Meer).

Die gemeinsame Grenze der Ukraine mit Kasachstan sichert den Zugang zu den Oelquellen Kasachstans und zu der Baumwolle Turkestan.

Die Verschiebung der ukrainischen Grenze auf die Vorfelder des linken Wolganufers erschließt neue Möglichkeiten für die Wolgadutschen und für ihre Stellung in Osteuropa.

IV.

Das geplante Staatssystem.

Das geplante Staatssystem.

In solcher Grenze wäre der ukrainische Staat eine geopolitische, sadellece geformte Einheit. Immerhin muß für die erfolgreiche Ausführung seiner Aufgaben als Grundlage eine entsprechender Verfassung geschaffen werden, die einerseits auf geschichtliche Traditionen und psychologische Einstellung der Ukrainer gestützt ist, andererseits dem gegenwärtigen Zeitgeist und den sich aus der jetzigen politischen, sozialen und wirtschaftlichen Lage Europas und der ukrainischen Gebiete ergebenden Bedürfnissen entspricht.

Führerstaat.

Auf die Tradition des ukrainischen Hetmanenstaates zurückkommend, wird der zukünftige ukrainische Staat eine autoritäre Verfassung besitzen. Die Verfügungskraft wird in den Händen eines Führers (Wohhd) konzentriert sein.

Nationalistische Monopartei.

Zur Beihilfe werden ihm als Beratungskörper die Führung der politischen Partei, sowie der aus Vertretern der Körperschaften zusammengesetzte Beirat stehen.

	<p>Eine nationalistische Partei wird die einzige Form der politischen Organisation im Staate sein und die Grundlage der Staatsordnung wie auch den Faktor der nationalen Erziehung und der Organisation des Gemeinschaftslebens bilden.</p>
Ständekörperschaften.	<p>Der auf eine, von dem Führer berufene Vertretung der Ständekörperschaften und kommunalen Selbstverwaltung beruhende Beirat wird die Rolle einer Verbindungsstelle zwischen dem Volk und dem Führer in sozialen, wirtschaftlichen und kulturellen Angelegenheiten herstellen.</p> <p>Ähnlich wie die Führung, wird auch die Verwaltung und die Wirtschaft autoritär organisiert sein.</p>
Psychologische Grundlage des Systems.	<p>Das autoritäre System im Staate, gestützt auf die Begeisterung nach der erfolgten Befreiung, kommt an Stelle des despotischen Systems, das mit drakonischen Polizeimitteln den Gehorsam in den breiten Massen erzwingen muß. Insbesondere die im autoritären Staate betonte Bedeutung der Individualität und die ihr aufgetragene Verantwortung wird die beste Sicherstellung der Arbeitsamiebigkeit und der Erhaltung der Ordnung sein.</p>
Wirtschaft.	<p>Indem wir das jetzige, in der Ukraine herrschende Wirtschaftssystem kritisch einschätzen, sind wir der Meinung, daß es/sur richtigen Planwirtschaft umgestaltet werden muß, mit voller Ausnützung der jetzt gelähmten Privatinitiative und mit der Wiederherstellung des Privateigentums. Solche Änderungen können allerdings nur langsam, nach vorsichtiger Durchstudierung der Lage an Ort und Stelle und kritischer Analyse der projektierten Reform eintreten.</p>
Minderheitenschutz.	<p>In den Gebieten mit größerer nichtukrainischer Bevölkerungszahl wird eine weitgehende Dezentralisation der staatlichen Macht zugelassen, die den nationalen Minderheiten die Möglichkeit der vollen kulturellen Entwicklung gewährt. Insbesondere die rassenfremden Stämme mongolischer Herkunft werden von der Assimilation geschützt, um die Reinheit der ukrainischen Rasse zu bewahren.</p>
Staatsrechtliche Stellung Nordkassians.	<p>Auch um die Gesamtheit des zukünftigen ukrainischen Staates durch größere rassen- sowie kulturfremde und somit nicht assimilationsfähige Volkgruppen nicht zu scheitern, wäre es unerwünscht, die nordkassischen Gebirgsstämme in das innenpolitische System der ukrainischen Staatlichkeit einzugliedern.</p>

Mit Hinsicht darauf würde es am besten sein, den Bewohnern der nördlichen Kaukasushänge eine politische Sonderstellung zu gewähren und dabei der Ukraine die volle außenpolitische, militärische und wirtschaftliche Kontrolle auf den Gebieten zu sichern, die zweifellos einen Teil des ukrainischen Lebensraumes darstellen, dessen natürliche, strategische Südgrenze der kaukasische Stamm bildet.

V.

Das ukrainische Volk als staatsbildende Kraft.

Kulturelle und organisatorische Befähigungen.

Durch ihre geographische Lage im Osten Europas einerseits und die kulturelle Zugehörigkeit ihres Volkes zum eigentlichen Europa andererseits ist die Ukraine zur Erfüllung ihrer Sendung als kulturelles Bollwerk des neuen Europas im Osten voll befähigt.

Das ukrainische Volk gründete seine Westorientierung seit jeher nicht auf zufällig politische Sachlagen, sondern vielmehr auf national- und vor allem russische Grundlagen. Alte originelle Kultur (Baukunst, Musik, Volkskunst usw.), die ziemlich gleichmäßig alle Volksschichten umfasst, gibt die allgemeine Charakteristik der Schaffensfähigkeiten des ukrainischen Volkes. Insbesondere hat das ukrainische Volk schverwiegende Beweise seiner Begabung zur Gemeinschaftsorganisation in allen Perioden seines Bestehens erbracht. Abgesehen von besonderen, den damaligen Verhältnissen vortrefflich angepassten Organisationsformen zur Zeit der politischen Unabhängigkeit im Mittelalter und in der Neuzeit, bewies das ukrainische Volk sogar in den Zeiten der Bedrückung durch die feindlichen Mächte sein großes Talent zum richtigen Aufbau seines Lebens (s. B. die vorbildliche Genossenschaftsbewegung zu Zarenzeiten und in Polen, weit ausgebreitete und sehr rege Genossenschafts- und Kulturvereine überall, wo Ukrainer leben u.ä.).

Staatliche Tradition.

Als stärkster Beweis der Lebensfähigkeit des ukrainischen Volkes ist der ständige elementare Drang zur eigenen Staatlichkeit. In der ukrainischen Geschichte wechseln die Selbstständigkeit und der opferwillige Kampf für die Unabhängigkeit.

a) Ukrainisches Staatswesen im Mittelalter.

An der Schwelle der Steppen, aus welchen bis zum XVIII Jh. die Ukraine von den gefährlichen und grausamen Nomaden überfallen wurde, verteidigte sie sich siegreich bis zum XIII Jh.

- Allmählich besiegt und verheert von den Step-
penstämmen, fiel sie in die Hände der Nach-
barstaaten, welche, im Hinterfeld der Ukraine
gefestigt, eifrig trachteten, sie auf ver-
schiedene Weise zu schwächen und sich ihrer
natürlichen Schätze zu bemächtigen.
- b) Der zweite ukrainische Kosaken-
staat. Als es infolge der langen und mühen Kämpfe
der Ukraine gelang, sich im XVII Jh. zu be-
freien und einen unabhängigen Staat zu grün-
den, verständigten sich die Nachbarstaaten
und liquidierten ihn mit gemeinsamen Kräften
allmählich wieder.
- c) Der dritte ukrainische Staat
(IX Jh.) Der in 1917 gebildete ukrainische Staat konn-
te seine Unabhängigkeit auch nicht erhalten,
nachdem er von allen Seiten durch die bol-
schewistische, denikinische und polnische Ar-
meen angegriffen wurde, wobei die zwei letzt-
genannten volle Unterstützung seitens der
Entente erhielten.
- Nach dem Weltkriege:
a) U.W.O. Das im Jahre 1920 endgültig besiegte ukrai-
nische Volk beugte sich auch diesmal nicht. Or-
ganisiert in der illegalen "Nationalistischen
Militärorganisation" der Freiheitskämpfer,
setzten die Ukrainer ihren Kampf gegen die
Okkupanten fort, indem in Polen und in dem
mookowitischen Sowjetreiche unabhägige ukrai-
nische Freiheitskämpfer in dem heldigen
Ringeln für den ukrainischen Staat gefallen
sind.
- b) O.U.N. Die Nationalistische Militärorganisation hat
sich nämlich in eine politische nationalisti-
sche Bewegung umgestaltet, deren Träger die
Organisation der Ukrainischen Nationalisten
(OUN) und deren Hauptziel der Wiederaufbau
des unabhängigen ukrainischen Staates im Rah-
men der Neuordnung Europas ist.
- Der Führer. Nach der Einverleibung der Westukraine in die
Sowjetunion im Jahre 1939 wird der ukrai-
nische Freiheitkämpfer gegen Sowjetrußland
ebenfalls durch diese illegale Organisation
fortgesetzt.
- Die Führung der OUN liegt in der Hand des alt
erprobten ukrainischen Freiheitkämpfers, des
Eroberers von Kiew 1918, Obersten Andrij
Melnyk, der heute zweifellos das größte Anse-
hen unter den Ukrainern genießt.
- Er wird auch von uns als der einzige würdige
Mann betrachtet, dem man die Führung der
ukrainischen Nation anvertrauen kann.

Krakau-Berlin, den 10. Juni 1941.

(Dr. Wolodymyr Kuhijowytsch)
Leiter des Ukrainischen Haupt-
ausschusses in Krakau.

(Tymisch Czeltchenko Obstl.a.D.)
Leiter der Ukrainischen Nationalen
Vereinigung in Berlin.

№ 4

Меморандум Організації Українських Націоналістів (ОУН) під проводом Степана Бандери

I

Серед численних німецьких політичних поглядів на вирішення українського питання, а також серед різних концепцій, які стосуються німецької політики, що повинна початися з цього питання, не можна знайти нічого, що б визначало значення окремих компонентів цієї загальної проблеми у її цілому обсязі і правильно оцінювало б внутрішні українські фактори. При цьому навіть недооцінюються такі моменти, які також з точки зору Німеччини можуть бути дуже важливими для майбутніх німецько-українських стосунків. Така позиція, недооцінка всіх внутрішніх українських факторів, може призвести до невірної німецької політичної лінії стосовно України, що в свою чергу, може стати причиною неправильної тактики Німецького Райху у вирішенні української проблеми.

Існує багато об'єктивних реальних політичних підстав для створення природнього союзу між Німеччиною і Україною, який би ґрунтувався на щирій дружбі, для взаємного плідного співробітництва у всіх галузях. Такий союз може бути, якщо будуть поважатися життєві інтереси обох народів, дуже тісним і довготривалим, позаяк не існує ніяких вагомих принципових протиріч; навпаки, є багато можливостей для розширення двосторонніх відносин.

Неправильно заведена політика може привести до небажаних наслідків для стосунків обох народів, які пізніше буде тяжко подолати. Бо основи для співпраці закладаються на початках співробітництва, при встановленні стосунків двох народів. Так само подальший розвиток цих відносин обумовлений направляючими лініями, які встановлюються спочатку. Від цих керівних ліній може залежати доля обох народів.

Основи для дружніх німецько-українських стосунків створюються в момент німецької кампанії на Європейському Сході, яка щойно розпочинається. У зв'язку з тим, що укра-

їнські націоналісти взяли на себе велику відповідальність за долю і майбутнє України, що вони доказали на ділі, для них має вирішальне значення відношення Німеччини до української держави, за яку вони борються.

Цей меморандум має на меті звернути увагу основних німецьких інституцій, які визначають шляхи і методи зовнішньої політики Німецького Райху, на серйозність української проблеми, не керуючись думкою при цьому, що меморандуми здатні зупинити хід історії. Ми виходимо у ньому з переконання, що цілий комплекс питань має вирішальне значення не тільки для України, а й також для Німецького Райху, що тільки те вирішення, що цілком відповідає історичним та народним інтересам України може бути корисним також Німеччині, та що вирішення питань несприятливе Україні, рівночасно причинило б велику шкоду й Німеччині. Цей хід думок має таку доказову силу, що відповідальний політик не повинен би не звертати на нього своєї уваги.

Далі буде наголошуватися тільки на тих моментах, які стосуються інтересів Німецького Райху, але це не означає, що не повинні враховуватися інтереси України. Бо українські націоналісти в першу чергу представляють інтереси свого власного народу.

Окремі питання розглядатимуться відверто і чітко, як цього і вимагає відповідальність перед історією, і так недвозначно, як недвозначними будуть далекойдучі наслідки того чи іншого вирішення для перспективи майбутнього.

У цьому меморандумі ці проблеми не зачіпалися б так відверто, якби не глибоке переконання в тому, що викладені моменти знайдуть повне розуміння того, що вони в однаковій мірі відповідають інтересам як українського, так і німецького народів. Вони не придумані навмисно, а ґрунтуються на дійсності і існуючій потенційній силі.

II

Історія України і становлення українського народу стоять під знаком безперервної війни на два фронти: на заході проти Польщі і на півночі і сході проти Москви. Ці обидві держави поперемінно намагалися по-своєму облаштувати східноєвропейський простір, що не відповідало б ні національ-

ним, ні геополітичним умовам цього регіону. Як польська, так і російська концепції базувалися на тому, щоб зруйнувати своєрідність підкорених народів, знищити їхню культуру і викоренити їхні політичні ідеали, щоб нав'язати свою імперіалістичну волю через хаос народів, що виник. Але цієї мети можна було досягнути тільки в часи безсилля українського народу то однією державою, то іншою і, з історичної точки зору, лише на короткий час.

Із цієї боротьби Польща була два рази в новітній історії виключена, так як вона не мала ані творчих, ані достатніх для оволодіння східноєвропейським регіоном сил. Польська Ягеллонська держава розпалася внаслідок тривалих ударів українського народу, який під керівництвом козацьких гетьманів намагався створити власну державу. Поділ польського королівства є наслідком завданого ослаблення завдяки тільки польсько-українській боротьбі. Також і Версальська Польща припинила своє існування в основному завдяки національній боротьбі в цій державі, в якій найбільшу вагу мали українці.

Після кожного виходу Польщі із української боротьби на два фронти для українців виникала необхідність досягнути вирішення у боротьбі з Москвою. Після того, як у середині XVII століття український гетьман Богдан Хмельницький українським національним повстанням позбувся польського впливу і спорудив українську козацьку державу, один із його послідовників, гетьман Іван Мазепа, на початку XVIII століття, переслідував мету звільнити Україну також і з-під опіки російського царя і перешкодити за допомогою шведського короля Карла XII намаганням російської держави зайняти панівне становище в Східній Європі. Ця спроба потерпіла поразку, і доля України була вирішена тим самим на два століття. Також і сьогодні всі зусилля українського народу націлені на вирішення у боротьбі за нове облаштування Східної Європи. Ця боротьба між Москвою і Україною, між народами і культурами нівелюючого російського імперіалізму, носієм якого став більшовизм, і українською національною революцією, яка приведе до визволення і інших поневолених Москвою народів, буде продовженням уже початого нового європейського порядку. Бо східноєвропейсь-

кий простір є не тільки органічною складовою частиною європейської континентальної системи, і таким чином тісно пов'язаним з долею цього континенту, але й активним будівничим цієї долі, особливо коли йдеться про українську участь в європейській будові.

Геополітична динаміка цього регіону і політичні намагання українського народу зумовлюють від самого початку співпрацю облаштуваннях Україною територій з центром Європи проти ворожих для цього простору держав. Польща на протязі історії була завжди виразником державної волі Західної Європи, Росія ж, яка стала у світоглядному і державно-політичному плані спадкоємницею кочових орд Азії, є носієм антиєвропейсько направлених руйнівних сил Сходу.

Боротьба за визволення українського народу знаходиться тому у прямій залежності від нового облаштування східно-європейського регіону, що треба розглядати як доповнення до нового європейського порядку. Цей факт особливо виявлявся на протязі останніх чотирьох століть.

Реформація, яка знайшла в Україні сильний відгук і зовсім не зачепила Росії, спричинила посилення національного самоусвідомлення в Україні; тридцятирічна війна, яка принесла з собою ослаблення універсального католицизму, зумовила тим самим закінчення національного українського повстання проти католицької Польщі, яке вибухнуло у 1648 році під проводом Хмельницького. Потужні політичні плани цього великого українського державного діяча, після здійсненого у союзі з Бранденбургом і Швецією поділу Польщі, встановити європейський східний фронт і розширити його на південний фланг ще й сьогодні не втратили свого значення. Швеція, як держава, яка володіла територіями навколо Балтійського моря на півночі і Українська козацька держава в Причорномор'ї, повинні були створити захисний вал проти неєвропейського Сходу. У цих планах Хмельницький взяв до уваги ідеї князів Київської держави середньовіччя, які постійно разом з державою, яка володіла територіями навколо Балтійського моря, здійснювали свою політику на лінії цього європейського континентального східного фронту. Тим самим шляхом пішов і Іван Мазепа. Але міцніюча російська держава знищила цю українську концепцію і розширила свої

наступальні позиції проти Європи, після чого спочатку Україна, а потім і Швеція були усунені із цієї важливої і доле-носної для Європи боротьби. Після упадку українського оборонного фронту проти Сходу у 1709 році у битві під Полтавою, у 1764 році була ліквідована українська автономія і "козацькі вольності", а у 1781 році на території України було введено губернське управління, яке діяло на всій території Російської імперії.

Незважаючи на завданий удар, завданням України залишалося просування на Схід і освоєння близьких для Європи азійських областей і таким чином вона стала межовим простором напроти Сходу.

Це завдання усвідомлювала також і відновлена після російської революції у 1917 році Українська Держава, яке вона, після встановлення дружніх стосунків з Німеччиною і іншими центральними державами, виконувала як одне із європейських зобов'язань. Відновлення європейського східного фронту, де Німеччині як державі, що володіє територіями навколо Балтійського моря, припадає найважливіша роль, здавалося, усунуло на довгі часи загрози небезпеку зі Сходу.

Але подальша німецька політика стосовно України не відповідала в достатній мірі українським національним устремлінням, що призвело до похмурості у німецько-українських стосунках. З боку Німеччини часто допускалися помилки, про які також говорили німецькі політичні аналітики - доктор Пауль Рорбах і Аксель Шмідт. Німецька політика не враховувала національну психологію українства; вона не мала чітких політичних цілей, а коливалася між державною самостійністю України і відновленням російської єдності, хай навіть і на федеративній основі. Через те в українців виникло переконання, що вступ німців в Україну винятково переслідував економічні цілі, а саме покращання і забезпечення постачання продовольства центральним державам. Уже пізніше Брест-Литовський мирний договір був названий "хлібним договором". Така позиція Німеччини призвела до втручання у внутрішньополітичні справи молодої держави: режим був змінений силою і главою держави був поставлений Скоропатський, який спирався на русофільські кола і проводив проросійську федералістичну політику. Крім того, німецькою

стороною були самочинно здійснені ґрунтовні зміни в соціальній структурі країни, що ні в якому разі не могло послабити напруження.

Ця східна політика Німеччини, основана на невірних передумовах, не лише спричинила упадок нового облаштування європейського Сходу, але й мала вплив на пізніші часи і залишила в українців, особливо в Східній Україні, ще й сьогодні тривалий слід. Названі вище помилки Німеччини, які випливають з недооцінювання ситуації, використовувалися в останні двадцять років Москвою і більшовицькою, а також російською небільшовицькою пропагандою для формування настроїв в Україні проти Німеччини. З цими реаліями треба і сьогодні рахуватися.

III

Навіть, якщо німецькі війська при вступі в Україну, звичайно, спочатку будуть вітати як визволителів, то незабаром ця ситуація може змінитися, якщо Німеччина прийде в Україну не з метою відновлення української держави і відповідними гаслами. Німеччина ж шукає на Сході не тільки економічний простір, який відомий як сировинна база, але й переслідує політичні цілі, відображені у понятті нового європейського порядку.

Новий європейський порядок без самостійної національної української держави є немислимим; особливо тоді, коли випадає нагода допомогти українському народові у досягненні власної державності.

Якщо навіть сьогоднішнє державне утворення України, яке під назвою Української Советської Соціалістичної Республіки є складовою частиною Советського Союзу, являється фікцією, все ж таки ця фікція є великим кроком вперед у порівнянні з передвоєнним часом, коли в тодішній царській Росії навіть слова Україна, українець, український були забороненими.

Якщо просліджувати історію українсько-російських стосунків на протязі останніх двадцяти років, то можна констатувати, що Росія була вимушена піти на поступки на українському фронті не тільки з причин внутрішньої своєї слабкості, але й з причин сили українського національного руху.

Революція 1917 року, а також наступна чотирирічна визвольна війна істотно вплинули на формування української національної свідомості і на ріст прагнень до самостійної держави так, що національна воля України не могла бути зломана двадцятирічним, побудованим на жадливій жорстокості режимом терору більшовицької Москви. Тому що кожний натиск Москви викликає зворотний натиск українського революційного руху.

Двадцятирічна революційна боротьба в Україні, хоча й зазнала у своєму розвитку також і сильні удари, ще більше зміцнила національну свідомість українства, всеціле значення якої сторонній спостерігач не завжди в стані оцінити. Сили українського народного опору, як національна первісна сила і бойовий дух українських революційних організацій, досить часто призводили до невдач заходи більшовицької Москви в Україні. Також найпідступніші більшовицькі методи, це можна констатувати з великим почуттям відповідальності, не змогли завдати найменшої шкоди українській національній ідеї. Різні види боротьби, які постійно здійснювалися у Советському Союзі - чи йшлося про національні проблеми, чи про боротьбу за новий соціальний зміст чи про боротьбу за владу - вони завжди мали свій початок і свій кінець в Україні тому, що тут негативне відношення населення до більшовицького соціального гноблення було підсилене безумовною готовністю стати до боротьби за національні ідеали. Те, що більшовицький режим ніколи не мав під ногами твердої землі, слід завдячувати в основному цій позиції українського народу.

При цьому слід особливо підкрестити, що український народ вмів пристосувати свої методи боротьби до жадливих терористичних заходів, до яких хтось коли-небудь вдавався. Немає закону чи указу уряду, якого б український революційний рух і їх товариші по боротьбі не зуміли обійти. У цьому напрямку також навчений український народ, якому притаманний необхідний інстинкт боротьби у парі з любов'ю до свободи.

Через 20-літню ворожу настороженість до режиму в українській національній душі зродилися елементи, які виявляються по відношенню до кожного примусового режиму,

коли не приймаються до уваги українські національні вимоги. Слід завжди виходити з того, що Україна в плані національному і територіальному повинна вирішити великі завдання. Правильне рішення матиме вирішальне економічне і стратегічне значення. Лише від позиції українського народу буде залежати, чи Україна стане доповненням реорганізованої Європи, чи вогнищем небезпек. Не слід забувати, що крім німецького впливу на Україну діють з другого боку Москва і також Англія. Бо вона в цій політичній ситуації лежить не між Москвою і Німеччиною, як це є територіально, але між Німеччиною та Англією, навіть якщо це звучить парадоксально.

Після 20-літнього більшовицького примусового режиму український народ у всіх питаннях своєї свободи став дуже чутливий, така душевна позиція не лише зрозуміла, але її слід враховувати, якщо хочеться знайти серед українців друзів і союзників. Це безмежна любов до свободи виявляється в українців уже з 13 ст., а не протягом останніх 20 років.

Цей потяг до самостійності, воля до боротьби створили тип сьогоденного українця, який займає недовірливу позицію до всього чужого. Ця властивість виявилась особливо в русі саботажу, як в с/г, так і в промисловості в Радянській Україні. Соціальний експеримент більшовизму зазнав краху насамперед через таку позицію, а не лише через свою доктринальну застиглість. Не можна забувати, що розумна політика таку заперечуючи волю може перетворити на сильну волю до відбудови, якщо вона буде передана в руки самих українців. Найменший примус викличе протилежні наслідки.

У зв'язку з тим, що український революційний рух в Європі або дуже мало, або й цілком невідомий, і багато речей взагалі не враховуються, а деякі переоцінюються або недооцінюються, обов'язком українських націоналістів є вказати, хай навіть скромно, на можливість вирішення українського питання.

IV

Незважаючи на відповідну взаємодію теперішніх німецько-російських стосунків слід констатувати таке:

Європейським континентом зараз оволоділи дві імперські ідеї: німецька, направлена на побудову нового європейського порядку, і ідея російського імперіалізму, що ґрунтується на

світовій революції. До того часу як Росія володіє українською територією з існуючими на ній силовими факторами і розвиває її як базу для своєї держави, щоб могли напасти на Європу, доти не можна розраховувати на втілення в життя ідеї нового європейського порядку. Уже було сказано, що Україна на протязі історії постійно себе розглядала як частину європейської єдності і заради цієї приналежності вела безперервну доленосну боротьбу проти Сходу. І теперішня народна боротьба України проти більшовизму є лише її продовженням.

Також і економічно Україна є частиною Європи. Це ґрунтується на економіці України, і Україна з свого боку може стати доповненням уже облаштованого по-новому європейського простору. Крім того, Україна є не тільки аграрною державою і сировинною базою, але вона вже розвинула потужну промисловість, яка має непересічне значення, особливо для східноєвропейських територій.

Із стратегічної точки зору Україна також являє собою складову частину Європи, що особливо виявляється зараз в європейській доленосній боротьбі проти англійського втручання.

Усі ці факти говорять чітко про те, що самостійна Українська держава завершить процес облаштування Європи і допоможе зміцнити європейський континент і надати йому світового значення. Тільки міцна Українська держава зможе забезпечити здоровий розвиток у східноєвропейському просторі. Бо тільки Україна буде в стані утримувати руйнівні позаєвропейські сили на європейському східному фронті і крім того нести ідею національного нового порядку до сусідніх народів азіатського континенту. Це завдання буде для України тим більше легким, так як вона вже сьогодні організовує поневолені Москвою народи на боротьбу проти більшовицького розкладання і веде їх у цій боротьбі. Крім того, Україна найкраще знає духовні уявлення цих народів. Через це вона займає ключову позицію у розробці усіх цих питань, що буде мати величезне значення для Німеччини і нового європейського порядку, а також і для сусідніх з Україною народів. (Порівн.: А. Розенберг: " Україна - вузловий пункт світової політики").

Для української національної революції, яка виходить з боротьби за побудову Української держави, виникає обов'язок також облаштувати теперішній "російський простір" і принести свободу народам, що знаходяться в російському рабстві. Більшовицькому російському експансіонізму, який несе на собі ідею соціальної зрівнялівки (а не соціальної справедливості) і ідею пролетарської світової революції, може протистояти лише ідея переважаюча її в силі і духовній глибині. Коли більшовицька Росія говорить про "самовизначення аж до відокремлення народів", то цей принцип ні в якому разі не можна перетворити на протилежний. Але йому треба надати національного змісту, і це в стані зробити Українська Національна Революція.

Не можна панувати довго в Східній Європі за допомогою технічних державних і управлінських засобів, які спираються на сильну окупаційну армію. У цьому переконалися героїчний шведський король Карло XII і французький імператор Наполеон I, а також пізніше вільгельмська Німеччина. Також і Росія, яка найдовше володіє цим простором, спирається у своєму пануванні не тільки на військову силу і на терористичну примусову систему, але й ще на ідею, нехай то буде православна церква, панславізм чи соціальна зрівнялівка. Більшовицька Москва зуміла використати методи для завоювання народів, хоч деякі з них набагато цивілізованіші.

Східноєвропейським простором можна буде оволодіти в майбутньому лише за допомогою ідей і за взаємною згодою проживаючих там народів.

Висновок: Військова окупація не може триматися довгий час у Східній Європі. Тільки новий державний лад, збудований за національним принципом, може забезпечити там здоровий розвиток. Тільки самостійна Українська держава могла б зберігати такий новий лад.

V

Зрозуміло, що приєднання України до європейської континентальної системи заплановане Німеччиною, головним чином з економічних причин. Україна сьогодні є головним господарським фактором Советського Союзу і найбагатшою на корисні копалини країною в Європі. Україна посилить

своєю незалежністю європейський економічний простір і доповнить європейську економіку своїми виробами і здатністю купувати інші товари. При цьому вона муситиме створити у цьому великому економічному просторі власний економічний простір, тому що цього вимагає Україна, зважаючи на її розміри і господарське значення. Також і тут особливо важливе поважати економічну незалежність України, тому що на Східній Україні існує живе відчуття того, яке може є перебільшенням, що Україна творить такий економічний простір, від якого залежить вся економічна потужність і оборонний потенціал Советського Союзу. Хай навіть це перебільшення зменшене через створення в останні роки російських економічних центрів в Середній Азії і в Сибіру, все ж таки воно залишається в думці східного українця.

Більшовицька Росія в перші роки свого режиму і в господарській галузі пішла на значні поступки Україні, щоб не зіштовхуватися у конфлікт з українськими домаганнями також і у цьому напрямі. Лише пізніше, з початком першого п'ятирічного плану, економічна самостійність України поступово обмежувалася і був створений єдиний советський економічний простір, у якому Україна майже повністю розчинилася. Незважаючи на це, навіть теперішній уряд советської України продовжує свої намагання зберегти автономні права в економіці, щоб остаточно не зникнути в московському господарському централізмі. Пересунення економічного центру до Берліна при збереженні централізованої господарської системи і без забезпечення самостійності української економіки не зможе задовільнити Україну у її прагненні до економічної співпраці з Європою.

Висновок: Українська незалежна держава мусить бути економічно самостійною для того, щоб стати складовою частиною і доповненням європейського економічного простору.

VI

Так як інтереси обох народів вимагають природнього союзу, німецько-українські відносини повинні базуватися на щирій дружбі. Приналежність України до нового європейського простору, який проводить Німеччина, покладає на неї

зобов'язання бути сторожем на Сході. Не тільки історичні традиції і геополітичне положення його простору змушують до цього український народ, але й його національне прагнення, яке вже знайшло своє вираження у сьгоднішній революційній боротьбі.

Український народ належить до військових народів європейського континенту: військова людина в князівські середні віки, а також за часів козацтва була типом досконалого українця. Цей тип зберігся також і в час визвольної війни українського народу у 1917-21 рр., а також пізніше у підпільній революційній боротьбі. Хоча цей бойовий військовий напрямок часом навіть і зменшував державно-будівничий елемент, його значення треба враховувати при побудові української держави. Українська озброєна потуга є найкращим засобом надати цій військовій добродесності міцних форм і використати її для оборони української держави і нового порядку в Східній Європі. Українська військова потуга зможе тим краще обороняти східноєвропейський кордон континенту, якщо Україна, яка буде звільнена із свого двофронтного положення та маючи тилове забезпечення з боку німецького Райху, зможе там застосувати увесь свій оборонний потенціал. Не є певне, що Росія, навіть якщо теперішня імперія буде знищена, припинить свою акцію розкладання і почне занедбувати реваншистську політику стосовно Європи. Бо вона завжди була в її державно-політичній і світоглядній позиції антиєвропейски спрямованою і діяла з метою "облаштувати" Європу за власними принципами, зруйнувати її культуру і знівелювати європейські народи так, як це вона намагається зробити з народами своєї власної імперії.

Висновок: Самостійна українська військова сила, яка відповідає духовним засадам України, стане гарантом німецько-українського союзу і буде стримувати російський натиск на Європу.

VII

При трактуванні українського питання і його вирішенні за допомогою Німеччини психологічні моменти, які передують економічним і військовим, відіграють найголовнішу роль.

З особливою увагою слідкують українці за встановленням цілей німецької європейської політики, її шляхами і методами, які застосовуються при створенні нових держав і розширенні своїх територій державами-союзницями Німеччини.

Треба ствердити, що для вирішення українського питання немає ніякої аналогії. З 1938 року в Європі виникло дві нові держави: Словаччина і Хорватія. Не беручи до уваги різницю в площі і кількості населення країн, українська проблема має набагато більше значення тому, що шляхом її вирішення будуть здійснені корінні зміни у політичній та економічній структурі європейського континенту і піднятті питання міжконтинентального значення. Та не тільки від остаточного вирішення проблеми залежить подальший хід німецько-українських стосунків, але і від методів, які будуть застосовані вже на початках.

Українець сьогодні свідомий того, що тільки творча праця всього народу, пов'язана з внеском кожного окремо, може якнайшвидше обновити все життя в Україні. Що означає така творча праця і тотальна мобілізація, показала, перед очима українця, практика націонал-соціалістичної Німеччини, в якій національна побудова проходила органічно.

Українець також, яким його створили останні двадцять років, повний рішучості створити підвалини, які б забезпечили національний розвиток в незалежній державі. З цією рішучістю повинна рахуватися кожна держава, яка переслідуючи власні інтереси, хоче створити новий порядок на східноєвропейському просторі.

Організація Українських Націоналістів, яка впродовж багатьох років веде здорову частину українського народу в революційній боротьбі за державну незалежність України і виховує увесь український народ для цього завдання, готова вести цю боротьбу до здійснення свого національного ідеалу.

Червень 1941

Організація Українських Націоналістів

* * *

Після друкованого тексту меморандуму дописано рукою: За дорученням керівника організації Степана Бандери Володимир Стахів.

До меморандуму залучено "Постанови Другого Великого

Збору Організації Українських Націоналістів - ОУН" (кінець травня 1941 р.) із такими розділами: 1. Про Другий ВЗ; 2. Програмні постанови; 3. Політичні постанови; 4. Військові постанови (разом 15 сторінок).

У політичних постановах ОУН-Бандери попереджувала німців, що вона буде боротися за визволення українського народу без огляду на територіально-політичні зміни, які могли б зайти на Сході Європи, отже і у випадку німецької окупації. У них сказано:

„1. Організація Українських Націоналістів бореться за Українську Суверенну Соборну Державу, за визволення поневолених Москвою народів Східної Європи й Азії, за новий справедливий лад на руїнах московської імперії ССРСР. Організація Українських Націоналістів продовжуватиме всіма силами революційну боротьбу за визволення Українського Народу без огляду на всі територіально-політичні зміни, які зайшли б на терені Східної Європи.

2. Шляхом до досягнення наших цілей є Українська Революція в московській імперії ССРСР в парі з визвольною боротьбою поневолених Москвою народів під гаслом: "Свобода народам і людині".

3. Організація Українських Націоналістів стає на чолі тих українських революційних течій та співпрацює з тими революційними рухами поневолених Москвою народів й з тими державами, що змагають до повного розвалу ССРСР. Організація Українських Націоналістів вважає союзниками України всі держави, політичні угруповання та сили, що заінтересовані в розвалі ССРСР та в створенні ні від кого незалежної Української Суверенної Соборної Держави. Відношення ОУН до держав та політичних рухів перерішується їхнім протимосковським настанням, а не більшою чи меншою співзвучністю з українським національним рухом.“ (...)

* * *

Меморандум виготовила група членів Революційного Проводу на чолі з Степаном Бандерою 15 червня 1941 р. Він був вручений канцелярії Райху В. Стахівом із його супровідним листом шойно 23 червня 1941 р., тобто день після нападу на СРСР.

I.

Unter den zahlreichen deutschen politischen Ansichten über die Lösung der ukrainischen Frage sowie unter den verschiedenen Konzeptionen, die sich mit einer in dieser Frage einzuleitenden deutschen Politik befassen, ist nichts zu finden, was die Bedeutung der einzelnen Komponenten dieses Gesamtproblems in ihrem ganzen Umfang ermisst und die innervölkischen ukrainischen Faktoren richtig einschätzt. Dabei werden sogar solche Momente unterschätzt, die auch vom deutschen Standpunkt aus von grosser Wichtigkeit für das zukünftige deutsch-ukrainische Verhältnis sein können. Eine solche Einstellung, die ungenügende Beachtung aller innervölkischen ukrainischen Faktoren, kann eine falsche deutsche politische Linie der Ukraine gegenüber zur Folge haben, die ihrerseits eine unrichtige Taktik des Deutschen Reiches bei der Lösung des ukrainischen Problems ergeben würde.

Es gibt sehr viele objektive, realpolitische Gründe für das Eingehen eines auf aufrichtiger Freundschaft beruhenden natürlichen Bündnisses zwischen Deutschland und der Ukraine und für eine, für beide Teile fruchtbare Zusammenarbeit auf allen Gebieten. Ein solches Bündnis kann, wenn die Lebensnotwendigkeiten beider Völker darin berücksichtigt werden, sehr eng gefasst und von langer Dauer sein, da keine schwerwiegenden grundsätzlichen Gegensätze bestehen; im Gegenteil, es sind viele Möglichkeiten für eine gegenseitige Ergänzung vorhanden.

Eine falsch eingeleitete Politik kann dagegen nachteilige Folgen für die Beziehungen der beiden Völker, die später nur schwer zu überwinden sein würden, zeitigen. Denn die Grundlagen für ein Zusammengehen werden bereits bei Beginn der Zusammenarbeit und bei der Aufnahme der Beziehungen von zwei Völkern gelegt. Ebenso ist die weitere Entwicklung dieser Beziehungen durch die anfangs aufgestellten Richtlinien bedingt. Von diesen Richtlinien kann das Schicksal beider Völker abhängen.

Die Grundlagen für ein deutsch-ukrainisches Freundschaftsverhältnis werden im Augenblick des beginnenden deutschen Feldzuges

E292922

im europäischen Osten geschaffen. Da die ukrainischen Nationalisten schwer an der Verantwortung für das Schicksal und die Zukunft der Ukraine tragen, was sie durch die Tat bewiesen haben, ist für sie das Verhältnis Deutschlands zu dem von ihnen zu erringenden ukrainischen Staat von ausschlaggebender Bedeutung.

Diese Denkschrift soll die entscheidenden deutschen Reichsstellen, die die Wege und Methoden der auswärtigen Politik des Deutschen Reiches bestimmen, auf den Ernst des ukrainischen Problems aufmerksam machen, ohne von dem Gedanken geleitet zu sein, dass Denkschriften den Lauf der Geschichte aufzuhalten vermögen. Es wird in ihr von der Überzeugung ausgegangen, dass der gesamte Fragenkomplex nicht nur für die Ukraine, sondern auch für das Deutsche Reich von folgenschwerer Bedeutung ist, dass nur eine Lösung, die den geschichtlichen und völkischen Interessen der Ukraine voll entspricht, auch Deutschland zum Nutzen gereichen kann und dass eine für die Ukraine ungünstige Lösung Deutschland gleich großen Schaden zufügen würde. Dieser Gedankengang ist von solcher Beweiskraft, dass ein verantwortlicher Politiker ihn nicht übersehen sollte.

Im folgenden werden nur die Momente hervorgehoben, die die Interessen des Deutschen Reiches betreffen, was aber nicht bedeutet, dass die Interessen der Ukraine zurückstehen dürfen. Denn die ukrainischen Nationalisten vertreten in erster Linie die Interessen ihres eigenen Volkes.

Die einzelnen Fragen werden offen und klar behandelt, wie es dies die Verantwortung vor der Geschichte erfordert, so eindeutig, wie die weitreichenden Folgen der einen oder anderen Lösung ihrer Zukunftsperspektive sein werden.

Diese Denkschrift würde diese Probleme nicht in der offenen Art aufwerfen, wenn nicht die tiefe Überzeugung dahinter stände, dass die dargelegten Momente auf volles Verständnis stoßen werden, bezwecken sie doch gleichermaßen das Wohl des ukrainischen wie des deutschen Volkes. Sie sind nicht absichtlich konstruiert, sondern in der Wirklichkeit und in der in ihr ruhenden potenziellen Kraft begründet.

E292923

II.

Die Geschichte der Ukraine und der Verdegang des ukrainischen Volkes stehen im Zeichen eines ununterbrochenen Zweifrontenkrieges: im Westen gegen Polen und im Norden und Osten gegen Moskau. Diese beiden Mächten versuchten wechselweise, den osteuropäischen Raum nach ihren Grundsätzen zu gestalten, die weder den völkischen noch den geopolitischen Gegebenheiten dieses Raumes entsprachen. Sowohl die polnische wie die russische Konzeption ging stets darauf aus, die Eigenart der unterworfenen Völker zu zerstören, ihre Kultur zu vernichten und ihre politischen Ideale auszurotten, um diesem dadurch entstandenen Völkerchaos ihren imperialistischen Willen aufzuzwingen. Dieses Ziel konnte jedoch nur in den Zeiten der Ohnmacht des ukrainischen Volkes mal von der einen, mal von der anderen Macht und, geschichtlich gesehen, auch nur für kurze Zeit erreicht werden.

Aus diesem Kampf wurde Polen in der neueren Geschichte zwei Mal ausgeschaltet, da es weder schöpferische, noch zur Beherrschung des osteuropäischen Raumes ausreichende Kräfte besass. Das polnische Jagellonenreich brach infolge der andauernden Schläge des ukrainischen Volkes, das unter der Führung der Kosakenhetmane einen eigenen Staat zu gründen versuchte, in sich zusammen. Die Teilungen des polnischen Königreiches sind nur die Folgen der durch die polnisch-ukrainischen Auseinandersetzungen herbeigeführten Schwächung. Auch das Versailler Polen ist hauptsächlich an den völkischen Kämpfen in diesem Staat, bei denen die der Ukrainer am meisten ins Gewicht fielen, zu Grunde gegangen.

Nach dem jedesmaligen Ausscheiden Polens aus dem ukrainischen Zweifrontenkampf ergab sich für die Ukrainer stets die Notwendigkeit, eine Entscheidung im Ringen mit Moskau herbeizuführen. Nachdem um die Mitte des 17. Jahrhunderts der ukrainische Hetman Bohdan Chmelnyzkyj den polnischen Einfluss durch die ukrainische nationale Erhebung gebrochen und den ukrainischen Kosakenstaat errichtet hatte, verfolgte einer seiner Nachfolger, Hetman Iwan Mazepa, um die Wende des 18. Jahrhunderts das Ziel, die Ukraine auch von der Vormundschaft des russischen Zaren zu befreien und mit Hilfe des Schwedenkönigs Karl XII. die zur Vormachtstellung im osteuropäi-

E292924

schen Raum drängende russische Macht zu dämmen. Dieser Versuch misslang und das Schicksal der Ukraine war damit für zwei Jahrhunderte besiegelt. Auch heute treibt die gesamte ukrainische Volkskraft auf eine Entscheidung in dem Kampf um die Neugestaltung Osteuropas hin. Diese Auseinandersetzung zwischen Moskau und der Ukraine, zwischen dem Völkern und Kulturen nivellierenden russischen Imperialismus, zu dessen Träger der Bolschewismus geworden ist, und der ukrainischen Nationalen Revolution, die auch die Befreiung der von Moskau ausgebeuteten Völker herbeiführen wird, wird eine Fortsetzung der bereits eingeleiteten Neuordnung Europas sein. Denn der osteuropäische Raum ist nicht nur ein organischer Bestandteil des europäischen Kontinentalsystems und dadurch aufs engste mit dem Schicksal dieses Kontinents verbunden, sondern er ist auch ein aktiver Mitgestalter an diesem Schicksal, besonders wenn es sich dabei um den ukrainischen Anteil am europäischen Aufbau handelt.

Die geopolitische Dynamik dieses Raumes und des politische Wollen des ukrainischen Volkes bedingen von vornherein ein Zusammengehen des von der Ukraine gestalteten Raumes mit der europäischen Mitte gegen die raumfremden Mächte. Polen war im Verlauf der Geschichte immer der Schrittmacher des Nachwärtens Westeuropas, Russland, das das Erbe der Nomadenhorden Asiens weltanschaulich wie machtpolitisch angetreten hatte, ist Träger der antieuropäisch ausgerichteten, zerstörenden Kräfte des Ostens.

Der Kampf um die Befreiung des ukrainischen Volkes hängt daher immer mit der Neugestaltung des osteuropäischen Raumes zusammen, die als eine Ergänzung der Neuordnung Europas zu betrachten ist. Diese Tatsache trat besonders in den letzten vier Jahrhunderten in Erscheinung.

Die Reformation, die in der Ukraine starker Widerhall gefunden hatte und Russland ganz unberührt liess, bewirkte eine Stärkung des nationalen Sichwiederfindens in der Ukraine; der dreissigjährige Krieg, der eine Schwächung des universalen Katholizismus mit sich brachte, begünstigte dadurch die Entscheidung in dem i. J. 1648 unter Führung von Chmelnyzkyj ausgebrochenen nationalen ukrainischen Aufstand gegen das katholische Polen. Die gewaltigen politischen Pläne dieses grössten ukrainischen Staatsmannes, nach einer im Verein mit Brandenburg und Schweden vorgenommenen Teilung Polens, eine europäische kontinentale Ostfront herzustellen und diese in der südlichen Flanke auszubauen, haben heute noch ihre volle Bedeutung.

E292925

Schweden, als die den Ostseeraum beherrschende Macht im Norden, und der Ukrainische Kosakenstaat im Schwarzmeerraum im Süden sollten einen Schutzwall gegen den nichteuropäischen Osten schaffen. In diesen Plänen griff Chmelnyzkyj die Gedankengänge der Fürsten des Kyjiver Reiches im Mittelalter auf, die stets mit der, den Ostseeraum beherrschenden Macht zusammen, eine Politik auf der Linie dieser europäischen kontinentalen Ostfront verfolgten. Denselben Weg ging auch Iwan Mazepa. Die aufkommende russische Macht vernichtete jedoch diese ukrainische Konzeption und baute eine Angriffsstellung gegen Europa aus, nachdem zuerst die Ukraine und dann auch Schweden aus diesem für Europa wichtigen Schicksalskampf ausgeschaltet waren. Nach dem Zusammenbruch der ukrainischen Abwehrfront gegen Osten i. J. 1709 in der Schlacht bei Poltawa erfolgte i. J. 1764 die Aufhebung der ukrainischen Autonomie und der "Kosakenfreiheiten" und 1781 die Einführung der für das übrige Russische Reich bereits geltenden Gouvernementsverwaltung.

Trotz dieses Schlages blieb für die Ukraine die Aufgabe bestehen, nach dem Osten vorzustoßen und die nahasiatischen Räume für Europa zu erschliessen und damit wird sie zum europäischen Grenzraum gegen den Osten.

Dieser Aufgabe war sich auch der nach dem Ausbruch der russischen Revolution i. J. 1917 neuerstandene Ukrainische Staat bewusst, der ihr, nach Aufnahme der Freundschaftsbeziehungen mit dem Deutschen Reich und den Mittelmächten als einer europäischen Verpflichtung nachkam. Die Wiederherstellung der europäischen kontinentalen Ostfront, wobei Deutschland als der den Ostseeraum beherrschenden Macht die wichtigste Rolle zufiel, schien die aus dem Osten drohenden Gefahren für die Dauer fernzuhalten.

Die in der Folge der Ukraine gegenüber eingeleitete deutsche Politik entsprach jedoch nicht genügend den ukrainischen völkischen Bestrebungen, so dass es bald zu Verstimmungen in den deutsch-ukrainischen Beziehungen kam. Es wurden deutschereits mehrfach Fehler begangen, die auch von den deutschen politischen Schriftstellern Dr. Paul Rohrbach und Axel Schmidt erörtert worden sind. Die deutsche Politik rechnete viel zu wenig mit der nationalen Psyche des Ukrainertums; sie verfolgte keine klaren politischen Ziele, sondern schwankte zwischen der staatlichen Selbständigkeit der Ukraine und der Wiederherstellung der russischen Einheit, wenn auch auf föderativer Grundlage. Bei den Ukrainern entstand daher die Überzeugung, dass dem deutschen Einmarsch in die Ukraine ausschliesslich wirtschaftlich

E292926

Zwecke zu Grunde legen, um die Ernährungslage der Mittelmächte zu bessern und sicherzustellen. Noch in der späteren Zeit wurde der Friedensvertrag von Brest-Litowsk "Brotfrieden" genannt. Diese deutsche Einstellung führte auch zur Einmischung in die innerpolitischen Angelegenheiten des jungen Staates: das Regime wurde gewaltsam geändert und Skoropadskyj, der sich auf russophile Kreise stützte und eine prorussische föderalistische Politik verfolgte, als Staatsoberhaupt eingesetzt. Ferner wurden an der sozialen Struktur des Landes deutscherseits eigenmächtige grundsätzliche Änderungen vorgenommen, was in keiner Weise geeignet war, eine Entspannung der Lage herbeizuführen.

Diese von falschen Voraussetzungen ausgehende deutsche Ostpolitik brachte nicht nur die Neugestaltung des europäischen Ostens zu Fall, sondern wirkte sich auch auf die späteren Zeiten aus und hinterließ bei den Ukrainern, besonders in der Ost-Ukraine, einen noch heute nachhaltigen Eindruck. Die obengenannten deutschen Missgriffe, deren Ursachen in der Verkenntnis der Lage zu suchen sind, wurden in den letzten zwanzig Jahren von Moskau und der bolschewistischen, sowie auch von der russischen nichtbolschewistischen Propaganda ausgenutzt, um die Stimmung in der Ukraine gegen Deutschland zu beeinflussen. Mit diesen Tatsachen muss auch heute noch gerechnet werden.

III.

Wenn auch die deutschen Truppen bei ihrem Einmarsch in die Ukraine selbstverständlich dort zuerst als Befreier begrüßt werden werden, so wird sich diese Einstellung bald ändern können, falls Deutschland in die Ukraine nicht mit dem Ziel der Wiederherstellung des ukrainischen Staates und den entsprechenden Forderungen kommt. Deutschland sucht ja im Osten nicht nur ein wirtschaftliches Gebiet, das als Rohstoffbasis bekannt ist, sondern verfolgt auch politische Ziele, die in dem Begriff der Neuordnung Europas zusammengefasst sind.

Eine Neuordnung Europas ohne einen selbständigen nationalen ukrainischen Staat ist aber nicht denkbar; besonders dann nicht, wenn die Möglichkeit geboten wird, dem ukrainischen Volk zur eigenen Staatlichkeit zu verhelfen.

E292927

Stellt das heutige Staatsgebilde der Ukraine, das unter dem Namen Ukrainische Sozialistische Sowjetrepublik ein Bestandteil der Sowjetunion ist, auch nur eine Fiktion dar, so bedeutet es doch immerhin einen grossen Schritt vorwärts im Vergleich zu der Zeit vor dem Weltkrieg, in der im damals zaristischen Russland sogar die Worte Ukraine, Ukrainer, ukrainisch verboten waren.

Verfolgt man die Geschichte der ukrainisch-russischen Beziehungen während der letzten zwanzig Jahre, so kann man feststellen, dass Russland nicht nur aus innerer Schwäche zum Nachgeben an der ukrainischen Front gezwungen war, sondern auch aus Gründen der Stärke der ukrainischen nationalen Bewegung.

Die Revolution des Jahres 1917 sowie der anschliessende vierjährige Freiheitskrieg haben auf die Herausbildung eines ukrainischer nationalen Selbstbewusstseins und auf das Anwachsen des Strebens nach einem selbständigen Staat so nachdrücklich eingewirkt, dass der völkische Wille der Ukraine auch durch das zwanzig Jahre lange, auf äusserster Rücksichtslosigkeit aufgebaute Terrorregime des bolschewistischen Moskau nicht gebrochen werden konnte. Denn jeder Druck vonseiten Moskaus erzeugt einen Gegendruck der ukrainischen revolutionären Bewegung.

Der zwanzigjährige revolutionäre Kampf in der Ukraine hat, obwohl in dieser Entwicklung auch starke Rückschläge zu verzeichnen sind, das nationale Bewusstsein des Ukrainertums noch verstärkt, was in seiner ganzen Tragweite zu übersehen, der aussenstehende Beobachter nicht immer imstande ist. Die Kräfte des ukrainischen völkischen Widerstandes, als nationale Urkraft gesehen, und der kämpferische Wille der ukrainischen revolutionären Organisationen haben die Massnahmen des bolschewistischen Moskau in der Ukraine oft genug zum Scheitern gebracht. Auch die raffiniertesten bolschewistischen Methoden haben, und diese Behauptung wird mit grösster Verantwortungsgefühl aufgestellt, dem ukrainischen völkischen Gedanken nicht den geringsten Schaden zuzufügen vermocht. Die verschiedenartigsten Auseinandersetzungen, die ständig in der Sowjetunion stattfanden - handelte es sich dabei um völkische Fragen oder um Kämpfe um einen neuen sozialen Inhalt oder um solche um die Macht - fanden immer in der Ukraine ihren Ausgangspunkt und ihr Ende, denn hier wurde die negative Haltung der Bevölkerung gegen die bolschewistische soziale Unterdrückung gestärkt durch unbedingte Einsatzbereitschaft für die völkischen Ideale. Dass das bolschewistische Regime niemals festen Fuss fassen konnte, ist hauptsächlich dieser Einstellung des ukrainischen Volkes zu verdanken.

E292928

Es ist dabei noch besonders hervorzuheben, dass das ukrainische Volk den grausamsten Terrormassnahmen, die jemals ergriffen wurden, auch seine Kampfmethoden anzupassen wusste. Es gibt kein Gesetz und keine Verordnung des Regimes, das die ukrainische revolutionäre Bewegung und ihre Kampfgenossen nicht zu umgehen verstehen. In dieser Richtung wird auch das ukrainische Volk, dem der nötige Kampfinstinkt, gepaart mit Freiheitliebe innewohnt, aufgeklärt.

Durch diese zwanzigjährige regimfeindliche Einstellung wuchsen in der ukrainische Volkseele Elemente heran, die sich jedem Zwangsregime gegenüber geltend machen werden, das die ukrainischen nationalen Forderungen der Ukraine nicht berücksichtigt. Es ist dabei immer davon auszugehen, dass die Ukraine völkisch und räumlich gesehen, sehr grosse Aufgaben zu lösen hat. Die richtige Lösung wird von entscheidender wirtschaftlicher und strategischer Bedeutung sein. Nur von der Haltung des ukrainischen Volkes wird es daher abhängen, ob die Ukraine ein Ergänzungsraum für das neugeordnete Europa werden wird oder ein Gefahrenherd. Man darf nie vergessen, dass ausser der deutschen Beeinflussung noch die vonseiten Moskaus und auch Englands auf die Ukraine einwirken kann. Denn diese liegt im heutigen politischen Augenblick nicht, wie es räumlich der Fall ist, zwischen Deutschland und Moskau, sondern zwischen Deutschland und England, so paradox dies auch klingen mag.

Nach dem zwanzigjährigen bolschewistischen Zwangsregime ist das ukrainische Volk in allen Fragen, die seine Freiheiten betreffen, sehr empfindlich geworden und diese seelische Haltung ist nicht nur erklärlich, sondern sie muss auch stets mit berücksichtigt werden, wenn man in den Ukrainern Freunde und Bundesgenossen finden will. Diese unbegrenzte Freiheitsliebe zeigt sich bei den Ukrainern schon seit drei Jahrhunderten, nicht erst in den letzten zwanzig Jahren.

Dieser Drang nach Selbständigkeit, der Kampfwille und die stete Abwehrbereitschaft gegen fremde Beeinflussung haben den Typ des heutigen Ukrainers geschaffen, der eine misstrauische und ablehnende Haltung allem Fremden gegenüber einnimmt. Diese Eigenschaften haben sich besonders bei den Sabotegebewegungen, sowie in der Landwirtschaft und in der Industrie in der Sowjet-Ukraine erwiesen. Das soziale Experiment des Bolschewismus scheiterte vor allem an dieser Haltung und nicht nur an seiner eigenen doktrinären Starrheit. Es darf aber nicht vergessen werden, dass eine einsichtsvolle Politik diesen Ablehnungswillen in einen umso grösseren Aufbauwillen umwandeln kann, wenn dies nur dem Ukrainer selbst überlassen bleibt. Der

E292929

geringste Zwang würde nur entgegengesetzte Wirkungen auslösen. 72

Da die revolutionäre Bewegung der Ukraine in Europa entweder sehr wenig oder garnicht bekennt ist, viele Komponenten überhaupt nicht mit in Rechnung gezogen, andere unterschätzt oder überschätzt werden, ist es Pflicht der ukrainischen Nationalisten, einen wenn auch nur bescheidenen Hinweis auf die Möglichkeit einer Lösung der ukrainischen Frage zu geben.

IV.

Abgesehen von den jeweiligen Wechselwirkungen der deutsch-russischen Beziehungen ist folgendes festzustellen:

Der europäische Kontinent wird heute von zwei imperialen Gedanken beherrscht, von der deutschen, auf die Neuordnung Europas ausgerichteten Reichsidee und von dem auf der Weltrevolution basierenden russischen Imperialismus. Solange Russland den ukrainischen Raum mit den in ihm vorhandenen Kräftefaktoren beherrscht und ihn zur Basis seiner Macht ausbeutet, um in Europa einfallen zu können, solange kann man nicht auf einen Zustand der in diesem Kriege eingeleiteten Neuordnung Europas rechnen. Es wurde bereits ausgeführt, dass sich die Ukraine im Laufe der Geschichte stets als einen Teil der europäischen Einheit betrachtete und um dieser Zugehörigkeit willen einen ununterbrochenen Schicksalskampf gegen den Osten führte. Auch der jetzige völkische Kampf der Ukraine gegen den Bolschewismus ist nur eine Fortsetzung dieses Ringens.

Auch wirtschaftlich ist die Ukraine ein Teil Europas. Dieses ist auf die Wirtschaft der Ukraine angewiesen und die Ukraine ihrerseits kann den bisher neugeordneten europäischen Raum ergänzen. Dazu kommt, dass die Ukraine nicht nur Agrarland und Rohstoffgebiet ist, sondern dass sie bereits eine starke Industrie entwickelt hat, die besonders für den osteuropäischen Raum von ausschlaggebender Bedeutung ist.

Strategisch gesehen, ist die Ukraine ebenfalls ein Bestandteil Europas, was besonders heute im europäischen schicksalhaften Ringen gegen die englische Einnischung in Erscheinung tritt.

Alle diese Tatsachen sprechen deutlich dafür, dass ein selbstständiger ukrainischer Staat den Prozess der Neuordnung Europas abschliessen und dem europäischen Kontinent zur Stärkung und welt-

E292930

bedeutung verhelfen wird. Nur ein starker unabhängiger ukrainischer Staat kann eine gesunde Entwicklung im osteuropäischen Raum gewährleisten. Denn nur die Ukraine wird imstande sein, die zerstörenden außereuropäischen Kräfte von Europas Ostfront fernzuhalten und außerdem den Gedanken einer völkischen Neuordnung in die benachbarten Länder des asiatischen Kontinents zu tragen. Diese Aufgabe wird der Ukraine umso leichter fallen, als sie die von Moskau unterdrückten Völker bereits heute für den Kampf gegen die bolschewistische Zersetzung organisiert und sie in diesem Kampf anführt. Zudem kann die Ukraine die seelische Einstellung dieser Völker naturgemäß am besten. Dadurch nimmt sie eine Schlüsselstellung in der Entwicklung aller dieser Fragen ein, was von größter Bedeutung für Deutschland und die Neuordnung Europas wie für die der Ukraine benachbarten Völker sein wird. (Vergleich: A. Rosenberg - "Ukraine ein Knotenpunkt der Weltpolitik").

Der Ukrainischen Nationalen Revolution, die von dem Kampf um die Errichtung eines selbständigen ukrainischen Staates ausgeht, erstreckt sich die Pflicht, den heutigen "russischen Raum" zu ordnen und den in russischer Knechtschaft befindlichen Völkern die Freiheit zu bringen. Dem bolschewistischen russischen Expansionstrieb, der getragen ist von der Idee einer sozialen Gleichmacherei (nicht einer sozialen Gerechtigkeit) und vom proleterischen Weltrevolutionsgedanken kann nur eine ihm an Stärke und geistiger Tiefe überlegende Idee entgegengetreten. Wenn das bolschewistische Russland von der "Selbstbestimmung bis zur Lostrennung der Völker" spricht, so darf dieses Prinzip auf keinen Fall ins Gegenteil verkehrt werden. Man muss ihm aber einen völkischen Inhalt geben und die zu tun ist die Ukrainische Nationale Revolution imstande.

Man kann in Osteuropa nicht mit technischen Staats- und Verwaltungsmitteln, gestützt auf eine starke Okkupationsarmee, auf die Dauer herrschen. Das haben der heldenhafte Schwedenkönig Karl XII. und der französische Imperator Napoleon I. sowie später die wilhelminische Deutschland eingesehen. Auch Russland, das diesen Raum am längsten beherrscht, stützt seine Herrschaft ausser auf die Militärmacht und das terroristische Zwangssystem noch auf eine Idee, mag sie die der orthodoxen Kirche, des Panславismus oder der sozialen Gleichmacherei sein. Das bolschewistische Moskau hat Methoden erdacht, um durch manche in der Zivilisation tiefer stehende Völker zu gewinnen.

*****

Der osteuropäische Raum lässt sich in Zukunft nur mit Hilfe von Ideen und im Einvernehmen mit den dort siedelnden Völkern beherrschen.

Schlussfolgerung: Eine militärische Okkupation ist in Osteuropa auf die Dauer unhaltbar. Nur eine staatliche Neuordnung, aufgebaut auf dem völkischen Prinzip, kann dort eine gesunde Entwicklung gewährleisten. Nur ein selbständiger ukrainischer Staat wird diese Neuordnung aufrechterhalten können.

V.

Es ist verständlich, dass der Anschluss der Ukraine an das europäische Kontinentalssystem von Deutschland hauptsächlich aus wirtschaftlichen Gründen geplant ist. Die Ukraine ist heute der wichtigste Wirtschaftsfaktor der Sowjetunion und das an Bodenschätzen reichste Land von Europa. Die Ukraine wird den europäischen Grosswirtschaftsraum in seiner Unabhängigkeit stärken und die europäische Wirtschaft durch ihre Produkte und ihre Fähigkeit, Waren aufzunehmen, ergänzen. Dabei wird sie in dieser Grossraumwirtschaft einen eigenen Wirtschaftsraum bilden müssen, da die Ukraine ihrer Grösse und wirtschaftlichen Bedeutung nach danach verlangt. Auch hier ist von besonderer Wichtigkeit, die wirtschaftliche Selbständigkeit der Ukraine zu beachten, denn in der Ost-Ukraine besteht das lebhafteste Gefühl, das vielleicht ein wenig überheblich ist, dass die Ukraine das Wirtschaftsgebiet ist, von dem die ganze Wirtschaftsmacht und das Wehrpotential der Sowjetunion abhängt. Mit dieser Überheblichkeit in der letzten Zeit durch den Aufbau der russischen Wirtschaftszentren in Mittelasien und Sibirien auch vermindert haben, so bleibt sie doch im Denken eines Ost-Ukrainers bestehen.

Das bolschewistische Russland hat in der ersten Zeit seines Regimes auch auf wirtschaftlichem Gebiet der Ukraine erhebliche Zugeständnisse gemacht, um mit den ukrainischen Bestrebungen auch nach dieser Richtung hin vorläufig nicht in Konflikt zu kommen. Erst später mit dem Beginn des I. Fünfjahresplanes wurde die wirtschaftliche Selbständigkeit der Ukraine nach und nach eingeschränkt und eine einheitliche Sowjet-Grossraumwirtschaft geschaffen, in der die der Ukrai-

E292932

ne fast vollkommen aufging. Trotzdem setzt sogar die gegenwärtige sowjetukrainische Regierung ihre Versuche, die autonomen Rechte im Wirtschaftsleben zu wahren, um nicht endgültig im moskowitzischen Wirtschaftszentralismus aufzugehen, fort. Eine Verlagerung des wirtschaftlichen Zentrums nach Berlin unter Beibehaltung des zentralistischen Wirtschaftssystems und ohne die Sicherung der Selbständigkeit der ukrainischen Wirtschaft, kann die Ukraine in ihrem Streben nach einer wirtschaftlichen Zusammenarbeit mit Europa nicht befriedigen.

Schlussfolgerung: Der ukrainische unabhängige Staat muss wirtschaftlich selbständig sein, um einen organischen Bestandteil der europäischen Grossraumwirtschaft bilden zu können und diese zu ergänzen.

VI.

Da die Interessen beider Völker ein natürliches Bedürfnis verlangen, muss das deutsch-ukrainische Verhältnis auf einer aufrichtigen Freundschaft aufgebaut werden. Die Zugehörigkeit der Ukraine zu dem von Deutschland geführten neugeordneten Europa legt ihr die Verpflichtung auf, im Ostraum die Macht zu halten. Nicht nur die geschichtliche Überlieferung und die geopolitische Gegebenheit seines Raumes zwingen das ukrainische Volk dazu, sondern auch sein völkisches Wollen, das bereits im heutigen revolutionären Kampf seinen Ausdruck gefunden hat.

Das ukrainische Volk gehört zu den soldatischen Völkern der europäischen Kontinents: der Krieger war im fürstlichen Mittelalter sowie zur Kosenkenzeit der Typ des Ukrainers schlechthin. Dieser Typ hat sich auch in der Zeit des Befreiungskrieges des ukrainischen Volkes in den Jahren 1917-21 so wie später in dem unterirdisch geführten revolutionären Kampf bewährt. Obwohl diese körperliche soldatische Haltung manchmal sogar das staatsbildende Element verliert hat, muss sie beim Aufbau des ukrainischen Staates ihren Ort nach berücksichtigt werden. Eine ukrainische bewaffnete Macht des beste Mittel, diesen soldatischen Tugenden eine feste Form zu geben und sie zum Schutz des ukrainischen Staates und des neugeordneten Ostraumes nutzbar zu machen. Die ukrainische Militärmacht würde die

E292933

osteuropäische Kontinentelfront zu verteidigen haben, welche Aufgabe sie umso leichter durchführen kann, als die Ukraine, befreit aus ihrer Zweifrontenstellung und mit einer durch das Deutsche Reich gesicherten Rückendeckung, dort ihr ganzes Wehrmachtspotential einsetzen würde. Es ist nicht ausgeschlossen, dass Russland, auch wenn das gegenwärtige Imperium zertrümmert werden sollte, seine "Ersatzarbeit aufgibt und Europa gegenüber eine Revanchepolitik einschlägt. Denn es war stets in seiner machtpolitischen und weltanschaulichen Haltung anti-europäisch gestimmt und wirkend, mit dem Ziel, Europa nach eigenen Grundsätzen zu "ordnen", seine Kultur zu zersetzen und die europäischen Länder Völker zu nivellieren, so wie es das mit den Völkern seines eigenen Imperiums zu tun versucht.

Schlussfolgerung: Eine selbständige ukrainische Militärmacht, die der geistigen Haltung der Ukraine entspricht, wird ein Garant des deutsch-ukrainischen Bündnisses sein und den russischen Druck auf Europa auffangen.

VII.

Bei der Behandlung der ukrainischen Frage und der Inangriffnahme ihrer Lösung durch Deutschland spielen die psychologischen Momente, die den wirtschaftlichen und militärischen vorangehen, die hauptsächlichste Rolle.

Mit besonderer Aufmerksamkeit verfolgen die Ukrainer die Zielsetzung der deutschen europäischen Politik, ihre Wege und die Methoden, die bei der Errichtung von neuen Staaten und bei Gebieteerweiterung der mit Deutschland verbündeten Staaten angewandt werden.

Es muss festgestellt werden, dass es für die Lösung der ukrainischen Frage keine Analogie gibt. Seit 1938 sind in Europa zwei Staaten neu entstanden: die Slowakei und Kroatien. Abgesehen von dem Grössenunterschied und von der Bevölkerungstärke der Länder ist das ukrainische Problem von viel grösserer Bedeutung, denn durch seine Lösung werden einschneidende Änderungen in der politischen und wirtschaftlichen Struktur des europäischen Kontinents vorgenommen und Fragen aufgeworfen, die von interkontinentaler Wichtigkeit sind. Aber nicht nur von der endgültigen Lösung des Problems hängt der weitere Verlauf der deutsch-ukrainischen Beziehungen ab, sondern schon von der

E292934

gleich zu Anfang angewandten Methoden.

77

Der Ukrainer ist sich heute bewusst, dass nur eine schöpferische Arbeit des gesamten Volkes, verbunden mit der Leistung des Einzelnen, das ganze Leben in der Ukraine am schnellsten erneuern kann. Was eine solche schöpferische Arbeit und die totale Mobilisierung der Volkskräfte bedeutet, das hat die Praxis des nationalsozialistischen Deutschland, wo der nationale Aufbau organisch erfolgte, dem Ukrainer vor Augen geführt.

Auch der Ukrainer, wie ihn die letzten zwanzig Jahre herausgebildet haben, ist fest entschlossen, die Grundlagen zu schaffen, die eine völkische Entwicklung in einem unabhängigen Staat gewährleisten. Mit dieser Entschlossenheit muss jede Macht rechnen, die eigene Interessen dabei verfolgend, eine neue Ordnung im osteuropäischen Raum herbeiführen will.

Die Organisation Ukrainischer Nationalisten, die seit Jahren den gesunden Teil des ukrainischen Volkes im revolutionären Kampf um die staatliche Unabhängigkeit der Ukraine führt und das gesamte ukrainische Volk für diese Aufgabe erzieht, ist gewillt, diesen Kampf bis zur Verwirklichung ihres völkischen Ideals zu führen.

Juni 1941

Organisation Ukrainischer Nationalisten.

*Im Auftrage des Organisationsführers
Stepan Bandera*

Wolodymyr Hachinskiy

F292935

N 5

Опінія канцелярії Райху про меморандум ОУН-Бандери

Канцелярія Райху до номера 9380 А

Берлін, 26 червня 1941 року.

1./ Замітка

Ориг.в акт. Україна.

Організацією Українських Націоналістів (ОУН) був разом з надісланим фюреру листом від 23 червня цього року представлений меморандум стосовно українського питання. У меморандумі висловлено думку про відновлення незалежної національної української держави в дусі Брест-Литовського мирного договору. Українці, прагнучи самостійності, вважають, що з політичної точки зору унормовані на довгий час стосунки у Східній Європі можуть бути створені тільки при існуванні політично самостійної української держави. Також Україна тільки тоді стане органічною складовою частиною і суттєвим доповненням європейської економіки на довгий час, коли українська держава буде і економічно незалежною. І накінець, найкращим гарантом німецько-українського союзу і найкращим бастионом проти російського тиску на Європу мали б бути самостійні українські збройні сили. Розв'язка українського питання у такий спосіб, як були вирішені словацьке та хорватське питання, не являється вказаною. До меморандуму додані програмні, політичні та військові рішення другого Конгресу ОУН, який відбувся на початку року.

Копію листа, меморандуму і рішень Конгресу отримало, крім головного командування збройних сил, райхсфюрера СС і райхслайтера Розенберга, також міністерство закордонних справ. У зв'язку з цим не є необхідним доводити до відома фюрера зміст цього листа, меморандуму і рішень Конгресу або передати їх до міністерства закордонних справ.

Райхсміністр і шеф
райхсканцелярії Рк.9380 А

ГКФ, 24 червня 1941

2./ Організації Українських Націоналістів (ОУН) на руки
панові керівникові відділу Володимирові Стахіву
Берлін-Вільмерсдорф вул. Мекленбургіше Штрассе 73

Я ознайомився з Вашим листом від 23 червня цього року
стосовно українського питання і рішеннями другого Конг-
ресу. Пан райхсміністр закордонних справ, якому Ви напра-
вили копію листа, меморандуму і рішень Конгресу має вирі-
шити, чи і наскільки він має ознайомити фюрера з меморан-
думом і рішеннями Конгресу.

(Н.д.Г.РМін)

3./ До архіву.

1. Vermerk:Orig. i. a. *Ukraine*

Von der Organisation Ukrainischer Nationalisten (O.U.N.) wird mit dem an den Führer gerichteten Schreiben vom 23. Juni d. Js. eine Denkschrift über die ukrainische Frage vorgelegt. In der Denkschrift wird für die Wiederherstellung eines unabhängigen national~~istischen~~ ukrainischen Staates im Sinne des Friedensvertrages von Brest-Litowsk eingetreten. Bei dem Range der Ukrainer nach Selbständigkeit könnten in politischer Hinsicht in Ost-Europa auf die Dauer nur dann geordnete Verhältnisse geschaffen werden, wenn der ukrainische Staat ^{wirtschaftlich} selbständig sei. Ebenso werden die Ukrainer auf die Dauer nur dann einen organischen Bestandteil und eine wertvolle Ergänzung der europäischen Wirtschaft sein, wenn der ukrainische Staat wirtschaftlich selbständig sei. Endlich sei der beste Garant eines deutsch-ukrainischen Bündnisses und der beste Schutz gegen den russischen Druck auf Europa eine selbständige ukrainische Wehrmacht. Eine Lösung der ukrainischen Frage entsprechend der Lösung der slowenischen und kroatischen Frage erscheine nicht angezeigt. Der Denkschrift beigefügt sind programmatische, politische und militärische Beschlüsse des 2. Kongresses der O.U.N., der Anfang 1941 stattfand.

Abschrift des Schreibens, der Denkschrift und der Kongressbeschlüsse hat neben dem OKW., dem Reichsführer-~~H~~ und Reichsleiter Rosenberg das Auswärtige Amt erhalten. Unter diesen Umständen ist es nicht erforderlich, das Schreiben, die Denkschrift und die Kongressbeschlüsse zur Kenntnis des Führers zu bringen oder sie an das Auswärtige Amt abzugeben.

22./

Der Reichsminister und Chef
der Reichskanzlei

Rk. 9780 A

FHQ., den 21 Juni 1941
Nr. 922 226
2. Geschr. 22
1. Ges. 101 n. 102
Abges. 30/6. 40

2./ An

die Organisation Ukrainischer Nationalisten (O.U.N.)
z.Hd. des Herrn Abteilungsleiters Wolodymyr Stachiw

Berlin-Wilmersdorf

Mecklenburgische Straße 73

Von der mit Ihrem Schreiben vom 23. Juni
d.Js. überreichten Denkschrift über die ukraini-
sche Frage sowie den Beschlüssen des 2. Kongresses
habe ich Kenntnis ~~genommen.~~ ^{überlassen} (Ich muß es dem Herrn
Reichsminister des Auswärtigen, dem Sie eine Ab-
schrift des Schreibens, der Denkschrift und der
Kongreßbeschlüsse zugesandt haben, ^{überlassen} und ^{überlassen} wie weit
er die Denkschrift und Kongreßbeschlüsse zur Kennt-
nis des Führers bringen will.

(N.d. R.Min.)

3./ Zu den Akten.

374228

№ 6

Домовлення Розенберґа з головним командуванням армії і адміралом Канарісом

Документ (Нюрнберзького процесу) 1039-PS

В архіві Розенберґа стосовно Росії знайдено звідомлення від 28 червня 1941 року про підготовчі роботи для східноєвропейського простору (документ US-146)

28.6.41

Повідомлення про підготовчу роботу в питанні східноєвропейського простору

Відразу після повідомлення окремих вищих управлінь Райху про указ фюрера від 20.4.1941 року відбулася розмова з шефом головного командування збройних сил. Після представлення різних політичних цілей у взятих до уваги райхскомісаріатах і викладу потреб відносно персоналу для Сходу шеф головного командування збройних сил заявив, що УК-позиція в цьому випадку є занадто складною і цю справу найкраще було б здійснити через безпосереднє відкомандирування за наказом шефа головного командування збройних сил. Генерал-фельдмаршал Кайтель видав після цього відповідний наказ, який створив основу для подальших розпоряджень. Представником і керівником з питань зв'язку призначив Йодля і генерал-майора Варлімонта. Необхідні переговори з усіх питань східного простору і потреб особового складу були проведені потім з представниками головного командування збройних сил спільно з представниками моєї служби. З адміралом Канарісом було домовлено про те, що моя служба у зв'язку з даними конфіденційними обставинами ні у якому разі не може вступати в переговори з будь-якими представниками народів східно-європейського простору. Я попросив його зробити це настільки цього потребує абвер - і потім призначити мені людей, які можуть діяти як політичні особистості поза компетенцією абверу з метою їх подальшого можливого застосування. Адмірал Канаріс сказав, що він також, звичайно, приймає до уваги моє бажання не визнавати ніяких політичних груп серед емігрантів і має на меті діяти згідно з моїми поясненнями. (...)

DOKUMENT 1039-PS
IN ROSENBERGS RUSSLAND-AKTE GEFUNDENER BERICHT VOM
28. JUNI 1941 ÜBER DIE VORBEREITUNGSARBEIT FÜR DEN OST-
EUROPÄISCHEN RAUM (BEWEISSTÜCK US-146)

22.6.41

Bericht
über die vorbereitende Arbeit in Fragen des
osteuropäischen Raumes.

====

Gleich nach Benachrichtigung einzelner Oberster Reichsbehörden über den Erlaß des Führers vom 20.4.1941 fand eine Aussprache mit dem Chef des OKW statt. Nach Darstellung der verschiedenen politischen Zielsetzungen in den in Aussicht genommenen Reichskommissariaten und Darstellung personeller Bedürfnisse für den Osten erklärte der Chef des OKW, daß eine UK-Stellung in diesem Falle zu kompliziert sei und daß diese Angelegenheit am besten durch unmittelbare Abkommandierung auf Befehl des Chefs des OKW durchgeführt werde. Generalfeldmarschall Keitel hat dann einen entsprechenden Befehl erlassen, der die Grundlage für die kommende Anforderung abgegeben hat. Als Vertreter und Verbindungsführer benannte er Gene-

- Seite 1 -

ral Jodl und Generalmajor Warlimont. Die dann einsetzenden Unterhandlungen in allen Fragen des Ostraumes und der Personalbedürfnisse sind dann von den Herren des OKW gemeinsam mit den Herren meiner Dienststelle durchgeführt worden. Mit Admiral Canaris fand eine Besprechung dahingehend statt, dass meine Dienststelle unter den gegebenen vertraulichen Umständen in keiner Weise mit irgendwelchen Vertretern der Völker des osteuropäischen Raumes verhandeln könne. Ich bat ihn, dies — so weit die Abwehr es benötige — zu tun und mir dann Menschen zu benennen, die über die Abwehr hinaus als politische Persönlichkeiten gelten können, um über ihren eventuellen späteren Einsatz zu bestimmen. Admiral Canaris sagte, dass selbstverständlich auch mein Wunsch, keinerlei politische Gruppen unter den Emigranten anzuerkennen, von ihm berücksichtigt würde und er im Sinne meiner Ausführungen vorgehen gedenke.

- Seite 2 -

Im Laufe der späteren Zeit unterrichtete ich Generalfeldmarschall v. Brauchitsch und Großadmiral Raeder über die historischen und politischen Auffassungen des Problems.

585

N 7

Питання акцій "чистки"

*Начальник поліції безпеки і Служби безпеки (СД)
IV A I - B. Nr 1 B/41 g.Rs. Берлін, 2 липня 1941 р.
Секретна справа Райху!*

Донесення про події в СРСР № 10

I. Політичний огляд

(...) (Згідно з наказом) "...Само собою зрозуміло, що акції "чистки" мають стосуватися в першу чергу більшовиків та євреїв. Що ж стосується польської інтелігенції і т.п., то можна буде сказати наше слово пізніше, хіба що в поодиноких випадках через небезпеку потрібно негайно вжити невідкладних заходів."

Само собою зрозуміло також те, що акції "чистки" не обов'язково підлягають ті польські особи, які особливо важливі як ініціативний елемент (звичайно обмежено, відповідно до локально обумовлених відносин) як для погромів, так і як інформатори.

Ця ударна тактика стосується звичайно ж і інших подібних нагромаджених випадків."

Штаб айнзацгрупи прибув до Львова 1.7. 05 год. ранку. Місце осідку - централь НКВД.

Начальник айнзацгрупи Б (спец.групи Б) сповіщає, що 25.6.41 у Львові було криваво подавлено повстання українців НКВД-истами. Близько 3000 осіб розстріляно НКВД. В'язниця горить. У місті ще залишилося менше як 20% української інтелігенції.

Елементи групи Бандери організували під керівництвом Стецька та Равлика міліцію і покликали до життя магістратське бюро. Айнзацгрупою створено українське і політичне самоуправління міста на протипагу групі Бандери.

Дальші заходи проти групи Бандери, а особливо проти Бандери особисто знаходяться у стадії підготовки. Вони будуть проведені якнайшвидше.

ЕК 4а і ЕК 4б, також прибули до Львова із штабом айнзацгрупи. (...)

Der Chef der Sicherheitspolizei und des SD Berlin, den 2. Juli 1941.
 - IV A 1 - B, Nr. 1 B/41 g. No. -

Geheime Reichssache!

25 Ausfertigungen.
 23. Ausfertigung

Ereignismeldung UdSSR. Nr. 10.

- 3 -

wohl antikomunistisch, als auch antijüdisch zeigen,

Es ist selbstverständlich, daß die Reinigungsaktionen sich primär auf die Bolschewisten und Juden zu erstrecken haben. Hinsichtlich der polnischen Intelligenz usw. kann, wenn sich im Einzelfall wegen Gefahr im Verzuge sofort Maßnahmen unbedingt geboten sind, später das Wort gesprochen werden.

Es ist daher selbstverständlich, daß in die Reinigungsaktionen primär nicht derart eingestellte Polen einbezogen werden brauchen, zumal sie als Initiativement (allerdings nach den örtlich bedingten Verhältnissen entsprechend begrenzt) sowohl für Pogrome als auch als Auskunftspersonen von besonderer Wichtigkeit sind.

Diese einschlagende Taktik gilt selbstverständlich auch für alle ähnlich gelagerten Fälle."

Einsatzgruppenstab am 1.7. 5 Uhr morgens in Lemberg eingetroffen. Geschäftsstelle in der NKVD-Zentrale.

Chef Einsatzgruppe B meldet, daß ukrainische Aufstandsbewegung am 25.6.41 in Lemberg von NKVD blutig unterdrückt wurde. Etwa 1000 von NKVD Erschossene. Gefängnis in Brand. Kaum 20 % der ukrainischen Intelligenz noch vorhanden.

Elemente der Bandera-Gruppe haben unter Führung von S t e c z k o und R a w l i k Miliz organisiert und Magistratsbüro ins Leben gerufen. Von Einsatzgruppe ukrainische und politische Selbstverwaltung der Stadt als Gegengewicht gegen Bandera-Gruppe geschaffen.

Weitere Maßnahmen gegen Bandere-Gruppe insbesondere gegen B a n t e r a selbst in Vorbereitung. Sie werden schnellstens durchgeführt.

EK 4 a und EK 4 b mit Grup, instab gleichfalls in Lemberg eingetroffen.

Einsatzgruppe C:

EK 7 a:

Standort: Wilna.

Beschreibung der in der Aktion in NKWD-Gebäude.

Nr 8

Декларація українського уряду

Відпис

Український народ проголосив у Львові, визволеному переможною героїчною німецькою армією, відновлення української незалежної держави.

Ця держава має тисячолітні традиції. Її останньою історичною формою в 1917, 1918-1920 рр. була Українська Народна Республіка, визнана урядами Німеччини, Австрії та інших центральних держав. На підставі Брестського мирного договору ці держави заключили з Україною союз.

Хоча формально українська держава поряд з іншими республіками існувала у складі Радянського Союзу, вона в жодній мірі не була самостійною, сповненою українського змісту і не відповідала бажанню українського народу.

Продовжуючи тисячолітні традиції та виходячи із міждержавного акту, підписаного в Бресті в 1918 році, український народ відбудовує на руїнах московської в'язниці народів свою справжню незалежну державу.

Безпосереднім виразником ідей цього акту та наших політичних прагнень була і є Організація Українських Націоналістів під проводом Степана Бандери.

Під час польської та московсько-більшовицької окупації вона очолила революційну боротьбу за визволення Батьківщини та відбудову української держави, яка на відміну від фікції радянських республік має бути справді незалежною та суверенною.

Цю боротьбу український народ і далі веде під проводом Організації Українських Націоналістів на чолі із Степаном Бандерою навіть там, де ще сьогодні українському народові протистоїть ворожа йому радянська влада. В цій боротьбі ОУН зазнавала і зазнає численних втрат.

Там, де українська територія внаслідок наступу славної німецької армії була звільнена від ворожої окупації, Організація Українських Націоналістів розпочала перебудову життя, що до цього часу базувалося на державницькій фікції та фак-

тичному національному гнобленні. Тепер йдеться про здобуття справжньої свободи та державного суверенітету.

Здійснення цього великого історичного вчинку означає вінець багаторічної боротьби, що коштувала українському народові численних кривавих жертв.

Опираючись на повний суверенітет своєї влади українська держава приєднується до нового Європейського порядку, який впроваджується великим фірером німецької армії та німецького народу.

Успіхи славної німецької армії, яка на чолі із своїм великим фірером розпочала боротьбу за новий порядок в Європі, створили нам умови для відбудови держави.

Нав'язуючи до міждержавного Брестського акту 1918 року та до найглибших і дружніх почуттів, які український народ має до німецького, українська держава зі своїм урядом на чолі хоче взяти найактивнішу участь у побудові нового порядку в Європі і у світі, у боротьбі, яку розпочали найвизначніші мужі та народи нашої епохи, співпрацювати з найкращими силами й у цій боротьбі взяти активну участь.

Ми з самого початку боремося і стикаємо кров'ю у борні із жахливим марксистсько-московським пануванням, тому що доля висунула нас у східній Європі на передній фронт. Тому ми з величезною радістю вітаємо той факт, що інші народи і держави подали нам руку допомоги, взявши участь у цій боротьбі.

Ми хочемо йти з ними далі й боротися далі!

3.7.41

За український уряд
(Ярослав Стецько)

Abchrift:

DEKLARATION DER UKRAINISCHEN STAATREGIERUNG.

Das ukrainische Volk hat in L-w (Lemberg), das dank dem Siege der deutschen heldenmütigen ARME befreit worden ist, den ukrainischen unabhängigen Staat wiederaufgerichtet und proklamiert.

Dieser hat seine tausendjährige Tradition hinter sich. Seine letzte geschichtliche Form war in den Jahren 1917, 1918-1920 die ukrainische Volksrepublik, die durch die Regierungen von Deutschland, Österreich und anderen Zentralstaaten anerkannt wurde. Dem Versailler Friedensvertrag zufolge hatten die genannten Staaten mit der Ukraine ein Bündnis geschlossen.

Ogleich der Ukrainische Staat formell als eine der Republiken in der Sowjetunion auch weiter bestand, so war er doch keineswegs selbständig, entbehrte seines ukrainischen Inhalts und entsprach den Wünschen des ukrainischen Volkes nicht.

Im Anschluss an die tausendjährige Tradition und insbesondere an den zwischenstaatlichen, im J.1918 in Brast vollzogenen Akt baut das ukrainische Volk auf den Fundamenten des moskowitzischen Völkerkerkers seinen wahren unabhängigen Staat wieder auf.

Den unmittelbaren Ausdruck dieses Aktes sowie unserer politischen Bestrebungen bildete und bildet immer noch die Organisation der Ukrainischen Nationalisten unter Führung von Stepan Bandera.

E292442

Sie leitete während der polnischen und moskowitzisch-bolschewistischen Okkupation den revolutionären Kampf um die Befreiung des Vaterlandes und den Wiederaufbau des ukrainischen

Staates, der im Gegensatz zur Fiktion der Räterepubliken tatsächlich unabhängig und souverän sein soll.

Diesem Kampf führt das ukrainische Volk unter Leitung der Organisation der Ukrainischen Nationalisten und ihres Führers Stepan Bandera weiter und auch dort, wo heute noch dem ukrainischen Volke die ihm feindlich gesinnte Sowjetaucht entgegensteht. In diesem Kampfe brachte und bringt die OUN zahllose Opfer.

Wo jedoch das ukrainische Territorium infolge des Eingreifens der ruhmvollen deutschen Armee von der feindlichen Okkupation bereits befreit wurde, trat die Organisation der Ukrainischen Nationalisten sofort an die Umgestaltung des geschafften, auf einer Staatsfiktion und einer tatsächlichen nationalen Unterdrückung beruhenden Lebens heran. Es gilt nun, eine wahre Freiheit und Staatssouveränität zu begründen.

Die Vollbringung dieser grossen geschichtlichen Tat bedeutet die Krone des langjährigen Kampfes, der von dem ukrainischen Volke zahllose blutige Opfer erheischte.

Indem nun der ukrainische Staat sich auf volle Souveränität seiner Macht stützt, schliesst er sich der neuen europäischen Ordnung an, die der grosse Führer der deutschen Armee und des deutschen Volkes schafft.

Die Siege der glorreichen deutschen Armee, die unter Führung ihres grossen Führers den Kampf um die neue Ordnung in Europa aufnahm, haben uns ermöglicht, unseren Staat wieder ins Leben zu rufen.

An den zwischenstaatlichen Brester Akt von J.1918 anknüpfend und als Ausdruck der innigsten Freundschaftsgeföhle, die das ukrainische Volk dem deutschen gegenüber hegt, will der

E292443

- 3 -

ukrainische Staat mit seiner Regierung an der Spitze
an dem Aufbau der neuen Ordnung in Europa und in der Welt
wofür die hervorragendsten Männer und Völker unserer Epo-
che den Kampf begonnen haben, nach seinen besten Kräften
mitarbeiten und an dem großen Kampf sich möglichst aktiv
zu beteiligen.

Wir kämpfen und bluten von allem Anfang an im
Kampf gegen die marxistisch-bolschewistische Schreckensherr-
schaft, denn das Schicksal hat uns an die äußerste Front
von Osteuropa vorgeschoben. Daher haben wir mit der grös-
ten Freude die Tatsache begrüsst, dass auch andere Völker
und Staaten in diesen Kampf eintritten und uns dadurch
ihre hilfreiche Hand gereicht haben.

Wir wollen mit ihnen weiter gehen und weiter
kämpfen !

FÜR DIE UKRAINISCHE REGIERUNG

(Jeroclaw STECJKO)

3.7.41.

E292444

№ 9

Заходи проти українських політичних груп

Начальник поліції безпеки і СД
IV A I - B. Nr 1 B/41 gw. Rs.

Берлін, 3 липня 1941 р.

Секретна справа Райху!

Донесення про події в СРСР № 11

(...)

в) В Генеральному Губернаторстві:

Айнзацгрупа Б повідомляє 2. і 3. червня 41 р. про спроби національно настроєних українців під керівництвом Бандери проголошенням Української республіки та створенням міліції поставити німецькі власті перед доконаним фактом.

Крім того, група Бандери розвинула останнім часом особливу активність, розповсюджуючи листівки і т.п.

В одній з цих листівок говориться між іншим про те, що український визвольний рух, якого раніше переслідувала польська поліція, тепер буде переслідуваний німецькою поліцією.

Далі Бандера, щоб утвердити себе як вождь українського визвольного руху, утворив Український Національний Комітет, при чому йому вдалося об'єднати майже всі емігрантські групи, які були протилежними по своїх світоглядних та політичних поглядах. Що стосується групи ОУН під керівництвом полковника у відставці Мельника і групи УНО під керівництвом ст. лейтенанта у відставці Омельченко, - то вони у цьому участі не брали.

Зважаючи на зростаючу активність, особливо групи Бандери, різним ведучим українським емігрантам накладено вимогу дотримуватися місця проживання.

Незважаючи на те, частина цих емігрантів начебто за дорученням органів Райху прибула у Генералгубернаторство.

Оскільки деякі емігрантські групи збираються себе взаємно перевершувати в діяльності, то з 2.7.41 прийнято наступні заходи:

1) Різних політичних керівників українських емігрантів

береться під домашній арешт, особливо в Генеральному Губернаторстві, в тому також Степана Бандеру.

2) Керівним особам українських емігрантських організацій, які знаходяться на території Райху, погрожуючи суворими поліційними заходами, ще раз висловити вимогу, щоб усіма силами вони подбали про те, щоб їх члени притримувалися наданих їм вказівок.

3) Усі українці, які знаходяться на території Генерального Губернаторства, але там постійно не проживають, повинні негайно залишити територію Генерального Губернаторства і повернутися до свого місця проживання, в іншому випадку вони будуть заарештовані.

(...)

d.

Praktin, den 3 Juli 1941 58
Entwickelung U.S.S.R., n. 11

- 2 -

zu Sabotagehandlungen.

....Genossen, die Stunde der Opfer ist gekommen. Für uns gibt es nur mehr eins: Kämpfen und siegen! Erlebe die Weltrevolution!

In Durchführung der Aktion gegen die KPO wurden von der Stapoleitstelle Wien weiterhin 73 Personen festgenommen (darunter 16 Angestellte der Wiener Straßenbahn).

Polizeipräsident Berlin teilt die Erfassung von 4 995 Personen sowjetrussischer Staatsangehörigkeit (darunter 3 114 Personen im Alter von 16- 45 Jahren) mit.

Die Stapoleitstelle Berlin hat bisher 603 Sowjetrussen (370 Männer, 218 Frauen) festgenommen.

b) Im Generalgouvernement:

Einsatzgruppe 3 berichtete am 2. und 3. Juli 41 über die Versuche der unter der Führung B a n d e r a's stehenden Nationalukrainen, durch Ausrufung einer ukrainischen Republik; Bildung von Milizen die deutschen Stellen vor vollendete Tatsache zu stellen.

Darüber hinaus hat die Bandera-Gruppe bereits in der letzten Zeit besondere Aktivität hinsichtlich der Verteilung von Flugblättern usw. entwickelt.

In einem dieser Flugblätter heisst es u. a.,

- 3 -

Das die ukrainische Freiheitsbewegung, ehemals von der polnischen, nunmehr von der deutschen Polizei unterdrückt werden würde.

Weiter hat Bandera, um sich als den Führer der ukrainischen Freiheitsbewegung herauszustellen, ein ukrainisches Nationalkomitee gebildet, wobei er es versteht hat, fast sämtliche Emigranten-Gruppen, die sich sowohl weltanschaulich als auch politisch entgegenstanden, zu vereinigen. Lediglich die unter der Führung des Oberst a.D. M e l n y k stehende OUN-Gruppe und die unter der Leitung des Oberstleutnant a.D. M e l t s c h e n k o stehende UNO-Gruppe hat sich nicht beteiligt.

Im Hinblick auf die gesteigerte Aktivität, insbesondere der Bandera-Gruppe wurde verschiedenen führenden ukrainischen Emigranten Aufenthaltsgebiet aufgetragen.

Trotzdem hat sich ein Teil dieser Emigranten angeblich im Auftrage von Reichsstellen in das Generalgouvernement begeben.

Da sich begreiflicherweise die einzelnen Emigranten-Gruppen in Aktivität übersteigern wollen, wurden am 2.7.41 folgende Maßnahmen getroffen:

- 1) Verschiedene politisch führende ukrainische Emigranten werden in Ehrenhaft genommen, insbesondere im Generalgouvernement, darunter auch Stefan B a n d e r a.

- 4 -

- 2) Die im Reich lebenden Führer der ukrainischen Grenzorganisationen werden unter Androhung strenger staatspolizeilicher Maßnahmen nochmals aufgefordert, mit allen Mitteln dafür Sorge zu tragen, dass Ihre Mitglieder sich an die gegebenen Weisungen halten.
- 3) Alle Ukrainer, die sich im Generalgouvernement aufhalten, jedoch ihren festen Wohnsitz nicht dort haben, werden angewiesen, das Generalgouvernement unverzüglich zu verlassen, und sich an ihren Wohnort zurückzubewegen, andernfalls erfolgt ihre Festnahme.

Nr 10

"Ми не союзники..."

Секретно

Протокол прослухання членів Українського
Національного Комітету і Степана Бандери
від 3.7.1941

Присутні:

від німецької сторони: державний підсекретар Кундт, доктор Фель, асессор фон Бюлов, пізніше полковник Бізанц.

від української сторони: доктор Горбовий, професор Андрієвський, Мудрий, доктор Шухевич, пізніше Степан Бандера.

Кундт : Панове! Я запросив Вас до себе не як членів Національного комітету, а як приватних осіб. Спочатку запитаю, чи цей циркулярний лист (Інформаційний листок Nr 1) був підписаний Вами.

Кожен із присутніх відповідає "так".

Кундт : У цій справі я мушу Вам роз'яснити ось що :

Зміст цього циркулярного листа не відповідає фактам. Німецьким органам влади, а також берлінським службовим органам не відоме існування українського уряду у Львові. Такий уряд не встановлений з їхнього відома. Далше, нічого не відомо, що "уповноважений" німецького уряду, проф. д-р Кох, взяв участь у Національних зборах у Львові. Так само невідомо, щоб у цьому заході брали участь вищі німецькі офіцери. Тут може йтися лише або про самоправство окремих людей, які, можливо, використали час перехідної стадії, щоб зловжити радіостанцію для особистих цілей. У цьому випадку це було б порушення воєнно-правних визначень, оскільки вся територія є зоною операцій, де ще не може проводитись жодна політика. Або ж йдеться тут про російську радіостанцію, котра свідомо поширила дезінформацію. Інших можливостей я не бачу.

Зокрема текст, який розповсюдила львівська радіостанція і який був розроблений Вами, можливо, в виправданому захопленні, є також доволі своєрідним, оскільки тут йдеться про українські збройні сили, які пліч-о-пліч борються з німецькими солдатами. Я констатую, що українські збройні сили на даний час не воюють. Вже сам цей зворот засвідчує, що тут поширюється неправда. Тут також йде мова про те, що німецький Райх та німецький вермахт є їхні союзники. Це не так; єдина людина, котра веде боротьбу, - це фіюер, а українських союзників не існує. Цілком можливо, що українці особисто захоплені й відчують себе нашими союзниками; однак в сенсі державно-правової термінології ми не союзники, ми - завойовники советсько-російської території. Тут наявні уявлення, які виходять за межі реальностей і які тільки можуть викликати у високих інстанціях Райху несприятливий погляд. Здається, тут десь діє загадковий чинник, як імовірно зацікавлений в тому, щоб порушити досі хорошу репутацію українців серед німецьких керівних кіл Райху. Я не можу припустити, що це справді українці. Можливо, є якісь особи, які з особистого честолюбства намагаються отримати посаду десь у Києві і шкодять як самі собі, так і українцям. І все ж я собі не можу уявити, щоб щось подібне було можливим.

Якщо Ви досі спостерігали той спосіб, у котрий фіюер завойовував країни і як порядкував після завоювання, то ще ніколи не було так, щоби, поки ще країна не була окупована мілітарно, виконувалась законодавча влада через якусь цивільну адміністрацію, байдуже - німецьку чи якусь іншу. Спочатку повинна бути розчищена зона операції справа і зліва від Львова. Крім того, поки советсько-російська армія не є повністю розбита, країна вважається зоною операцій, і доти адміністрування визначає лише вермахт, а не німецька чи якась інша цивільна адміністрація. Спочатку країна має бути завойована, і лише тоді може бути мова про те, щоб розбудувати країну для миру і для майбутнього. Тому з самого початку для кожної розумної людини виключено, щоб до того часу, поки приблизно за сто кілометрів від кордону генеральної губернії ще точиться боротьба на життя і смерть, тут уже могла вестися політика у цій формі. Що хотять роби-

ти законодавчі збори? Кому вони хотять давати закони? Міський комендант, який завжди відповідним чином є призначений, турбується про порядок і про те, щоб війська мали що їсти.

Я розумію нетерпіння людей, які століттями прагнули можливості вільного життя їхньої нації відокремлено від росіян і від поляків. Я розумію, що вони не можуть пропустити цей момент. Я сам двадцять років вів боротьбу як судетський німець проти чехів. Але горе нації, яка в той момент, коли йде до цілі, втрачає розум. І якщо Ви справжні політики, Ви не повинні втрачати спокій.

Щодо Вашого Інформаційного листка, то у формальному відношенні я констатую, що, згідно із законами генерального губернатора, Ви б мали найліпше знати, що інформаційні листки можуть видаватися лише з дозволу головного відділення пропаганди.

Сьогодні я їду до Берліна, де будуть прийняті подальші рішення. Я хотів лише - з доброї волі - одразу Вас поінформувати з тим, щоб Ви не продовжували надалі з цими справами і таким чином не скомпроментували себе перед своєю власною нацією.

Відповідальна політична інстанція Райху, уповноважена фірером, вважає утворення Українського Національного Комітету, який також забирав би слово в справах України, як передчасне. Українські панове, названі тут по імені, а також багаті інших, цій інстанції добре відомі. Мені також добре відомі Ваші особисті бажання і думки, пропозиції і поради, які Ви хочете зреалізувати для себе чи для Вашої нації. Ваш меморандум я передав далі. Однак остаточне рішення про ці речі належить лише фірерові. Я прошу - майте терпіння. Інакше Ви можете вкінці лише завдати собі неприємностей, бо коли через пресу стане відомо, що створено український уряд, то фірер не дозволить, щоб через нетерпіння певних людей були порушені його концепції, і тоді сам подбає про те, щоб чогось подібного більше не траплялось.

Доктор Горбовий: У складанні Інформаційного листка ми поклалися на висловлювання львівської радіостанції. Ми вважали, що ця передача відбулася за погодженням із німецькими інстанціями. Ми завжди були прихильні до німців і

діяли з доброї волі. Ми не думали шкодити німецьким інтересам.

Кундт: Я не сумніваюся у вашій добрій волі. На ваше формальне порушення пан генерал-губернатор можливо заплющить очі; не думаю також, що Вам ставитиметься в провину, що Ви повірили львівській радіостанції. Тим часом реальність інша. Втім я можу тут висловити свою особисту думку. Перш за все потрібно виховувати тих українських людей, які є в змозі здійснювати самоуправління. Ви не повинні забувати, що і Україна протягом двадцяти років була більшовизованою. Це не так просто, як Ви собі уявляєте. Чим більше терпіння і спокою Ви матимете, тим більше Ви послужите Вашій нації. Дуже корисно починати вести справи без покvapливості. Поки існує зона операцій, не можна думати про більше.

З'являється Бандера й йому сповіщається про дотеперішню розмову.

Кундт: Я роз'яснив панам, які підписали Інформаційний листок N1 як листок Українського Національного Комітету, - не як представникам Національного Комітету, а як особам, що зміст цього Інформаційного листка не узгоджується з фактами. Український Центральний Комітет є єдиною визнаною організацією українців у Генеральній губернії. Але і він не є уповноваженим заступати якісь політичні інтереси за межами ГГ. Те, що багато українців, передусім старших і молодших емігрантів, часто сходяться і висловлюються про свої бажання й орієнтації, ми це знаємо і цьому не перешкоджали. Ми тут цілком відкрито проводили іншу політику стосовно поляків. Коли б поляки сходилися і говорили про політику, ми б тоді їх посадили в тюрму. Українців, які тут мешкають як гості, трактується окремо.

Спочатку мусить бути досягнута перемога проти Советського Союзу. Перед цим уся зона операцій є регіоном влади німецького вермахту. Що потім вирішить фюрер, коли ці операції завершаться, ми не знаємо. В кожному разі тільки він прийматиме рішення.

Я вважаю, тепер це ясно. А тепер я хочу запитати у пана Бандери:

У цій загадковій інформації львівського радіо чи, можли-

во, якогось іншого ворожого радіо на цій хвилі, стверджується, що п. Бандера був піднесений до вождя вільної держави західних українців і що він на підставі цього оприлюднив, або ж віддав на оприлюднення Декрет №1, у якому він призначив Стецька керівником держави.

Перше запитання: Чи вас, пане Бандера, попередньо запитували про ваше бажання взяти на себе керівництво українською державою і чи прокламація по радіо сталася у відповідності з вашою волею?

Друге запитання: Чи авторство декрету номер 1 належить вам?

Перекладач: Пан Бандера хоче просити надати змогу йому дещо доповнити стосовно української позиції.

Кундт: Але я вказую на те, що авторитетною є лише німецька позиція.

Бандера: Вже 20 років і до сьогодні українці ведуть війну проти більшовизму, а саме у революційній формі. Цю війну вони вели самостійно. Керівництво ОУН проводило революційну боротьбу проти всіх окупантів окупованої України. Ця боротьба до останнього моменту велася як самостійна від імені самостійної, незалежної України. У цій боротьбі ОУН завжди намагалася знайти однодумців і союзників до великої боротьби 1939 року проти Польщі й Росії, а останнім часом лише проти більшовизму. Великонімецька влада, а саме націонал-соціалістична влада є головний союзник і в цьому випадку якраз тим, хто дотепер завжди стояв на нашому боці. ОУН щиро й у різноманітний спосіб співпрацювала з німецькими службовими інстанціями. Вони (українці) спільно боролися проти Польщі й також зазнали втрат і, нарешті, співпрацювали в тій формі, яку з часу війни дозволяв їм німецький уряд. У ці два (останні) роки велася також боротьба проти большевизму, однак цілком секретно і лише у формі, яка дозволялася німецькими службовими інстанціями, з котрими проводилася співпраця, причому політичному становищу Німеччини через це жодним чином не було завдано шкоди чи небезпеки.

Цей час організація використала для того, аби підготувати всі фактори української даності на остаточну боротьбу проти її найбільших противників - противників усіх часів, проти

росіян і особливо проти більшовизму. У цій роботі вона вже протягом двох років зазнала втрат, що були принесені для спільної політичної боротьби. Організація підготувалася до боротьби із зброєю і зробила все, щоб вступити в цю вирішальну боротьбу із зброєю, причому у формі, яка дозволялася німецьким урядом.

Кундт: Я передав бажання Українського Національного Комітету в справі створення українського легіону до Берліна. Рішення ще не прийнято.

Бандера: ОУН вступила в боротьбу, частина в лавах німецького вермахту, а частина як організатори в тилу большевицьких військ, маючи виконувати завдання у взаємопорозумінні з вермахтом, а частина в советській армії повинна була сприяти послабленню большевизму у співпраці з німецькою армією.

Кундт: Те, що досі сказав Бандера, і за обсягом, і за значенням - відоме і мені, й тим людям, які мають з цим справу.

Бандера: Тому я хочу це ще раз підкреслити, оскільки в цій боротьбі ми не пасивні глядачі, а активні учасники, - у тій формі, в якій ми тепер маємо можливість брати участь у цій боротьбі.

Кундт: Це правильно, поки Ви підтримуєте контакти з німецькими службовими інстанціями. Ваша робота відповідно й оцінюється.

Бандера: У тій боротьбі, яка зараз проводиться, всі вступили у боротьбу за самостійну, незалежну й вільну Україну. Ми боремося за українські ідеї і українські цілі. Як зараз почалася ця остання боротьба, я віддав наказ своїм людям все зробити для того, аби боротися спільно із німецькими військами. Я дав вказівку негайно утворити в районах, зайнятих німецькими військами, адміністрацію і місцевий уряд. Це доручення я дав ще до війни.

Кундт: За відомістю якоїсь німецької службової істанції?

Бандера: Основою, на якій базувалася повністю співпраця з німецькими службовими інстанціями, була мета утворення самостійної української держави. За ці два роки мої люди за це віддавали життя і продовжують за це боротися і сьогодні.

Кундт: Я поставив конкретне запитання - чи після вступу німецьких військ було проголошено український крайовий

уряд і чи про це знала яка-небудь німецька службова інстанція. Те, що Ви представили стосовно німецької співпраці, не є вирішальним, а лише питання, чи німецька службова інстанція знала про проголошення крайового уряду.

Бандера: Перш, ніж почалася війна, біля 15 червня я передав меморандум до райхсканцелярії, у котрому сказано, що потрібно буде негайно приступити до створення уряду. Я віддав наказ: після звільнення українцям заснувати у менших областях крайовий уряд, а у більших - державний уряд. Цей наказ було віддано перед початком акції до повстанських груп через кордони, для того щоб ці групи негайно вступили в боротьбу і створили у звільнених районах крайовий і державний уряд.

Кундт: Чи Ви про це сповістили абвер?

Бандера: Так, але абвер і перед, і після початку війни не вважав себе компетентним у цих питаннях. Це відбулося в Берліні.

Я підкреслюю, що це не відбулося у формі домовленості. Мені сказали, що офіційні інстанції ще не прийняли жодних рішень і що можливо, що постане український уряд, який дадуть українцям в руки. Це відбулося у формі розмови, а не обіцянки.

Кундт: Чи ви були проголошені вашими людьми тимчасовим керівником цього першого українського уряду в Західній Україні на основі вашого наказу після вступу німецьких військ до Львова?

Бандера: Цей наказ я віддав як керівник організації ОУН, тобто як керівник українських націоналістів, оскільки ця організація керує українським народом.

Я за дорученням ОУН оголосив себе керівником українського народу. ОУН була єдиною організацією, яка вела боротьбу і має право заснувати уряд на основі теперішньої боротьби.

Кундт: Право мають німецький вермахт і фюрер, який завоював країну.

Він має право визначати український уряд.

Бандера: Це був би уряд, який створювався б за наказом німецького уряду. А цей уряд створювався там тимчасом самостійно і також з метою співпрацювати із німцями.

Кундт: Це сталося у контакті з німецьким військовим комендантом?

Бандера: Я не знаю, чи люди робили це там із погодженням німецьких службових інстанцій. Я дав інструкції, аби робилося все те, що треба робити у згоді із німцями. Я припускав, що це відбувалося у згоді, оскільки радіостанція принесла це з німецькими повідомленнями.

Кундт: Цікаво, що намір до німецького фюрера і німецького вермахта був переданий німецькою і українською мовами, а подальша заява лише українською.

Бандера: Що до випадків у Львові, я не поінформований. На зборах українського національного комітету у Львові був присутній Стецько.

Чи там був і Старух, коли це відбувалося у Львові, я не знаю. Гриньох був там як військовий священик у німецькій уніформі.

Кундт: Моє сьогоднішнє завдання полягало в тому, щоб, по-перше, роз'яснити панам про те, що я досі отримав з Берліна в якості відповіді на поставлений у свій час запит, по-друге, досягти ясності щодо всієї львівської справи. Подальший розвиток не є моєю справою, моя справа - лише про це повідомити.

Я хочу панові Бандері сказати одне:

Той факт, що він передав меморандум до райхсканцелярії, ще не означає дозвіл, що те, що він мав намір зробити згідно із своєю волею, є бажаним і для уряду Райху. Отже, він не може казати, що те, що він висловлював, стало законом, і через це, що панове з абвер, тобто службова інстанція фюрера, повідомлена побіжно про намір, не дала згоди на його реалізацію. Як далеко і яким чином фюрер сприйме думки не лише пана Бандери, бо меморандуми передані й багатьма іншими українськими політиками - залежить лише від фюрера.

Кундт: Крім цього, як 20-річний знавець української боротьби в колишній Польщі й Советській Росії я хочу ствердити, що, на мою думку, не лише група Бандери, але й інші українці боролися і жертвували життям і, на мою думку, могли б виставляти ті самі претензії. Цими констатаціями я не хочу применшити заслуги пана Бандери і його людей, я

хочу лише цим сказати, що ми, хто службово займались цією справою, добре поінформовані про боротьбу українського народу, і що фюрер це удостоїть, як тільки буде вважати, що для цього прийшов час. Але неможливо, аби хтось діяв на свій лад, без німецького уряду. Тому панові Бандері і іншим панам я даю добру пораду - нічого не робити без відповідної згоди компетентних інстанцій і звертаю увагу на те, щоб зрозуміти, що поки німецький вермахт бореться із Советською Росією, країна є зоною операцій і залишається такою доти, поки фюрер визначить, що має відбутися далі. Тим самим я зробив роз'яснення, яке хотів зробити і дав панам ще добру пораду, згідно з якою треба діяти. Чи має ще хтось що сказати?

Бандера: Я ще раз хочу відзначити і пояснити, що із всіх наказів, які я віддавав, я в жодному не покликався на погодження із будь-якою німецькою службовою інстанцією. У всіх наказах, які я віддавав, не покликався на жодну німецьку службову інстанцію чи на погодження німецьких службових інстанцій, а лише на мандат, який я отримав від українців. Розбудова і творення українського життя в першу чергу можливі через українців на території, де живуть українці, і це може, звичайно, лише тоді статися, коли до цього будуть залучені українські фактори. Я стою на тій точці зору, що поки що це може відбуватися лише в порозумінні з німцями.

Кундт: Що там буде відбуватися, визначить лише Адольф Гітлер.

REZERVIERUNG DES DEUTSCHEN REICHS
 2. Dienst-Verwaltung
 Datum: 5 VII 1941
 Anzettel: 9/124/124
 Beinhaltet: Niederschrift über die Rücksprache mit Mitgliedern
 des ukrainischen Nationalkomitees und Stepan Bandera

Geheim

vom 3.7.1941.

Agensatz:

von deutscher Seite: Unterstaatssekretär Knudt, Dr. Fühl,
 Assessor v. Bulow, später Oberst Bisanz,
 von ukrainischer Seite: Dr. Harbowyj, Prof. Andrejowakyj,
 Endry, Dr. Schuchiwien, Später Stepan
 Bandera.

Knudt: Meine Herren! Ich habe Sie nicht in der Eigenschaft als Mit-
 glieder des Nationalkomitees, sondern als Personen zu mir
 gebeten. Ich frage zunächst, ob dieses Handschreiben hier von
 Ihnen unterzeichnet worden ist.

Mit "ja wohl" antworten alle Herren einzeln.

Knudt: Ich darf Sie in dieser Sache aufklären:

Der Inhalt dieses Handschreibens entspricht nicht den Tat-
 sachen. Es ist der deutschen Behörde, auch den Berliner Dienst-
 stellen, die Existenz einer ukrainischen Regierung in Lemberg
 nicht bekannt. Eine solche Regierung wurde mit deren Wissen
 nicht eingesetzt. Es ist ferner nicht bekannt, daß ein "Abge-
 ordneter" der deutschen Regierung, Prof. Dr. Koch, an einer
 National-Versammlung in Lemberg teilgenommen hätte. Es ist
 ebensowenig bekannt, daß höhere deutsche Offiziere sich daran
 beteiligt hätten. Es kann sich hier nur handeln entweder um
 Eigenmächtigkeiten von irgendwelchen Leuten, die vielleicht

einen Moment des Zwischenstadiums benützten, um den Sender zu persönlichen Zwecken zu mißbrauchen. Das wäre ein Bruch kriegsrechtlicher Bestimmungen, denn das ganze Gebiet ist Operationsgebiet, in dem noch keine Politik gemacht werden kann. Oder aber handelt es sich um einen russischen Sender, der eine bewußte Irreführung herbeigeführt hat. Andere Möglichkeiten sehe ich nicht.

In einzelnen ist der Text, der in der Lemberger Sendung verbreitet und von Ihnen vielleicht in vielleicht verständlicher Begeisterung anagebaut wurde, auch etwas eigenartig, denn es wird hier von der ukrainischen Wehrmacht gesprochen, die Schmier an Schulter mit den deutschen Soldaten kämpfe. Ich stelle fest, daß eine ukrainische Wehrmacht z.Zt. nicht kämpft. Schon allein diese Wendung zeigt, daß hier Unwahrheiten verbreitet werden. Es wird hier auch davon gesprochen, daß das deutsche Reich und die deutsche Wehrmacht ihre Verbündeten seien. Das ist nicht richtig; der Führer ist der einzige Mann, der den Kampf führt und ukrainische Verbündete existieren nicht. Es ist wohl möglich, daß die Ukrainer sich persönlich begeistern und sich als unsere Verbündete fühlen; aber im Sinne einer staatsrechtlichen Terminologie sind wir nicht Verbündete, sondern wir sind Eroberer des sowjetrussischen Gebietes. Hier sind Vorstellungswelten, die über die Realitäten hinausgehen und lediglich bei den höheren Reichsstellen eine ungünstige Auffassung erzeugen

können. Hier scheint irgendwo eine mysteriöse Stelle in Tätigkeit, die anscheinend ein Interesse daran hat, das bisher gute Aussehen der Ukrainer bei den deutschen Führungskreisen des Reichs zu zerstören. Ich kann nicht annehmen, daß es wirklich Ukrainer sind. Es ist ja möglich, daß es irgendwelche Personen gibt, die aus persönlichen Ehrgeiz irgend eine Stelle in Kijew zu bekommen suchen und sich selbst und den Ukrainern schaden. Aber sonst kann ich mir nicht vorstellen, daß so etwas möglich wäre.

Wenn Sie bisher die Art, wie der Führer Länder erobert und nach der Eroberung geordnet hat, verfolgt haben, dann ist noch niemals in dem Augenblick, wo ein Land noch nicht militärisch besetzt werden war, durch eine zivile Verwaltung, gleichgültig ob es eine deutsche oder andere war, eine gesetzgebende Gewalt ausgeübt worden. Das ganze Operationsgebiet rechts und links von Lemberg muß erst gesäubert werden. Solange ferner nicht die sowjetrussische Armee vollkommen geschlagen ist, gilt das Land als Operationsgebiet und solange verwaltet bestimmt ganz allein die Wehrmacht, also weder eine deutsche, noch eine andere Zivilverwaltung. Zuerst muß das Land erobert sein, und dann kann man daran gehen, das Land für den Frieden und für die Zukunft aufzubauen. Es ist also von vornherein für jeden vernünftigen Menschen ausgeschlossen, daß zu einem Zeitpunkt, wo etwa 100 km von der Generalgouvernementsgrenze entfernt der Kampf auf Leben und Tod noch tobt, hier bereits in dieser Form

Politik getrieben werden kann. Was will die gesetzgebende Versammlung machen ? Wem will sie Gesetze geben ? Der Stadtkommandant, der jeweil immer eingesetzt wird, pflegt für Ordnung zu sorgen und dafür, daß die Truppe zu essen hat.

Ich verstehe die Ungeduld von Menschen, die sich Jahrhunderte nach einer freien Lebensmöglichkeit ihrer Nation sehnen. Ich verstehe, daß sie es nicht erwarten können, diesen Augenblick zu erleben . Ich habe ja selbst 20 Jahre Kampf gehabt als Sudetendeutscher gegen Tschechen. Aber Wehe der Nation, die in dem Augenblick, wo sie zum Ziele kommt, die Verunft verliert. Gerade wenn Sie Politiker sind, dürfen Sie nicht die Ruhe verlieren.

Zu Ihrem Flugblatt selbst stelle ich in formaler Hinsicht fest, daß nach den Gesetzen des Generalgouverneurs Sie am besten gewußt haben dürften, daß Nachrichtenblätter nur mit Genehmigung der Hauptabteilung Propaganda herausgegeben werden können.

Ich reise heute nach Berlin, wo die weiteren Entscheidungen erfolgen. Ich wollte Sie nur anständigerweise sofort unterrichten, damit Sie nicht noch weiter mit diesen Dingen fortfahren und sich so vor Ihrer eigenen Nation bloßstellen.

Die zuständige vom Führer betraute politische Stelle des Reiches betrachtet die Bildung eines ukrainischen Nationalkomitees, die beide für die Ukraine sprechen wollen, als verfrüht. Die ukrainischen Herren, die hier namentlich genannt sind und viele andere sind an dieser Stelle durchaus bekannt. Wir sind auch Ihre persönlichen Wünsche und Ge-

denken, Vorschläge und Entschlüsse, die Sie für sich oder Ihre Nation vortragen zu können glauben, durchweg bekannt. Ich habe auch Ihre Dankeschrift weitergegeben. Eine letzte Entscheidung über diese Dinge hat jedoch der Führer allein. Ich bitte als Gefühl zu bewahren. Sie könnten nur auf die Dauer in Unannehmlichkeiten kommen, denn wenn durch die Presse bekannt wird, daß eine ukrainische Regierung gebildet worden ist, so wird sich der Führer durch die Ungefühl von gewissen Leuten in seinen Konzeptionen nicht stören lassen, sondern lediglich dafür sorgen, daß es etwas nicht mehr vorkommt. ~~XXXXXXXXXXXX~~

Dr. Herbowsky: Wir haben uns bei Abfassung des Nachrichtenblattes auf die Ausführungen des Lemberger Senders verlassen. Wir glaubten, daß diese Sendung im Einverständnis mit deutschen Stellen erfolgte. - Wir waren immer deutschfreundlich und haben aus gutem Willen gehandelt. Wir glaubten nicht, gegen die deutschen Interessen zu verstoßen.

Kundt: Ich zweifelte nicht an Ihren guten Willen. Über Ihren formellen Verstoß wird der Herr Generalgouverneur wohl hinwegsehen; auch glaube ich nicht, daß man Ihnen übelnehmen wird, daß Sie an die Lemberger Sendung geglaubt haben. Die Realitäten jedoch sind anders. - Ich darf jedoch meine persönliche Meinung hier äußern. Es ist zunächst notwendig, ukrainische Menschen zu erziehen, die in der Lage sind selbst zu verwalten. Sie dürfen nicht vergessen, daß auch

die Ukraine 20 Jahre lang bolschewisiert worden ist. So einfach wie Sie sich das vorstellen ist das nicht. Je mehr Geduld und Ruhe Sie haben, desto mehr werden Sie Ihrer Nation dienen. Es ist sehr mitschick, erst langsam die Dinge aufzubauen. Solange das Operationsgebiet besteht, ist es nicht mehr zu denken §

Bandera erscheint und wird über die bisherige Unterredung unterrichtet.

Kmdt:

Ich habe die Herren, die das Nachrichtenblatt Nr. 1 als Ukrainisches Nationalkomitee bezeichnet haben, nicht in der Eigenschaft als Nationalkomitee, sondern als Personen darüber aufgeklärt, daß der Inhalt dieses Nachrichtenblattes den Tatsachen nicht entspricht. Der Ukrainische Hauptausschuss ist die einseitige anerkannte Organisation der Ukrainer im GG. Auch er ist jedoch nicht berechtigt, irgendwelche politischen Belange außerhalb des GG zu vertreten. Daß sich die verschiedenen Ukrainer, vor allem die Älteren und jüngeren Emigranten, vielfach zusammensetzen und sich über ihre Wünsche und Richtungen aussprechen, das wissen wir und haben das auch nicht gestört. Wir haben hier ganz offen eine unterschiedliche Politik gegenüber den Polen gemacht. Wenn sich Polen zusammensetzen und über Politik sprechen hätten, dann hätten wir sie eingespeert. Die Ukrainer, die hier als Gast wohnen, werden besonders behandelt.

Erst muß der Krieg gegen die Sowjet-Union gewonnen sein. Vorerst ist das ganze Operationsgebiet Machtgebiet der deutschen Wehrmacht. Was der Führer dann entscheiden wird, wenn diese Operationen beendet sind, das wissen wir nicht. Jedenfalls wird er selbst und allein entscheiden.

Ich glaube, das ist nun klar. Jetzt will ich Herrn Bandera fragen:

In dieser mysteriösen Sendung des Lemberger Senders oder vielleicht eines anderen & der feindlichen Sender auf dieser Welle wird behauptet, daß Herr Bandera zum Führer eines Freistaates der Westukrainen erhoben wurde und daß er daraufhin Dekret Nr. 1 verlas bzw. vorlesen ließ, in dem er Stecko zum Landesführer ernannt.

1. Frage: Hat man Sie, Herr Bandera, vorher gefragt, ob Sie die Leitung des ukr. Staates übernehmen wollen und ist die Proclamation in Radio mit Ihrem Willen geschehen?
2. Frage: Stammt das Dekret Nr. 1 von Ihnen?
- Dola.: Herr Bandera möchte bitten, über den ukr. Standpunkt etwas hinzufügen zu dürfen.
- Kndt.: Ich weise aber darauf hin, daß allein der deutsche Standpunkt maßgebend ist.
- Bandera: Die Ukrainer führten seit 20 Jahren Krieg gegen den Bolschewismus und zwar bis jetzt in revolutionärer Form. Sie haben diesen selbst geführt. Die Führung der OUN hat gegen alle Okkupanten der besetzten Ukraine den Kampf revolutionär geführt. Dieser Kampf wurde bis zum letzten Moment als ein

selbständiger im Namen einer selbständigen, unabhängigen Ukraine geführt. In diesem Kampf hat die OUN immer vorgeschritten, Gleichgesinnte und Verbündete bis zu dem großen Kampf 1939 gegen Polen und Rußland, und in der letzten Zeit nur gegen den Bolschewismus zu finden. Die Großdeutsche Macht, speziell die Nationalsozialistische Macht ist ein Hauptfreund und in diesen Fällen derjenige, der bis jetzt immer auf unserer Seite gestanden hat. OUN hat mit allen deutschen Dienststellen aufrichtig und in jeder Hinsicht mitgearbeitet. Sie hatten mitgekämpft gegen die Polen und hatten auch Verluste gehabt und zuletzt in der Form mitgearbeitet so, wie es vom Zeitpunkt des Krieges an es ihr die deutsche Regierung gestattete. Der Kampf gegen den Bolschewismus wurde auch in diesen zwei Jahren geführt, jedoch ganz im Geheimen und nur in der Form, wie es die deutschen Dienststellen, mit denen sie gearbeitet hatten, erlaubt haben, und zwar so, daß die politische Lage Deutschlands in keiner Weise dadurch geschädigt oder in Gefahr gebracht wurde.

Diese Zeit hat die Organisation darauf verwendet, um alle Faktoren der ukr. Gegebenheiten vorzubereiten auf den endgültigen Kampf gegen ihren größten und den Gegner aller Zeiten, gegen die Russen und insbesondere gegen den Bolschewismus. In dieser Arbeit hat sie schon während der zwei Jahre Verluste gehabt, die sie für den gemeinsamen politischen Kampf gebracht hat. Die Organisation hat sich vorbereitet zu einem Kampf mit den Waffen und hat alles

geten, um diesen endgültigen Kampf mit Waffen beizutreten, und zwar in der Form, in welcher eine Mitarbeit die deutsche Regierung es ihnen gestatten würde.

Kundt: Ich habe den Wunsch der UN Komitees zur Bildung einer ukr. Legion nach Berlin geleitet. Die Entscheidung liegt noch nicht vor.

Landers: OUN ist zum Kampfe mitangetreten, und zwar ein Teil in den Reihen der Deutschen Wehrmacht, ein Teil als Organisatoren in den Rücken der bolschewistischen Gruppe, die im Hinvernehmen mit der Wehrmacht Aufgaben zu erfüllen hätten, und ein Teil in der sowjetischen Armee zur Schwächung des Bolschewismus in Mitarbeit mit der deutschen Armee.

Kundt: Was B. lieber gesagt hat, ist mir un denen, die damit zu tun haben, sowohl nach seinem Umfang als seiner Bedeutung bekannt.

Be.: Ich will das deshalb noch betonen, weil wir in diesem Kampfe nicht passive Zuschauer sind, sondern aktive Teilnehmer in der Form, wie uns jetzt die Möglichkeit gegeben wird, an diesem Kampfe teilnehmen.

Kundt: Es ist richtig, sowiét sie mit deutschen Dienststellen in Verbindung bleiben. Ihre Arbeit wird entsprechend auch gewertet.

Be.: In diesem Kampf, der jetzt gekämpft wird, sind alle angetreten zu einem Kampf um die selbständige, unabhängige und freie Ukraine. Wir kämpfen für die ukr. Gedanken und die ukr. Ziele. Wie der letzte Kampf jetzt begonnen hat, habe

Ich meinem Leuten den Befehl gegeben, alles zu unternehmen, um den Kampf mit den deutschen Truppen mitsukämpfen. Ich habe die Weisung gegeben in den von den deutschen Truppen besetzten Gebieten sofort eine Verwaltung und Landesregierung zu bilden. Diesen Auftrag habe ich noch vor diesem Krieg gegeben.

K.: Mit Wissen einer deutschen Dienststelle ?

Bes.: Die Basis, auf Grund dessen die vollkommene Mitarbeit mit den deutschen Dienststellen erfolgte war das Ziel der Gründung eines selbständigen ukr. Staates. In diesen zwei Jahren wurden meine Leute dafür in den Tod geschickt und kämpfen heute dafür weiter.

Kundt.: Ich habe die konkrete Frage gestellt, ob nach Ihrem Befehl nach dem Hinmarsch der deutschen Truppen eine ukr. Landesregierung auszurufen war und ob davon eine deutsche Dienststelle gewußt hat. Das was Sie sich vorgestellt haben wegen der deutschen Zusammenarbeit, ist nicht entscheidend, sondern allein die Frage ob die deutsche Dienststelle von der Anrufung der Landesregierung gewußt hat.

Bes.: Bevor sie zum Kampf angetreten sind habe ich am den 15. Juni eine Denkschrift an die Reichskanzlei gegeben, in welcher gesagt ist, daß sofort zur Gründung einer Regierung geschritten werden soll. Ich habe den Befehl gegeben nach der Befreiung den Ukrainern in kleineren Gebieten eine Landesregierung und in größeren eine Staatsregierung zu gründen. Dieser Befehl ist vor Beginn der Aktion an die aufständischen Gruppen über die Grenzen gegeben worden mit der Maßgabe daß die Gruppen sofort in den Kampf eingreifen und in den befreiten Gebieten

eine Landes- und Staatsregierung zu schaffen.

Kudt: Haben Sie der Abwehr hiervon Kenntnis gegeben?

Ba: Ja, aber die Abwehr hat sich sowohl vor als nach Kriegsausbruch als nicht kompetent zur Beantwortung dieser Fragen erklärt. Dies ist in Berlin geschehen.
Ich betone, dass dies nicht in Form einer Abmachung geschah. Man sagte mir, dass die offiz. Stellen noch keine Beschlüsse gefasst haben und dass es möglich ist, dass eine ukr. Regierung entstehen wird, die man den Ukr. in die Hand gibt. Es geschah in Form eines Gespräches und nicht eines Versprechens.

Ku: Sind Sie auf Grund Ihres Befehls von Ihren Leuten nach dem Hinsinken der deutschen Truppen in Lemberg zum vorläufigen Führer dieser ersten ukr. Reg. in der Westukr. ausgerufen worden?

Ba: Als Führer der Organisation OUN habe ich diesen Befehl gegeben, d.h.: Als Führer der ukrainischen Nationalisten, da diese Organisation die Führung des ukrainischen Volkes hat. Ich erklärte mich im Auftrage der OUN als Führer des ukrainischen Volkes. Die OUN war die einzige Organisation, die den Kampf geführt hat und auch das Recht hat, auf Grund des jetzigen Kampfes die Regierung zu gründen.

Ku: Das Recht hat die deutsche Wehrmacht und der Führer, der das Land erobert hat.
Er hat das Recht, die ukrainische Regierung zu bestimmen.

- Fr: Das wäre eine Regierung, die auf Befehl der deutschen Regierung geschaffen würde. Diese hat sich jedoch vorläufig von selbst dort gebildet und sucht mit dem Ziele, mit den Deutschen mitzuarbeiten.
- Fr: Ist dies geschehen in Verbindung mit den deutschen Militärkommandanten?
- Fr: Ich weise nicht, ob die Leute dies dort in Einverständnis mit den deutschen Dienststellen gemacht haben. Ich habe die Instruktionen gegeben, dass alles das gemacht wird, was in Einvernehmen mit den Deutschen zu machen ist. Ich nehme an, dass das in Einvernehmen geschieht, da der Sender mit deutschen Berichten dies brachte.
- Fr: Das ist das Interessante, dass das Gedenken an den deutschen Führer und die deutsche Wehrmacht in deutscher und ukrainischer Sprache gegeben wurde, die weitere Erklärung jedoch nur ukrainisch.
- Fr: Über die Verfälle in Lemberg selbst bin ich nicht orientiert, bei der Versammlung von ukrainischen Nationalkomitee in Lemberg war Stecho dort anwesend.
- Fragesteller: Ob Steuch auch da war, als das in Lemberg geschehen ist, weisse ich nicht. Erynich war dabei als Militärpfarrer in deutscher Uniform.
- Fr: Meine heutige Aufgabe besteht darin, erstens die Herren aufzuklären, über das, was ich hier über die einseitige Anfrage von Berlin als Antwort erhalten habe und zweitens über die ganze Lemberger Angelegenheit Klarheit zu gewinnen. Das Weitere ist nicht meine Angelegenheit, sondern meine Angelegenheit ist nur, darüber zu berichten.

Ich möchte Herrn Bandera eines sagen:

Die Tatsache, dass er eine Denkschrift bei der Reichskanzlei eingereicht hat, bedeutet noch nicht die Genehmigung, dass das, was er nach seinem Willen beabsichtigt hat, auch von der Reichsregierung gewollt ist. Er kann also nicht sagen, dass das, was er ausgeführt hat,

zu Recht wäre, und dadurch, dass die Herren von der Abwehr als eine Dienststelle des Führers, diese Absicht nicht genehmigt. Inwieweit und wie der Führer die Gedanken, nicht nur des Herrn Bandera - es haben ja auch sehr viele andere ukrainische Politiker Denkschriften überreicht - aufgreifen wird oder nicht, steht allein beim Führer.

Da: Ich möchte außerdem noch als ein 20jähriger Kämpfer des ukrainischen Kampfes in dem ehemaligen Polen und Sowjetrussland feststellen, dass u.U. nicht nur die Bandera-Gruppe, sondern auch andere Ukrainer gekämpft und geopfert haben und u.U. den gleichen Anspruch erheben könnten. Ich möchte durch diese Feststellen nicht die Leistungen des Herrn Bandera und seiner Leute herabmindern, sondern nur damit sagen, dass wir, die wir mit dieser Angelegenheit dienstlich beschäftigt sind, gut unterrichtet sind über den Kampf des ukrainischen Volkes, und dass der Führer dies, wenn er den Zeitpunkt für gekommen hält, würdigen wird. Aber unmöglich ist es, dass jemand auf eigene Faust, ohne die deutsche Regierung, handelt. Ich gebe daher Herrn Bandera und den anderen Herren den guten Rat, nichts zu tun ohne entsprechende Zustimmung der zuständigen Stellen und mache darauf aufmerksam, zu verstehen, dass,

solange die deutsche Wehrmacht mit Sowjetrußland im Kampf steht, das Land Operationsgebiet ist und solange bleibt, bis der Führer bestimmt, was weiter zu geschehen hat. Ich habe damit die Klarstellung erreicht, die ich haben wollte und habe den Herren noch einen guten Rat gegeben, sich danach zu verhalten. Hat jemand noch etwas zu sagen?

- Es: Ich möchte nochmals feststellen und klarstellen, dass für alle Befehle, die ich gegeben habe, ich mich auf keinen Befehl noch auf Einverständnis von irgendeiner deutschen Dienststelle berufen habe. Ich habe bei allen Befehlen, die ich gegeben habe, mich nicht berufen auf irgendwelche deutschen Dienststellen oder Einverständnis deutscher Dienststellen, sondern nur auf das Mandat, das ich von Ukrainern erhalten habe. Das Aufbauen und die Gestaltung des ukrainischen Lebens ist in erster Linie von Ukrainern in dem von Ukrainern bewohnten Raum möglich, und es kann selbstverständlich das nur dann geschehen, wenn die ukrainischen Faktoren dazu erangezogen werden. Ich stehe auf dem Standpunkt, dass das vorläufig nur im Einverständnis mit den Deutschen geschehen kann.
- Ku: Was dort geschehen wird, das bestimmt allein Adolf Hitler.

№ 11

Перші неповні інформації про склад уряду

Начальник поліції безпеки і СД
IV A I - B. Nr 1 B/41 g.Rs

Берлін, 4 липня 1941 р.

Секретна справа Райху!

Довесення про події в СРСР № 12

(...)

ЕК 2

Місце дислокації: Шаулен

Вкоротці виїде до Риги

Айнзацгрупа Б

Місце дислокації: Львів (FT-зв'язок)

Керівник групи повідомляє:

Так званий крайовий уряд країни заявив про те, що хоче зайняти приміщення Львівського Університету під свій осідок.

Теперішній склад:

Керуючий: Стецько, Карбович, також званий Белендс,

Охорона здоров'я: лікар д-р Панишан (Панчишин)

Адміністрація: Лисий

Юстиція: судовий радник Федусевич

Безпека: Клімр (Клімів)

Економіка: д-р Яців

Преса і пропаганда: поет Головка

Військове міністерство: Ріко Ярий, одружений на єврейці

Культ: пост ще не зайнятий

Поруч з Кабінетом повинна знаходитися Верховна Рада.

Керівник: заплановано Дмитрія Донцова.

ОУН-група Бандери претендує на керування державою по принципу "Партія керує державою". Визнання також де-факто не відбулося. Все ж таки, беручи до уваги військове положення та настрої в регіоні, треба було уникнути енергійних дій проти узурпаторів. Зараз очікується спалах повстання в напрямку Бердичів і в напрямку Житомир - Київ.

(...)

Beifurteilung USSR 4 Juli 1941

no 12

69

- 4 -

EK 2:

Standort: S e h a u i e n.

Wird baldmöglichst nach Riga nachgezogen.

Einsatzgruppe B.

Standort: L e m b e r g (FT-Verbindung).

Gruppenleiter berichtet:

Sogenannte Landesregierung hat erklärt, in Universität Lemberg Dienstleistungen zu wollen.

Zusammensetzung bisher:

Leitung Steczko, Karbowicz auch Balenda
gesannt,
Gesundheitswesen, Arzt Dr. Paryschan
Verwaltung, Lyseyl
Justiz, Gerichtsrat Fedusewicz
Sicherheitswesen, Klimar
Wirtschaft, Dr. Jaciw
Presse und Propaganda, der Dichter Holowko
Kriegsministerium, Rico Jary, mit Jüdin
verheiratet

Kultus, noch unbesetzt.

Neben Kabinet soll Oberster Rat stehen. Als

Leiter: Dimitri Donzow vorzuziehen.

OUN-Gruppe Bandera beansprucht Führung des Staates nach dem Prinzip "Die Partei regiert den Staat". Anerkennung auch de facto nicht erfolgt. jedoch mußte energisches Vorgehen gegen die Usurpatoren mit Rücksicht auf militärische Lage und Stimmung im Gebiet vermieden werden. Es wird abgewartet Ausbruch des vorgesehenen Aufstandes in Richtung Berdyschew und Richtung Shtyomir-Kijiw.

Im Lande haben vielfach milit. Befehlsstellen Beauftragte der Landesregierung begrüßt und positiv zur Kenntnis genommen. General Lenz trifft heute in Lemberg ein und wird über Lage unterrichtet werden. I C der HGRS erhielt Informationen und wird nachgeordnete

№ 12

Бандеру депортували до Берліну

*Начальник поліції безпеки і СД
IV A I - B. Nr 1 B/41 g.Rs*

Берлін, 5 липня 1941 р.

Секретна справа Райху!

Донесення про події в СРСР № 13

(...)

в) В Генералгубернаторстві:

Авторитетні українські націоналістичні керівники, як уже повідомлялося, взяті під домашній арешт.

Бандеру переведено до Берліну. Його допит в процесі.

(...)

N° 13   5 Juli 1941
75

- 2 -

b) Im Generalgouvernement:

Die maßgebenden ukrainischen Nationalistenführer wurden, wie bereits berichtet, in Ehrenhaft genommen.

d a n d e r a wurde nach Berlin überführt.
Dessen Vernehmung ist im Gange.

№ 13

Лист полк. А. Мельника й колишніх українських офіцерів до Гітлера

Начальник поліції безпеки і СД
IV A I - B. Nr 1 B/41 g.Rs

Берлін, 7 липня 1941 р.

Секретна справа Райху!

Донесення про події в СРСР № 15

(...)

в) В Генералгубернаторстві:

(...)

Полковник у відставці Мельник звернувся через ОКВ до Головної квартири фюрера 6.7.1941 з таким листом:

"Фюреру Німецького Народу і Найвищому головнокомандуючому Німецького Вермахту - Головна квартира фюрера через ОКВ Берлін за допомогою бюро Абвера II Краків.

Український народ, який, як жоден інший народ, впродовж століть боровся за свою волю, визнає з глибини душі ідеали нової Європи. Прагненням цілого українського народу є допомога у втіленні цих ідеалів в дійсність. Ми, старі борці за свободу ще з 1918-1921 рр., просимо для нас, а також для нашої української молоді, про честь взяти участь у хрестовому поході проти більшовицького варварства. Ми принесли у своїй 21-річній захисній боротьбі, а особливо тепер через жорстоке вбивство багатьох наших співгромадян, стільки кривавих жертв. Разом з легіонами Європи, пліч-о-пліч з нашим визволителем вермахтом, також і ми просимо дозволити нам маршувати разом та дати нам можливість створити для цієї мети українську бойову форму.

Краків, 6.7.1941

(Підписи:) А. Мельник, полковник у в.; М. Омелянович-Павленко, генерал-лейтенант у в.; М. Капустянський, генерал-майор у в.; Р. Сушко, полковник у в.; Г. Стефанів, полковник у в.; Дяченко, полковник у в.; М. Хронов'ят, полковник у в.

Як німець зі Сходу і бувший комендант 7-ої Львівської бригади в українській визвольній боротьбі 1918-1921 рр. прошу про виконання вище згаданого прохання. Створення бойової групи в рамках Німецького Вермахту я вважаю доцільним з огляду на політичні інтереси і на полегшене подолання майбутніх великих завдань, а також на скоре включення у новий лад Європи.

А.Бізанц, полковник у в. і референт в українських питаннях в уряді Генерального Губернаторства."

(...)

Ereignismeldung UdSSR Nr. 19 91
7 Juli 1941

- 2 -

Oberst a.D. M o l n y k hat am 6.7.1941 folgendes Schreiben über OKW an das Führerhauptquartier gerichtet:

" An den Führer des Deutschen Volkes und Obersten Befehlshaber der Deutschen Wehrmacht - Führerhauptquartier - über OKW Berlin durch Abwehrstelle II Krakau.

Das ukrainische Volk, wie kaum ein zweites seit Jahrhunderten um seine Freiheit kämpfend, bekennt sich aus tiefster Seele zu den Idealen eines neuen Europa. An der Verwirklichung dieser Ideale mitzuhelfen, entspricht der Sehnsucht des ganzen ukrainischen Volkes. Wir, die alten Freiheitskämpfer von 1918 - 1921 bitten für uns und zugleich für unsere ukrainische Jugend um die Ehre, an dem Kreuzzug gegen das bolschewistische Zarenentum teilnehmen zu dürfen. Wir, die wir in einundzwanzigjährigem Abwehrkampf und insbesondere jetzt durch die grausame Ermordung so vieler unserer V. lks. Genossen blutigste Opfer gebracht haben. Mit den Legionen Europas bitten auch wir, Schulter an Schulter mit unseren Befreiern, der deutschen Wehrmacht, mitmarschieren zu dürfen und uns zu diesem Zweck die Aufstellung einer ukrainischen Kampfformation zu ermöglichen.

Krakau, den 5.7.1941- A. Molnyk, Oberst a.D.

M. Omelanczytsch-Pawlenko, Gen.Lt.a.D., M. Kapustjansk,
Gen.Major a.D., R. Buschke, Oberst a.D., H. Stefaniv,
Oberst a.D., P. Djatschenko, Oberst a.D., K. Chrono-
wiat, Hauptmann a.D.

Als Deutsche des Ostens und ehemaliger Kom-
mandant der 7. Lemberger-Frigate im ukrainischen Frei-
heitskampf 1918/21 bitte ich um Gewährung des obi-
gen Wunsches. Die Aufstellung einer Kampfgruppe im
Verbande der Deutschen Wehrmacht halte ich insbeson-
dere auch aus politischen Gründen im Interesse einer
leichteren Bewältigung der kommenden großen Aufgaben
und einer rascheren Eingliederung in die Neuord-
nung Europas für dringend erforderlich.

A. B i s s a n z, Oberst a.D. und Referent für
ukrainische Fragen in der Regierung des Gen.
Gouv."

e) Übrige besetzte Gebiete:

Einsatzgruppe B e l g i e meldet:

№ 14

Протоколи прослухання офіцерів і бургомістра в справі Акту незалежності 30 червня 1941 р.

**Прослухання майора цур Айкерн, абвер,
у рамках групи військ "Південь", 8.7.1941.**

Присутні:

Майор Ернст цур Айкерн,
Державний підсекретар Кундт,
Доктор Фель,
Асесор фон Бюлов.

У зв'язку з тим, що не можливо було зв'язатися з професором Кохом, переслухання спочатку було проведене з фон Айкерном. Державний підсекретар Кундт повідомив майорові цур Айкерну, з яким Кох, як дотеперішній офіцер абверу, дуже тісно співпрацював, деякі загальні напрямні директиви служби Розенберга і проінформував його про нові завдання і компетенцію капітана Коха. Потім ретельніше були обговорені політичні події у Кракові та Львові 30.06.

Цур Айкерн розповів, як він лише ввечері 30.06 з капітаном Кохом зміг дістатися до міста. Відразу пішов він до митрополита, де він довідався про велике зібрання у "Просвіті". З метою уникнення небажаних інцидентів він з Кохом відразу направилися туди і, стоячи, був присутній на зібранні до його завершення. Його зображення подій повністю співпадає з поданим нижче відтворенням подій капітаном Кохом.

Цур Айкерн заявив про свою цілковиту згоду з запропонованим підсекретарем Кундтом подальшим політичним розвитком, що стосується, між іншим, призначення німецького комісара для міста Львова, довірчої ради українського населення звільнених територій, більшої самостійності у культурній галузі та щодо постачання. Він заявив про свою готовність домагатися підтримки і сприяння у цьому командувачем тилових військ генералом фон Р.

Цур Айкерн звернув увагу підсекретаря на діяльність док-

тора Баєра, який, як оберштурмфюрер СС, здається, приділений до служби безпеки (СД), проте він займається тими завданнями, які виходять далеко за рамки служби безпеки. Він попросив пояснити коло компетенцій доктора Байєра. Підсекретар Кундт підтвердив це пославшись на те, що також тодішній комендант Львова, генерал Рентс, вказував на невизначену сферу роботи доктора Баєра.

**Прослухання оберштурмфюрера СС, Баєра,
вищого фюрера СС і поліції 8.7.1941 року.**

Присутні:

ті, що й вище, крім майора цур Айкерна.

З огляду на те, що перед вступом німецьких військ в усіх містах і населених пунктах була вже створена українська міліція, державний підсекретар Кундт повідомив, що про український легіон не може бути й мови, необхідно подумати про перетворення міліції, особливо на тих територіях, де відсутні війська вермахту і поліції, на допоміжну поліцію. Державний підсекретар Кундт наполегливо вказав доктору Баєру, який вів розмову з доктором Фелем у Кракові, про використання українців для праці і при цьому наголосив на тому, що через його службу СД у будь-який час можна намітити передання до диспозиції українців Генерального Губернаторства і Райху; державний підсекретар Кундт наполегливо вказав, що без згоди служби Розенберга ані українці з Генерального Губернаторства, ані з Райху не можуть потрапляти на зайняті території, рівночасно як і західні українці до східної України, за винятком потрібних для вермахту осіб.

Державний підсекретар Кундт застеріг від можливої шкоди, яка може бути створена, якщо українцям будуть передані вищі повноваження.

Потім було наголошено на необхідності розширити можливість німецької пропаганди і сприянні українцям у можливостях розвитку їхньої культури. Далі йшлося про значення виховання православного духовенства України, яке, на думку доктора Баєра, мало б проходити у семінаріях в межах німецького Райху.

Потім доктор Баєр висловив свою думку про будівництво управління України і висловився за призначення при райхскомісарі знавця з національно-політичних питань України як національно-політичного вождя. Подібна посада мала б бути створена при генеральних комісарах. Державний підсекретар Кундт поставив запитання доктору Баєру щодо його служби і його завдань. Доктор Баєр відповів, що в дійсності він безпосередньо не належить до служби безпеки (СД), але, хоча й не дослівно, але все ж таки за досягнутою домовленістю з професором Кохом, був до нього прикомандирований. На запитання державного підсекретаря Кундта, чи призначений він до Коха як представник служби Розенберга чи як офіцер-контррозвідник, доктор Баєр відповів, що він співпрацює з Кохом як офіцер-контррозвідник. Ця співпраця полягала в обміні думками і спільних поїздках, заступництво Коха у його neprисутності на нарадах, які проводить генерал Рентс, комендант міста і т.д. У перші дні після зайняття Львова він створив міське бюро праці, зараз він направляє в поїздку на окуповані Угорщиною території Галичини з метою вивчення ситуації. На підставі яких конкретних завдань здійснює Баєр цю роботу, залишилося нев'яясненим.

**Прослухання майора Вайнера, офіцера
у складі групи військ "Південь" 9.7.41 року.**

Присутні:

Державний підсекретар Кундт, Майор Вайнер,
Доктор Фель, Старший лейтенант Лазарек,
Ассесор фон Бюлов,

Майор Вайнер зображує події 30.6. і 1.7. у Львові щодо поведження людей Бандери так само, як і майор цур Айкерн і капітан Кох, котрий тоді ще служив офіцером контррозвідки, а не представником служби Розенберга в групі військ. Крім того майор Вайнер наголосив, що офіцери контррозвідки мусли в примусовому порядку піклуватися не тільки своїми особливими завданнями контррозвідки на початку свого перебування у Львові і навколо нього, але й адміністративно-

політичними справами, так як люди Бандери, зловживаючи покладеними на них абвером завданнями, всюди вже призначали на посади бургомістрів чи інших органів адміністрації людей, яких слід розглядати в деякій мірі і невинними, але в основі своїй послужливими елементами ОУН. Це стосується також і гри з проголошенням людьми Бандери уряду. Крім того люди Бандери перед вступом німецьких військ озброїлися в усіх населених пунктах Західної України і створили українську міліцію, яка надала собі прав, які належать лише німецьким виконавчим органам і які не мають уже нічого спільного із звичайними відділами для підтримання порядку місцевих адміністрацій і з охороною власного життя у віддалених населених пунктах.

Перший комендант Львова, полковник гірської дивізії Міттергерст, як і багато політично не поінформованих військових офіцерів, під тиском громадськості погодився визнати цю українську міліцію публічними оголошеннями у той спосіб, що населення повинне було здавати зброю, радіоприлади і передавачі не до німецької міської комендатури, а до української міліції. Ця ситуація була завдяки втручанням офіцерів контррозвідки, включаючи професора Коха, покращена наступним комендантом міста, генералом Рентцом у той спосіб, що було наказано здавати зброю і радіоприлади до міської комендатури.

Крім того, офіцери контррозвідки, і особливо професор Кох, змушені були опікуватися початковою побудовою адміністрації міста Львова тому, що постійна зміна міських комендатур із самого початку унеможливила систематичність такої побудови. Це був, між іншими, майор Вайнер, котрий для того, щоб допомогти усунути бездіяльні елементи, рішуче допомагав бургомістрові і його співпрацівникам у створенні міського бюро праці, при тому давав різні окремі інструкції. Коли державний підсекретар Кундт заявив, що проф. Баєр йому сказав, що це він створив бюро праці, майор Вайнер обурився і назвав надійних свідків того, що це було зроблено виключно ним.

Далі у ході тієї розмови вияснилося, що митрополит не ховався у своєму соборі і люди Бандери не захищали його, як це вони стверджують, а більшовики взагалі не чіпали

митрополита. Критичний час митрополит провів у своїй квартирі напроти собору. Також розмова з майором Вайнером і старшим лейтенантом Лазарком виявила, що офіцери контррозвідки, включаючи також і професора Коха, не мали у своїй роботі ніяких недоліків, а навпаки, майор цур Айкерн, майор Вайнер, старший лейтенант Лазарек і капітан професор доктор Кох не допустили, щоб люди Бандери могли здійснити свої політичні наміри, унаслідок чого вирішення політичної проблеми українців у Західній Україні було б важчим, ніж тепер. І тому у Львові не дійшло до того, як це було із створенням уряду у Вільнюсі. Виключаюча заслуга належить названим офіцерам контррозвідки (абвер).

Прослухання професора доктора Коха 10.7.1941 р.

Присутні:

Державний підсекретар Кундт,
Доктор Фель,
Асесор фон Бюлов
і названа вище особа.

Професор Кох намагався по можливості першим потрапити до Львова, щоб звідти взяти політичну ситуацію в свої руки. Але йому це не вдалося через те, що він був затриманий майором першої гірської дивізії. Хоча майор цур Айкерн, який його супроводжував, мав як офіцер контррозвідки письмове посвідчення про надані йому великі повноваження, які дають йому безумовне право на безперешкодне пересування, майор заявив, що для нього діє тільки перепустка його дивізії. Після того, як майор почав уже погрожувати арештом, майору цур Айкерну і капітанові Коху не залишалося нічого іншого, як зробити собі необхідну перепустку. Звичайно, не можливо було перешкодити тому, що у цей час усі можливі цивільні і українські політики безперешкодно проникали до міста.

Близько 19 години 20 хвилин прибули майор цур Айкерн і капітан Кох до міста. Першого вони відвідали митрополита. Там вони дізналися, що деякі їхні співробітники пішли на зібрання в „Просвіту“. Майор цур Айкерн і капітан Кох відразу

пішли на це зібрання. В зв'язку з тим, що вхід був перекритий великим людським натовпом, вони зайшли через вхід на сцену і вийшли на неї. Їхня поява викликала безмежне захоплення. На сцені знаходилися голова зібрання бургомістр Полянський з іншими визначними українцями міста і - Стецько. Зауваживши Стецька, цур Айкерн і Кох залишили відразу сцену і стали у глядацькому залі не сідаючи. Причиною цього було те, що Стецько отримав від Іс (штабу армії) обов'язкове доручення виїхати до Холму, яке він не виконав.

Зібрання продовжувалося, і Полянський дав коротке резюме того, що діялося. З огляду на те, що був зачитаний декрет №1 про утворення уряду, професор Кох вважав за необхідне за взаємною згодою з цур Айкерном взяти слово для прояснення ситуації. Він чітко пояснив, що війська Адольфа Гітлера окупували країну і, беручи до уваги німецькі інтереси, найпершим завданням українців є збереження спокою і порядку і знову, не зволікаючи, приступити до праці. Зараз - війна, політикою ні в якому разі не можна займатися. Наказувати може тільки німецький вермахт. Велінням часу є робота і послухництво. Професор Кох закінчив словами "зіг гайль" за фюрера, до чого захоплено приєднався голова і зібрання. Безпосередньо після того Стецько крикнув: "Хай живе Степан Бандера". Цур Айкерн і Кох відразу ж залишили зібрання, подавши руку Полянському та іншим відомим учасникам зібрання, але не Стецькові.

По завершенні зібрання Стецько направився безпосередньо до львівської радіостанції, де він заявив німецькому унтер-офіцерові з розміщеної там роти пропаганди, якою керує лейтенант Люттермозер, що він має повноваження для передавання радіопередачі. Таким самим чином відбулася відома друга львівська радіопередача від 1.7. о 11 годині ранку. Отже, відбулися передачі від 30.6 о 10 годині вечора і від 1.7. у першій половині дня без відома відповідальних органів роти пропаганди, яка утримувала зайняту львівську радіостанцію, і розташованих у Львові військових органів (включаючи капітана Коха), тим більше, що німецькі органи, розміщені у Львові, з огляду на їхню участь у роботі не мали часу для прослуховування львівської радіостанції. Тому факт проголошення українського уряду через львівську радіостанцію став

відомим відповідальним німецьким службам тільки у Кракові, бо, ймовірно, українські мешканці Кракова були поінформовані по телефону людиною Бандери про передачу, що готується. Таким чином, знову ж таки можливо, що на відповідні запитання до німецьких військових органів у Львові була спочатку дана відповідь, що львівській радіостанції про проголошення українського крайового уряду також нічого не відомо. Про події на львівській радіостанції найточніші відомості зібрав тільки офіцер контррозвідки, майор цур Айкерн і поінформував про це у письмовій формі свого відповідального начальника, офіцера контррозвідки.

Професор Кох наголосив, що останніми днями він зустрівся з рядом відомих львівських українців у своїй канцелярії в ратуші, яких він проінформував про без сумніву помічену несхвальну реакцію німецьких органів стосовно Стецька і його "крайового уряду". Стецько декілька разів намагався зв'язуватися з німецькими службами. Так він намагався якнайскоріше привітати капітана Коха від імені Української республіки на його службовому місці. Кох відповів на те, що він кожночасно може його прийняти як приватну особу, але немає ніякого українського уряду. Поки що він знає тільки дружній український народ, а не союзну українську державу. Крім того, український уряд у Львові не означав би нічого іншого, як уряд Шушнігга в Австрії. Приватно він бажає йому сказати, нехай він не бавиться у небезпечні ігри і не примушує його помітити його "уряд". У службовому порядку він йому каже: українського уряду немає. Також не може бути й українського легіону, так як немає української держави. І тому цей легіон був би нічим іншим, як самовільним партизанським загonom.

Два чи три дні пізніше ІА-офіцер нового коменданта міста з'явився у капітана Коха і пояснив тому, що делегація бійців буде прийнята генералом за їхнім бажанням після обіду. Відразу після цього Кох зустрів Стецька в коридорі ратуші. Стецько підтвердив, що він сьогодні після обіду буде прийнятий генералом і саме не як борець, а як керівник уряду. Кох попередив Стецька і перешкодив цій зустрічі. Капітан Кох вказав на те, що вже перша спроба Стецька представити свій уряд першому комендантові міста Львова, полковникові Міт-

тергерстові, була ним зірвана завдяки своєчасному інформуванню.

**Прослухання професора Полянського,
бургомістра Львова 11.7.41 року.**

Присутні:

Державний підсекретар Кундт,
Доктор Фель
Ассесор фон Бюлов

Спочатку проф. Полянський наголосив на великі труднощі, які виникли при першому впорядкуванні відносин у місті. У зв'язку з тим, що українцям, які залишилися у Львові, партійно-політичний розвиток ОУН був невідомий, була, можливо, неправильна агітація з боку людей Бандери, яка спричинилася до прикрих випадків. Життя у Львові знову нормалізувалося, співробітництво з німецькими органами є дуже задовільним. Комендант міста надав йому в розпорядження 1 мільйон рублів, все більше відкривається магазинів і т.д. Дуже багато, особливо старших українців, переконані, що побудова довготривалого управління можлива лише за допомогою німців.

Люди Бандери два дні тому були у нього із списком членів партії, які повинні бути прийняті, на їхню вимогу, негайно у різні відомства міської адміністрації. Він це відхилив, посилаючись на те, що не може допускати партійних політиків, а використовувати лише фахівців.

Полянський був професором географії у Львівському університеті і користується авторитетом у своїх українських земляків. Різні офіцери висловлюють похвалу його намаганням відновити порядок і роботу у Львові. Полянський належить до тих численних українських груп, які погано уявляють собі українське майбутнє без співпраці і німецького керівництва. Він є спокійним і фаховим працівником, чесним і заслуговує на довіру.

im Rahmen der / ✓
Rücksprache mit Major zur Eickern, Abwehr/ Heeresgruppe Süd
am 2.7.41.

2

Anwesend:

Major Ernst zur Eickern,
Unterstaatssekretär Kundt,
Dr. Fühl,
Assessor v. Bülow.

IE 3/02 Mi

Da Prof. Koch zunächst nicht erreichbar war, wurde eine Rücksprache mit v. Eickern vorweg genommen. Unterstaatssekretär Kundt teilte Major zur Eickern, mit dem Koch als bisheriger Abwehroffizier aufs engste zusammengearbeitet hat, einige allgemeine Richtlinien der Dienststelle Rosenberg mit und klärte ihn über die neuen Aufgaben und Zuständigkeiten von Hptm. Koch auf. Eingehender wurden alsdann die politischen Vorgänge in Krakau und die Ereignisse in Lemberg vom 30.6. an besprochen.

Zur Eickern schilderte wie er erst am Spätnachmittag des 30.6. mit Hptm. Koch in die Stadt habe gelangen können. Er sei sofort zum Metropolitan gegangen, wo er von einer größeren Versammlung in der "Prosznita" erfahren habe. Zur Vermeidung von unerwünschten Zwischenfällen habe er sich mit Koch sofort dort in begeben und stehend der Versammlung bis zu Ende beigewohnt. Seine Darstellung d. der Vorgänge deckt sich vollkommen mit der unten wiedergegebenen Schilderung des Hptm. Koch.

Zur Eickern erklärte seine völlige Übereinstimmung mit der von Us. Kundt vorgeschlagenen weiteren politischen Entwicklung, die unter anderem die Bestellung eines deutschen Stadtkommissars für die Stadt Lemberg, einen Vertrauensrat der ukr. Bevölkerung des bisher befreiten Gebietes, größere Selbständigkeit in kulturellen und fürsorglichen Belangen usw. betreffen. Er erklärte sich bereit zu einer Unterstützung und Förderung dieser Gesichtspunkte seinerseits beim Befehlshaber in rückwärtigen Heeresgebiet, General von R.

Zur Nichtern lenkte die Aufmerksamkeit des Unterstaatssekretärs auf die Tätigkeit des Dr. Beyer, der als SS-Obersturmführer anscheinend Sicherheitsdienst zugewiesen sei, sich jedoch mit Aufgaben befasse, die weit über den Rahmen des Sicherheitsdienstes hinausgehen. Er bat um Klärung der Zuständigkeit des Dr. Beyer. Uv. Knütt sagt dies zu unter Hinweis auf den Umstand, daß bereits der derzeitige Stadtkommandant von Luxemburg, General Knütt, auf den ungeklärten Arbeitsbereich des Dr. Beyer verlassen habe.

Rückfrage mit SS-Oberf. Beyer, Führer SS- und Polizeiführer am 9.7.41.

Anmerkung:

wie oben, außer Rufer zur Nichtern.

In Hinblick auf die in allen Städten und Orten vor Eintreffen der deutschen Truppen bereits geschaffenen Ukr. Miliz teilte Uv. Knütt mit, daß ein Ukr. Legion auf keinen Fall in Frage käme. Die Umwandlung der Miliz insbesondere in den Gebieten, in den Wehrmacht oder Polizei nicht vorhanden sind, in eine Hilfspolizei sei zu erwägen. Dr. Beyer, der mit Dr. Föhl in Krakau über den Arbeitsdienst von Ukrainern verhandelt und dabei zum Ausdruck gebracht hatte, daß über seine SS-Stelle eine Freistellung von Ukrainern des GG und aus dem Reich jederzeit ohne weiteres vorgenommen werden würde, wurde von Uv. Knütt nachdrücklich darauf hingewiesen, daß ohne Einverständnis der Dienststelle Rosenberg weder Ukrainer aus dem GG noch aus dem Reich in die eroberten Gebiete, sowie Westukrainer in die Ostukraine gelangen können, mit Ausnahme der von der Wehrmacht benötigten Kräfte.

Hr. Knütt warnte vor jeglichem Prejudiz, das durch die Übergabe von Wehrbefugnissen an Ukrainer geschaffen werden könnte.

Es wurde sodann die Notwendigkeit erörtert, die deutschen Propagandamöglichkeiten zu erweitern, sowie die kulturelle Betätigungsmöglichkeit der Ukrainer zu fördern. Hierbei kam die Sprache auf die Bedeutung der Erziehung des Nachwuchses der orthodoxen Geistlichkeit der Ukraine, die nach Dr. Beyers Ansicht zweckmäßig in Seminaren innerhalb des deutschen Reiches erfolgen müsse.

Dr. Beyer äußerte sodann seine Ansicht über den Aufbau der Verwaltung der Ukraine und sprach sich dafür aus, den Reichskommissar einen in den nationalpolitischen Fragen der Ukraine geschulten Sachkennner als nationalpolitischen Führer z. B. V. beizusetzen. Eine gleiche Stellung müsse bei den Generalgouverneuren geschaffen werden. Hr. Knütt fragte Dr. Beyer nach seiner Dienststelle und seinen Ämtern. Dr. Beyer antwortete, er gehöre nicht eigentlich zum Sicherheitsdienst, sondern sei nach einer kurz nicht wörtlichen, aber doch getroffenen Abrede mit dem OWE Prof. Koch zugewiesen. Auf die Frage von Hr. Knütt, ob er Koch als Vertreter der Dienststelle Rosenberg oder als Abwehroffizier beigegeben sei, antwortete Dr. Beyer, er arbeite mit Koch als Abwehroffizier zusammen. Diese Zusammenarbeit vollziehe sich in gemeinsamen Aussprachen und Fahrten, durch Vorstellungen Kochs bei Besprechungen, die General Dents als Stadtkommandant ansetze usw. - Er habe in den ersten Tagen der Eroberung Lemberg das städtische Arbeitsamt eingerichtet; jetzt begabe er sich auf eine Reise in die von den Ungarn besetzten Gebiete Galizien zur Erkundung der Verhältnisse. Auf Grund welcher konkreten Aufträge diese Tätigkeit Beyers erfolge, blieb unerwähnt.

Rücksprache mit Major Weiner, IC-Offizier im Rahmen der Heeresgruppe Süd am 9.7.41.

Anwesend:

W. Kandt,

Dr. Föhl,

Assessor v. Bülow,

Major Weiner,

Oberleutnant Lasarek.

Major Weiner schildert die Vorgänge am 30.6. und 1.7. in Lemberg hinsichtlich des Verhaltens der Bandera-Leute in der gleichen Weise wie Major zur Bickern und Hauptmann Koch, welcher letzterer damals noch als Abwehroffizier und nicht als Vertreter der Dienststelle Rosenberg bei der Heeresgruppe Dienst tat. Darüberhinaus betonte Major Weiner, daß sich die Abwehroffiziere swangläufig nicht nur um ihre besonderen abwehrmäßigen Aufgaben während der ersten Zeit in Lemberg und Umgebung kümmern mußten, sondern auch um Angelegenheiten verwaltungspolitischer Art, da die Bandera-Leute, ihren Abwehreinsatz missbrauchend, überall bereits Bürgermeister oder sonstige Verwaltungsorgane, die zwar in gewissem Grade hartlos, aber in Grunde als willfährige Elemente der OUN zu betrachten sind, eingesetzt hatten, ebenso wie das Spiel mit der Ausrufung einer Regierung von den Bandera-Leuten betrieben worden war. Die Bandera-Leute hatten darüberhinaus bevor die Deutschen Truppen einrückten in allen Orten der Westukraina sich selbst bewaffnet und eine ukr. Miliz gebildet, die vielfach sich Rechte anmaßte, die lediglich deutschen Vollzugsorganen zukommen sollten und mit einer bloßen Ordnungstruppe hier für die lokale Verwaltung und zum Schutz des eigenen Lebens in entlegenen Orten nichts mehr zu tun hatten.

Der erst Ortskommandant von Lemberg, Oberst Mittergerst einer Gebirgsdivision ließ sich wie viele politisch nicht unterrichtete Truppenoffiziere verleiten, diese ukr. Miliz

sogar durch öffentlichen Anschlag insofern anzuerkennen, als die Bevölkerung die Waffen, Radiogeräte und Sender nicht an die deutsche Stadtkommandantur, sondern an die ukr. Milis abzuliefern hatten. Dies wurde durch Eingreifen der Abwehroffiziere einschließlich Prof. Koch durch den nächsten Stadtkommandanten, General Ronts insoweit verbessert, als durch neuen Anschlag die Ablieferung von Waffen und Radiogeräten an die Stadtkommandantur befohlen wurde.

Weiters mußten sich die Abwehroffiziere und insbesondere auch Prof. Koch um den ersten Aufbau der Verwaltung der Stadt Lemberg kümmern, da der dauernde Wechsel der Stadtkommandanturen einen systematischen Aufbau von Anfang an unmöglich machte. So war es u. a. Major Weiner, der um die untätigen Elemente von der Straße wegbringen zu helfen, den ukr. komm. Bürgermeister und dessen Mitarbeiter entscheidend half, ein städtisches Arbeitsamt aufzubauen, wobei Major Weiner sogar alle Einzelinstruktionen gab. Auf Grund der Feststellung des U. Rndt, daß Prof. Beyer ihm gesagt hätte, er hätte dies Arbeitsamt aufgebaut, war Major Weiner entrüstet und nannte zuverlässige Zeugen, daß dies ausschließlich von ihm getan worden sei.

Ferner ergab dieses Gespräch auch, daß nicht wie die ukr. Bandera-Leute verbreiteten, der Metropolit in seiner Kathedrale sich zurückgezogen und von den Bandera-Leuten verteidigt worden sei, da die Bolschewiken den Metropolit überhaupt ungeschoren ließen. Der Metropolit verbrachte die kritische Zeit in seiner Wohnung gegenüber der Kathedrale. Auch die Aussprache mit Major Weiner und Oberleutnant Lasarek ergab einwandfrei, daß den Abwehroffizieren einschließlich Prof. Koch keinerlei Verschmähs nachgesagt

werden kann, sondern daß vielmehr Major zur Eickern, Major Weiner, Oberleutnant Lasarek und Hauptmann Prof. Dr. Koch verhindert haben, daß die politischen Absichten der Bandera-Leute sich hätten verwirklichen können, da die Lösung des politischen Problems der Ukrainer in der Westukraine schwieriger wäre als es nunmehr ist. Soweit wie bei der Regierungsbildung in Wilna kam es in Lemberg daher nicht. Das Verdienst haben ausschließlich die genannten Abwehreffiziere.

Blickensache mit Prof. Dr. Koch am 10.7.1941.

Anwesende:
 Ue. Knoff,
 Dr. Fühl,
 Assessor v. Bulow
 und der oben Genannte.

Prof. Koch hat sich bemüht, möglichst mit als erster nach Lemberg hineinzukommen, um von vornherein die politische Lage in die Hand zu bekommen. Das sei aber deswegen nicht gelungen, weil er von einem Major der ersten Gebirgsdivision aufgehalten worden sei. Obwohl Major zur Sickers, der ihn begleitete, als Abwehroffizier mit einer sehr weitreichenden schriftlichen Vollmacht ausgestattet gewesen sei, die ihm ohne weiteres das Recht gab, durchgelassen zu werden, erklärte der Major, daß für ihn nur ein Durchlasschein seiner Division gelte. Nachdem der Major schließlich mit Festnahme drohte, blieb Major zur Sickers und Kptm. Koch nichts anderes übrig, als sich dem gewünschten Ausweis zu verschaffen. Selbstverständlich ließ es sich nicht verhindern, daß während dieser Zeit alle möglichen Zivilisten und ukr. Politiker ungestört in die Stadt gelangten.

Etwa um 19 Uhr 20 kamen Major zur Sickers und Hauptmann Koch in die Stadt. Ihr erster Gang war zum Metropolit. Dort erfährten sie, daß einige Mitarbeiter von ihnen zur Versammlung in die Proswita gegangen seien. Major zur Sickers und Hauptmann Koch suchten sofort diese Versammlung auf. Da der eigentliche Eingang durch eine größere Menschenmenge gesperrt gewesen ist, gingen sie durch den Bühneneingang hinein und betraten die Bühne. Ihr Erscheinen erweckte eine ungemessene Begeisterung. Auf der Bühne befanden sich als Leiter der Versammlung der komm. Bürgermeister Polanskyj mit weiteren her-

vorragenden Ukrainern der Stadt und Stecke. Beim Anblick Steckes verließen zur Eickern und Koch sofort die Bühne und stellten sich im Zuschauerraum auf, ohne Platz zu nehmen. Maßgebend dafür war der Umstand, daß Stecke vom I C den bindenden Auftrag erhalten hatte, sich nach Chelm zu begeben, dem ernicht Folge leistete.

Die Versammlung nahm ihren Fortgang und Polanskyj gab eine kurze Zusammenfassung des bisherigen Verlaufs. Angesichts der geschickten Verlesung des Dekretes Nr. 1 über die Errichtung einer Regierung hielt Prof. Koch im Einvernehmen mit zur Eickern es für notwendig zur Klarstellung der Lage das Wort zu ergreifen. Er stellte klar heraus, daß die Truppen Adolf Hitlers das Land besetzt hätten, deutschen Belangen folgend sei es nun vorrangigste Aufgabe der Ukrainer, Ruhe und Ordnung zu wahren und die Arbeit wieder unverzüglich aufzunehmen. Jetzt sei Krieg, Politik könne auf keinen Fall gemacht werden. Zu befehlen habe allein die deutsche Wehrmacht. Das Gebot der Stunde sei zu arbeiten und zu gehorchen. Prof. Koch schloß mit einem Sieg Heil auf den Führer, dem sich der Vorsitzende und die Versammlung begeistert anschlossen. Unmittelbar darauf brachte Stecke einen Heilruf auf Stepan Bandera aus. Zur Eickern und Koch verließen sofort die Versammlung, gaben Polanskyj und anderen prominenten Teilnehmern die Hand, Stecke dagegen nicht.

Nach Abschluß der Versammlung hat sich Stecke unmittelbar zum Lemberger Sender begeben, wo er sich einem deutschen Unteroffizier einer dort stationierten Propagandakompagnie unter Leutnant Lottermoser gegenüber als berechtigt ausgab zur Durchgabe einer Sendung. In gleicher Weise ist die bekannte zweite Lemberger Rundfunksendung vom 1.7. , 11 Uhr morgens, zustande gekommen. Auf diese Weise war es möglich, sowohl die Sendung vom 30.6., 10 Uhr abends, als auch die Sendung vom 1.7. Vormittags, ohne Kenntnis der verantwortlichen

Organe sowohl der den Lemberger Sender besetzt haltenden Propagandakompagnie als auch der in Lemberg stationierten militärischen Organe (einschließlich Hptm. Koch) herauszubringen unweigerlich als die in Lemberg befindlichen Deutschen Organe auf Grund ihres Arbeitseinsatzes keine Zeit zum Mithören des Lemberger Senders hatten. Auf diese Art war es wiederum möglich, daß nur in Krakau die Tatsache der Ausrufung einer ukr. Landesregierung durch den Lemberger Sender zur Kenntnis der zuständigen deutschen Dienststellen gelangte, weil anscheinend in Krakau weohnhafte Ukrainer durch einen Bandenmann telephonisch auf die kommende Sendung aufmerksam gemacht wurden. So war es wiederum möglich, daß dann entsprechende Anfragen bei den Lemberger Diensthelfenden deutschen Militärorganen zunächst damit beantwortet wurde, daß von einer Ausrufung der ukr. Landesregierung durch den Lemberger Sender dort auch nichts bekannt sei. Über die Vorgänge im Lemberger Sender hat nun nachträglich der Abwehroffizier, Major zur Eickern genaueste Erhebungen gepflogen und darüber seinem zuständigen vorgesetzten Abwehroffizier schriftlich berichtet).

Prof. Koch betonte, daß er in den nächsten Tagen eine Reihe bekannter Lemberger Ukrainer in seiner Kanzlei im Rathaus empfangen habe, denen er Auskunft gab über das nicht unbemerkt gebliebene ablehnende Verhältnis der deutschen Stellen gegenüber Stecko und seiner "Landesregierung". Stecko versuchte nachweislich mehrmals an deutsche Dienststellen heranzukommen. So versuchte er frühzeitig Hauptmann

Koch im Namen der ukr. Republik in seiner Dienststelle zu begrüßen. Koch habe darauf hingewiesen, daß er ihn als Privatmann jederzeit empfangen wolle, eine ukr. Regierung gäbe es jedoch nicht. Einsteilen kenne er nur einen befürchteten ukr. Volk, nicht aber einen verbündeten ukr. Staat. Überdies würde eine ukr. Regierung in Lemberg nichts anderes bedeuten als die Schuschnigg-Regierung in Österreich. Privat wolle er ihm sagen, er solle kein gefährliches Spiel spielen und ihn nicht zwingen, seine "Regierung" zu bemerken. Dienstlich sage er ihm: eine ukr. Regierung gibt es nicht. Auch eine ukr. Legion könne es nicht geben, da es keinen ukr. Staat gäbe. Diese Legion wäre daher nichts anderes als eine Freischaar.

Zwei oder drei Tage später ist der I A Offizier des neuen Stadtkommandanten bei Hptm. Koch erschienen und hat ihm erklärt, daß eine Abordnung der Combattanten auf ihren Wunsch am Nachmittag von General empfangen werden würden. Gleich darauf traf Koch, Stecko auf dem Flur des Rathauses. Stecko gab zu, daß er heute Nachmittag vom General empfangen würde und zwar nicht als Combattant sondern als Leiter der Regierung. Koch hat Stecko verwarnt und hat verhindert, daß der Empfang stattfand. Hptm. Koch wies darauf hin, daß bereits der erste Versuch Steckos, seine Regierung dem ersten Stadtkommandanten von Lemberg, Oberst Mittergerst, vorzustellen, durch seine rechtzeitige Aufklärung vereitelt worden sei.

Nichtsprache mit Prof. Polanskyj, Komm. Bürgermeister von Lemberg, am 11.7.41.

Anwesend:

US. Kundt,

Dr. Fühl

Ass. v. Bulow

Prof. Polanskyj hob einleitend die grossen Schwierigkeiten hervor, die sich bei einer ersten Ordnung der städtischen Verhältnisse ergeben haben. Da den in Lemberg verbliebenen Ukrainern die

parteiliche Entwicklung der das OUN nicht bekanntgewesen sei, wäre eine falsche Unterrichtung seitens der Bandera-Leute möglich gewesen, die zu den bedauerlichen Vorfällen geführt habe. Das Leben sei in Lemberg wieder normalisiert, die Zusammenarbeit mit den deutschen Stellen sehr zufriedenstellend. Der Stadtkommandant habe ihm 1 Million Rubel zur Verfügung gestellt; die Läden würden zusehends mehr geöffnet usw. Sehr viele, insbesondere ältere Ukrainer, seien überzeugt, dass der Aufbau einer dauerhaften Verwaltung nur mit Hilfe der Deutschen möglich sei.

Bandera-Leute seien vor 2 Tagen noch bei ihm gewesen mit einer Liste von Partei-Angehörigen, die nach ihrer Forderung sofort in verschiedene Ressorts der Stadtverwaltung aufzunehmen seien. Er habe dies abgelehnt mit dem Hinweis, dass er Parteipolitik nicht zulassen könne und allein Fachkräfte gebrauchen könne.

Polanskyj war Prof. der Geographie an der Lemberger Universität und besitzt alle Anerkennung bei seinen ukrainischen Landsleuten. Verschiedene Offiziere sprechen seinen Bemühungen um die Wiederherstellung von Ordnung und Arbeit in Lemberg volles Lob aus. Polanskyj gehört jener zahlreichen ukrainischen Gruppe an, die sich eine ukrainische Zukunft ohne hilfreiche Mitarbeit und deutsche Führung schlecht vorstellen kann. Er ist ein ruhiger und sachlicher Arbeiter, ernst und vertrauenswürdig.

№ 15

Записка для Ляйббрандта, шефа зовнішнього відділу націонал-соціалістичної партії

Берлін, 10.7.1941р. 129

Записка для пана доктора Ляйббрандта

Сьогодні навідався до зовнішньо-політичного відділу (партії) українець, інженер Атанас Міляннич, із Кракова, вул. Грюнештрассе, 26/5, телефон: 22792, і повідомив:

1. Український Центральний Комітет у генеральному губернаторстві отримав завдання з боку полковника Бізанца (відділ з питань українців при генеральному губернаторстві у Кракові) зібрати фахівців та спеціалістів серед українських емігрантів у генеральному губернаторстві. Український Центральний Комітет у свою чергу зв'язався з цього питання із українськими установами у Берліні, зокрема з Комітетом довіри.

2. 30.6. і 1.7. 1941 року нібито по львівському радіо було проголошено прихильниками Бандери створення уряду для досі здобутої Західної України, шефом якого, за вказівкою Бандери, призначено українця Стецька.

3. Бандеру арештувало гестапо. Міляннич просив клопотатися, щоб Бандера був звільнений.

У зв'язку з тим, що сьогодні Міляннич повертається до генерального губернаторства, він дав телефон свого заступника пана Мушинського (телефон: 719365), який може, у разі необхідності, давати подальшу інформацію.

Berlin, den 10. 7. 1941

129
128

Aktennotiz

Günther

für Herrn Dr. ~~Leibbrandt~~ and t.

Heute spricht im Ausserpolitischen Amt der Ukrainer Dipl.-Ing. Athanas Milanyes aus Krakau, Grünestr. 26/5, Anruf: 11 792 hier vor und teilt mit:

1. Von Seiten des Oberst Biemas (Ukrainerrcorat beim Generalgouverneur in Krakau) ist der Ukrainische Hauptausschuß im Generalgouvernement beauftragt worden, die Fachleute und Spezialisten unter den ukrainischen Emigranten im Generalgouvernement zusammenzustellen. Der Ukrainische Hauptausschuß hat nun von sich aus mit den Berliner Ukrainestellen, besonders mit der Vertrauensstelle, in dieser Angelegenheit Fühlung aufgenommen.
2. Am 30. 6. und 1. 7. 1941 ist angeblich durch den Lemberger Rundfunk durch Bandera-Anhänger eine Regierung für die neu eroberte West-Ukraine proklamiert worden, als deren Chef auf Anweisung von Bandera der Ukrainer Stecko eingesetzt worden sei.
3. Bandera ist von der Gestapo in Haft genommen worden. Milanyes bat darum, sich dafür zu verwenden, daß Bandera wieder freigelassen wird.

Da Milanyes heute wieder ins Generalgouvernement zurückführt, gab er als seinen Vertreter Herrn Muschinski (Telefon: 719365) an, der, falls notwendig, weitere Auskünfte geben könnte.

№ 16

Директиви Розенберга для армії групи "Південь" щодо українців

Реф.:Крамарц
Таємно

Берлін, 10 липня 1941 р.

Головне командування збройних сил (ОКВ), абвер II, передає такий наказ зв'язковому офіцерові для групи військ "Південь":

"Служба Розенберга передала такі попередні директиви щодо обходження з українцями:

Із місцевого українського населення слід створювати довірчі ради. Вони стають на боці командувача в.о. тилу. Вони не повинні мати ані самостійних управлінських завдань, ані власних виконавчих органів.

Їхніми завданнями є: дораджування німецьким службам та посередництво між німецькими військами та місцевим населенням.

Особливу увагу слід звернути на:

1) Український уряд не може бути визнаним. Стецька, після його прибуття до Берліну, буде відповідно поінформовано.

2) Бандеру і його групу слід виключити тим більше, що на її місці має бути створена довірча рада. Вона повинна складатися із ділових та авторитетних українців, незважаючи на їхню приналежність до груп.

3) Утворення нових політичних угруповань недопустиме.

4) Це попереднє розпорядження є чинним аж до запровадження цивільного управління".

Із цим: п. л.раdn. Гроскопфу

Належно до компетенції

(підпис) Крамарц

Ref.: IR. Kramer
MEM 51753

Geheim

Berlin, den 10. Juli 1941

Das OKW., Abwehr II, teilt folgenden Befehl an ~~den~~ Verbindungsoffizier zur Meeresgruppe Süd mit:

"Ant Rosenberg hat folgende vorläufige Richtlinien bezüglich Ukrainerbehandlung übergeben:

Aus einheimischer Ukrainerbevölkerung sind Vertrauensräte zu bilden. Diese treten zur Seite des Befehlshabers des rückwärtigen Meeresgebietes. Sie besitzen weder selbständige Verwaltungsaufgaben, noch eigene Exekutive.

Ihre Aufgaben sind folgendes: Beratung der deutschen Stellen und Vermittlung zwischen deutscher Truppe und einheimischer Bevölkerung.

Besonders zu beachten ist:

- 1) Ukrainische Landesregierung kann nicht anerkannt werden. Stecko wird nach Eintreffen in Berlin entsprechend unterrichtet.
- 2) Bandera und seine Gruppe ist insoweit auszuschalten, als an ihrer Stelle ein Vertrauensrat zu bilden ist. Dieser hat sich aus sachlich geeigneten und angesehenen Ukrainern, ungeachtet ihrer Gruppenzugehörigkeit, zusammensetzen.
- 3) Politische Neugruppierungen sind unsultfähig.
- 4) Diese vorläufige Regelung gilt bis zur Einführung der Zivilverwaltung."

Hiermit

Herrn VLR. G r o s k o p f

suständi keitshalber.

emel ant
St. S.
Leitschaffter Ritter
U. St. S. Pol.
Pol. 7

Salomon, K. ...
...
...

№ 17

Про політичне положення у Львові

Воєнний щоденник N 1

Командуючий військовим округом тилу 103 (Південь)

Почато: 21 червня 1941 року. Закінчено: 31.12.1941 р.

10.7.1941 р.

Львів

(...)

VII відділ генерального штабу розпочав свою роботу із утворення оперативного тилу армії. Його першочерговим завданням є обладнання і охорона підпорядкованого місцевого комунального управління, яке повинно бути в стані підтримувати заплановані економічними інстанціями економічні заходи і забезпечувати бездоганний процес управління.

З політичного боку обставини складаються не цілком чітко. Українці відразу ж після окупації країни 17-ою армією вдалися до самовільних кроків і зробили об'яви, які націлені на створення самостійної української держави і таким чином випередили плани верховного німецького керівництва. Йдеться про те, щоб добрі починання цього руху підтримати. Відповідальним офіцером служби Розенберга призначено в розпорядження штаба командуючого для виконання цього завдання капітана професора Коха (...)

10.7.1941

Львів

(...)

Командуючий видає особливі розпорядження щодо українського питання. Вони мають в основному на меті обмежити діяльність українців на комунальну діяльність під німецьким керівництвом. Політичні устремління необхідно спрямувати в русло соціальної допомогової діяльності. Особлива увага приділяється утворенню української міліції.

Обставини у місті Львові вимагають особливих заходів. Комендантом міста призначено начальника охоронної дивізії

444 генерал-лейтенанта Рессвурма (в дійсності: ген. Рентц - В. К.). Він отримав завдання навести військовий порядок (щодо воєнних осіб і військових частин) (...)

Орієнтування про політичні наміри стосовно України, незважаючи на повторні прохання, командуючому у службовому порядку не подаються, він у більшій мірі залежний в питаннях орієнтування від капітана Коха, який проінформований про наміри верховного керівництва. У командуючого з'явився разом з капітаном Кохом штатссекретар (державний секретар) Кундт з генерального губернаторства. Важко вияснити його повноваження і завдання. Він є службовим представником служби Розенберга при командуючому групою "Центр" і нібито є за дорученням його служби у Львові, щоб знову упорядкувати політичні речі у дусі Розенберга. Конфіденційно стало відомо, що штатссекретар Кундт передбачається як генеральний комісар для майбутнього генерального комісаріату у Львові, і він уже відповідно про все інформується. Він і професор Кох засвідчили свої особи розпорядженням головного командування сухопутних військ, що у службовому порядку ще не стало відомим командуючому. Штатссекретар Кундт намагається у різні способи включитися у заходи командуючого. Він пропонує від імені генерального губернатора Франка висування службовців управління генерального губернаторства, які є вже підібраними і підготовленими для цих завдань і які повинні пізніше, після утворення політичної області, взяти на себе завдання з цивільного управління. Командуючий чітко усвідомлює те, що у цьому полягає небезпека передчасного втручання цивільних структур і подвійного управління і що з іншого боку є перевага німецьких спеціалістів з огляду на брак українського вищого прошарку і почасти політичну ненадійність (прихильники Бандери і Стецька). Крім того, надмірна вимога генерального губернатора Франка має особливу вагу через те, що це передається за згодою служби Розенберга. Проте командуючий не вважає себе вповноваженим таке вагоме рішення приймати самостійно і вирішує відрядити штатссекретаря Кундта до групи армії, перед тим поінформувши їх через відділ Іс.
(...)

WB 17.5. A

2 Blatt 1

Kriegstagebuch Nr. 1

Regimentsführer mit vorwiegend Panzergruppe 103.
(Kommandoschiebe, Truppenteil)
(Hpt. rüch. N. J. 103)

Platznamen: 21. Juni 1941. Nr. 11 1041

Tag, Uhrzeit, Ort und Art der Unterkunft	Darstellung der Ereignisse (Dabei wichtig: Beurteilung der Lage (Feind- und eigene), Eingangs- und Abgangszahlen von Meldungen und Befehlen)
10. 7. 1941. Lemberg.	<p>(...)</p> <p>Die Abteilung VII des Gen. Stabes hat mit Bildung zu Abt. VII. des Gen. Stabes hat und Bildung des rüch. H. Gebiets ihre Tätigkeit aufgenommen. Ihre vorwiegende Aufgabe ist die Einricht. und Überwachung einer geordneten Verwaltung der eigenen Einheiten, die in der Lage ist, die von den Wirtschaftsstellen beabsichtigten wirtschaftlichen Maßnahmen zu unterstützen und einen einwandfreien</p>

*) Ziffern, Kleinschreibung, Schreibweise (wie im Text).
 **) Die Hpt. rüch. Gebiete, von Kommando-Verfahren in Aufzählung.
 ***) Erfahrungen dürfen auch nachträgl. eingetragen werden.
 N A 4 doppelt

Tag, Monat, Ort und Art der Unterkunft	Darstellung der Ereignisse (Dabei wichtig: Beurteilung der Lage [Zitab- und eigene], Eingangs- und Abgangszeiten von Meldungen und Befehlen)
---	--

Verwaltungsablauf zu bewährtesten
Verwaltungsablauf am besten zu lesen.

(Am 24.8.)
In politischer Hinsicht liegen die Verhältnisse nicht ganz klar. Die ukrainischen Verhältnisse sind sehr kompliziert. In der Ukraine haben wir nach der Besetzung der Landesteile durch die 17. Armee eigenmächtige Schritte unternommen und Verlautbarungen erlassen, die auf die Schaffung eines selbstständigen ukrainischen Staates hinarbeiten und damit den politischen Abwickler der ersten deutschen Forderung vorzuziehen. Es kommt darauf an, die Bewegung im Osten einzufangen. Als Verbindungs-Off. der Dienststelle Kiew wird für diese Aufgabe der Oberstleutnant Koch dem 17. Btl zugeteilt (...)
Jedenfalls

19. 7. 1941.
Lemberg.

Die ukrainische Armeegruppe in Kiew wird dem 17. Btl. durch Befehl von H. Gr. Tisch...
Der Off. führt besondere Anweisungen für die Behandlung der ukrainischen Frage für die Behandlung der ukrainischen Frage

* Kommandeur, Sicherheits- und Wachposten (Ort und Zeit).
** Wie Regt. riefst. Verfügungen, von Kommandanten-Befehlen in Substantivform.
*** Verfügungen dürfen auch nachträglich eintragen werden.
S. A. 4 kopiert

Tag, Uhrzeit, Ort und Art der Unterkunft	Darstellung der Ereignisse (Dabei wichtig: Darstellung der Lage (Frei- und eigene, Eingangs- und Abgangszeiten von Meldungen und Befehlen)
	<p>Sie bezwecken im wesentlichen, die Tätig- keit der Ukrainer auf das kommunale Gebiet unter deutscher Führung zu be- schränken. Der politische Betätigungsdrang ist in die Bahnen sozialer Aktivität zu lenken. Besondere Aufmerksamkeit wird der Bildung der ukrainischen Mi- litz gewidmet.</p> <p>Am 27. Januar. (Anl. 244) Die Verhältnisse in der Stadt Lemberg erfordern besondere Maßnahmen. Es sind besonders folgende Maßnahmen zu treffen: Die 444 Generalst. Reserve wird aufgestellt. Es erhält den Auftrag, mit türkischer Ordnung zu schaffen. (...) ... Dienst um 11 Uhr morgens, als sich hier eine Lücke von Freigeworbenen, von einzelnen Soldaten oder Dienst- graden ohne ersichtlichen Grund auf- stellen, dass Aufstellen muss dienstlich einverleitet ist. (Anl. 245)</p> <p>Eine Orientierung über die politischen ab- läufe ist notwendig, um die politischen ab- läufe bezugsnehmend auf dem Standorte mitten liegt. Es können auf dem Standorte</p>

¹⁾ Zensur, Niederlage, Eiderhütze (Ede und Lutz).

²⁾ Die Regt. einigt. Schachbrett, von Kommando-Verfahren in Nachstellungen.

³⁾ Urkunden sind und nachfolgend eintragen werden.

Tag, Uhrzeit, Ort und Art der Unterkunft	Darstellung der Ereignisse (Dabei wichtig: Darstellung der Lage (Früh- und eigentl. Eingangs- und Abgangszahlen von Meldungen und Befehlen)
	<p>geht dem BfH trotz wiederholten Bitten nicht zu; er wird vielmehr ausdrücklich auf die Orientierung durch Aptom. Koch verwiesen, der über die Absichten der Obersten Führung unterrichtet sei.</p> <p>Mit Aptom. Koch findet sich Staatssekretär Kunze vom Gen. Gouvernement beim BfH ein. Über seine Befugnisse und Aufgaben ist ein sehr schlechtes Bild zu gewinnen. Er ist amüßlich vorwiegend der Dienststelle des BfH, dessen er sich angeblich im Auftrag seiner Dienststelle in Jamburg, um die politische Lage dort im Sinne des BfH, wieder zu orientieren. Vertraulich gelangt zur Kenntnis des Staatssekret. Kunze als Generalkommissar für das zukünftige Generalgouvernement Jamburg vorgesehen sei und sich bereits entsprechend unterrichtete. Er weist sich auch dem BfH. Koch durch Verfügung der Generalverwaltung als dem BfH. dienstlich nach unbekannt ist. Staatssekret. Kunze versucht sich auf die verschiedenste Weise in die Angelegenheiten des BfH einzuschalten. Er hat seit mehreren des Gen. Gouvernements Frankreich verschickten von Verwaltungsbeamten des Generalgouvernements an die bereits für</p>

*) Temperatur, Stuhlfähigkeit, Sichtscheinliche Werte und Zeit.
 **) Das Regt. einl. Schutzhüter von Konstantinople in Ausübung.
 ***) Befehlsgeber dürfen auch nachträglich eingetragene werden.
 MN A 4 10/11

Tag, Uhrzeit, Ort und Art der Unterkunft	Darstellung der Ereignisse (Dabei wichtig: Beurteilung der Lage (Frei- und eigene), Eingangs- und Abgangszeiten von Meldungen und Befehlen)
<p>12. 7. 1941. Lamburg.</p>	<p>Diese Aufgabe ausgeübt und vorgetrieben schon im Auftrag der Bildung des politischen Gebiets die Zivilverwaltung übernehmen soll- ten. Der Bf. ist sich im Klaren darüber, daß hier die Gefahr einer vorzeitigen Einna- hme der Gewalt durch die Doppelre- gierung liegt, daß außerdem der Vorteil von Tschakaloffen nicht leicht angeht, daß man jedoch ukrainischen Überschuld u. d. d. teil- weise politischen Unzuverlässigkeit (An- hänger von Bandera u. Stekol) nicht von der Hand zu weisen ist. Außerdem hat das In- sinieren des Gen. Gauri durch seine besondere Gewichte, daß es im Einverständnis des mit der Biennale Rosenberg abge- rufen wird. Der Bf. hält sich jedoch nicht für best, eine so viel längere Entscheidung selbständig zu treffen u. je- selbst stattdes. Kundt zur Herbeiführung zu entsenden u. diese vorher durch Kundt zu unterrichten.</p> <p>Der Bf. verleiht Anordnungen zur Einrichtung einer provisorischen Finanzverwaltung im besondern beschränkt: 1. Eins als nach Überprüfung der Verwaltung</p>

¹ Zentrale, Reichsliche, Staatsräthliche (Vst. und Luft).
² Bis Regt. nach Schluß der von Kommando-Führern in Verhandlungen.
³ Entscheidungen dürfen auch nachträglich eingetragen werden.
 IN A 4 besetzt

№ 18

Розпорядження армії щодо українського питання

Секретно!

Командуючий в.о. тилу 103

Відділ Іс 968/41

ГК штабу, 11.7.1941 року

Особливі розпорядження щодо українського питання

1.) Загальне:

Українську територію слід розглядати як життєвий простір дружнього народу. Від поведження військ залежатиме, чи німецька нація завоює чи втратить довіру й цій країні. Під цим кутом зору-усі свавільні арешти та конфіскації заборонені. Арешти та конфіскаційні заходи, яких не можна уникнути, повинні здійснюватися лише визначеними для цього службами відповідно до інструкцій. Віросповідання населення, православне чи греко-католицьке, повинне поважатися кожною належною до вермахту особою.

2.) Політична діяльність:

Політичну діяльність українців слід припиняти і спрямовувати її у русло соціальної допомоги, особливо сім'ям вбитих або висланих українців.

Утворення всіляких комітетів і т.д. з названою вище метою слід обмежувати локально і не можуть перерости у більші організації по всій країні.

3.) Громадські мітинги:

Громадські мітинги українців (наприклад, оголошення незалежності та подібне) після відновлення порядку військовою владою не повинні мати місце і тому у майбутньому не повинні більше відбуватися.

Якщо з особливих причин (мітинги подяки військам вермахту, поховання, релігійне святкування та подібне) відбуватиметься громадський мітинг за участю військових служб, то перед тим слід визначити чітко українського промовця та приблизний зміст його промови. Лише найстарший за посадою офіцер відповідає як представник вермахту.

Крім того, перед тим слід визначити, які прапори будуть вивішені і які національні гімни або ж інші пісні будуть ви-

конуватися. Перевага надається німецькому прапорowi та гімну.

4.) Українська міліція:

В інтересах підтримання порядку й охорони життєво важливих закладів, які належать українцям, допускається створення неозброєної української місцевої міліції. Її чисельність, за випадком менших населених пунктів, не повинна перевищувати 1% від усього населення. До місцевої міліції можуть зараховуватися лише ті особи, які перевірені СД і зареєстровані військовими органами як надійні. Уже створені загони міліції у зв'язку з цим розпорядженням необхідно перевірити і за даних умов очистити від сумнівних елементів. Щодо озброєння міліції, то тут діє наказ головного командувача в.о. тилу № 103 від 2.7.1941 р. У тих місцях, де в особливих випадках ще дозволено озброювати міліцію, мова може йти лише про оснащення легкою зброєю. Відповідними складами зброї українська поліція не має права розпоряджатися. Вони повинні охоронятися військами або поліцією. По можливості, до керівництва українською міліцією повинні залучатися офіцери або ж унтерофіцери, які пройшли службу у старій австрійській або колишній польській арміях.

5.) Нагляд:

Дивізії мають постійно вести нагляд через відділи Іс штабів щодо розвитку серед населення політичних течій, ставлення до Німецького Райху і до вермахту, а також до більшовизму і інформувати один раз на тиждень у суботу командувача в.о. тилу 103, відд.Іс. Особливі спостереження такого роду слід повідомляти негайно.

6.) Стосується комунального управління:

Щодо утворення українських комунальних органів буде видане особливе розпорядження відд. VII (військове управління).

*За командувача в.о.тилу 103
Начальник генерального штабу
(підпис)*

*Розпридiлення:
всім службам дому
порядком інформації: німецькій військовій місії у Словаччині (також словацькій армійській групі),
Зв'язковому офіцерові служби R.*

Besondere Anordnungen für die Behandlung der ukrainischen Frage.

1.) Allgemeines:

Das ukrainische Gebiet ist als der Lebensraum eines befreundeten Volkes anzusehen. Nach dem Verhalten der Truppen wird es sich richten, ob das Deutschtum in diesem Land Vertrauen gewinnt oder verliert. Unter diesem Gesichtspunkt sind sämtliche eigenmächtige Beschlagnahmungen verboten. Unvermeidliche Beschlagnahmungen werden nur von den hierzu befugten Dienststellen, den Vorschriften entsprechend durchgeführt. Die religiöse Einstellung der Bevölkerung, die griechisch-Orthodox oder griechisch-Katholik ist, muß von jeder Angehörigen der Wehrmacht geschont werden.

2.) Politische Betätigung:

Der politische Betätigungsdrang der Ukrainer ist abzufangen und in die Bahnen sozialer Hilfsbetätigung, insbesondere gegenüber den Familien der ermordeten oder verschleppten Ukrainer zu lenken.

Alle Bildungen von Komitees etc. zu dem vorgenannten Zweck haben sich örtlich zu beschränken und dürfen nicht zu größeren Organisationen über das ganze Land anwachsen.

3.) Öffentliche Kundgebungen:

Öffentliche Kundgebungen der Ukrainer (z.B. Unabhängigkeitserklärungen und Ähnliches) sind nach Wiederherstellung geordneter Zustände durch die mil. Behörden nicht mehr am Platze und haben deshalb in Zukunft zu unterbleiben.

Sollte aus besonderen Gründen (Dankeskundgebungen an die Wehrmacht, Begrüßnisse, religiöse Feiern oder Ähnliches) eine öffentliche Kundgebung unter Teilnahme mil. Dienststellen stattfinden, so ist vorher genau der ukrainische Redner und der ungefähre Inhalt seiner Rede festzulegen. Als Vertreter der Wehrmacht antwortet nur der dienstälteste Offizier.

Außerdem muß vorher festgelegt sein, welche Flaggen gezeigt und welche Nationalhymnen und sonstige Lieder gesungen werden. Der deutschen Flagge und Hymne gebührt der Vorrang.

4.) Ukrainische Miliz:

Im Interesse der Aufrechterhaltung der Ordnung und des Schutzes von den Ukrainern gehörenden lebenswichtigen Einrichtungen, wird die Bildung unbewaffneter ukrainischer Ortsmilizen geduldet. Ihre Stärke hat mit Ausnahme kleinerer Orte, 1 % der Kopfzahl der Bevölkerung nicht zu übersteigen, in die Ortsmilizen dürfen nur Elemente

eingereicht worden, die von S.D. überprüft und bei den Mil.Kommandobehörden als zuverlässig registriert sind. Bereits bestehende Milizen sind im Sinne dieser Anordnung zu überprüfen und gegebenenfalls von zweifelhaften Elementen zu säubern. Für die Bewaffnung der Milizen gilt die Vorfg. BfH.rückw.H.Geb.103 v. 2.7.1941. Wo demnach in besonderen Fällen noch die Bewaffnung zugestanden ist, kommt nur eine solche mit leichten Waffen in Frage. Entsprechende Waffenlager dürfen sich nicht im Besitz der ukrainischen Milizen befinden, sondern müssen von einer Dienststelle des Heeres oder der Polizei unter Bewachung gehalten werden. Möglichst sollen als Wächter der ukrainischen Milizen gediente Offz. oder Offz. der alten österreichischen oder ehemals polnischen Armee Verwendung finden.

5.) Überwachung:

Die Div. haben auch ihre Ic dauernd die Entwicklung innerhalb der Bevölkerung bezüglich politischer Strömungen, Stimmung, Einstellung zum Deutschen Reich und zur Wehrmacht, sowie zum Bolschewismus zu überwachen und jeweils einmal in der Woche am Sonnabend an den BfH.rückw.H.Geb.103 Abt. Ic zu berichten. Besondere Beobachtungen diesesbestügender Art sind sofort zu melden.

6.) Betrifft kommunale Verwaltungen:

Bezüglich Führung ukrainischer Kommunalbehörden ergoht gesonderte Anweisung durch die Abt. VII (Mil.Verwaltung).

Verteiler:
alle Hauptstellen
nachr.: Deutsche Hauptmission Slowakei (möglichst für slow. Armeepräparat),
Verbindungsoffizier Dienststelle X.

Für den BfH.rückw.H.Geb.103
Der Chef des Gen.Stabes

Handwritten signature

№ 19

ОУН-Бандери: відмова лояльності

*Начальник поліції безпеки і СД
- IV A 1 - B. Nr. 1 B/41 g. Rs.*

Берлін 15 липня 1941 р.

Секретна справа Райху!

Донесення про події в СРСР № 23

Про положення у Львові повідомляється:

11. та 12.7.1941 р. всі українські партійні угруповання у Львові, за винятком групи ОУН Бандери, але включаючи групу Мельника, запевнили зв'язковому офіцеру Верховного командування вермахту (гауптману проф.д-ру Коху) про свою лояльність по відношенні до німецьких органів влади та про свою добру волю у позитивній роботі по відбудові. Група Бандери з цього приводу також вислала представників до проф. Коха і склала заяву, що потребує роз'яснення щодо двох пунктів:

1) Ставлення до питання про майбутнє України (незалежність),

2) Питання про звільнення Бандери з-під арешту:

До 1) Кох пояснив, що це питання може вирішити лише фюрер. Щодо звільнення з-під арешту Бандери Кох теж визнав себе не компетентним. На завершення Кох змістовно заявив представникам групи Бандери про те, що необхідні роботи по відбудові можуть проводитись і без участі групи Бандери.

(...)

Über die Lage in Lemberg wird berichtet:

Am 11. und 12.7.1941 haben sämtliche ukrainischen Parteigruppierungen in Lemberg - ausgenommen die Bandera-Gruppe aber einschliesslich der Melnik-Gruppe, der OUN, dem VO des OKW (Hauptmann Prof. Dr. Koch) den deutschen Behörden gegenüber ihre Loyalität versichert und ihren Willen zur positiven Aufbauarbeit kundgetan. Die Bandera-Gruppe wurde ebenfalls in diesem Zusammenhang bei Professor Koch vorstellig und teilte mit, dass sie die Klärung zweier Punkte vermisst:

- 1) Stellungnahme zur Frage der Zukunft der Ukraine (Selbständigkeit),

- 2) Frage der Haftentlassung von B a n d e r a .

Zu 1) erklärte Koch, dass hierüber ausschliesslich der Führer zu befinden habe. Für die Haftentlassung des Bandera erklärte sich K. ebenfalls als nicht zuständig. K. teilte abschliessend den Vertretern der Bandera-Gruppe sinngemäss mit, dass gegebenenfalls die notwendige Aufbauarbeit auch ohne die Bandera-Gruppe vor sich gehen könne.

Bekannt geworden ist das Telegramm, welches aus Lemberg die Ukrainer an den Führer gesandt haben. Der Inhalt wurde am 10.7.1941 bereits öffentlich vorgelesen. Mit besonderer Begeisterung wurden die Ausführungen über die endgültige Freiheit des ukrainischen Volkes aufgenommen.

№ 20

Німці поінформовані про групу ОУН-Бандери, яка йшла секретно на Київ

*Начальник поліції безпеки і СД
- IV A 1 - B. Nr. 1 B/41 g. Rs.*

Берлін 12 липня 1941 р.

Секретна справа Райху!

Донесення про події в СРСР № 20

1) Політичний огляд

а) У Райху

Жодних донесень.

б) В Генеральному Губернаторстві:

Командуючий поліції безпеки і СД у Кракові повідомляє, що група Бандери направила до Києва біля 30 своїх членів із завданням створити там якнайшвидше український уряд такого зразка, як у Львові і оголосити його там по місцевому радіо. Айнзацгрупа Ц попереджена.

(...)

LAGEZIMMER

131

Für Chef der Sicherheitspolizei
und des SD

Berlin, den 12. Juli 1941.

- T A 1 - B.Nr. 1 B/41g.Rg. -

12 Ausfertigungen

1. Ausfertigung

Geheime Reichsache!

Ereignismeldung UdSSR Nr. 29.

2) Politische Übersicht.

a) Im Reich:

Keine besonderen Meldungen.

b) Im Generalgouvernement:

Befehlshaber der Sicherheitspolizei und des SD in Krakau meldet, daß Bandera-Gruppe etwa 10 Mitglieder nach K i e w in Marsch gesetzt hat, mit dem Auftrag, dort auf schnellstem Wege ähnlich wie in Lemberg eine ukrainische Regierung zu bilden und sie durch den dortigen Sender bekanntzugeben. Die Einsatzgruppe C wurde verständigt.

№ 21

Інструкція щодо громадського управління тилу

Командувачий тиловою територією війська "Південь"
Відділ VII/ N 3 /41

ГШ Армії, 12.7.41 р.

Перша інструкція щодо виконання особливого розпорядження 1/41

Щодо утворення громадського управління видається наказ про наступне:

а) Створення та перевірка управління. У межах теперішньої тилової території війська керівниками громадських управлінь у містах Львові, Дрогобичі та Луцьку призначаються уповноважені німецькі комісарські бургомістри, які підлягають командувачеві командуючому тиловою територією "Південь"; вони зобов'язані виконувати вказівки військових служб підлеглої території, особливо VII-го відділу. В окремих випадках вказівка щодо призначення здійснюється через відповідну охоронну дивізію і направляється до відповідної польової комендатури. Якщо в містах, які перелічені вище, вже є українські бургомістри, то їх слід залишити на службі, постійно контролюючи їхню діяльність через німецьких бургомістрів та забезпечивши їх вказівками щодо ведення службових справ. Якщо українці ще не є призначеними, то їхнє призначення слід припинити. - В інших громадах слід негайно здійснити через VII відділ комісарське призначення уповноважених керівників громадських управлінь, або ж перевірити діяльність уже діючих бургомістрів. Звичайно, й вони підлягають військовим службам, особливо VII-му відділові. При призначенні та перевірці увагу слід звертати як на професійність, так і на політичну надійність. Політична перевірка здійснюється спільно із службою Іс, а при необхідності, контактуючися з СД. - Управління здійснюється за фюрерським принципом. Євреїв слід усунути із усіх громадських установ. - Особи із провінційних та особливих установ залишаються.

б) Промислово-поліційні заходи: Контроль за торгівлею, особливо за крамницями роздрібною торгівлі, і за виконанням

заходів, які наведені тут. Встановлення годин роботи торгівлі за участю господарських служб. Позначення єврейських крамниць.

BfH.rückw.H.Geb.Süd
Abt. VII / Nr. 3/41

H.Qu., den 12.7.41

K.T.B

Erste Anweisung zur Durchführung der besonderen
Anordnung 1 / 41

Zur Einrichtung einer geordneten Gemeindeverwaltung wird folgendes angeordnet:

- a). Einsetzung und Überprüfung der Verwaltung. Im Bereich des derseitigen rückwärtigen Heeresgebietes werden in den Städten Lemberg, Drohobycz und Luck zur Leitung der Gemeindeverwaltung kommissarische deutsche Bürgermeister eingesetzt, die dem BfH. rückw. H.Geb. Süd unterstellt sind; sie haben den Weisungen der militärischen Stellen des Befehlsbereiches, insbes. von VII Folge zu leisten. Über die Einsetzung erfolgt Anweisung im Einzelfall an die betr. Feldkommandanturen über die zuständige Sich. Division. Soweit in den vorbezeichneten Städten bereits ukrainische Bürgermeister existieren, sind sie in ihrer Tätigkeit zu belassen und von den deutschen Bürgermeistern fortlaufend zu überwachen und mit Weisungen über die Führung der Amtsgeschäfte zu versehen. Sind Ukrainer noch nicht bestellt, so hat ihre Einsetzung zu unterbleiben. - In den übrigen Gemeinden sind unvorzüglich kommissarische Einsetzungen von Gemeindeführern durch VII vorzunehmen oder vorhandene Bürgermeister zu überprüfen. Auch sie unterstehen selbstverständlich den militärischen Stellen, insbesondere VII. Bei Einsetzung und Überprüfung ist sowohl auf fachliche Eignung als auch auf politische Zuverlässigkeit zu achten. Die politische Überprüfung erfolgt im Einvernehmen mit Io, nötigenfalls unter Führungnahme mit dem SD. - Die Verwaltung erfolgt nach dem Führerprinzip, Juden sind aus allen öffentlichen Ämtern zu entfernen. - Die Personalien der Provinzial- und Sonderbehörden bleiben vorbehalten. -
- b). Gewerbepolizeiliche Maßnahmen: Überwachung des Handels, insbesondere der Einzelhandelsgeschäfte, und der Durchführung der hierfür angeordneten Maßnahmen. Fortsetzung der Verkaufszeiten unter Beteiligung der Wirtschaftsdienststellen. Kennzeichnung jüdischer Geschäfte.

246

№ 22

Дальші плани щодо України і її території

Документ 221-L

Протокол наради Гітлера з Розенбергом,
Ляммерсом, Кайтелем та Герінгом від 16 липня 1941 р.

Штабквартира Фюрера, 16.7.1941.

Во/Fu

Таємна справа Райху!

Протокол.

За розпорядженням фюрера сьогодні у нього, о 15 год., відбулася нарада із райхслайтером Розенбергом, райхсміністром Ляммерсом, фельдмаршалом Кайтелем, райхсмаршалом (Герінгом) та мною.

Нарада почалася о 15 год. і тривала з перервою на каву десь до 20 год.

Розпочинаючи нараду, фюрер наголосив, що він хоче насамперед з'ясувати декілька принципових визначень. Тепер необхідно вжити різних заходів; про це вказує, між іншим, натяк в одній безсоромній газеті Віші (у Франції), що війна проти Радянського Союзу - це війна Європи, тобто ця війна має бути для всієї Європи. Очевидно, ця газета Віші своїми натяками хоче добитися, щоб не самі лише німці скористалися з цієї війни, а щоб всі європейські держави мали з неї користь.

Отож суттєво те, що наші цілі не мають бути відомі цілому світові; та це і не потрібно, головне, щоб ми самі знали, чого хочемо. В жодному випадку не можна зайвими роз'ясненнями ускладнити собі дорогу. Ці роз'яснення зайві, бо те, що в наших силах, можемо реалізувати, а що поза нашими силами, те ми і так не подужаємо.

Мотивація наших кроків перед світом має виходити із тактичних міркувань. Тут ми мусимо чинити точно так, як це було з Норвегією, Данією, Голландією та Бельгією. В цих випадках ми нічого не розповідали про наші наміри, розумно мовчатимемо про них і надалі.

Ми будемо знову наголошувати, що нас змусили захопити, впорядкувати і забезпечити нові території; в інтересах населення ми змушені турбуватись про спокій, харчі, транспорт і т.д.; звідси і наше управління. Ніщо не повинно вказувати на те, що пригтовляється у такий спосіб остаточне врегулювання! Всі необхідні заходи - розстріли, виселення і т.п. ми можемо застосовувати і будемо застосовувати.

Але ми не хочемо, щоб передчасно і зайво робити собі ворогів. Ми робимо лише так, начебто бажаємо виконати мандат. Проте нам повинно бути ясно, що ми ніколи не залишимо ці території.

Відповідно цьому справа йде про наступне:

1.) Нічого не говорити про остаточне врегулювання, але готувати його потай;

2.) ми наголошуємо, що ми - носії свободи.

Зокрема:

Крим має бути звільнений від усіх іноземців та заселений німцями.

Так само староавстрійська Галичина стане територією Райху. Наші стосунки з Румунією зараз добрі, але ніхто не знає, як вони складуться в майбутньому. На це ми повинні настроюватись і відповідно будувати наші кордони. Не можна бути залежними від прихильності третіх, саме так необхідно формувати наше ставлення до Румунії.

Тут принципово йдеться про те, щоб вправно розрізати велетенський пиріг з тим, щоб ми

по-перше, ним оволоділи;

по-друге, ним керували;

по-третє, його експлуатували.

Росіяни видали наказ про партизанську війну в нашому тилу. Ця партизанська війна знову ж має свої користі: вона дає нам можливість винищувати все, що повстає проти нас.

Принципове:

Ніколи не повинно бути мови про військову силу на захід від Уралу, навіть якщо нам сто років доведеться за це воювати. Всі наступники фюрера мають знати: безпека Райху можлива лише при відсутності чужого війська західніше Уралу. Захист цих територій від всіх можливих небезпек переймає на себе Німеччина. залізним принципом залишається:

Ніколи не може бути дозволено, щоб хто-небудь, крім німця носив зброю!

Це особливо важливо; навіть якщо іноді видається простішим, щоб мати допомогу у війні, озброїти чужі підкорені народи, то це неправильно! Одного дня це неминуче і безсуперечно вдарить по нас. Лише німець може носити зброю, а не слов'янин, не чех, не козак чи українець!

В кожному разі, ми не маємо права проводити політику вагань, як це було до 1918 року в Ельзасі. Що відзначає англійця це його неухильна реалізація одної лінії, одної цілі! В цьому плані нам необхідно вчитися у англійців. Ми не можемо допустити, щоб наша позиція залежала від наявності окремих особистостей: також і в цьому випадку прикладом є ставлення англійців до індійських князів в Індії: завжди солдат повинен забезпечувати режим!

Новоздобуті східні території ми маємо перетворити на Еденський сад; вони життєвоважливі для нас; колонії проте відіграють цілком підпорядковану роль.

Навіть як ми вже тепер відділимо окремі території, нам необхідно виступати захисниками права і населення. Відповідно слід вибрати необхідні формулювання, йдеться не про нову область Райху, а про завдання, викликане війною.

Зокрема:

В Прибалтиці після визначення з фельдмаршалом Кайтелем необхідно взяти під свою адміністрацію територію до Дюни.

Райхсляйтер Розенберг наголошує, що, на його думку, в кожному комісаріаті потрібно інше ставлення до населення. В Україні ми повинні ввести в дію культурницьке піклування, слід було б розбудити історичну свідомість українців, створити в Києві університет і т.п.

Райхсмаршал (Герінг) констатує у відповідь, що насамперед мусимо подбати про забезпечення нашого харчування, до всього решти можна взятися багато пізніше.

(Побічне питання: чи є ще взагалі культурний прошарок українців, чи може українці вищого стану живуть сьогодні за межами Росії в еміграції?)

Розенберг продовжує, що також в Україні потрібно сприяти певним прагненням до самостійності.

Райхсмаршал просить фюрера повідомити, які області обіцяно іншим державам. Фюрер відповідає, що Антонеску хоче Бессарабію з Одесою, разом із смугою, яка тягнеться від Одеси в північно-західному напрямку.

На заперечення райхсмаршала та Розенберга фюрер відповідає, що новий кордон, якого хоче Антонеску, не набагато виходить поза старий румунський кордон.

Далі фюрер наголошує, що угорцям, туркам і словакам не обіцяно нічого певного.

Далі фюрер пропонує обдумати, чи не варто староавстрійську частину Галичини негайно приєднати до губернаторства; на заперечення з цього приводу він відповідає, що ця частина не відійде до губернаторства, а лише одночасно буде підпорядкована райхсміністру Франку (Львів).

Райхсмаршал вважає цілком правильно приєднати різні частини Балтики, як, наприклад, Біловезьку Пущу, до Східної Пруссії.

Фюрер наголошує, що вся Балтика має стати територією Райху.

Так само Крим із значним тилом (територія на північ від Криму) повинен стати територією Райху; тил мав би бути якомога більшим.

Тут у Розенберга виникли побоювання щодо тих українців, які там проживають.

(Примітка: складається враження, що Розенбергу дуже подобаються українці; він хоче також значно збільшити Україну).

Фюрер далі підкреслює, що також надволзька колонія має бути територією Райху, так само як і область навколо Баку; вона повинна стати німецькою концесією (військовою колонією).

Фіни хочуть отримати Східну Карелію, проте через великі родовища нікелю півострів Кола має відійти до Німеччини. Зі всією обережністю необхідно підготувати приєднання Фінляндії в якості федеральної країни. Фіни вимагають область навколо Ленінграду; Фюрер хоче зрівняти Ленінград з землею і тоді лише віддати фінам.

Далі йде тривале обговорення кандидатури гауляйтера Льозе, якого Розенберг намітив на пост губернатора Балтії.

Розенберг постійно наголошує, що вже розмовляв з Льозе і буде дуже незручно, якщо його не призначать. Західну частину Балтії отримає підпорядкований Льозе Кубе. Для України Розенберг намітив Заукеля.

У протилежність цьому райхсмаршал висловив найважливіші точки бачення, які, в першу, чергу повинні бути вирішальними: забезпечення харчування, як потрібно теж економіки, забезпечення шляхів і т.д.

Райхсмаршал наголошує, що Коха треба брати до уваги для Балтії, яку він добре знає, або дати йому Україну, де він зможе добре керувати господарством. Бо Кох - особистість з сильною ініціативною і з доброю підготовкою.

Фюрер запитав, чи не міг би Кубе стати райхскомісаром у московській області; райхсмаршал та Розенберг вважають Кубе для цього застарим.

На повторне представлення Розенберг пояснив, що сумнівається, чи зможе Кох швидко виконувати його директиви: врешті-решт Кох сам про це говорив.

У протилежність цьому райхсмаршал заявив, що Розенберг не може всіх призначених на відповідальні пости людей тримати без волі, вони повинні працювати самостійно.

Для Кавказу Розенберг намітив свого штабслайтера Шікедаца; він ще раз наголосив, що з цим завданням Шікеданц впорається якнайкраще, до чого райхсмаршал висловив сумніви.

Розенберг заявив далі, що Лютце запропонував йому призначити фюрерів СА, а саме Шепмана в Києві, Мантея, д-ра Беннеке, Літцманна в Естонії, а в Латвії - бургомистра д-ра Дрекслера. Проти використання керівників СА фюрер не має заперечень.

Розенберг говорить далі, що він отримав листа від Ріббентропа, в якому йдеться про підключення міністерства закордонних справ; але він просить фюрера визнати, що внутрішня організація нових земель не входить в компетенцію міністерства закордонних справ. Фюрер цілком поділяє цю думку. На початку достатньо, щоб міністерство закордонних справ відкомандирувало до райхслайтера Розенберга зв'язкового.

Фюрер ще раз наголошує, що протягом наступних трьох

років найважливішою територією, без сумніву, буде Україна. Тому найкраще призначити туди Коха; якщо необхідно вже знайти застосування Заукелю, то слід використати його в Балтії.

Розенберг заявляє далі про своє бажання призначити на посади комісарів у московській області Шмера, Зельцнера та Мандербаха.

Фюрер бажає, щоб був призначений також і Гольц, а управління Кримом передати колишньому гауляйтеру Фрауенфельду.

Розенберг заявляє, що, зважаючи на його заслуги, рекомендував би для призначення також гауптманна фон Петерсдорфа; загальне обурення і відмова. Фюрер і райхсмаршал наголошують, що фон Петерсдорф, без сумніву, душевнохворий.

Розенберг продовжує, що йому для призначення запропонували кандидатуру штуттгартського обербургмістра Штреліна. Проти цього заперечень немає.

Оскільки на думку райхсмаршала та Розенберга Кубе застарий для московської області, її перейме Каше. (...)

(Автор цього протоколу, мабуть, Борман)

DOKUMENT 221-L

AKTENVERMERK VOM 18. JULI 1941 ÜBER EINE BESPRECHUNG HITLERS MIT ROSENBERG, LAMMERS, KEITEL UND GÖRING. AUFGEZEICHNET VON EINEM UNBEKANNTEN TEILNEHMER: DEUTSCHLAND BEABSICHTIGT, SOWJET-RUSSLAND AUF IMMER ZU BESETZEN, ES ZU BEHERRSCHEN UND AUSZUREUTEN. ABER NACH AUSSEN HIN DARF DIESE ABSICHT NICHT VERLAUTEN; ANNEXION UND VERDEUTSCHUNG DER KRIM UND GALIZIENS; AUCH WOLGAKOLONIE, BALTENLAND UND DAS GEBIET UM BAKU MÜSSEN REICHSGEBIET WERDEN; AUSROTTUNGSMASSNAHMEN WIE ERSCHIESSUNGEN UND AUSSIEDELUNGEN SIND DURCHZUFÜHREN; BERATUNG ÜBER DIE EINSETZUNG VON REICHSKOMMISSAREN UND GOUVERNEUREN IN DIE ZU EROBERNDEN GEBIETE, MIT BESPRECHUNG DER EIGNUNG BESTIMMTER NAMHAFT GEMACHTER MÄNNER HIERZU, UND ANDERES (BEWEISSTÜCK US-317)

BESCHREIBUNG:

Phot I unter „Geheime Reichssache“ hs: „17. VII 41“ I von *1 bis *2 jeweils doppelter Rd-Strich I von *3 bis *4 jeweils Rd-Strich I bei *5 jeweils gewellte Unterstreichung I Anlagen lagen nicht mit vor

Führerhauptquartier, 16.7.1941
Ba/Fu.

::-: GEHEIME REICHSSACHE! ::-:

Aktenvermerk

Auf Anordnung des Führers fand heute bei ihm um 15 Uhr eine Besprechung mit Reichsleiter Rosenberg, Reichminister Lammers, Feldmarschall Keitel, mit dem Reichsmarschall und mir statt.

Die Besprechung begann um 15 Uhr und dauerte mit einer Kaffeepause bis gegen 20 Uhr.

Einleitend betonte der Führer, er wolle zunächst einige grundsätzliche Feststellungen treffen. Verschiedene Massnahmen seien jetzt notwendig; dies bewiese u.a. ein von einer unverschämten Vichy-Zeitung gebrachter Hinweis, der Krieg gegen die Sowjet-Union sei ein Krieg Europas; er sei also auch für ganz Europa zu führen. Offenbar wolle diese Vichy-Zeitung mit diesen Hinweisen erreichen, dass die Nutzniesser dieses Krieges nicht allein die Deutschen sein dürften, sondern dass alle europäischen Staaten daraus ihren Nutzen ziehen müssten.

Wesentlich sei es nun, dass wir unsere Zielsetzung nicht vor der ganzen Welt bekanntgäben; dies sei auch nicht notwendig, sondern die Hauptsache sei, dass wir selbst wüssten, was wir wollten. Keinesfalls solle durch überflüssige Erklärungen unser eigener Weg erschwert werden. Derartige Erklärungen seien überflüssig, denn soweit unsere Macht reiche, könnten

— Seite 2 —

wir alles tun und was ausserhalb unserer Macht liege, könnten wir ohnehin nicht tun.

Die Motivierung unserer Schritte vor der Welt müsse sich also nach taktischen Gesichtspunkten richten. Wir müssten hier genau so vorgehen, wie in den Fällen Norwegen, Dänemark, Holland und Belgien. Auch in diesen Fällen hätten wir nichts über unsere Absichten gesagt und wir würden dies auch weiterhin klugerweise nicht tun.

Wir werden also wieder betonen, dass wir gezwungen waren, ein Gebiet zu besetzen, zu ordnen und zu sichern; im Interesse der Landeseinwohner müssten wir für Ruhe, Ernährung, Verkehr usw. usw. sorgen; deshalb unsere Regelung. Es soll also nicht erkennbar sein, dass sich damit eine endgültige Regelung anbietet! Alle notwendigen Massnahmen — Erschiessen, Aussiedeln etc. — tun wir trotzdem und können wir trotzdem tun.

Wir wollen uns aber nicht irgendwelche Leute vorzeitig und unnötig zu Feinden machen. Wir tun also lediglich so, als ob wir ein Mandat ausüben wollten. Uns muss aber dabei klar sein, dass wir aus diesen Gebieten nie wieder herauskommen.

Demgemäss handelt es sich darum:

1.) :::: Nichts für die endgültige Regelung zu :::: verbauen, sonder
:::: diese unter der Hand :::: vorzubereiten;

2.) wir betonen, dass wir die Bringer der Freiheit wären.

Im Einzelnen:

:::: Die Krim :::: muss von allen Fremden geräumt und
:::: deutsch besiedelt :::: werden.

Ebenso wird das :::: alt-österreichische Galizien Reichsgebiet ::::
Jetzt ist unser Verhältnis zu Rumänien gut, aber man weiss nicht,
wie künftig zu jeder Zeit unser Verhältnis sein wird. Darauf haben
wir uns einzustellen und darnach haben wir unsere Grenzen ein-
zurichten. Man soll sich nicht vom Wohlwollen Dritter abhängig
machen; darnach müssen wir unser Verhältnis zu Rumänien ein-
richten.

Grundsätzlich kommt es also darauf an, den riesenhaften Kuchen handgerecht zu zerlegen, damit wir ihn

- erstens :::: beherrschen, ::::
- zweitens :::: verwalten und ::::
- drittens :::: ausbeuten :::: können.

Die Russen haben jetzt einen Befehl zum Partisanen-Krieg hinter unserer Front gegeben. Dieser Partisanenkrieg hat auch wieder seinen Vorteil: er gibt uns die Möglichkeit, :::: auszutöten, :::: was :::: sich gegen uns stellt. ::::

Grundsätzliches:

Die Bildung einer militärischen Macht westlich des Ural darf nie wieder in Frage kommen und wenn wir hundert Jahre darüber Krieg führen müssten. Alle Nachfolger des Führers müssen wissen: die Sicherheit des Reiches ist nur dann gegeben, wenn :::: westlich des Ural :::: kein fremdes Militär existiere; den Schutz dieses Raumes vor allen eventuellen Gefahren übernimmt Deutschland. Eiserner Grundsatz muss sein und bleiben:

Nie darf erlaubt werden, dass ein Anderer Waffen trägt, als der Deutsche!

Dies ist besonders wichtig; selbst wenn es zunächst leichter erscheint, irgendwelche fremden unterworfenen Völker zur Waffenhilfe heranzuziehen, ist es falsch! Es schlägt unbedingt und unweigerlich eines Tages gegen uns aus. Nur der Deutsche darf Waffen tragen, nicht der Slawe, nicht der Tscheche, nicht der Kossak oder der Ukrainer! Keinesfalls dürfen wir eine Schaukel-Politik führen, wie dies vor 1918 im Elsass geschah. Was den Engländer auszeichnet, ist sein immer gleichmässiges Verfolgen einer Linie und eines Zieles! In dieser Hinsicht müssen wir unbedingt vom Engländer lernen. Wir dürfen demgemäss unsere Stellungnahme auch nie abhängig machen von einzelnen vorhandenen Persönlichkeiten; auch hier ist das Verhalten der Engländer in Indien gegenüber den Indischen

Fürsten usw. ein Beispiel: Immer muss der Soldat das Regime sicherstellen!

Aus den neugewonnenen :::: Ostgebieten :::: müssen wir einen :::: Garten Eden :::: machen; sie sind für uns lebenswichtig; Kolonien spielen dagegen eine ganz untergeordnete Rolle.

Auch wenn wir einzelne Gebietsteile jetzt schon abteilen, immer müssen wir als Schützer des Rechts und der Bevölkerung vorgehen. Demgemäss seien die jetzt notwendigen Formulierungen zu wählen

wir sprechen nicht von einem neuen Reichsgebiet, sondern von einer durch den Krieg notwendigen Aufgabe.

Im einzelnen:

Im Baltikum muss jetzt das Gebiet bis zur Düna nach näherer Festlegung mit Feldmarschall Keitel in Verwaltung genommen werden. Reichsleiter Rosenberg betont, nach seiner Auffassung sei in jedem Kommissariat eine andere Behandlung der Bevölkerung notwendig. In der Ukraine müssten wir mit einer kulturellen Betreuung einsetzen, wir müssten dort das Geschichtsbewusstsein der Ukrainer wecken, müssten eine Universität in Kiew gründen und dergleichen. Der Reichsmarschall stellt demgegenüber fest, dass wir doch zunächst an die Sicherung unserer Ernährung denken müssen, alles andere könne doch erst viel später kommen.

(Nebenfrage: "Gibt es überhaupt noch eine kulturelle Schicht in der Ukraine oder gibt es Ukrainer gehobenen Standes lediglich ausserhalb des heutigen Russland als Emigranten?")

Rosenberg fährt fort, auch in der Ukraine müssten gewisse Selbständigkeitsbestrebungen gefördert werden.

— Seite 5 —

Der Reichsmarschall bittet den Führer um Mitteilung, welche Gebiete anderen Staaten zugesagt seien.

Der Führer erwidert, Antonescu wolle Bessarabien und Odessa nebst einem Streifen, der von Odessa in West-Nordwest führt.

Auf die Einwände des Reichsmarschalls und Rosenbergs stellt der Führer fest, dass die neue von Antonescu gewünschte Grenze wenig ausserhalb der alten rumänischen Grenze führe.

Der Führer betont weiter, den Ungarn, den Türken und den Slowaken sei nichts Bestimmtes zugesagt worden.

- " Der Führer stellt dann zur Erwägung, ob man nicht den alt-österreichischen Teil Galiziens sofort zum Gouvernement geben soll; auf Einwände hin bestimmt der Führer, dieser Teil solle nicht zum Gouvernement kommen, sondern lediglich gleichzeitig dem Reichsminister Frank unterstellt werden (Lemberg).

Der Reichsmarschall hält es für richtig, verschiedene Teile des Balten-Landes, z.B. die Bialystoker Forsten, Ostpreussen zuzuteilen. Der Führer betont, das gesamte Balten-Land müsse Reichsgebiet werden.

Ebenso müsse die Krim mit einem erheblichen Hinterland (Gebiet nördlich der Krim) Reichsgebiet werden; das Hinterland müsse möglichst gross sein.

Hiergegen hat Rosenberg Bedenken wegen der dort wohnenden Ukrainer.

(Nebenbei: "Es tritt mehrfach in Erscheinung, dass Rosenberg für die Ukrainer sehr viel übrig hat; er will die alte Ukraine auch erheblich vergrössern.)

Der Führer betont weiter, auch die Wolga-Kolonie müsse deutsches Reichsgebiet werden; ebenso das Gebiet um Baku; es müsse deutsche Konzession werden (Militär-Kolonie).

-- Seite 8 --

Die Finnen wollen Ost-Karelien, doch soll wegen der grossen Nickel-Vorkommen die Halbinsel Kola zu Deutschland kommen. Mit aller Vorsicht müsse die Angliederung Finnlands als Bundesstaat vorbereitet werden. Das Gebiet um Leningrad wird von den Finnen beansprucht; der Führer will Leningrad dem Erdboden gleichmachen lassen, um es dann den Finnen zu geben.

Es folgt dann eine längere Erörterung über die Eignung des Gouverneurs Lohse den Rosenberg als Gouverneur für das Balten-Land vorgesehen hat. Rosenberg betont immer wieder, er habe nun schon mit Lohse gesprochen und es wäre sehr peinlich, wenn Lohse nicht beauftragt würde; den westlichen Teil des Balten-Landes soll Kube unter Lohse bekommen; für die Ukraine hat Rosenberg Sauckel vorgesehen.

Demgegenüber betonte der Reichsmarschall die wichtigsten Gesichtspunkte, die zunächst ausschliesslich für uns bestimmend sein können: Sicherung der Ernährung, soweit notwendig, der Wirtschaft; Sicherung der Strassen usw.

Der Reichsmarschall betont, entweder müsse Koch für das Balten-Land in Frage kommen, weil er das Balten-Land genau kenne, oder aber man gebe Koch die Ukraine, die sicherlich Koch am besten bewirtschaften würde, weil Koch eben die Persönlichkeit mit der stärksten Initiative und der besten Vorbildung sei.

Der Führer fragte, ob Kube nicht als Reichskommissar für das Moskauer Gebiet in Frage kommen könne; Rosenberg und der Reichsmarschall meinen, Kube sei dazu zu alt geworden.

Auf nochmalige Vorstellungen erklärte Rosenberg, er befürchte, dass Koch seinen Direktiven sehr rasch keine Folge leisten würde; Koch habe dies im Übrigen schon selbst ausgesprochen.

— Seite 7 —

Der Reichsmarschall wies demgegenüber darauf hin, Rosenberg könne die eingesetzten Leute ja nun nicht :::: ständig gängeln, :::: sondern diese Leute müssten doch sehr selbständig arbeiten.

Für das Kaukasus-Gebiet hat Rosenberg seinen Stabsleiter Schickedanz vorgesehen; er betonte wiederholt, Schickedanz werde diese Aufgabe sicher sehr gut erfüllen, was vom Reichsmarschall :::: bezweifelt wird. ::::*

Rosenberg erklärte dann, Lutze habe ihm den Vorschlag gemacht, verschiedene SA.-Führer einzusetzen, und zwar Scheppmann nach Kiew — Manthey — Dr. Bennecke — Litzmann nach Estland und nach Lettland den Bürgermeister Dr. Drexler. Der Führer hat gegen die Verwendung der SA.-Führer keine Bedenken.

Rosenberg erklärt dann, er habe einen Brief von Ribbentrop erhalten, der die Einschaltung des Auswärtigen Amtes gewünscht habe; er bitte aber den Führer, festzustellen, dass die innere Gestaltung des neuen Raumes das Auswärtige Amt nichts angehe. Diese Auffassung wird vom Führer durchaus geteilt. Es genügt zunächst, wenn das Auswärtige Amt zum Reichsleiter Rosenberg einen Verbindungsmann abstellt.

Der Führer betont, das wichtigste Gebiet für die nächsten drei Jahre sei zweifellos die Ukraine. Daher werde :::: Koch am besten :::: dort eingesetzt; wenn Sauckel Verwendung finden sollte, dann sei es besser, ihn im Balten-Land zu verwenden.

— Seite 8 —

Rosenberg erklärt weiter, er wolle im Moskauer Gebiet als Kommissare Schmeer, Selzner und Manderbach verwenden.

Der Führer wünscht, dass auch Holz verwendet wird und dass die Verwaltung :::: der Krim :::: dem ehemaligen Gauleiter Frauenfeld übertragen wird.

Rosenberg erklärt, er wolle seiner Verdienste wegen auch den Hauptmann v. Petersdorff verwenden; allgemeines Entsetzen, allgemeine Ablehnung. Der Führer und der Reichsmarschall betonen, v. Petersdorff sei zweifellos geisteskrank.

Rosenberg erklärt weiter, dass ihm auch der Stuttgarter Oberbürgermeister Strölin zur Verwendung vorgeschlagen sei. Dagegen bestehen keine Bedenken.

Da nach Auffassung des Reichsmarschalls und Rosenbergs Kube für das Moskauer Gebiet zu alt ist, soll Kasche dieses Gebiet übernehmen.

01

№ 23

Лист Павла Скоропадського до Гітлера

16.VII.41

Фюрере і Райхсканцлере!

Маю честь поділитися наступними роздумами:

Після революції 1917 року я всі свої сили присв'ятив створенню української держави і боротьбі з Москвою - зокрема в її новому комуністичному вигляді.

Внаслідок інтриг, комуністичних і уживаних також Антантою (отже, єврейських), упала створена мною з допомогою Німеччини Українська Держава. Не менш трагічно склалася доля післявоєнної Німеччини та її армії.

Зберігаючи непорушну вірність дружбі німецького та українського народів, протягом мого двадцятирічного перебування в Німеччині я завжди болісно сприймав випробування, що випадало на їх долю та щиро радів кожному, здобутому у важкій боротьбі з внутрішніми та зовнішніми ворогами, поступові на шляху до скинення чужоземного ярма. Зовнішньополітичні обставини в німецькому державному існуванні, особливо за останні роки, на жаль, не дозволили мені та гетьманцям успішно підключитися до праці Німеччини з метою встановлення справедливого миру та нового порядку в Європі, і таким чином боротьбу проти більшовизму за встановлення української державності я провадив власними засобами.

Тому, що Ви, Ексцеленціє, видали наказ Вашим арміям на знищення ядра розкладання, пробила велика історична година, коли Німеччина і Україна можуть знову говорити перед цілим світом про можливу співпрацю.

Я твердо переконаний, що лицарське німецьке військо, під керівництвом свого великого фюрера вийде переможцем також із теперішньої борні.

Проте ця героїчна боротьба не буде легкою, і я разом із гетьманцями, виховані у вірності до друзів нашого народу, не можемо бути байдужими спостерігачами її розвитку.

Не маючи наміру вже сьогодні визначати форму і майбут-

ні побудови, я віддаю себе і гетьманські сили до Вашої диспозиції, Ваша Ексселенціє, для блага німецького та українського народів. Я прошу Вас надати мені дозволу і можливості для активної боротьби проти наших більшовицьких гнобителів.

Щиро відданий Вашій Ексселенції

(Підпис) Павло Скоропадський.

27.7

16.VII.41.

Führer und Reichskanzler:

Ich beehre mich, nachstehenden Ausführungen Raum zu geben:

Nach der Revolution von 1917 widmete ich alle meine Kräfte der Schaffung eines Ukrainischen Staates und dem Kampfe gegen Moskau - ganz besonders in seiner neuen kommunistischen Fassung.

Infolge kommunistischer sowie von der Entente geleiteten (also jüdischer) Umtriebe, brach der von mir mit Deutschlands Hilfe errichtete Ukrainische Staat zusammen. Nicht weniger tragisch gestalteten sich das Schicksal des Nachkriegsdeutschlands und seines Heeres.

Der Freundschaft zwischen dem Deutschen und dem Ukrainischen Volk unerschütterliche Treue haltend, empfand ich während meines zwei Jahrzehnte langen Aufenthaltes in Deutschland die diesem zu Teil werdenden Prüfungen sehr schmerzlich, wie ich auch stets mich jedes seiner Fortschritte bei der allmählich, in schwerem Kampfe mit inneren und äusseren Feinden, erzielten Niederwerfung des fremden Joches freute; die auswärtigen politischen Verhältnisse im deutschen staatlichen Dasein, besonders in den letzten Jahren, erlaubten es mir und dem Hetmaner leider jedoch nicht, uns in Deutschlands Aufbauarbeit zwecks Herbeiführung eines gerechten Friedens und einer europäischen Neuordnung erfolgreich einzuschalten, und so betrieb ich den Kampf gegen den Bolschewismus und für die Herstellung des ukrainischen Staatswesens mit eigenen Mitteln.

2.

Da Sie, Exzellenz, Ihren Armeen den Befehl zu Vernichtung der Zersetzungsstelle erteilten, schlug auch die grosse historische Stunde, in der Deutschland und die Ukraine wieder von der gesamten Welt von einer möglichen Zusammenarbeit reden dürfen.

Ich bin fest überzeugt, dass das ritterliche deutsche Heer unter der Leitung seines grossen Führers auch aus dem jetzigen Ringen siegreich hervorgehen wird.

Doch dieser heldenhafte Kampf wird kein leichter sein, und daher können ich und die Hetzner, in Treue zum Freunde unseres Volkes erzogen, nicht als gleichgültige Zuschauer seiner Entwicklung dastehen.

Ohne bereits schon heute Gestalt und künftige Einrichtungen vorausbestimmen zu wollen, stelle ich Ihrer Exzellenz meine und der Hetzner Kräfte zum Wohle des Deutschen und des Ukrainischen Volkes zur Verfügung und bitte mir Genehmigung und Möglichkeit zum Einsatz für den aktiven Kampf gegen unsere bolschewistischen Unterdrücker zu gewähren.

Ihren Excellenz aufrechtlich ergeben

Saul Surupadsky

374230

Nr 24

Повідомлення про більшовицькі жертви і німецькі розстріли

Шеф поліції безпеки і СД
- IV A 1 - B.Nr. 1 B/41.g.Rs

Берлін, 16 червня 1941

Донесення про події в СРСР Nr 24

Д) Політичний огляд

а) У Райху: Немає жодних звідомлень.

б) У Генеральній губернії:

(...)

Більшовики перед їхнім відходом разом з місцевими євреями замордували певну кількість українців. Як причину вони назвали у Львові спробу повстання українців 25.6.41, які намагались звільнити своїх ув'язнених.

Зі Львова - за надійними повідомленнями - зникли близько 20.000 українців, 80% з яких належали до інтелігенції.

Львівські в'язниці були наповнені трупами замучених українців.

За обережними оцінками йдеться лише у Львові про 3-4.000 людей, решту було вивезено.

У Добромилі знайдено в місцевій в'язниці 82 трупи, з них 4 євреї. В останньому випадку йде мова про колишніх більшовицьких конфідентів, які, як особи поінформовані, були усунені. Близько Добромиля у зупиненій шахті по добуванню солі на глибині 80 м. знайдено повно трупів. Поруч знаходиться масова могила, 6x12 м. за розмірами. Кількість замучених у цих околицях Добромиля можна назвати, округлюючи, до кількох сотень.

У Самборі 26.6.41 р. більшовиками розстріляно коло 400 українців. 27.6.41 р. вбито ще 120 осіб. Решта 80 в'язням вдалося побороти радянську вахту і втекти. До цих цифр слід зауважити, що Самбір усього нараховує 26.000 жителів і із них 12.000 поляків 10.000 євреїв і 4.000 українців.

Уже в 1939 р. розстріляно велику кількість українців, 1500 українців і 500 поляків вивезено на Схід.

При мордуванні росіяни та євреї діяли надзвичайно жакливо. На порядку денному були різноманітні калічення жертв. Жінкам відрізали груди, чоловікам - статеві органи. Крім того, євреї прибивали цвяхами дітей до стін та мордували. Розстріли проводили пострілами в потилицю. Часто застосовували також при мордуванні ручні гранати.

В Добромилі жінок та чоловіків помордували ударами по тілу молотами для оглушування худоби під ніж.

В дуже багатьох випадках в'язнів тортували шляхом розтрусання кісток і т.і. на наковальні. У Самборі в'язням при тортуванні та мордуванні для уникнення крику зав'язували рот. Євреї, які відповідно до своїх посад поряд з господарським пануванням займали також службові посади та складали всю більшовицьку міліцію, брали постійну участь у цих жакіттях.

(...)

II) Поведінка українського населення.

Українське населення показало в перші години після відступу большевиків варту схвалення активність щодо євреїв. *)

Так, в Добромилі була підпалена синагога. В Самборі 50 євреїв було убито обуреною юрбою народу.

У Львові населення зігнало до купи, знущаючися, коло 1000 євреїв та доставило їх в захоплену вермахтом в'язницю ГПУ.

III) Заходи айнзацгрупи.

Поліцією безпеки зігнано до купи коло 7000 євреїв та розстріляно у відплату за нелюдські жакливі діяння.

73 особи були виявлені як функціонери та донощики НКВД та також розстріляні.

40 осіб було знешкоджено на основі обгрунтованих показів населення. Були схоплені перш за все євреї між 20 та 40 роками, при чому ремісники та фахові робітники, як тільки

---

*) Цей німецький звіт, дотримуючися ідеології націонал-соціалістичної партії, перебільшує участь євреїв у вбивстві українців та "активність" населення проти євреїв у перші дні окупації.

було встановлено, були відправлені назад. Поряд з цими екзекуціями у Львові також і в інших місцях було проведено заходи відплати, між іншим, було розстріляно 132 євреї у Добромилі.

В Яворові, через те, що там було замордовано 32 українці, було знешкоджено у відплату 15 євреїв.

ЕК 4а

переїхала з Кракова через Замостя до Сокаля, а звідси в район Луцька.

(...)

Die Bolschewisten haben ferner vor ihrem Abzug in Verein mit ortsanheimigen Juden eine Anzahl von Ukrainern ermordet. Zum Anlaß nahmen sie in Lemberg einen Aufstandsversuch der Ukrainer am 25.6.41, die ihre Gefangenen zu befreien versuchten.

Aus Lemberg sind nach zuverlässigen Mitteilungen etwa 20000 Ukrainer verschwunden, von denen mindestens 80 % der Intelligens angehört.

Die Lemberger Gefängnisse waren mit Leichen ermordeter Ukrainer vollgestopft.

Nach vorsichtigen Schätzungen handelt es sich allein in Lemberg um 3 - 4000 Menschen, während der Rest verschleppt worden ist.

In Dobromil wurden in dortigen Gefängnissen 82 Leichen, darunter 4 Juden, vorgefunden. Bei den letzteren handelt es sich um frühere bolschewistische Konfidenten, die als Mitwisser ebenfalls beseitigt wurden. In der Nähe von Dobromil wurde ein stillgelegter Salzbergwerksschacht von 80 m Tiefe gefunden, der völlig mit Leichen angefüllt ist. In unmittelbarer Nähe befindet sich ein Massengrab, von 6 x 15 m Ausdehnung. Die Zahl dieser in der Umgebung von Dobromil Ermordeten läßt sich nur annähernd auf mehrere Hundert schätzen.

In Sambor sind am 26.6.41 etwa 400 Ukrainer von den Bolschewisten erschossen worden.

Am 27.6.41 wurden weitere 120 Menschen ermordet. Einem Rest von 80 Häftlingen gelang es, die Sowjetwachen zu überwältigen und zu flüchten. Zu diesen Zahlen ist zu bemerken, daß Sambor insgesamt 26 000 Einwohner zählt, davon 12000 Polen, 10000 Juden und 4000 Ukrainer.

Bereits 1939 wurde eine größere Anzahl von Ukrainern erschossen, 1500 Ukrainer sowie 500 Polen nach Osten abtransportiert.

Bei der Ermordung sind die Russen und

Juden äußerst grausam vorgegangen. Viehische Verstümmelungen waren an der Tagesordnung. Frauen sind die Ersten, Männern die Geschlechtsteile abgeschnitten worden. Des Weiteren hatten die Juden Kinder an die Wände genagelt und ermordet. Erschießungen erfolgten durch Genickschuß. Oft wurden auch Handgranaten zum Morden benutzt.

In Dobromil sind Frauen und Männer durch Schläge mit einem Viehbützungshammer auf den Leib umgebracht worden.

In sehr vielen Fällen müssen die Häftlinge auf das ~~Erste~~ ~~Schicksal~~ ~~der Knochen~~ usw. gemartert worden sein. In Sanbor wurden die Häftlinge bei der Marterung und Ermordung durch Knäuel am Schreien gehindert. Die Juden, die stellenweise neben ihrer wirtschaftlichen Vöhherrschaft auch die amtlichen Stellen besetzt hielten und die gesamte bolschewistische Miliz stellten, waren an diesen Gräueln stets beteiligt.

Schließlich wurden bis jetzt 7 in Gefangenschaft geratene Flieger als ermordet festgestellt. 3 von ihnen wurden in einem russischen Lazarett aufgefunden, wo sie im Bett durch Schüsse in den Unterleib ermordet worden waren.

Offenbar ist diese Schicksalsmöglichkeit ein Ausfluß einer sowjetrussischen Anweisung, alle deutschen Flieger und Fallschirmläger zu "vernichten", die in Gefangenschaft in dem Gebiet des Landes von Sanbor aufgefunden wurde.

II) Verhalten der ukrainischen Bevölkerung.

Die Ukrainische Bevölkerung zeigte in den ersten Stunden nach dem Abrücken der Bolschewisten eine begrüßenswerte Aktivität gegen die Juden.

So wurde in Dobromil die Synagoge angezündet. In Sanbor wurden 50 Juden von der empörten Volkmenge erschlagen.

In Lemberg trieb die Bevölkerung etwa 1000 Juden unter Mißhandlungen zusammen und lieferte sie in das von der Wehrmacht besetzte GPU-Gefängnis ein.

III) Maßnahmen der Einsatzgruppe.

Von der Sicherheitspolizei wurden etwa 7000 Juden zur Vergeltung für die unbeschulichen Greuelthaten zusammengetrieben und erschossen.

73 Mann wurden als Funktionäre und Mitglieder des NKVD ermittelt und ebenfalls erschossen.

40 Mann wurden auf Grund begründeter Anzeigen aus der Bevölkerung erledigt. Erfasst wurden vor allem Juden zwischen 20 und 40 Jahren, wobei Handwerker und Spezialarbeiter, soweit an- gebracht, zurückgestellt wurden. Neben diesen

Exekutionen in Berezne wurden auch in anderen Orten Vergeltungsmaßnahmen durchgeführt, u.a. wurden in Dobrosil 132 Juden erschossen.

In Javorow wurden, da auch 32 Ukrainer ermordet worden waren, zur Vergeltung 15 Juden erledigt.

№ 25

Добре продумана пропаганда ОУН-Бандери

Начальник поліції безпеки і СД
- IV A I - B. Nr. 1 B/41 g. Rs.

Берлін, 17 липня 1941 р.

Секретна справа Райху!

Донесення про події у СРСР № 25

(...)

г) Пропаганда ОУН групи Бандери:

В загальному пропагандистська діяльність групи Бандери відбувається згідно чіткому і добре продуманому плану. Після прокламації "Українського крайового уряду" у Львові відбулися незалежницькі зібрання також у інших містах бувших польських воеводств: Львів, Тернопіль і Луцьк. Група Бандери організувала так звані групи пропаганди, які безпосередньо після окупації великого географічного пункту німецькими військами відразу ж організують там зібрання за незалежність і створюють відповідні органи самоврядування. Потім вони розповсюджують плакати і листівки, а також нелегальні газети, в яких публікують проголошені в львівському радіо заклики (прокламація створення українського крайового уряду) і які поширюють пропаганду виключно ОУН, вірніше групи Бандери. (...)

Polnische Intelligenz in ihrer Feindseligkeit den Deutschen gegenüber den Polen im Generalgouvernement keinesfalls nachstehend, versucht mit allen Mitteln die deutschen Stellen von ihrer angeblich positiven Einstellung zum Reich zu überzeugen. Allgemein wird krampfhaft alles unternommen, um die wahre deutschfeindliche Einstellung zu tarnen, und wie man sich in diesen Kreisen des öfteren ausdrückt, an die "friedliche und geschichtliche Zusammenarbeit der Deutschen und Polen zu österreichischer Zeit" anzuknüpfen.

Der eigentliche Einfluß der Widerstandsbewegung kann jetzt noch nicht übersehen werden. In Lemberg selbst ist sie jedoch bereits durch Herausgabe und Verbreitung von zwei illegalen Flugblättern in Erscheinung getreten.

d) Propaganda der OUN-Bandera-Gruppe.

Gesamte propagandistische Tätigkeit der Bandera-Gruppe erfolgt nach einem festen und wohl durchdachten Plan. Nach der Proklamation der "ukrainischen Landesregierung" in Lemberg wurden entsprechende Unabhängigkeitskundgebungen auch in anderen Städten der ehem. poln. Wojwodschaften Lemberg, Tarnopol und Luck durchgeführt. Die Bandera-Gruppe hat sogen. Propaganda-Truppen aufgestellt, die unmittelbar nach der Besetzung durch deutsche Truppen in jeder größeren eroberten Ortschaft sofort sogen. Unabhängigkeitskundgebungen abhalten und örtliche Selbstverwaltungsorgane einsetzen. Ferner wurden Plakate, Flugblätter und z.T. auch illegale Zeitungen verbreitet, in denen die im Lemberger Sender bekanntgegebenen Aufrufe (Proklamation der ukrainischen Landesregierung) zur Veröffentlichung gelangen und ausschl. für die OUN bzw. Bandera-Gruppe Propaganda geschickte. Das Erscheinen verschie-

№ 26

Декрет (указ) Гітлера про створення райхскомісаратів

Відпис

Указ фюрера про управління новоокупованих східних територій від 17 липня 1941 р.

Щоб відновити та зберегти суспільний порядок та суспільне життя на новоокупованих східних територіях, наказую:

§1

Як тільки припинені воєнні дії на новоокупованих східних територіях, управління цими територіями переходить від військових відомств до відомств цивільного управління. Ті території, які слід перевести під цивільне управління, а також час, коли це має відбутися, будуть визначені мною шляхом особливого указу.

§2

Цивільне управління на новоокупованих східних територіях, крім тих, які включені в управління суміжних територій району або Генерального губернаторства, підпорядковується „райхсміністру окупованих східних територій“.

§3

Військові повноваження та компетенції в новоокупованих східних територіях реалізуються командуючими вермахту згідно з моїм наказом від 25 червня 1941 року.

Повноваження цих уповноважених осіб на чотирилітній план на новоокупованих східних територіях особливо регулюється моїм указом від 29 червня 1941 року, уповноважених райхсфюрера СС та начальника німецької поліції регулюються моїм указом від 17 липня 1941 р., і їх не торкаються наступні постанови.

§4

Райхсміністрам окупованих східних територій я назначаю райхслайтера Альфреда Розенберга. Він уже має свій осідок у Берліні.

§5

Ті частини новоокупованих східних територій, які підпорядковані райхсміністру новоокупованих східних територій, діляться на Райхскомісаріати, ті - на генеральні округи, а ці в свою чергу - на округи. Більша кількість округів можуть творити головний район. Подальші постанови приймає райхсміністр окупованих східних територій.

§6

Кожен з Райхскомісаріатів очолює райхскомісар, кожен з генеральних округів очолює генералкомісар, на чолі кожної з округів стоїть гебітскомісар. Якщо створюється головний район, на чолі його стоїть гаупткомісар.

Райхскомісар і генералкомісари назначаються мною, а керівники головних відділень у відомствах райхскомісара, а також гаупткомісари і гебітскомісари назначаються райхсміністром окупованих східних територій.

§7

Райхскомісари підпорядковані райхсміністру окупованих східних територій і отримують тільки від нього вказівки, якщо не застосується #3.

§8

Встановлення законодавства підпорядкованих східних територій стає обов'язком райхсміністра окупованих східних територій. Повноваження встановлювати право він може передати райхскомісарам.

§9

Райхскомісарам підпорядковане все управління їхніх областей у цивільній сфері.

Забезпечення функціонування залізниці та пошти входить до повноважень відповідних верховних установ Райху за вказівками начальника верховного командування вермахту, поки тривають військові операції. На час після завершення військових операцій чинним залишається інше регулювання.

§10

Заходи, які проводить райхсміністр для окупованих східних територій або райхскомісари в їхніх областях, треба узгодити з вищестоячими точками зору інтересів райху, для

цього райхсміністр для окупованих східних територій повинен підтримувати тісний контакт з Верховними установами Райху. При розбіжності думок, яких не вдається усунути за допомогою безпосередніх переговорів, слід застосувати моє рішення через райхсміністра або начальника канцелярії Райху.

§11

Постанови, які необхідні для проведення чи доповнення цього указу, приймаються райхсміністром для окупованих східних територій за погодженням з райхсміністром та начальником канцелярії райху, а також начальником Верховного командування Вермахту.

Головна квартира фюрера, 17 липня 1941 р.

Фюрер

підпис Адольф Гітлер

Начальник Верховного командування вермахту

підп. Кайтель Райхсміністер

Начальник Райхсканцелярії

підп. Др.Ляммерс

Abschrift.

122
F.

Erlaß des Führers
über die Verwaltung der neu besetzten Ostgebiete.
Vom 17. Juli 1941.

Um die öffentliche Ordnung und das öffentliche Leben in den neu besetzten Ostgebieten wiederherzustellen und aufrecht zu erhalten, ordne ich an:

§ 1

Sobald und soweit die militärischen Kampfhandlungen in den neu besetzten Ostgebieten beendet sind, geht die Verwaltung dieser Gebiete von den militärischen Dienststellen auf die Dienststellen der Zivilverwaltung über. Die Gebiete, die hiernach in die Zivilverwaltung zu überführen sind, und den Zeitpunkt, in dem dies zu geschehen hat, werde ich jeweils durch besonderen Erlaß bestimmen.

§ 2

Die Zivilverwaltung in den neu besetzten Ostgebieten untersteht, soweit diese Gebiete nicht in die Verwaltung der angrenzenden Gebiete des Reichs oder des Generalgouvernements einbezogen werden, dem "Reichsminister für die besetzten Ostgebiete."

§ 3

Die militärischen Hoheitsrechte und Befugnisse werden in den neu besetzten Ostgebieten von den Wehrmachtbefehlshabern nach Maßgabe meines Erlasses vom 25. Juni 1941 ausgeübt.

Die Befugnisse des Beauftragten für den Vierjahresplan in den neu besetzten Ostgebieten sind durch meinen Erlaß vom 29. Juni 1941, diejenigen des Reichsführers SS und Chefs der Deutschen Polizei durch meinen Erlaß vom 17. Juli 1941 besonders geregelt und werden von den nachstehenden Bestimmungen nicht berührt.

§ 4

Zum Reichsminister für die besetzten Ostgebiete bestelle ich den Reichsleiter Alfred R o s e n b e r g . Er hat seinen Sitz in Berlin.

§ 5

§ 5

Die dem Reichsminister für die besetzten Ostgebiete unterstehenden Teile der neu besetzten Ostgebiete werden in Reichskommissariate, diese in Generalbezirke und diese wieder in Kreisgebiete eingeteilt. Mehrere Kreisgebiete können zu einem Hauptbezirk zusammengefaßt werden. Die näheren Bestimmungen hierüber trifft der Reichsminister für die besetzten Ostgebiete.

§ 6

An der Spitze eines jeden Reichskommissariats steht ein Reichskommissar, an der Spitze eines jeden Generalbezirks ein Generalkommissar, an der Spitze eines jeden Kreisgebietes ein Gebietskommissar. Im Falle der Bildung eines Hauptbezirks steht an dessen Spitze ein Hauptkommissar.

Die Reichskommissare und die Generalkommissare werden von mir, die Leiter der Hauptabteilung in den Dienststellen der Reichskommissar sowie die Hauptkommissare und die Gebietskommissare werden vom Reichsminister für die besetzten Ostgebiete bestellt.

§ 7

Die Reichskommissare unterstehen dem Reichsminister für die besetzten Ostgebiete und erhalten ausschließlich von ihm Weisungen, soweit nicht § 3 Anwendung findet.

§ 8

Die Rechtsetzung für die ihm unterstehenden neu besetzten Ostgebiete obliegt dem Reichsminister für die besetzten Ostgebiete. Er kann die Befugnis, Recht zu setzen, auf die Reichskommissare übertragen.

§ 9

Den Reichskommissaren untersteht die gesamte Verwaltung ihres Gebietes im zivilen Bereich.

Die Sicherstellung des Betriebes der Bahn und der Post obliegt den zuständigen Obersten Reichsbehörden nach den Weisungen des Chefs des Oberkommandos der Wehrmacht, solange militärische Operationen stattfinden. Für die Zeit nach Beendigung

der

der militärischen Operationen bleibt anderweite Regelung vorbehalten.

§ 10

Um die Maßnahmen, die der Reichsminister für die besetzten Ostgebiete oder die Reichskommissare in ihren Gebieten treffen, mit den übergeordneten Gesichtspunkten der Reichsinteressen in Einklang zu bringen, hält der Reichsminister für die besetzten Ostgebiete mit den Obersten Reichsbehörden enge Fühlung. Bei Meinungsverschiedenheiten, die durch unmittelbare Verhandlungen nicht auszuheilen sind, ist meine Entscheidung durch den Reichsminister und Chef der Reichskanzlei einzuholen.

§ 11

Die zur Durchführung und Ergänzung dieses Erlasses erforderlichen Bestimmungen werden vom Reichsminister für die besetzten Ostgebiete im Einvernehmen mit dem Reichsminister und Chef der Reichskanzlei und dem Chef des Oberkommandos der Wehrmacht erlassen.

Führer-Hauptquartier, den 17. Juli 1941

Der Führer

(S.)

gez. Adolf H i t l e r

Der Chef des Oberkommandos der Wehrmacht

gez. Keitel

Der Reichsminister und Chef der Reichskanzlei:

gez. Dr. Lammers.

Nr 27

МЗС: Акт 30.6.41 „не має жодного державноправового значення“

Референт: Гроскоф

до Д IX 44

Торкається листа пана Володимира Стахіва пану райхсміністру зовнішніх справ від 2.7.1941 р. про його призначення на посаду уповноваженого українського крайового уряду.

Ті події, з яких пан Володимир Стахів сподівався вивести свій мандат, щоб могли оголосити пану райхсміністру ЗС про своє призначення на посаду уповноваженого якогось українського крайового уряду у Львові, коротко зображені в замітці, яка докладається. Мова йде про самовільний вчинок відомої честолюбивої та активної групи Бандери. Інсценізований ними у Львові акт, з нашої точки зору, не має жодного державноправового значення. Ця позиція була недвозначно виражена зі сторони військових та внутрішніх органів керівним особам групи Бандери. Це, звичайно, не виключало, що зображена розбіжність позицій не є останньою. Якщо, незважаючи на це до цього часу проти Бандери і його штабу вживали обережних заходів, то це пояснюється тим, що діяльність цієї частини ОУН багато раз виявилася дуже корисною і що не повинен пропасти існуючий ентузіазм для своєї справи серед особливо прихильних кіл української молоді.

Про відповідь на лист пана Володимира Стахіва, на мою думку, не може бути й мови. Також на даній стадії слід уникнути представлення його пану райхсміністру ЗС.

Із цим

через пана державного підсекретаря Вермана

Представлено Бюро райхсміністра зовнішніх справ

Берлін, 21 липня 1941

(підпис: Гроскоф)

Ref.: VLR Großkonf

zu D IX 44.

Betrifft: Schreiben des Herrn Wolodymyr Stachiw an den Herrn
RAM vom 2.7.41 über seine Ernennung zum Bevollmächtigten
der ukrainischen Landesregierung.

W. Stachiw

Die Vorgänge, aus denen Herr Wolodymyr Stachiw sein Mandat glaubte herleiten zu können, um dem Herrn RAM seine Ernennung zum Bevollmächtigten einer angeblichen ukrainischen Landesregierung in Lemberg anzeigen zu können, sind in der beigefügten Aufzeichnung kurz dargestellt. Es handelt sich um ein eigenmächtiges Vorgehen der bekannten ehrgeizigen und aktiven Bandera-Gruppe; der von ihr in Lemberg inszenierte Akt hat von unserem Standpunkt keinerlei staatsrechtliche Bedeutung. Diese Auffassung ist seitens der deutschen militärischen und inneren Stellen den leitenden Personen der Bandera-Gruppe gegenüber auch unzweideutig zum Ausdruck gebracht worden, was freilich nicht ausschließen dürfte, daß die beschriebene Differenz nicht die letzte gewesen sein wird. Wenn demgegenüber bisher mit Scheinung gegen Bandera und seinen Stab vorgegangen worden ist, so erklärt sich das daraus, daß die Aktivität dieses Teiles der OUN sich vielfach auch als durchaus nützlich erwiesen hat und daß die ihr in besonderen anhängenden Kreise der ukrainischen Jugend die Begeisterung für ihre Sache nicht verlieren soll.

Eine Beantwortung des Schreibens des Herrn
Stachiw

E292421

W. Stachiw

Wolodymyr Stachiw kommt m.E. nicht in Frage.
Auch von einer Vorlage beim Herrn RAN kann
offenbar im gegenwärtigen Stadium abgesehen
werden.

Hiermit

über Herrn U.St.S. Woutrama
den Büro
vorgelegt.

Berlin, den 21. Juli 1941.

Woutrama

(Signature)
24/2

E292422

191003

№ 28

Опінія міністерства закордонних справ Райху про відновлення незалежності 30.6.41

Г.р. Баум

Берлін, 21 липня 1941

Замітка

До справи: Проголошення "української державної влади" прихильниками Бандери у Львові 30.6.1941 р.

Зсилаючись на: Лист бюро райхсміністра зовнішніх справ від 16.7.1941 і лист Володимира Стахіва від 2.7.1941 пану райхсміністру зовнішніх справ.

У ході подій 30.6. у Львові йшлося про несподіваний удар людей Бандери, які собі тим самим хотіли гарантувати пріоритет перед іншими українськими групами. З цією метою було використане зібрання національних українців Львова, продумане насамперед тільки як святкування визволення, про що присутні представники вермахту, згадані в листі п. Стахіва, не мали жодних упереджень. Не повідомивши раніше жодну німецьку установу, заступник Бандери Ярослав Стецько після тих згаданих Стахівом загальних привітань - несподівано зачитав прокламацію Бандери про встановлення української державної влади у Західній Україні, про ведення війни цією новою державною установою, "пліч-о-пліч" з Райхом, проти Радянського Союзу, і призначення Стецька на голову уряду Зах. України.

Те, що люди Бандери могли випередити інші українські групи, пов'язано, крім їх значної нерозважності, теж із тим фактом, що вони виявились особливо активними. Більша кількість їх прихильників належала до українського батальйону, який боровся в німецьких уніформах, зайняв львівську радіостанцію і львівську ратушу; вони ж брали участь у радіопропаганді і т.д.

Німецькі військові установи знову ж були зацікавлені, щоб вступити в контакт із якимись організованими українськими колами, які б їх підтримували в окупованих терито-

ріях в заходах щодо спокою, порядку та забезпечення життєдіяльності. Оскільки люди Бандери були найшвидше на місці поруч з діючою в країні їхньою мережою, вони, очевидно, і в цій співдіяльності були першими; з німецької сторони, звичайно, думали про місцеві цілі порядку; львівські збори намагалися надати ситуації державнополітичного повороту.

Проф. Кох, як представник абверу (контррозвідки), на львівських зборах перед зачитаннями прокламації привітав їх тільки зі святом визволення; різкими словами він закинув п. Стецьку нелояльність його методів і разом з іншими представниками вермахту покинув зал. Тим часом люди Бандери проявили ще одне свавілля, поширюючи через радіо у Львові прокламацію Бандери.

Як реакція з німецької сторони проти Бандери та деяких його найближчих співпрацівників були проведені заходи безпеки, порівняно м'які, але вони повинні були нагадати вказаним особам про реальний стан. Бандеру примусили переїхати з Генеральної губернії, де він знаходився, до Берліна; тут він отримав на деякий час домашній арешт, ще й до цього часу він знаходиться під домашнім арештом, але з правом вільного переміщення в межах Великого Берліна. Аналогічно повелися і з Стецьком.

Про ситуацію у Львові я чув, зважаючи на з'ясовану взаємопов'язаність, що за авторитетною участю проф. Коха було проголошено створення "українського крайового уряду", за іншою версією - "Української ради довіри"; - і ці корпорації мають бути до диспозиції німецької адміністрації як дорадчий орган. Є думка притягнути до цього також людей Бандери; але мабуть усі різниці поглядів ще не усунені.

Пред'явлено п. раднику Гроскопфу

Berlin, den 21. Juli 1941

Aufzeichnung

Betr.: Ausrufung der "ukrainischen Staatsgewalt" durch Bandera-Anhänger in Lemberg am 30.6.41.

Bezugnahme: Schreiben des Büro RAK vom 15.7.41. bezw. Schreiben des Jeleckmyr Stachiw vom 2.7.41 an den Herrn RAK.

Bei den Vorgängen vom 30.6. in Lemberg handelte es sich um einen Überraschung-coup der Banderaleute, die sich damit wohl vor den andern ukrainischen Gruppen die Priorität sichern wollten. Zu diesem Zweck war eine zunächst lediglich als Befreiungsfest der nationalen Ukrainer Lembergs angekündigte Veranstaltung benutzt worden, an der teilzunehmen die im Schreiben des Herrn Stachiw erwähnten Vertreter der Wehrmacht keine Bedenken gehabt hätten. Ohne irgend eine deutsche Stelle zuvor unterrichtet zu haben, verließ der Stellvertreter Banderas Jaroslaw Stecjkow - nachdem zunächst die von Stachiw erwähnten allgemein gehaltenen Begründungen erfolgt waren - überraschend eine Proklamation Banderas über die Einsetzung einer ukrainischen Staatsgewalt in der West-Ukraine, über die Kriegführung dieses neuen Staatwesens, "Schulter an Schulter" mit dem Reich, gegen die Sowjetunion und die Einsetzung Stecjkows zum Chef der Landesregierung der Westukraine.

Dass die Banderaleute den andern Ukrainergruppen zuvor kommen konnten, hängt, ausser mit ihrer grösseren Unbedenklichkeit, auch mit der Tatsache zusammen, dass sie sich besonders aktiv gezeigt hatten. Eine grössere Anzahl ihrer Anhänger gehörte den in deutschen Uniformen kämpfenden Ukrainerbattalionen an, dass den Lemberger Sender und das Lemberger Rathaus besetzten; sie betätigten sich in der Rundfunkpropaganda usw. **E292454**

Bei den deutschen Militärbehörden lag wiederum das Interesse vor, mit irgend welchen organisierten ukrainischen Kreisen in Verbindung zu treten, welche die für Ruhe, Ordnung und Fürsorge im besetzten Gebiet zu treffenden Massnahmen an ihren Teil unterstützen. Da die Banderaleute nebst ihren in Lemberg tätigen Zel-

len am frühesten auf dem Platz gewesen zu sein scheinen, hatten sie offenbar auch bei dieser Mittätigkeit auch die Vorhand; deutscherseits war naturgemäß lediglich an lokale Ordnungszwecke gedacht worden; die Lemberger Veranstaltung suchte, der Lage eine staatspolitische Wendung zu geben.

Hrof. K o c h , der als Vertreter der Abwehr bei der Lemberger Versammlung anwesend war und sie vor der Proklamationsverlesung und lediglich als Befreiungsfeier begrüsst hatte, hat Herrn Stecjo die Illoyalität seines Verfahrens in scharfen Worten vorgehalten und mit den andern Vertretern der Wehrmacht den Saal verlassen. Inzwischen war jedoch seitens der Banderaleute noch eine zweite Eigenmächtigkeit erfolgt, indem sie über den Lemberger Rundfunk die Proklamation Banderas verbreiteten.

Als Reaktion von deutscher Seite sind gegen Bandera und einige seiner nächsten Mitarbeiter Sicherheitsmassnahmen verfügt worden, die zwar relativ milde waren, aber den Betroffenen die reale Lage in Erinnerung bringen wollten. Bandera wurde veranlasst, sich aus dem Generalgouvernement, wo er sich bisher aufhält, nach Berlin zu begeben; hier erhielt er eine Weile Hausarrest; auch gegenwärtig befindet er sich noch in Ehrnkhaft, jedoch mit Bewegungsfreiheit innerhalb Gross Berlins. Ebenso wurde auch im Falle Stecjo verfahren.

Über die Situation in Lemberg höre ich im Hinblick auf die geschilderten Zusammenhänge, dass unter massgeblicher Beteiligung von Hrof. Koch gegenwärtig ein "Ukrainischer Landesrat" - nach einer anderen Version übrigens nur "Ukrainischer Vertrauensrat" genannt - in Bildung begriffen sei; diese Körperschaft soll nur als beratendes Organ der deutschen Verwaltung zur Verfügung stehen. Es besteht die Absicht, auch die Banderaleute hinzuzuziehen; es sind aber offenbar noch nicht alle Meinungsverschiedenheiten beseitigt.

Hiermit Herrn VLR G r o s s k a p f vorgelegt.

E292455

№ 29

Відповідь ОУН-Бандери на вимогу німців відкликати проголошення державності 30 червня 1941 р.

Щодо становища у Львові

I. Факти і причини.

1. Проголошення відновлення української державності 30 червня 1941 р. у Львові стало уже історичним фактом, який стане одною із славних традицій українського народу. Так само, як державні акти від 22 січня 1918 року в Києві і від 1 листопада 1918 у Львові стали символом української визвольної війни 1917-1921 рр., так і Акт від 30.6.1941 стане символом сучасної визвольної боротьби українського нації.

Український народ в ході своєї багатолітньої боротьби проти Москви за відновлення національної української держави приніс тисячі і тисячі жертв. Львівський національний Акт стане першим результатом боротьби завдяки підтримці переможного німецького вермахту. Цей факт ніколи не може бути стертим з історії боротьби українського народу проти одвічного ворога Москви та більшовизму.

2. Проголошення відновлення української державності без створення уряду стало б порожньою декларацією. Український уряд - це доказ існування української держави.

Українська державність була проголошена не лише у Львові; державна влада створювалась усюди в країні, де лише було ліквідовано московський режим, в деяких місцевостях навіть раніше, ніж у Львові. Це підтверджує прагнення українського народу до власного державного суверенітету.

Як наслідок встановлення державної влади у селах, містах, районах та областях було перебрання українцями усього управління.

Те ж відбулось і у Львові.

3. Під московською окупацією в Україні існував єдиний носій політичного волевиявлення українського народу - Організація Українських Націоналістів - ОУН - з її організаційним проводом та мережею.

При відновленні держави тим самим можна було застосу-

вати два методи: організація державного життя зверху і одночасно знизу. Уряд розпочав з організації усього життя в країні, побудивши обласні управління до діяльності, координуючи їх роботу та спрямовуючи їх. Урядом було організовано управління, господарство, міліцію, охорону здоров'я, все, що було необхідно українському народу, а також німецькій окупаційній армії на самому початку.

Чому ж тоді через непризнання праці українському уряду послаблювати ентузіазм до праці та охоту до відбудови українських народних мас, які в цілій країні ширилися через лозунги самостійної української держави, яка діяла б у тісній співпраці з Німеччиною?

4. Які відгуки мало створення уряду у Львові по країні свідчать збори по всіх місцевостях Західної України, на яких українське населення безумовно віддало себе в розпорядження українському уряду. Далі послідує зіставлення про цей відгомін.

Проголошення української державності, а також існування українського уряду робить позитивний вплив на українців в Червоній армії і в регіоні потойбіч ріки Дніпра, які тепер не лише усвідомлюють проти кого, а й за кого і чому вони мають боротися, коли піднімуть зброю проти Москви.

Проголошення українського уряду не дійсним може створити негативне враження на ще не звільнених українських територіях.

Слід теж врахувати, що проголошення української державності і створення уряду у Львові уже відомі українській еміграції в Америці, і вона буде дуже розчарована, якщо б цей факт втратив силу, що у наслідку може викликати зворотну політичну реакцію.

5. Хоча і ОУН і створила уряд, її членами зайняті лише деякі урядові пости, більшість керівників виконавчих структур не члени ОУН, а фахівці, або відомі українські політичні особистості. Уряд має підтримку таких авторитетів, як митрополит уніатської Церкви граф Шептицький, архієпископ православної Церкви Полікарп, колишній президент Національної ради Зах. України д-р Кость Левицький та ін.

Носій українського державного мислення ОУН, яка покликала до життя уряд у Львові, була завжди вираженням во-

рогом Москви і Польщі і завжди представляла на противагу іншим політичним поглядам свою зовнішньополітичну концепцію дружби, співпраці і союзу з Німеччиною.

Удар проти уряду, тим самим проти ОУН стане, отже, ударом по зовнішньополітичній концепції, яку ОУН представляла перед українським народом і представляє далі. Це безсумнівний факт, що ОУН в ході здійснення цієї концепції уже до війни теперішньої, а також до війни з Радянським Союзом, принесла великі жертви задля співпраці з Німеччиною.

Цей удар по українському уряді буде трактуватися українським народом як ворожий акт Німецького Райху проти ідеї української державності. Якщо Німеччина потребує чесних і вірних союзників, то таким союзником стане Україна, але лише як незалежна держава.

6. Позиція Німеччини по відношенню до української держави є принципово позитивною. Вичікуюча позиція зумовлена лише тактичними моментами, а також непевністю розстановки сил в Рад. Україні. Цей факт допускає можливість, щоб здійснені українські факти в майбутньому були визнані німецькою стороною, вони, на нашу думку, будуть підтверджені дійсністю в цілій Україні. Тому не слід в жодному випадку проголошувати заперечення уряду. Спонтанний розвиток подій, які організаційно охоплює ОУН, повинен мати можливість для власного вираження. Конспіративна форма діяльності ОУН закінчилась лише на тих українських територіях, що звільнені від московського режиму. ОУН відкрито вступає тепер в політичне життя, щоб збудувати українську державу, з переконанням, що німецькі військові установи не будуть створювати перепон, особливо тому, що Німеччина потребує на Сході сильного союзника, щоб тривалий час підтримувати фронт проти Москви. ОУН, яка вступила в співпрацю з Німеччиною, вже тепер шукає шляхи співпраці української держави з Німецьким Райхом.

Україна вважається дружелюбно настроєною до німців. Тому там не придатні ті заходи, які застосовуються в окупованих ворожих країнах, де життєвий порядок підтримує лише німецьке військове управління. Україна бажає даліше разом з Німеччиною боротися за новий порядок в Європі і співпрацювати в усіх галузях.

За нашими переконаннями дуже необхідно зберегти цей стан не лише згідно з українськими, але й з німецькими інтересами.

II. Практичні висновки.

1. Проголошення української держави у Львові - це вже існуючий і довершений факт. Всі акти із цього моменту виконуються від імені української держави. Це торкається усієї української, уже визволеної, національної території.

2. Створений у Львові уряд під керуванням Ярослава Стецька, заступника провідника ОУН, зберігається і надалі для українського народу.

3. Оскільки український уряд у Львові досі ще не визнаний Німеччиною і оскільки ОУН хоче налагодити дружню співпрацю з німецькими військовими установами в Україні, і не хоче перешкоджати ситуації, до її кінцевого прояснення у Рад. Україні, то український уряд скликає Українську крайову раду для співпраці з німецькими військовими установами у Львові. База співпраці повинна погодитись із німецькими військовими установами. Українські установи нижчого рівня - обласна і районна адміністрації і т.д. - уже створені у всій Західноукраїнській країні і всюди функціонують. Крайова рада підзвітна голові українського уряду, який тимчасово існує лише для української громадськості. Німецькі військові установи будуть співпрацювати з Крайовою радою і поки що не будуть виявляти свого відношення до уряду.

4. Крайова рада повинна будуватись за фаховим принципом із відділеннями управління, міліції, господарства, охорони здоров'я і ін., чия компетенція поширюється у всій країні. Члени уряду, які стоять в уряді на чолі відповідних ресортів, повинні виконувати їх і в Крайовій раді.

Таке рішення, з одного боку, може заспокоїти українців, з другого боку — воно не буде протирічити вичікуючій позиції Німеччини по відношенню до розвитку подій в Радянській Україні і в Києві. Остаточо, припустимо, пізніше визнати український уряд, замість сьогодні його касувати, особливо тоді, коли розвиток в Східній Україні лише підтвердить нашу сьогоднішню позицію.

Таке рішення дуже важливе тому, що державна самостійність України для обох сторін не підлягає дискусії.

Берлін, 21.7.1941

*Політична служба
Організація Українських Націоналістів
Відділення зовнішньої політики та
закордонної пропаганди.*

Zur Lage in Lwiv (Lemberg).

I. Tatsachen und Gründe.

1. Die Verkündigung der Wiederherstellung der ukrainischen Staatlichkeit am 30. Juni 1941 in Lemberg ist bereits zur geschichtlichen Tatsache geworden, die zu den zahlreichen Leerdemonstrationen des ukrainischen Volkes überleben wird, wie die Staatsakte vom 22. Januar 1918 in Kyjiw und vom 1. November 1918 in Lemberg zu den Symbolen der ukrainischen Befreiungskriege der Jahre 1917-1921 geworden sind, so wird auch der Akt vom 30.6.1941 zum Symbol des gegenwärtigen Befreiungskampfes der ukrainischen Nation.
Das ukrainische Volk hat in seinem langjährigen gegen Moskau geführten Kampf um die Wiederherstellung des nationalen ukrainischen Staates Abertausende von Opfern gebracht. Das erste Krählein dieses Kampfes wird dank der Unterstützung der niegreichen deutschen Wehrmacht der Nationsakt von Lemberg sein. Diese Tatsache kann niemals aus der Geschichte des Kampfes des ukrainischen Volkes gegen seinen Erbfeind Moskau und den Bolschewismus ausgelöscht werden.
2. Die Verkündigung der Wiederherstellung der ukrainischen Staatlichkeit ohne eine Regierungsbildung wurde zu einer leeren Deklaration geworden. Eine ukrainische Regierung ist ein Beweis für das Bestehen eines ukrainischen Staates.
Die ukrainische Staatlichkeit wurde nicht nur in Lemberg verkündigt, sondern die Staatsgewalt wurde überall in Lwiv, wo nur das moskowitzische Regime bereittigt wurde, herrentelt; in welchen Gegenden sogar früher als in Lemberg. Dies beweist das spontane Streben des ukrainischen Volkes zur eigenen staatlichen Souveränität.
Als Konsequenz der Herstellung der Staatsgewalt in den Dörfern, Städten, Rayons und Gebieten war die Übernahme der gesamten Verwaltung in ukrainische Hände.
Dasselbe ist auch in Lemberg geschehen.

E292448

Unter der politischen Situation bestand in der Ukraine als einziger Träger der politischen Willensbildung des ukrainischen Volkes die Organisation Ukrainischer Nationalisten - OUN - mit ihrem Organisationszentrum und Organisationsnetz.

Bei der Wiederherstellung des Staates konnten demzufolge zwei Methoden angewandt werden: die Organisation des Staatlebens von oben und gleichzeitig von unten. Die Regierung hat gleich mit der Organisation des gesamten Lebens im Lande begonnen, indem sie die Gebietsverwaltungen ins Leben rief, ihre Tätigkeit koordinierte und für diese die Richtlinien aufstellte. Die Regierung organisierte die Verwaltung, die Wirtschaft, die Miliz, das Gesundheitswesen usw., alles, was den ukrainischen Volk, sowie auch der deutschen Besatzungsmacht im ersten Augenblick nützlich war.

Somit soll denn durch die Bewusstmachung der ukrainischen Bedeutung der Arbeitsehrlichkeit und der Aufbebung der ukrainischen Volkswesen, die im ganzen Lande durch die Leistungen eines selbständigen ukrainischen Staates, der als erster Zusammenstoß mit Deutschland wagt, entfacht wurde, gerechtfertigt werden. Solchen wiederholt die Regierungsbildung in Lemberg im Lande gefunden hat, beweisen die Versammlungen in allen Ortschaften der Westukraine, bei denen die ukrainische Bevölkerung sich bedingungslos der ukrainischen Regierung zur Verfügung stellte. Eine Zusammenstellung über diesen wiederholt wird folgen.

Die Verkündung der ukrainischen Staatlichkeit, sowie das Bestehen einer ukrainischen Regierung übt einen günstigen Einfluss auf die Ukrainer in der roten Armee und in der Raum zwischen dem Dniester-Fluss aus, die jetzt nicht nur davon überzeugt sind, was von, sondern auch woher und weshalb sie zu kämpfen haben, wenn sie die ruffen gegen Moskau erleben werden.

Eine Bewusstmachung der ukrainischen Regierung kann auf dem noch nicht befreiten ukrainischen Gebiet einen positiven Einfluss hinterlassen.

Es ist auch anzunehmen, dass die Verkündung der ukrainischen Staatlichkeit und die Regierungsbildung in Lemberg bereits der ukrainischen Emigration in Amerika bekannt ist und sie wird tief enttäuscht sein, wenn diese Tatsache rückgängig gemacht wird, was politische Rückwirkungen dort als Folge haben könnte.

E292449

3. Obwohl die OUB die Regierung gebildet hat, werden nur einige Regierungsstellen mit OUB-Mitgliedern besetzt; die Mehrheit der Ressortchefs sind keine OUB-Mitglieder, es sind Fachleute oder bekannte ukrainische politische Persönlichkeiten. Die Regierung genießt die Unterstützung solcher Autoritäten, wie des Metropoliten der unierten Kirche Graf Schepetykyj, des Erzbischofs der orthodoxen Kirche Polikarp, des ehemaligen Präsidenten des Nationalrates der westukrainischen Front Lewytskyj u. a.
- Der Träger des ukrainischen Staatsgedankens, die OUB, die die Regierung ins Leben gerufen hatte, war stets ein ausgeprägter Feind des Russen und selbst gewesen und vertret immer entgegen anderer politischen Meinungen die außenpolitische Konzeption der Freundschaft, des Zusammenschlusses und Bündnisses mit Deutschland.
- Zunächst gegen die Regierung, danach gegen die OUB, wird somit zu einem Schlag gegen die außenpolitische Konzeption, die die OUB stets vor dem ukrainischen Volk vertreten und vertritt. Es ist noch eine unbeschränkte Tatsache, dass die OUB in der Verwirklichung dieser Konzeption bereits vor dem gegenwärtigen Kriege, sowie vor dem Kriege mit der Konzeption große Opfer für die Zusammenarbeit mit Deutschland gebracht hätte.
- Der Schlag gegen die ukrainische Regierung wird von ukrainischen Volk, als ein feindlicher Akt des Deutschen Volkes gegen die Idee der ukrainischen Staatlichkeit angesehen werden können, wenn Deutschland aufrichtige und treue Verbündete bräuhet, so will die Ukraine zu einem solchen Verbündeten werden, aber nie ein selbständiger Staat.
5. Die Haltung Deutschlands gegenüber einem ukrainischen Staat ist grundsätzlich positiv. Die obersinnige Haltung ist nur durch taktische Momente bedingt sowie durch die Ungewissheit über das Kräfteverhältnis in der Sowjetunion. Diese Tatsache lässt die Möglichkeit zu, ukrainische vollendete Tatsachen deutscherseits in der Zukunft anzuerkennen die unserer Meinung nach, von der Sirkonheit in der sowjetischen Ukraine bestätigt werden können, weshalb auch die Regierung heinesfalls desavouiert werden. Der spontanen Entwick-

E292450

lang der Frontlinie, die die OUN organisatorisch erfasst, muss die Anklammer an die Essenerung gegeben werden. Die konspirative Form der Tätigkeit der OUN hat auf den von sowjetischen Regime befreiten ukrainischen Gebieten ihr Ende gefunden. Die OUN tritt jetzt offen in das politische Leben ein, um den ukrainischen Staat aufzubauen, in der Überzeugung, dass die deutschen Militärbehörden der OUN keine Schwierigkeiten in dem Weg legen werden, besonders deshalb nicht, weil Deutschland in Osten einen starken Verbündeten braucht, um auf die Dauer die Front gegen Moskau zu halten. Die OUN, die eine Zusammenarbeit mit Deutschland eingeleitet hatte, sucht bereits heute die Wege für die Zusammenarbeit des ukrainischen Staates mit dem Deutschen Reich.

Die Ukraine gilt als deutschfreundlich gesinntes Land. Deshalb können sich dort nicht Versäulungsmaßnahmen, die in den besetzten feindlichen Ländern ergriffen werden, wo nur die deutsche Militärverwaltung das gesamte Leben ordnet. Die Ukraine wird sich gemeinsam mit Deutschland für die Erneuerung Europas weiter zu kämpfen und auf allen Gebieten zusammenzuarbeiten.

Unserer Überzeugung nach ist es unumgänglich nötig, den geschaffenen Zustand nicht nur aus ukrainischen, sondern auch aus deutschen Interessen zu erhalten.

*****

E292451

II. Praktische Schlussfolgerungen.

1. Die Verkündung des ukrainischen Staats in Lemberg ist bereits eine bestehende und vollendete Tatsache. Alle Akte werden von diesem Zeitpunkt an im Namen des ukrainischen Staates vollzogen. Hier gilt für das ganze ukrainische, bereits befreite Volkstumsgebiet.
2. Die in Lemberg gebildete ukrainische Regierung unter Führung von Jaroslaw Wytzko, des Stellvertretenden Führers der OUN, bleibt für das ukrainische Volk weiterhin bestehen.
3. Da die ukrainische Regierung in Lemberg von Deutschland bisher noch nicht anerkannt ist und da die OUN eine freundschaftliche Zusammenarbeit mit den deutschen Militärbehörden in der Ukraine aufsuchen und die Lage bis zur endgültigen Klärung in der Sowjetunion nicht stören will, beruft die ukrainische Regierung einen Ukrainischen Landesrat für die Zusammenarbeit mit den deutschen Militärbehörden in Lemberg. Die Basis der Zusammenarbeit soll mit den deutschen Militärbehörden vereinbart werden. Die unteren Verwaltungsbehörden, Gekolts- und Boykoverwaltungen usw., sind bereits in ganzen westukrainischen Lande ins Leben gerufen worden und funktionieren überall. Der Landesrat ist vor dem Chef der ukrainischen Regierung, die vorläufig nur für die ukrainische Öffentlichkeit besteht, verortlicht. Die deutschen Militärbehörden werden mit dem Landesrat zusammenarbeiten und ihr Verhalten zu der Regierung wird vorläufig praktisch gar nicht in Erscheinung treten.
4. Der Landesrat soll nach dem Fachprinzip aufgebaut werden mit Abteilungen für Verwaltung, Milis, Wirtschaft, Gesundheitswesen und d.ä., deren Kompetenzen sich auf das ganze Land erstrecken werden. Die Regierungsmitglieder, die die betreffenden Ressorts in der Regierung führen, sollen diese auch im Landesrat beibehalten.

Eine solche Lösung kann einerseits die Ukrainer beruhigen, andererseits wird sie nicht mit der abwartenden Haltung Deut-

E292452

- 6 -

schlande in Bezug auf die Entwicklung in der Sowjetunion und in Syrien in Widerspruch stehen. Schließlich ist es angebracht, die ukrainische Emigration nicht anzuerkennen, statt diese heute noch rückgängig zu machen, bezuziehene dazu, wenn die Entwicklung in der Zukunft unsere heutige Haltung nur bestätigen wird.

Die Lösung ist deshalb von grosser Wichtigkeit, da die staatliche Selbstständigkeit der Ukraine für beide Seiten unserer jeder Diskussion steht.

Berlin, den 21.7.1941

Politisches Amt
der Organisation Ukrainian Nationalists
Abteilung für Auswärtige Politik und Auslandspropaganda

E292453

№ 30

Справа прилучення Галичини до Генерального губернаторства

*Райхсміністр для окупованих східних територій
Представник при військовій групі Південь
капітан д-р Кох*

тч. Львів, 28.7.41

1. Повідомлення, що Східна Галичина буде підпорядковуватись цивільній адміністрації генерального губернатора, поширилось тут дуже швидко, тим більше, що кватір'ер Генералгубернаторства прибув уже 24.7.1941, а службовці — ще раніше.

Щоб, з одного боку, виступити проти всяких поголосок, а з другого боку, підготувати прибуття генералгубернатора, я повідомив визначних українських особистостей, серед них митрополита та голову Ради сеньйорів про указ фюрера від 17.7. цього року і про основні напрямки запланованого управління в "землі Галичина" (пор. звіт від учора, 25.7.). Враження було всюди пригнічене, але спокійне. Лише з польських кіл одногосно чути радісний відгук.

Після перших звісток, які з'явилися тут із провінції, можна припустити, що ці заходи були спокійно сприйняті в інших частинах краю; гострішу критику чути виключно з боку місцевих груп ОУН-Бандери, яка, мабуть, ледви чи перейде до насильницьких дій. (Випадок в районі Золочева, який стався вчора і торкався нелегального переховування великих запасів зброї, закінчився оправданням кількох молодих українців і жодним чином не пов'язаний з цією позицією).

Передбачений для Східної Галичини губернатор Д-р Ляш, імовірно, приїде до Львова завтра, 27.7.41. Я наполягав, щоб його привітали представники українського населення.

II. Організатором і можливим головою довірчої ради на Волині я, за дорученням, призначив колишнього депутата Стефана Скрипника. Сьогодні його проінструктували та видали йому посвідчення. Завтра, 27.7., він від'їжджає на

Волинь. Я сподіваюсь за кілька днів представити перший звіт про його діяльність.

III. Верховний командуючий тиловою територією війська генерал фон Рок, мабуть, покине Львів зі своїм штабом 29.7.; формальна передача східно-галицьких територій генерал-губернатору може відбутися 1 серпня.

IV. Із тих територій, які зайняті угорцями, постійно проникають нові скарги від тамтешнього українського населення, які можна підтвердити детальніше, скарги на насильницькі пограбування, забирання запасів, навіть демонтування фабрик, лісових доріг і лісопилень (тартаків) з метою відтранспортування в Угорщину.

(підпис)

Гауптман Др. Ганс Кох.

*Міністерству закордонних справ
Берлін*

Der Reichminister
f. d. bes. Ostgebiete.
Vertreter bei der
Heeresgruppe Süd.
Hptm Dr. Dr. Koch.

Handwritten signature

Auswärtiges Amt
27.7.41
8357
Eing. 1. Dez 1941
Am 1. Dez 1941

I. Die Nachricht, daß Ostgalizien der Zivilverwaltung des Generalgouverneurs unterstellt werde, hat sich hier sehr rasch verbreitet, zumal Quartiermacher des GG. hier bereits am 24.7.41 und Beamte schon früher eintrafen.

Um einerseits allerhand Gerüchten entgegenzutreten und andererseits das Eintreffen des Generalgouverneurs vorzubereiten, habe ich die maßgebenden ukrainischen Persönlichkeiten, u. a. den Metro- politen und die Vorsitzenden des Seniorenrates über den Führerlauf vom 17.7.41. und über die Grundlinien der geplanten Verwaltung im "Land Galizien" (vgl. Bericht vom gestern, 25.7.) unterrichtet. Der Eindruck war überall gedrückt, aber gefaßt. Nur aus polnischen Kreisen dringt übereinstimmend ein freudiges Echo.

Nach den ersten hier eintreffenden Nachrichten aus der Provinz ist anzunehmen, daß die Waffnahme auch im übrigen Lande ruhig hingenommen werden wird; lediglich aus den Ortographen der Ostgalizien hört man schärfere Kritiken, die sich aber wohl kaum zu gewaltsamen Handlungen werden hinreißend lassen. (Ein gestern in Rumänien vor- gekommenen Fall illegalen Besitzes größerer Waffenvorräte, der mit der Justifizierung einiger junger Ukrainer endete, steht mit dieser Haltung in gar keinem Zusammenhang).

Der für Ostgalizien vorgesehene Gouverneur Dr. Laack wird voraussichtlich morgen, den 27.7.41. in Lemberg eintreffen. Ich habe veranlaßt, daß er bereits von U. - Forschern der ukrainischen Bevölkerung begrüßt wird.

II. Zum Organisator und voraussichtlichen Vorsitzenden des ukrainischen Vertrauensrates in Wolhynien habe ich auftragsgemäß den eben- Abgeordneten Stefan Skrypnyk bestimmt. Er wurde hier heute ein- gelassen und mit einem Ausweis versehen. Er führt morgen, 27.7. nach Wolhynien zurück. Einen ersten Bericht über seine Tätigkeit hoffe ich in einigen Tagen vorzulegen.

323280

III. Der Oberbefehlshaber des rückwärtigen Heeresgebietes General von Boque wird mit seinem Stabe Lemberg voraussichtlich am 29.7. verlassen; die formelle Übernahme des ostgalizischen Gebietes durch den Generalgouverneur dürfte am den 1. August erfolgen.

IV. Aus den von den Magyaren besetzten Raume dringen stets neue Klagen, die näher belegt werden können, von der dortigen ukrain. Bevölkerung über gewaltsame Requisitionen, über Beschlagnahme von Vorräten und selbst über Demantierung von Fabriken, Bahnbahnen und Eisenwerken zwecks Abtransport nach Ungarn.

Hans Koch

Hpts Dr. Hans Koch.

An das Anwerftige Amt

Berlin.

323281

Nr 31

**Карта Німецького
Райху, до якого
включені Генеральне
губернаторство і
Галичина (1.8.1941)**

Інспекція озброєння

Стан: 1.8.1941
Політична карта скла-
дових частин Великоні-
мецького Райху

Видавець
Ріхард Шварц

Масштаб 1:3 000 000

Тільки для
службового
користування!

*

Цю карту виготовлено
коротко перед прилу-
ченням Галичини до Ге-
нерального губернатор-
ства 1.8.1941 р.

Rüstungsinspektionen

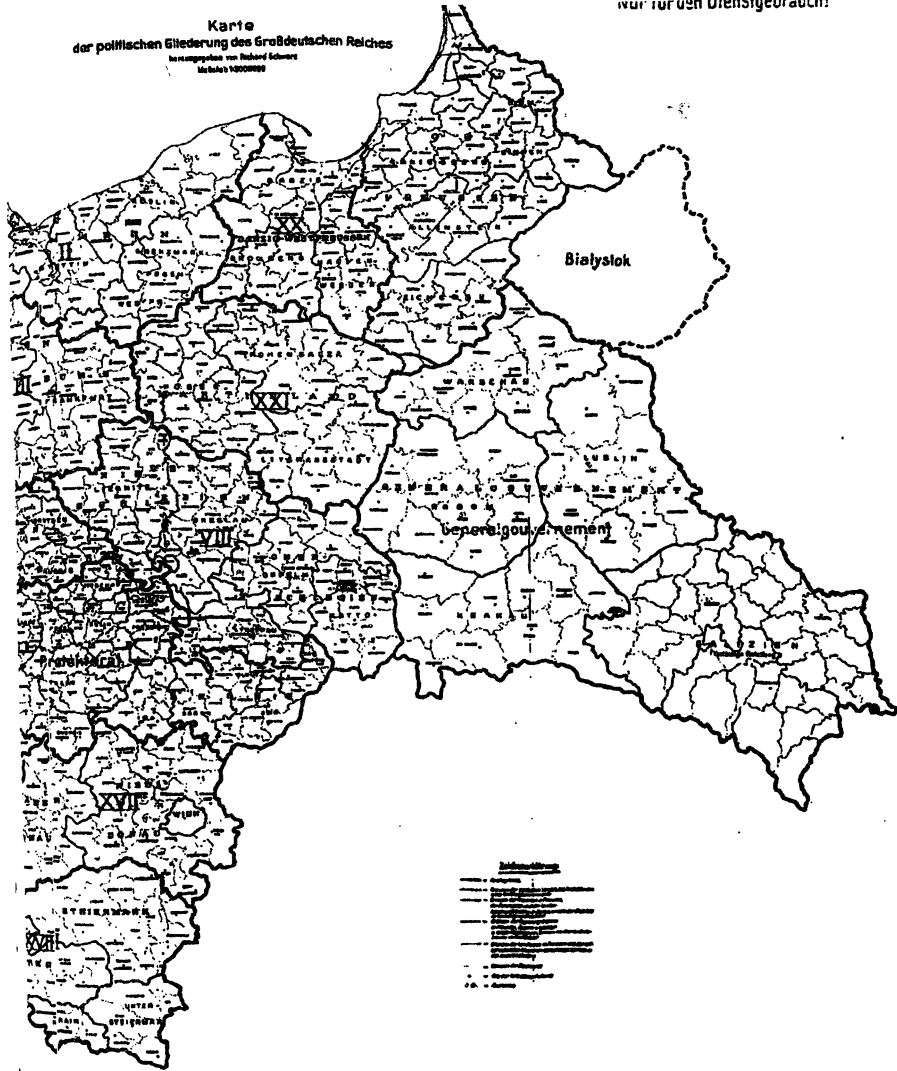
Stand: 1.8.1941

8

Karte
der politischen Gliederung des Großdeutschen Reiches
Entwurf von Richard Schuler
März 1941

wurde für den Grenzgebrauch!

№ 32

Емігрантам забороняється політичну й публічну діяльність у Райху

Таємна державна поліція (гестапо)
Управління гестапо
Дюссельдорф
III/L - 262/41

Дюссельдорф, 2 серпня 1941

Згідно з розприділювачем III

Для інформації направляється
панові главі керівництва і панові начальнику
поліції в окрузі

Стосується: російських, українських, білоруських,
козацьких та кавказьких емігрантів у Райху.

Попередньо: немає

Додатки: Жодних.

Нижче я доводжу до відома і виконання указ головного
управління безпеки Райху, який стосується вказаного вище
питання.

Існуюча політична ситуація змушує приділяти особливу
увагу діяльності існуючим у Райху російським, українським,
білоруським, козацьким та кавказьким емігрантським орга-
нізаціям. Щодо поводження з емігрантськими спілками та
їхніми членами діють до паралельних розпоряджень такі
основні директиви:

а) Політична діяльність:

Будь-яка усна та письмова політична діяльність емігрант-
ським організаціям цілковито заборонена.

б) Заходи:

Проведення громадських заходів, також і мистецьких
(зборів, походів, демонстрацій, покладання квітів, Служб
Божих на цвинтарях і т.д.) емігрантським об'єднанням і їхнім
членам заборонено. При наявності особливих виняткових
причин, які потребують дозволу на проведення громадського
заходу і є виправданими, дозвіл на проведення такого заходу
видається мною. Про емігрантські заходи, свята або подібні

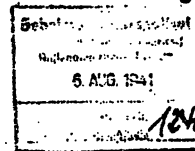
ВИПАДКИ НЕ ДОЗВОЛЯЄТЬСЯ НИЧОГО ВКАЗУВАТИ В ЕМІГРАНТСЬКІЙ
ПРЕСІ АБО В ЛИСТІВКАХ, АФІШАХ І Т.Д.(...)"
(Начальник Управління гестапо)

Geheime Staatspolizei
Staatspolizeistelle
Düsseldorf
III/L - 262/41

Düsseldorf, den 2. August

34

Hoch-Verteiler III

Anschriftlich
dem Herrn Registrationspräsidenten
und den Herren Polizeipräsidenten im Bezirk.

Betrifft: Russische, ukrainische, weißrussische, kosakische und
kaukasische Emigranten im Reich.

Vorgang: Ohne

Anlagen: Keine.

Nachstehend bringe ich einen Erlaß des Reichssicherheitshauptamtes
in vorstehender Angelegenheit zur Kenntnis und Besichtung.
"Die derzeitige politische Lage macht es erforderlich, der Tätigkeit
der im Reich bestehenden russischen, ukrainischen, weiß-
russischen, kosakischen und kaukasischen Emigrantenorganisationen
besondere Beachtung zu schenken. Für die Behandlung der Emigranten-
verbände und deren Mitglieder gelten bis auf weiteres folgende
Richtlinien:

a) Politische Tätigkeit:

Emigrantenorganisationen ist jede politische Betätigung durch
Wort und Schrift grundsätzlich verboten.

b) Veranstaltungen:

Die Durchführung von öffentlichen Veranstaltungen, auch künst-
lerischer Art, (Versammlungen, Aufmärsche, Demonstrationen, Kranz-
niederlegungen, Gottesdienste auf Friedhöfen usw.) ist den Emi-
grantenvereinigungen und ihren Mitgliedern versagt. Liegen besonde-
re Ausnahmegründe vor, die die Genehmigung einer öffentlichen Ver-
anstaltung als notwendig oder vertretbar erscheinen lassen, so
ist die Zulassung der Veranstaltung von meinem inverständnis
abhängig zu machen. Auf Emigrantenveranstaltungen, Feste oder
ähnliche Begebenheiten darf . . . in der Emigrantenpresse, oder
durch öffentliche Anschläge, Rundschreiben usw. nicht hingewiesen
werden.

-2-

№ 33

Лист А. Севрюка до канцелярії Райху в справі єдності української території

*А. фон Севрюк
Посол у Німеччині*

*Берлін W30, Мотштрассе 47
тел. 257605
2 серпня 1941 р.*

**Його Ексцеленції п. райхсміністру
і шефу Райхсканцелярії д-ру Ляммерсу.**

*Берлін W 8
Фосштрассе 6*

Як голова української мирної делегації, який у 1918 році в Брест-Литовську прийняв від тодішніх Центральних держав визнання Української Держави, про яке клопотався, визначив у подальших переговорах з німецькою делегацією західний кордон України та підписав Берестейський договір, дозволюючи собі, з огляду на історичний розвиток, що відбувається у ці дні в Східній Європі, звернути увагу Вашої Ексцеленції на наступне:

Український народ, який у 1918 році довірив мені почесне завдання бути виразником найтісніших зв'язків українського народу з німецькою нацією, яка перша підписала договір, та запросити німецький вермахт в Україну, із широчення вдячністю визнав розуміння Німеччиною життєвоважливих проблем його держави.

Український народ завжди прагнув до возз'єднання своїх земель, зокрема корінної землі - Київщини, із українською Східною Галичиною, що перебувала у польській залежності і завжди, наче другий П'ємонт, саяла уярмленій Москвою Східній Україні. На Брестських переговорах при підтримці німецької делегації було визначено державний кордон України західніше Бугу. Звичайно, необхідність рахуватися із Габсбургською Монархією не дозволила об'єднати Східну Галичину з корінною землею, та завдяки сильному тискові Німеччини на Дунайську Монархію мені, як представникові України, вдалося 9.2.1918 р. підписати з австро-угорським

делегатом графом Черніним таємний договір, за яким українська Північна Буковина та українська Східна Галичина мали об'єднатися у особливу коронну землю.

Ця таємна угода, як невід'ємна складова частина Берестейського договору, стала основною підвалиною українського прагнення звільнитися від залежності від Кракова та польської Західної Галичини і досягти хоча б часткової уніфікації свого життєвого простору. Впродовж 23 років Берестейський договір і його тенденції жили в серці українського народу та підсилювали його дружні переконання щодо Німеччини.

Причиною того, чому я хотів би звернути увагу Вашої Ексцеленції на події 1918 року та на приязне ставлення Німеччини до України, є те, що з 1918 року проблема возз'єднання Західної та Східної України, для детальнішого висвітлення якої я в будь-який час до Ваших послуг, глибоко вкоренилася в українському народі і, врешті-решт, була втілена в життя Радянським Союзом. Будь-які перешкоди у вирішенні цієї проблеми можуть мати дуже небезпечні наслідки для введення нового порядку в Східній Європі.

Відданий Вашій Ексцеленції

(підпис)

А.фон Севрюк

111741/3 AUG 1941 v. Sevrjuk

von nur mit schriftlicher Genehmigung des Bundesarchivs.

57

A. von Sevrjuk
Gesandter a.D.

Berlin W 30, Motzstr.47
Tel. 25.7605 2. August 1941

An

Seine Exzellenz den Herrn Reichsminister und Chef der Reichskanzlei,
Herrn Dr. Lammers.

Berlin W 9

Vossstr. 6

Als Vorsitzender der ukrainischen Friedensdelegation, der 1918 in Brest-Litowsk die von ihm beantragte Anerkennung des Ukrainischen Staates von den damaligen Zentralmächten entgegennahm, in weiteren Verhandlungen mit der deutschen Abordnung die Westgrenze der Ukraine festlegte und den Brester Vertrag unterzeichnete, erlaube ich mir, angesichts der historischen Entwicklung, die sich in diesen Tagen im osteuropäischen Raum vollzieht, Ihrer Exzellenz Aufmerksamkeit auf folgendes zu lenken:

Das ukrainische Volk, das mir 1918 den ehrenvollen Auftrag erteilte, als sein Sprecher die tiefste Verbundenheit des ukrainischen Volkes mit der deutschen Nation, die als erste den Vertrag unterzeichnet hatte, zum Ausdruck zu bringen und die deutsche Wehrmacht in die Ukraine einzuladen, hat das ihm von Deutschland bewiesene Verständnis für die lebenswichtigsten Probleme seines Staates mit aufrichtiger Dankbarkeit erkannt.

Schon immer erstrebte das ukrainische Volk den Zusammenschluss aller seiner Siedlungsgebiete, insbesondere des Kiewer Stammlandes mit dem unter polnischer Herrschaft stehenden ukrainischen Ostgalizien, das der im moskowitischen Joch dahinlebenden Ostukraine wie ein zweites Piemonte leuchtete. In den Brester Verhandlungen kam die Festlegung der ukrainischen Staatsgrenze westlich des Bug mit der Unterstützung der deutschen Delegation zustande. Allerdings liess die notwendige Rücksichtnahme auf die Habsburgische Monarchie die Vereinigung Ostgaliziens mit dem ukrainischen Stammlande nicht zu, aber dank dem starken Druck Deutschlands auf die Donaumonarchie

Handwritten signature

374222

konnte ich als Vertreter der Ukraine am 9.2.1918 einen Geheimvertrag mit dem Grafen Czernin als dem oesterreichisch-ungarischen Delegierten unterzeichnen, nach dem die ukrainische Nordbukowina mit dem ukrainischen Ostgalizien zu einem besonderen Kronland vereinigt werden sollte.

Dieser Geheimvertrag, der einen integrierenden Bestandteil des Brester Vertrages darstellte, wurde zur Grundlage des ukrainischen Strebens, von Krakau und Polnisch-Westgalizien freizukommen und wenigstens eine teilweise Vereinheitlichung seines Lebensraumes zu erreichen. 23 Jahre lang sind der Brester Vertrag und seine Tendenzen im Herzen des ukrainischen Volkes lebendig geblieben und haben seine deutschfreundliche Gesinnung bestärkt.

Dass ich das Interesse Euer Exzellenz auf die Geschehnisse des Jahres 1918 und das ukrainisch-freundliche Verhalten Deutschlands lenken möchte, hat seinen Grund darin, dass, wie schon angedeutet, seit 1918 das Problem der Vereinigung der West- und Ostukrains, für dessen ausführlichere Beleuchtung ich jederzeit zur Verfügung bin, im ukrainischen Volk immer fester verwurzelt und schliesslich durch die Sowjetunion verwirklicht worden ist. Jede Störung der Lösung dieses Problems könnte für die Neuordnung im osteuropäischen Raum sehr gefährliche Folgen haben.

Ich bin

Euer Exzellenz

sehr ergebenster

Prof. v. Savitsky

374999

№ 34

Протест Ярослава Стецька проти приєднання Галичини до ПТ

*Український Уряд
№ 51/41*

*Львів, 3.8.1941
тепер у Берліні*

*Його Ексцеленції
пану німецькому Райхсканцлеру
Адольфу Гітлеру.*

Берлін.

Ваша Ексцеленціє !

Вся українська нація здивована і глибоко вражена включенням української землі Галичина до складу Генералгубернаторства.

Український народ впродовж століть боровся за державну самостійність всіх українських земель і в цій боротьбі за самостійну об'єднану українську державу зазнав численних втрат.

Акт включення Галичини, цієї споконвічно української землі, де українська княжа держава найдовше опиралася зазіханням азіатських орд, до складу Генералгубернаторства, український народ, а разом з ним і український уряд, розглядають як удар по національних почуттях, а отже, і не можуть погодитися з ним.

Український народ сподівається, що підпорядкування є тимчасовим заходом, пов'язаним з військовими діями на Сході, і що європейський схід буде впорядковано по-новому на основі національного принципу та свободи народів, як це вже сталося в Центральній Європі під геніальним проводом Вашої Ексцеленції.

Український народ сподівається, що із закінченням воєнних дій в Україні Українська держава буде відновлена на всій українській етнічній території та що українська земля Галичина стане її інтегральною складовою частиною. Протягом двадцяти років український народ Галичини вів запеклу

боротьбу з Польщею за об'єднання всіх українських земель в одну українську державу.

В надії, що біль, завданий всьому українству через приєднання Галичини до Генералгубернаторства саме в момент звільнення від московсько-більшовицького ярма, виправлений, в той час як Галичина повернеться до складу відновленої Української держави, що буде мати величезне значення для довготривалої українськонімецької дружби.

Залишаюся з висловами глибокої повагою
відданий Вашій Ексцеленції

(підпис)

Ярослав Стецько
Глава українського уряду.

UKRAINISCHE REGIERUNG

№ 51/41

Lemberg, den 3. 8. 1914
u. St. Berlin

Orig. i. a. *Ukraine*

Seiner Exzellenz
dem Herrn Deutschen Reichskanzler
Alof H i t l e r

Berlin.

Iuere Exzellenz !

Die gesamte ukrainische Nation ist durch die Eingliederung des ukrainischen Landes Galizien in das Generalgouvernement überrascht und tief erschüttert.

Das ukrainische Volk hat um die staatliche Selbständigkeit aller ukrainischen Länder Jahrhunderte lang gekämpft und in diesem Kampf um den 8-100jährigen geeinigten Ukrainischen Staat zahlreiche Opfer gebracht.

Dem Akt der Eingliederung Galiziens, dieses uralten ukrainischen Landes, wo sich am reinsten der ukrainische Fürstenstaat vor den Plünderungen der Tataren erhalten konnte, an das Generalgouvernement zu werfen das ukrainische Volk und mit ihr die ukrainische Regierung als einen Schlag gegen seine nationale Selbstheit und kann sich damit nicht einverstanden erklären.

Das ukrainische Volk hofft, dass diese Eingliederung nur eine vorübergehende, mit den Kriegshandlungen in Osten verbundene Massnahme bedeutet und dass der Europäische Osten auf Grund des völkischen Princips und der Freiheit der Völker neu geordnet wird, so wie es unter der genialen Führung Euerer Exzellenz in Mitteleuropa

bereits geschehen ist.

8

Das ukrainische Volk hofft, dass nach Beendigung der Kriegshandlungen in der Ukraine der ukrainische Staat auf dem gesamten ukrainischen Volkstumsgebiet wiedererneuert und dass das ukrainische Land Galizien seinen integralen Bestandteil bilden wird. Das ukrainische Volk in Galizien hat einen zwanzigjährigen Kampf gegen Polen hinter sich, den es um die Vereinigung aller ukrainischen Länder in einen ukrainischen Staat geführt hat.

In der Hoffnung, dass der durch die einseitige Niederlegung Galiziens an das Generalgouvernement dem Ukrainertum zugefügte Schmerz in dem Augenblick der Befreiung des gesamten ukrainischen Volksbodens vom moskowitzisch-bolschewistischen Joch wiedergutmacht wird, in der Galizier in den wiederhergestellten ukrainischen Staat zurückkehren wird, was für eine dauerhafte ukrainisch-deutsche Freundschaft von größter Bedeutung und Interesse wird,

verbleibe ich mit dem Ausdruck tief verehrender Hochachtung Ihrer Anzelnung ergebener

Jarocław Stecjo

Chef

der Ukrainischen Regierung

№ 35

Протест Степана Бандери проти шматування української території

*Його Ексцеленції
пану німецькому Рейхсканцлеру
Адольфу Гітлеру.*

Берлін.

Ваша Ексцеленціє!

Щойно отримав повідомлення зі Львова про те, що українська земля Галичина була приєднана до Генералгубернаторства.

Впродовж десятиліть Галичина була П'ємонтою українського визвольного руху, головним виразником боротьби саме проти Польщі. Незліченними кривавими жертвами в минулому і особливо за останні тижні підтвердила вона свою вірність Україні.

Рівно як Великонімецьчина під геніальним проводом Вашої Ексцеленції досягла об'єднання всіх своїх земель, так і єдність українських земель є ціллю всіх українців і особливо українських націоналістів.

З великим болем мусимо сьогодні визнати, що Північна Буковина і Бесарабія, які входили до складу української Батьківщини, знову потрапили під чужоземну державу, а Галичина приєднана до польських земель.

Сподіваємося, що розділення українських земель буде тимчасовим управлінським заходом і що Ваша Ексцеленція об'єднає свого часу ці землі з українською Батьківщиною.

Бо так, як і націонал-соціалісти східномаркської батьківщини Вашої Ексцеленції постійно боролися за приєднання до Великонімецького Райху, за що кращі з них поклали свої голови, так і націоналісти української Західної Марки постійно боролися за визволення і об'єднання всіх українських земель і завжди будуть прагнути досягнення цього національного ідеалу.

Дозвольте, Ваша Ексцеленціє, висловити Вам мою найглибшу повагу.

(підпис)

Степан Бандера

Провідник Організації Українських Націоналістів - ОУН.

Берлін, 3 серпня 1941 року.

An
 Seine Exzellenz
 den Herrn Deutschen Reichskanzler
 Adolf Hitler

Berlin.

Ihre Exzellenz !

Sobald erhalte ich aus Lemberg die Nachricht,
 dass das ukrainische Land Galizien an das Generalgou-
 vernement angeschlossen wurde.

Seit Jahrzenten war Galizien das Piemont der
 ukrainischen Freiheitsbewegung und der Hauptträger des
 Kampfes gerade gegen Polen. Mit unzähligen Blutopfern
 hat es in den vergangenen Jahren und besonders in den
 letzten Wochen seine Treue zu der Ukraine bekräftigt.

Wie Grossdeutschland unter der genialen Führung
 Ihrer Exzellenz die Vereinigung aller seiner Länder
 erreicht hat, so ist auch die Einigung der gesamten
 ukrainischen Länder das Ziel aller Ukrainer und beson-
 ders das der ukrainischen Nationalisten.

Mit tiefem Schmerz müssen wir heute feststellen,
 dass die bereits mit dem ukrainischen Mutterland vereint
 gewesene Nordbukowina und Bessarabien eben wieder in
 fremdes Staatsgebiet gelangten und nun auch Galizien
 wieder mit polnischen Ländern vereinigt wird.

Wir hoffen, dass diese Abtrennung der ukrainischen
 Länder nur eine vorübergehende Verwaltungsmassnahme sein

wird und dass Euerer Exzellenz diese Länder mit dem ukrainischen Mitterland zur gegebenen Zeit vereinen werden.

Denn so wie die Nationalsozialisten der ostmärkischen Heimat Euerer Exzellenz stets um den Anschluss an das Grossdeutsche Reich gekämpft und dafür ihre Besten geopfert haben, so haben auch die Nationalisten der ukrainischen Westmark stets für die Befreiung und Vereinigung aller ukrainischen Länder gekämpft und werden die Erreichung dieses nationalen Ideals immer anstreben.

Genehmigen Euerer Exzellenz den Ausdruck
meiner tiefempfundenen Hochachtung

Stepan Bandera
Führer der Organisation Ukrainischer
Nationalisten - OUN

Berlin, den 3. August 1941

№ 36

Наказ армії арештувати бандерівських "агітаторів"

Головне командування 17-ої армії

група Іс/АО

№ 2784/41 geh.2 Ang.

Таємно!

Головна квартира армії. 5.8.41

Стос.: Українські політичні агітатори.

Із західно-українського боку є намагання перенести партійну політику та особисті інтереси на територію східніше від Збруча. Із цього можуть виникати для армії в ході війни хвилювання серед населення і складності у відношенні населення до німецьких військ.

Для безпеки шляхів постачання та зв'язку необхідно уже тепер припинити намагання такого роду.

З цієї причини всі політичні агітатори повинні затримуватися попередньо (але не як військові полонені) і передаватися якомога швидше групі Іс/АО. У першу чергу це стосується мандрівних пропагандистів "групи Бандери", які у більшості випадків мають посвідки цієї групи німецькою та українською мовами і яких можна часто розпізнати по синьо-жовтих нарукавних пов'язках. Ці посвідки від них слід відбирати і, посортувавши, здавати до групи Іс/АО армії.

За Головне командування армії

Начальник генерального штабу

(підпис)

Розподільник:

Армійські частини

Командування тилом (4 екз.)

Головний розподільник: I

Порядком інформації:

Генеральному командуванню

Командуючому тиловою територією війська.

Geheim

Armeekommando ... 2. H. Q., den 5.8.41

Gruppe Ia/10

Betr.: Ukrainische politische Agitatoren

Es sind von westukrainischer Seite Bestrebungen im Gange, Parteipolitik und persönliche Interessen auf das Gebiet ostw. des Dneps zu übertragen. Daraus können sich im Laufe der Kriegsdauer für die Armee Beanspruchungen in der Bevölkerung und Schwierigkeiten im Verhältnis der Bevölkerung zur deutschen Gruppe ergeben.

Für Sicherung der Nachschubstrassen und Nachrichtenverbindungen müssen vorausschauend schon jetzt geeignete Bestrebungen unterbunden werden.

Aus diesen Gründe sind alle politischen Agitatoren vorläufig (nicht als Kriegsgefangene) festzunehmen und auf dem schnellsten Wege dem Ia/10 der Armee zu übergeben. In erster Linie handelt es sich um Propagandareisende der "Bandara-Gruppe", die meist mit Ausweisen dieser Gruppe in deutscher und ukrainischer Sprache versehen und häufig an einer blau / gelben Armbinde zu erkennen sind. Diese Ausweise sind ihnen abzunehmen und geschickt beim Ia/10 der Armee abzugeben.

Für das Armeekommando
Der Chef des Generalstabes

Verteiler:
Armeetruppen
Krieg (4.2)
Kriegsverteilung
Nachrichtliche
Don. 10.8.
Stabschef

№ 37

Про трудову повинність та примусову працю

Розпорядження райхсміністра зайнятих східних територій про введення трудової повинності у зайнятих східних територіях від 5 серпня 1941 р.

На основі §8 указу фюрера про управління новозайнятих східних територій від 17 липня 1941 року наказую:

§1

- (1) Всі мешканці новозайнятих східних територій у віці 18-45 років відповідно до ступеня працездатності підлягають загальній трудовій повинності.
- (2) Райхскомісари можуть розширювати чи скорочувати трудову повинність для певних груп населення.
- (3) Для євреїв діє спеціальне положення.

§2

Особи, які можуть підтвердити свою постійну громадсько корисну діяльність, до виконання трудової повинності не притягаються

§3

- (1) Оплата здійснюється за справедливими ставками.
- (2) В межах можливого забезпечити турботу про осіб, які виконують трудову повинність та членів їх сімей.

§4

- (1) Приписи, необхідні для виконання даного розпорядження, видають райхскомісари.
- (2) Порушення даного розпорядження та інструкцій, виданих для його виконання, ведуть за собою тюремне ув'язнення. За винесення вироків відповідають спеціальні суди.

Берлін, 5 серпня 1941 р.

Райхсміністр зайнятих східних територій

Розенберг.

* * *

Розпорядження райхсміністра зайнятих східних територій про введення примусової праці для єврейського населення від 16 серпня 1941 р.

На основі §8 указу фюрера про управління новозайнятих східних територій від 17 липня 1941 року наказую:

§1

Замешкалі в новозайнятих східних територіях євреї, чоловіки і жінки, у віці від 14 повних років по 60 повних років життя підлягають примусовій праці. З цією метою євреїв зводиться у відділи примусової праці.

§2

(1) Хто ухиляється від примусової праці, буде покараний в'язницею.

(2) Коли від примусової праці ухиляється, після домовленості, більша кількість, або у особливо важких випадках, може бути примінена смертна кара.

§3

Потрібні для переведення цього розпорядження приписи видаються райхскомісарами.

Берлін, 16 серпня 1941

Райхсміністр зайнятих східних територій.

Розенберг

H. Verordnung des Reichsministers für die besetzten Ostgebiete über die Einführung der Arbeitspflicht in den besetzten Ostgebieten.
Rom 5. August 1941.

Auf Grund des § 8 des Erlasses des Führers über die Verwaltung der neubesetzten Ostgebiete vom 17. Juli 1941 verordne ich:

§ 1.

- (1) Alle Bewohner der besetzten Ostgebiete zwischen dem 18. und dem 45. Lebensjahr unterliegen nach Maßgabe ihrer Arbeitsfähigkeit der öffentlichen Arbeitspflicht.
- (2) Die Reichskommissare können für bestimmte Bevölkerungsgruppen die Arbeitspflicht ausdehnen oder einschränken.
- (3) Für Juden ergeht Sonderregelung.

§ 2.

Personen, die eine dauernde gemeinschaftsunfähige Beschäftigung nachweisen können, sollen zur Erfüllung der öffentlichen Arbeitspflicht nicht herangezogen werden.

§ 3.

- (1) Die Entlohnung geschieht nach gerecht erscheinenden Sätzen.
- (2) Die Fürsorge für die Arbeitspflichtigen und ihrer Familien ist im Rahmen des Möglichen sicherzustellen.

§ 4.

- (1) Die zur Durchführung dieser Verordnung erforderlichen Vorschriften erlassen die Reichskommissare.
- (2) Zuwiderhandlungen gegen diese Verordnung und die zu ihrer Durchführung erlassenen Vorschriften werden mit Zuchthaus oder Gefängnis bestraft. Zur Aburteilung sind die Sondergerichte zuständig.

Berlin, den 5. August 1941.

Der Reichsminister für die besetzten Ostgebiete.
Rosenberg.

I. Verordnung des Reichsministers für die besetzten Ostgebiete über die Einführung des Arbeitszwanges für die jüdische Bevölkerung.
Rom 16. August 1941.

Auf Grund des § 8 des Erlasses des Führers über die Verwaltung der neubesetzten Ostgebiete vom 17. Juli 1941 verordne ich:

§ 1.

Die in den neubesetzten Ostgebieten ansässigen Juden männlichen und weiblichen Geschlechts im Alter vom vollendeten 14. bis zum vollendeten 60. Lebensjahr unterliegen dem Arbeitszwang. Die Juden werden zu diesem Zweck in Zwangsarbeitsabteilungen zusammengefaßt.

§ 2.

- (1) Wer sich dem Arbeitszwang entzieht, wird mit Zuchthaus bestraft.
- (2) Entziehen sich mehrere auf Grund gemeinsamer Verabredung dem Arbeitszwang oder liegt sonst ein besonders schwerer Fall vor, kann auf Todesstrafe erkannt werden.

§ 3.

Die zur Durchführung dieser Verordnung erforderlichen Vorschriften erlassen die Reichskommissare.

Berlin, den 16. August 1941.

Der Reichsminister für die besetzten Ostgebiete.
Rosenberg.

№ 38

Військове звідомлення про ситуацію

Додаток 3 до 10-ти денного звіту у верховне командування військ

Звіт про діяльність відділу Іс від 1 до 10.8.1941 року.

1) Ситуація на відтинку ворога.

Опрацювання ситуації на відтинку ворога та свідчення військовополонених свідчать, в основному, про збільшену кількість парашутистів, а також партизанів, окремих, а іноді і бандитських формувань. Були видані розпорядження щодо боротьби з цими групами, а також заклики до населення про допомогу. Усім розсіяним російським солдатам через оголошення було дано наказ здатися німецьким органам до 18.8.41 року. Після цієї дати вони будуть вважатися партизанами.

Повідомлення жителів про наявність окремих солдатів і подібного були передані для перевірки і подальшого вивчення до таємної військово-польової поліції і вищому політичному командуванню і командуванню СС.

Виявлені листівки і документи всіх видів, а також скинутий з літака передавач, були передані відповідно у групу військ "Південь" і уповноваженому командиру архіву полковникові фон Гедель.

2) Населення.

Маси населення виглядають більш байдужими і притупленими, ніж на Західній Україні. Не можна не помітити того, що приєднання Східної Галичини до Генерального Губернаторства знаходить мало розуміння. Виступи пропагандистів Бандери не сприяють заспокоєнню населення. Політична агітація цивільними особами, котрі пересуваються по території без дійсних перепусток, заборонена через письмові оголошення. Були видані відповідні розпорядження щодо повождження з цивільним населенням, скерування українського питання, формування та озброєння української міліції.

3) Союзницькі війська.

Словацька армійська група також отримала всі важливі розпорядження на час її виходу з підпорядкування. Розпорядження видані на території Іс командуючим.

4) Діяльність таємної військово-польової поліції як і до цього забезпечувала готовність шосейних доріг та залізниць.
(...)

Anlage 3 zu 10 Tage Meldung an OKH Gen QU.

Tätigkeitsbericht der Abt. Ic vom 1. - 10.8.1941.

1.) Feindlage.

Die Bearbeitung der Feindlage und Auswertung der Kgl.-Aussagen erstreckte sich in der Hauptsache auf die vermehrt auftretenden Fallschirmspringer, ferner auf Partisanen, Versprengte und auf gelegentliche Bandenbildung. Anordnungen zur Bekämpfung einzelner Gruppen, ebenso Aufrufe an die Bevölkerung zur Mithilfe wurden erlassen. An alle versprengten russischen Soldaten erging durch Maueranschlag ein Befehl zur Meldung bei einer deutschen Besatzestelle bis zum 18.8.41. Nach diesem Zeitpunkt erfolgt Behandlung als Freischützer.

Berichte von Landeseinwohnern über Vorhandensein von Versprengten und dergleichen wurden zur Überprüfung und Weiterbehandlung der SFF und HbH.88 u. Pol. Fhr. übergeben.

Aufgefundene Flugblätter und Dokumente aller Art sowie ein aus Flugweg abgeworfenes Sandgerät wurden jeweils an die Heeresgruppe Süd bzw. an den Beauftr. d. Chefs d. H. Archive Oberst v. Hödel weitergeleitet.

2.) Bevölkerung.

Die Masse der Bevölkerung macht einen gleichgültigeren und abgestumpfteren Eindruck als in der Westukraine. Es läßt sich nicht verkennen, daß die Eingliederung Ostgaliziens in das Gen. Gov. wenig Verständnis findet. Das Auftreten von Propagandisten der Bandera-Gruppe trägt nicht zur Beruhigung der Bevölkerung bei. Politische Agitation durch Zivilisten, die ohne gültigen Passierschein in Lwów herumsiehen, wurde durch Maueranschlag verboten. Über die Behandlung der Zivilbevölkerung, Steuerung der ukrainischen Frage, Aufstellung und Bewaffnung der ukrainischen Miliz, ergingen entsprechende Anordnungen.

3.) Verteilte Truppen.

Als stochastische Anzeigegruppe erhielt auch während ihres vorübergehenden Anschlusses aus dem Befehlsbereich alle wichtigen Anordnungen, die auf das Ic Gebiet durch den Befehlshaber erlassen wurden.

4.) Tätigkeit der GFF.

Die GFF bei den Sich. Div. führte wie bisher die abwehrmäßige Sicherung der Rollbahnen, Eisenbahnstrecken usw. durch. Zu diesem Zwecke wurde der jeweilige Div. Bereich unter Berücksicht.

№ 39

Розвиток ситуації в Україні

Начальник поліції безпеки і СД
(...)

Берлін, 18 серпня 1941 р.

Донесення про події в СРСР № 56

(...)

Серед майна розстріляних (партизанів) знаходилися великий обсяг зброї і харчів, крім того комуністичні листівки і матеріали для пропаганди.

II. Повідомлення айнзацгруп і команд.

Звіт про діяльність на колишній російсько-польській території.

В час з 5-го по 11.8.1941 р. ліквідовано 2.888 осіб, а саме: у Львові - 619, в Бересті-Литовську - 1296 і в Білостоці - 373. Арештовано 5.000 осіб. Поширення листівок на німецькій, польській та українській мовах зросло. У них спонукується поляків і українців до повстання проти Німеччини, а німецьких вояків до перебіжництва. Повідомлено про приземлення парашутистів, особливо в місцевостях біля Луцька та Рівного, але також в Галичині. В окремих місцях дійшла справа до відкриття вогню і до знищення розбитих малих російських підрозділів, які шукали притулку у лісах. Поліція порядку та вермахт у багатьох місцевостях надто слабкі, щоб проводити систематичне прочісування лісів. Напади банд все ще порушують спокій країни. Комуністи і євреї продовжують свою активність. Непослух євреїв зростає. Українські комуністичні робітники припинили тимчасово роботу через підбурювання на будівництві дороги Ковель-Луцьк. Один поляк підпалив броварню у Ліді. Через відсутність німецької пропаганди надзвичайно швидко поширюються плітки.

Українська міліція не припиняє пљондрувати, знущатися, вбивати. Українські бургомістри і коменданти міліції притягнені до відповідальності за німецько-ворожі висловлювання,

невиконання німецьких вказівок, розривання німецьких паспортів. Поляків прирівняно до євреїв і від них вимагають носити пов'язки на рукавах. У багатьох місцях українська міліція утворила такі підрозділи, як "Українська служба безпеки", "Українське гестапо" і т.п. Місцеві та польові коменданти частково розброюють міліцію. У Львові ОУН продає марки фонду боротьби і поширює листівки, у яких вимагають повернення Бандери. Зі Львова доставляються плакати, зміст яких голосить, що під проводом ОУН повинна постати "Вільна і незалежна Україна" за девізом "Україна українцям". Часто указів вермахту не виконують і сплюндроване майно трактується як власність. У Луцьку полк. у в. Дяченко спробував центрально координувати міліцію. Пізнішим центром має стати Київ. Через прихильників Бандери його план став неможливим.

У Любомилі знайдено матеріали НКВД, з яких випливає, що росіяни виявили інтерес до руху опору в Генеральному губернаторстві і мали інформацію про польські організації на власній території.

Біля Луцька пропаганду вів чеський офіцер. Біля Тернополя заарештований кур'єр з Бучача, який доставляв завдання терористичній групі з 14 чоловік щодо зривання мостів і нападів на окремих членів вермахту від імені польського генерала Целіховського. Краківські функціонери польської організації опору обмінюються на львівських функціонерів.

Im Besitz der Urchessenen befanden sich
-- Mengen an Waffen und Munition, außerdem
kommunistische Flugblätter und Propagandamaterial.

II. Meldungen der Einsatzgruppen und -kommandos.

Tätigkeitsbericht über die ehemaligen russisch-
polnischen Gebiete.

In der Zeit vom 5. - 11.6.41 wurden 2.508
Personen liquidiert, und zwar von dem Btl. in Lublin
619, in Brest Litowak 1296 und in Bialystok 593.
Festgenommen wurden 5.000 Personen. Die Verbreitung
von Flugblättern in deutscher, polnischer und ukrai-
nischer Sprache hat stark zugenommen. Polen und Ukrai-
ner werden damit zum Widerstand gegen Deutschland,
deutsche Truppen zum Überlaufen aufgefordert. Land-
ungen von Fallschirmspringern wurden insbesondere
aus der Gegend um Luck und Rowno aber auch aus
Galizien gemeldet. Vereinzelt kam es zu Feuerge-
schichten und zur Vernichtung versprengter kleinerer
russischer Abteilungen, die in den Wäldern Zuflucht
gesucht hatten. Ordnungspolizei und Wehrmacht sind
an vielen Orten zu schwach, um eine systematische
Durchkämmung der Wälder durchzuführen. Durch Banden-
überfälle wird immer noch die Ruhe des Landes ge-
stört. Kommunisten und Juden sind weiterhin aktiv
geblieben. Die Widerzetzlichkeiten der Juden nehmen
zu. Ukrainische kommunistische Arbeiter legten in-
folge Verhetzung beim Straßenbau Kowel-Luck vor-
übergehend die Arbeit nieder. Durch einen Polen
wurde die Brauerei in Lida in Brand gesetzt. In-
folge Fehlens deutscher Propaganda ist die Ge-
richtsverbreitung ungewöhnlich stark.

Bei der ukrainischen Miliz hören Fälschungen,
Misshandlungen und Mord nicht auf. Ukrainische
Bürgermeister und Miliskommandanten wurden weg-

deutschfeindlicher Äußerungen, Nichtbefolgung deutscher Anordnungen, Zerreißen deutscher Ausweise zur Verantwortung gezogen. Polen werden den Juden gleichgestellt und z.T. verlangt, dass auch sie Armbinden tragen. An mehreren Orten wurden von der ukrainischen Miliz Unterabteilungen wie "Ukrainischer Sicherheitsdienst", "Ukrainische Gestapo" u.ä.m. gebildet. Orts- und Feldkommandanten führen z.T. die Entwaffnung der Miliz durch. In Lemberg verkauft die OUN Kampffondmarken und verbreitet Flugschriften, in denen die Rückkehr B a n d e r n a's gefordert wird. Von Lemberg aus werden Plakate vertrieuen, deren Inhalt besagt, dass unter Führung der OUN eine "Freie und unabhängige Ukraine" nach dem Motto "Ukraine den Ukrainern" entstehen muss. Anordnungen der Wehrmacht werden oft nicht befolgt und geplündertes Gut als Eigentum betrachtet. In Lubek versuchte der Oberst a.D. D l a t s c h e n k o die Miliz zentral zu erfassen. Spätere Zentrale soll K i e w sein. Durch B a n d e r a-Anhänger wurde ihm die Durchführung seines Vorhabens unmöglich gemacht.

In L u b o m l wurde NKWD-Material sichergestellt aus dem hervorgeht, dass die Russen für die Widerstandsbewegung im Generalgouvernement Interesse zeigten und über die polnischen Organisationen im eigenen Gebiet unterrichtet waren.

Bei L u c k trieb ein tschechischer Offizier Propaganda.

Bei T a r n o p o l konnte der aus dem Generalgouvernement stammende Kurier B u c z a c z festgenommen werden, der für eine vierzehnköpfige Ferngruppe Aufträge für Brückensprengungen und Überfälle auf einzelgehende Wehrmachtangehörige im Namen des polnischen Generals Z e l i c h o w s k i brachte. Die Krakauer Funktionäre der poln. Widerstandsorganisation werden gegen die Lemberger Funktionäre ausgetauscht.

№ 40

Декрет Гітлера про створення Райхскомісаріату Україна

Відпис до RK.12251 В II
Оригінал в актах Війна 55

Другий декрет фюрера про запровадження цивільного управління на новозайнятих територіях Сходу від 20 серпня 1941 р.

У доповненні мого декрету про управління новоокупованих східних територій від 17 липня 1941 р., постановляю:

I

Замешкала українцями частина зайнятих східних територій, оскільки вона не підлягає управлінню генерального губернатора, утворює Райхскомісаріат в дусі мого декрету про управління новоокупованих східних територій від 17 липня 1941 р. і переходить під цивільне управління, яке підпорядковане райхсміністрові окупованих територій Сходу. Райхскомісаріат отримує назву "Україна".

II

Зовнішні кордони Райхскомісаріату "Україна" будуть визначатися мною, відповідно до стану боєвих операцій, і у певний час вони будуть остаточно встановлені. Час запровадження цивільного управління в Райхскомісаріаті "Україна" чи його частинах визначатиму окремо.

III

Райхскомісаром для України призначаю гауляйтера і обер-президента Еріха Коха. Його осідок є поки що Рівне.

Гауптквартира фюрера, 20 серпня 1941 р.

Фюрер

підп. Адольф Гітлер

Райхсміністр і начальник Райхсканцелярії

підп. д-р Ляммерс

Abschrift zu Rk. 12251 B II

Zweiter Erlass des Führers
über die Einführung der Zivilverwaltung
in den neu besetzten Ostgebieten.

17

Vom 20. August 1941.

Im Anschluß an meine Erlasse über die Verwaltung der neu besetzten Ostgebiete vom 17. Juli 1941 bestimme ich:

I.

Der von ukrainischer Bevölkerung bewohnte Teil der besetzten Ostgebiete, soweit er nicht der Verwaltung des Generalgouverneurs unterstellt ist, bildet ein Reichskommissariat im Sinne meines Erlasses über die Verwaltung der neu besetzten Ostgebiete vom 17. Juli 1941 und geht in die dem Reichsminister für die besetzten Ostgebiete unterstehende Zivilverwaltung über. Das Reichskommissariat erhält die Bezeichnung "Ukraine".

II.

Die äußeren Grenzen des Reichskommissariats "Ukraine" werde ich, dem jeweiligen Stande der Kampfhandlungen entsprechend, bestimmen und zu gegebener Zeit endgültig festlegen. Den Zeitpunkt für die Einführung der Zivilverwaltung im Reichskommissariat "Ukraine" oder in Teilen von ihm werde ich besonders bestimmen.

III.

Zum Reichskommissar für die Ukraine bestelle ich den Gauleiter und Oberpräsidenten Erich Koch. Er hat seinen Sitz vorläufig in Rowno.

Führer-Hauptquartier, den 20. August 1941.

Der Führer

(L.S.)

gez. Adolf Hitler

Der Reichsminister und Chef der Reichskanzlei
gez. Dr. Lammers

Früh 41

D 566920

№ 41

Німецька інформація про пропаганду газети "За Радянську Україну"

Більшовицька пропаганда проти ОУН і С. Бандери.

З 31 липня 1941 року як орган політуправління Червоної армії Південно-Західного фронту у формі листівки видається більшовицька газета під назвою "За Радянську Україну", до редакційної колегії якої входять відомі письменники Микола Бажан, Олександр Корнійчук, Андрій Василько і Ванда Василевська (полька).

Газета розповсюджується головним чином в українських областях, зайнятих німецькими військами, і має за мету закликати населення до партизанської війни. Вона не лише розкидується з літаків чи контрабандою поширюється через лінію фронту, але і розповсюджується парашутистами, які найчастіше виступають в уніформі польської армії.

Головний зміст окремих заміток і статей складають матеріали про партизанську війну, військові повідомлення Червоної армії та найголовніші зовнішньополітичні події, що особливо стосуються Радянського Союзу (союз з Англією, Польщею, Чехословаччиною, воєнні поставки з США).

Газета багато ілюстрована і вміщує вірші політичного характеру. Багаторазово згадуються українські націоналісти, ОУН і її провідник Степан Бандера. Останнього єдиного називають з-поміж українських особистостей, що означає, що більшовики бачать в ньому і в його організації політичних виразників національної боротьби України. Про це свідчить також порівняння Бандери з Петлюрою, чие ім'я має сьогодні в Україні особливе політичне звучання.

Виходячи з пропагандистських намірів, газета відмінно редагована. Користуючись знанням української ментальності і вміло граючи на ній, вона неодмінно повинна мати великий вплив на українські народні маси.

Даємо тут три статті про ОУН в перекладі на німецьку.

8 вересня 1941 р.

Bolschewistische Propaganda gegen die OUN und S. Bandera.

Seit dem 31. Juli 1941 wird als Organ der politischen Verwaltung der Roten Armee der Südöstlichen Front in der Form eines Flugblattes eine bolschewistische Zeitung unter dem Titel "Sa Radianska Ukraina" (Für die Rote-Ukraine) herausgegeben, deren Schriftleitung aus den bekannten Schriftstellern Mykola Baskan, Oleksander Kornitsehuk, Andrij Wasnylke und Janna Sadilewka (Polin) besteht.

Die Zeitung wird hauptsächlich in den ukrainischen, von den deutschen Truppen besetzten Gebieten verbreitet und soll zur Aufputschung der Bevölkerung zum Partisanenkrieg dienen. Sie wird nicht nur von Flugzeugen abgeworfen oder über die Front geschmuggelt, sondern auch von Fallschirmjägern, die des Öfteren in der "Uniform der polnischen Armee" auftraten, verbreitet.

Der Hauptinhalt der einzelnen Meldungen und Artikel bilden Berichte vom Partisanenkrieg, Messerberichte der Roten Armee sowie die hauptsächlichsten ausserpolitischen Ereignisse, die die Sowjetunion besonders betreffen (wie das Bündnis mit England, Polen, Tschechoslowakei und die Waffenlieferungen aus USA.)

Die Zeitung ist reich illustriert und mit Gedichten politischer Art versehen. Die ukrainischen Nationalisten, die OUN und deren Führer Stepan Bandera, finden vielfach Erwähnung. Der Letztere wird als Einziger von den ukrainischen Persönlichkeiten genannt, was bedeutet, dass die Bolschewisten in ihm und in seiner Organisation den politischen Träger des nationalen Kampfes der Ukraine sehen. Dafür spricht auch, dass Bandera mit Petlura verglichen wird, dessen Namen heute in der gesamten Ukraine besonderen politischen Klang besitzt.

Die Zeitung ist in bezug auf die propagandistischen Absichten ausgerechnet redigiert und muss notwendig grossen Einfluss auf die ukrainischen Volksmassen ausüben, da sie die ukrainische Mentalität kennt und in Rechnung zieht.

Drei Artikel über die OUN liegen in deutscher Übersetzung bei.

Den 8. September 1941

№ 42

Звідомлення армії про рух ОУН-Бандери і про настрої

Головний штаб 11-ої армії
Офіцер абверу (Абв. підрозділ I)

Г.Кв.А., 10 вересня 1941 р.

Стосується: Українська національна
організація ОУН (Бандера)

Джерело: *G.V.-Maqn*

Час: 10 вересня 1941 р.

Для О.К.В./зовн. відділ абверу II.

З деякого часу в зоні, де ведуться військові дії, з'являються молоді українці, що називають себе членами ОУН (група Бандери). Вони вказують на те, що отримали завдання від Організації по налагодженню національно-культурної відбудови країни.

За їх словами, деякі з них належали раніше до підприємства абверу II "Нахтігаль"*, яке було розв'язане. З того часу вони мають завдання від Організації охоплювати в організаційному розумінні певні, наперед визначені області окупованої України. Але деякі з їхніх людей заарештовані німецькими інстанціями, що проте їм не перешкоджає у плановому проведенню акції. Нові люди мали б бути готові, щоб зайняти свої місця впарі із наступаючими військами.

Ці люди занепокоєні майбутнім України, побоюються поділу її між Румунією, Угорщиною та прилучення до Генерал-губернаторства, яке є під польським впливом, а також схвилювані долею решти земель, що мають стати німецькою колонією. Різні заходи німецької влади, як наприклад, розпуск українських відділів добровільців**, розпуск створеної в Га-

* Батальйон "Нахтігаль", хоча був вишколений в таборі абвер, не був військовою частиною абвер.

** Розпуск батальйонів "Нахтігаль" і "Ролянд" стався в половині серпня 1941 р. Майже всі члени цих двох українських батальйонів погодилися служити в німецькому охоронному батальйоні (шццманшафт-батальйон 201) і підписали особистий контракт на один рік. 1 грудня 1942 р. батальйон був розформований, а українські офіцери посаджені під арешт у Львові.

личами місцевої міліції, тлумачаться як спроби придушення українського вільного розвитку. Слухи про планове німецьке управління Україною, очолюване гауляйтером Кохом і гауптманном професором Кохом, оцінюється приказкою: "Де багато кухарів, там борщ пересолений" без подальших коментарів. Шкодують лише, що в управлінні не знайшлося керівних посад для українців. Проте особа гаупманна професора Коха, здається, всюди користується певною симпатією.

За переміщенням вгорі названих людей даліше слідкується. Просимо інструкції щодо заходів стосовно вище викладеного.

*За Головний штаб армії
Начальник генерального штабу
з.д. майор*

Gebietliche Kommande 11

Armeeoberkommando 11
Abw.Offiz. (Abw.Trupp I)

A.H.Qu., den 10. September 1941.

Betr.: Ukrainische nationale Organisation
UNO (Bandera).

*mit 200000 Mann
Brennstoffen*

Quelle: G.V.-Mann.

Zeit: 10. September 1941.

R. 11/4

An

✓ O.K.W. / Amt Ansl Abw.II.

Seit einiger Zeit tauchen in Kriegsgebiet junge U -
krainer auf, die sich als Mitglieder der UNO (Gruppe Bandera) be-
zeichnen. Die Männer geben an, von der Organisation beauftragt
zu sein, den national - kulturellen Aufbau des Landes zu organi-
sieren.

Sie wollen früher eines Abwehrunternehmens II „Nachtigall“ angehört haben, das aufgelöst worden war. Seither hätten sie den Auftrag der Organisation bestimmte, vorher festgesetzte Gebiete der besetzten Ukraine organisatorisch zu erfassen. Leider seien einige ihrer Leute von deutschen Dienststellen festgehalten worden, doch stören diese vereinzelt Fälle den programmatischen Verlauf der Aktion nicht. Neue Leute ständen bereit, um mit den vormarschierenden Truppen ihre Posten anzutreten.

Die Leute zeigen sich beunruhigt wegen der Zukunft der Ukraine, befürchten eine Teilung des Landes unter Rumänien, Ungarn und in ein unter polnischen Einfluss stehendes General - Gouvernament sowie in ein Restland, das zu einer deutschen Kolonie werden soll. Verschiedene Massnahmen der deutschen Behörden, wie Auflösung ukrainischer Freiwilligenverbände sowie die Auflösung der in Galizien gebildeten Ortsmilizen werden als Auftakt zur Unterdrückung einer ukrainischen freiheitlichen Entwicklung gedeutet. Gerüchte von einer geplanten deutschen Verwaltung der Ukraine unter Genleiter Koch und Hptm. Prof. Koch werden mit dem Sprichwort: „Viele Köche verderben den Brei!“ vorläufig ohne jedes weitere Kommentar besprochen. Man bedenkt nur, dass in dieser Verwaltung keine Ukrainer an bevorzugter Stelle Platz gefunden haben. - Die Person Hptm. Prof. Kochs scheint jedoch überall sich gewisser Sympathien zu erfreuen.

-2-

Die Bewegung dieser Leute wird weiterhin überwacht. Es wird um Anweisung gebeten, ob diesbezüglich etwas zu veranlassen ist. Q.

Nachrichtlich:

Obkdo. der Heeresgruppe Süd, Ia/AO,
" " " " , Abw.II,
Ast Eisenstein,
" Krakau,
A.O. (Batwurf).

Für das Armeoberkommando
Der Chef des Generalstabes
I.A.

M a j o r .

Die Bewegung dieser Leute wird weiterhin überwacht, es wird um Anweisung gebeten, ob diesbezüglich etwas zu veranlassen ist. Q.

R 7/9

Nr 43

**Настрої в околицях Берестя і в Галичині -
Вбивство Сеника і Сціборського**

*Начальник поліції безпеки і Служби безпеки (СД)
IV A I - B. Nr 1 B/41 g.Rs.*

Берлін, 10 вересня 1941 р.

Секретна справа Райху!

Донесення про події в СРСР Nr 79

(...)

II. Повідомлення айнзацгруп і айнзацкоманд

Командуючий поліції безпеки і СД Кракова повідомляє:

Повідомлення про становище в кол. російській Польщі.

Загальний настрій:

Берестя-Литовське.

Прилучення області до райхскомісаріату Києва викликало серед українців величезну радість. Райхскомісаріат розглядається як підготовчий етап до самостійної України. Очікується, що вже тепер управління перейде до рук українців. Українці бажають одне одному кращого майбутнього і обмінюються відомим великодним поцілунком. Серед білорусів і поляків прилучення до райхскомісаріату викликало розгубленість, оскільки вони розраховували на приєднання до генерального губернаторства. Супроти німецьких місць - вказівки на економічну та транспортно-технічну залежність області від генерального губернаторства. З Ковеля - повідомлення про дальші загострення між поляками і українцями, спричинені провокаторською поведінкою української міліції. Дальше, повідомлення про непримиренне ставлення поляків до своїх людей, які працюють на службі у німців. Українське сільське населення дальше ставиться прихильно до німців. Запрошують німецьких солдатів на церковні та родинні свята.

Дистрикт Галичина

Нові надії на особливе місце українців у Генеральному губернаторстві викликається:

1) через відновлення переговорів з боку уряду генерального губернаторства про нову українську народну організацію.

2) Чутками про створення українського Вафен-СС (частини СС) в генеральному губернаторстві.

3) через встановлення, згідно з попередніми чутками, райхскомісаріату в Києві та підпорядкування Волині і Полісся цьому комісаріату.

Вбивство Сціборського і Сеника*, як також одного з прихильників Мельника у Галичині, викликало великі обурення серед української інтелігенції. Занепокоєння, що від цього страждатимуть відношення між українцями і німцями. Чутки, що група Бандери веде переговори з польським рухом опору, посилюють ці побоювання. Загально очікується, що послідує заходи поліції безпеки**.

Національні групи:

Українці

У дистрикті Галичина - переговори з урядом генерального губернаторства про встановлення українського об'єднання громадського права "Українська народна громада". Претензії українців внаслідок того, що адміністрація йде їм назустріч,

---

* М. Сціборський і О. Сеник, члени ПУН під проводом А. Мельника, були убиті 30 серпня 1941 р. в Житомирі невідомою особою. Здогадуються, що вбивство доконав радянський агент, у порозумінні з іншим радянським агентом, членом ОУН-Мельника, К. Полуведьком, який приїхав з обома членами ПУН до Житомира. Пізніше німці його арештували у Харкові, і там він у тюрмі повісився. Вбивця був застрелений німецьким солдатом. Німці відмовилися показати тіло вбивці і не дозволили людям ОУН-Мельника говорити з солдатом, який застрілив його. Заходи про це робив член ОУН-Мельника Ст. Федак, який, як перекладач, належав до гестапо (СД) в Житомирі. Негайно після вбивства ОУН-Мельника видала повідомлення, що вбивство виконав член ОУН-Бандери і про це вона поінформувала німецькі власті (гестапо, проф. Г. Коха та ін.). ОУН-Бандери комунікатом заперечила причетність до вбивства, називаючи його провокацією. ОУН-Мельника помістила цей комунікат у своєму журналі "Сурма", але одночасно накинула на "бандеріаду" із ще більшими обвинуваченнями.

** Мається на думці заходи гестапо проти ОУН-Бандери.

суттєво зросли. Дозвіл положень, які пропонують українці, означав би надати особливий статус українцям в генеральному губернаторстві. Особливо важливі такі вимоги: Право на заснування культурних закладів різних видів, винятково видавництво і друкування книг, газет і т.д., планування щодо побудови шкільництва, пропозиції до вибору викладацького складу, виховання української молоді (молодіжні організації, дитячі садки, спортивні товариства і т.д.). Співдія при плануванні і розбудові господарства, як також при заснуванні транспортних і страхових підприємств, економічних цільових об'єднань, заснуванні профспілок, введення загального національного податку. Українці уже примирилися з положенням допомогового комітету. Допуск переговорів про нову організацію оживив старі побажання щодо особливого статусу. У Бересті-Литовському після оприлюднення приділення області райхскомісаріату посилилась пропаганда незалежності. Українська інтелігенція під сильним впливом групи Бандери. Розгортання діяльності групи гетьмана, але без особливого успіху. Робляться спроби створити національну церкву.

Група Бандери як в Галичині, так і на Волині робить активні спроби влаштувати своїх членів перекладачами при німецьких службах. Посилена пропаганда за Бандеру, збір підписів для заяв на дозвіл в'їзду для Бандери на українську територію. Далі поширюються старі листівки про уряд Стецька і проголошення незалежності. Подібно поширюється також відмовна відповідь Бандери, на вимогу проф. Коха (служба Розенберга), розв'язати уряд Стецька. Збір на фонд боротьби ОУН: продаж марок із датою прокламації незалежності (30.6.41). Чутки про дальші вбивства прихильників Мельника. Хто веде пропаганду за Мельника, того вбивають***. З цих причин - подальше відсторонення старшої генерації від групи Бандери. Домагання української інтелігенції групи Мельника:

- ввести заходи поліції безпеки проти проводу групи Бандери. Провідні члени групи Бандери після того, як стало відоме вбивство Сціборського і Сеника, переховуються, побоюючись заходів поліції безпеки.

*** Ці і подібні інформації німці отримували від ОУН-Мельника.

Білоруси.

Комітет в Бересті-Литовському. Головна увага звертається на економічну опіку над національною групою. На передньому плані - інформація про робочі місця і створення господарських підприємств. В народній боротьбі білоруси ...
(...)

Ereignismeldung URSR

- 7 -

10 September 47
n° 79 8

II) Meldungen der Einsatzgruppen und -kommandos.

Befehlshaber der Sicherheitspolizei und des SD Krakau meldet:

Lagebericht ehem. Russisch - Polen.

Allgemeine Stimmung:

Frost-Litwak:

Zuteilung des Gebietes an das Reichskommissariat Kiew hat unter Ukrainern grösste Freude ausgereist. Reichskommissariat wird als Vorstufe für eine selbständige Ukraine angesehen. Erwartung, dass bereits jetzt Verwaltung vollkommen Ukrainern überlassen wird. Ukrainer beglückwünschen einander zur besseren Zukunft und tauschen den bekannten Ostgekiss aus. Unter Weisseruthenen und Polen hat Zuteilung zum Reichskommissariat Bestürzung hervorgerufen, da mit Anschluss ans Generalgouvernement gerechnet wurde. Deutschen Stellen gegenüber Hinweise auf die wirtschaftlich- und verkehrstechnische Abhängigkeit des Gebietes vom Generalgouvernement. Aus Kovel Meldungen über weitere Verschärfung zwischen Polen und Ukrainern, verursacht durch provozierendes Verhalten der ukrainischen Seite. Ferner Meldungen über unversöhnliche Haltung der Polen Volksgenossen gegenüber, die im deutschen Dienste stehen. Ukrainische Landbevölkerung nach wie vor deutschfreundlich. Einladung von deutschen Soldaten zu kirchlichen- und Familienfeiern.

Distrikt Galizien:

Neue Hoffnungen auf Sonderstellung der Ukrainer im Generalgouvernement, hervorgerufen:
1.) durch seitens der Regierung des Generalgouvernements aufgenommene Verhandlungen über neue ukrainische Volksorganisation,
2.) durch Gerüchte über die Bildung einer ukrainischen Waffen-SS im Generalgouvernement.

3.) durch gerüchtweise gewordenen Errichtung eines Reichskommissariats Kiew und Zuteilung Wolhyniens und Polensien's zu diesem Kommissariat. Ermordung S m i b o r s k i 's und S e n y k 's, sowie eines Holzk-Angehörigen in Galizien, hat unter der ukrainischen Intelligenz größte Empörung auszulöst. Beruhigung, das Verhältnis zwischen Deutschen und Ukrainern darunter leiden wird. Gerüchte, dass Bandengruppe mit polnischer Widerstandsbeziehung verhandelt, erhöhen noch diese Befürchtungen. Allgemein Erwartung, dass sicherheitspolizeiliche Massnahmen erfolgen.

Volksgruppen

Ukrainer

In District Galizien Verhandlungen mit der Regierung des Generalgouvernements über die Errichtung eines ukrainischen Verbandes öffentlichen Rechts, "Ukrainische Volksgemeinschaft". Ansprüche der Ukrainer infolge Entgegenkommens der Verwaltung wesentlich gestiegen. Genehmigung der von den Ukrainern vorgeschlagenen Satzungen wäre gleichbedeutend mit Sonderstellung der Ukrainer im Generalgouvernement. Von besonderer Wichtigkeit folgende Forderungen: Recht zur Gründung kultureller Einrichtungen aller Art, ausschliessliche Verlag und Druck von Büchern, Zeitungen usw., Planung über Aufbau des Schulwesens, Vorschläge für Ernennung von Lehrkräften, Erziehung der ukrainischen Jugend (Jugendorganisationen, Kindergärten, Sportvereine usw.) Mitwirkung bei Planung und Aufbau der Wirtschaft, sowie Verkehrs- und Versicherungsunternehmen, Gründung wirtschaftlicher Zweckverbände, Gründung von Berufsv Verbänden, Einführung einer allgemeinen Nationalsteuer. Ukrainer hatten sich bereits mit Satzung der Hilfskomitees abgefunden. Zulassung der Verhandlungen über neue Organisation hat alte Wünsche nach Sonderstellung neu aufleben lassen. In Brest-Litovsk nach Bekanntwerden

Zuteilung des Gebietes zum Reichskommissariat verstärkte Unabhängigkeitspropaganda. Gründung eines Jugendklubs beim Komitee. Ukrainische Intelligenz unter starkem Einfluss der Bandera-Gruppe. Aufnahme der Tätigkeit durch Hetman-Gruppe, jedoch ohne besonderen Erfolg. Versuche der Schaffung einer Nationalkirche.

Bandera-Gruppe, sowohl in Galizien, wie auch Wolhynien, küsseret rege Versuche, eigene Mitglieder als Dolmetscher bei deutschen Dienststellen unterzubringen. Erhöhte Propaganda für Bandera. Sammlung von Unterschriften für Besuche um Einreisebewilligung für Bandera ins ukrainische Siedlungsgebiet. Weitere Verbreitung von alten Flugschriften über Stecko-Regierung und Unabhängigkeitskündgebungen. Desgleichen Verbreitung der ablehnenden Antwort Bandera's auf Forderungen des Prof. L o e h (Amt Rosenberg), die Stecko-Regierung aufzulösen. Sammlungen für Kampffond. der OUN. Vertrieb von Kleinmarken mit dem Datum der Proklamation der Unabhängigkeit (30.6.41). Gerüchte über weitere Ermordungen von Melnyk-Angehörigen. Zur Propaganda für Melnyk aufgefasst, wird ermordet. Aus diesem Grunde weiteres Abwickeln der älteren Generation von Bandera-Gruppe. Forderungen der ukrainischen Intelligenz und der Melnyk-Gruppe

Leitung der Bandera-Gruppe sicherheitspolizeiliche Massnahmen einzuleiten. Führende Mitglieder der Bandera-Gruppe halten sich noch dekannt-erden der Ermordung S i b o r s k i 's und S e n y k 's versteckt, da sie sicherheitspolizeiliche Massnahmen befürchten.

Weissruthenen:

Komitee in Brest-Litowak. Hauptaufmerksamkeit auf wirtschaftliche Betreuung der Volksgruppen gelenkt. In Vordergrund Arbeitsvermittlung und Schaffung wirtschaftlicher Unternehmen. In Volkstumskampf sind Weissruthenen

№ 44

Поліційні інформації про "єврейське питання" в Україні

Начальник поліції безпеки і Служби безпеки (СД)
IV A I - B. Nr 1 B/41 g.Rs.

Берлін, 12 вересня 1941 р.

Секретна справа Райху!

Донесення про події в СРСР № 81

(...)

Єврейське питання.

Отриманий досвід підтверджує попередні твердження, що радянська держава була єврейською державою чистої води*. Це ствердження можна зробити на кожному заводі, в кожній установі, навіть у колгоспах. Директор, його заступник, бухгалтер, касир, начальник складу на підприємстві - євреї**, службовці і робітники - українці. Керівник профспілки, партсекретар цього ж підприємства - євреї і т.д. Це можна спостерігати на середніх і малих підприємствах, вже не говорячи про великі. З цих причин єврейське питання - це пекуча проблема для українських людей. Усюди радісно погоджуються, коли про це питання говориться. За часу більшовиків вживання слова "жид" підлягало строгому покаранню і вважалось виявленням антирадянського настрою. Дозволена назва - "євреї". Неприхильність населення і чітке розуміння єврейської проблеми зростають з Заходу на Схід, тобто євреї в областях середньої і східної України, де не було "осілого" єврейства, як у регіонах на захід від Бердичева та Житомира, відхиляється з ще більшою гіркістю, ніж в "староєврейських" областях, де протягом століть у поводженні з євреями виробилось притуплення і призвичаєння. Для пропагандивної акції на широкі маси на українській території слід брати до уваги, що єврейське питання з вдячністю підхоплює населення. (Але) до активних кроків проти євреїв населення прак-

---

* Згідно з ідеологією націонал-соціалізму.

** Інформація перебільшена, не говорить, наприклад, про росіян.

тично ніде не вдалося спонукати. Це можна пояснити тим страхом, який панує на широкий загал, що червоні ще можуть повернутися. Завжди вказується на те, особливо серед старших, що вони вже таке пережили 1918 р., коли німці несподівано відійшли назад. Щоб протистояти цьому психозові страху і подолати примус, який робить єврея в очах багатьох українців носієм політичної влади, ЕК6 застало багато разів євреїв перед розстрілом під охороною пройти через усе місто. Також багаторазово надавалося значення присутності міліції (українська служба порядку) при екзекуції євреїв. Серед євреїв, здається, і потойбіч фронту поширюються відомості про те, яка доля чекає їх у нас: якщо протягом перших тижнів була ще значна кількість євреїв, то в центральній- і східноукраїнських областях можна ствердити, що в багатьох випадках 70-80% єврейського населення повтікало, деколи - усі 100%. Тут вбачається непрямий успіх роботи поліції безпеки, оскільки безплатне відсунення сотень тисяч євреїв, згідно з допитами, аж за Урал, - це значний внесок до вирішення єврейського питання в Європі.

Особливо слід згадати відкриття єврейських колгоспів. Між Кривим Рогом і Дніпропетровськом знаходяться значні єврейські колгоспи, які поповнювалися євреями не лише щодо керівництва, але й сільськогосподарських робіт. Наскільки можна було встановити, йдеться про менш розумних євреїв, непридатних для вищих цілей, яких було "відсунено" на село політичним керівництвом. ЕК 6 у цих випадках в інтересах продовження робіт відмовилося від розстрілу цих євреїв і задовільнилось ліквідацією єврейського керівництва і заміною його на українське.

Члени партії.

Кількість членів партії дуже мала і навіть якщо врахувати утікачів і тих, чию приналежність не можна вже встановити. Строге відсіювання, якому завжди підлягали партійці, сприяє тому, що члени у більшості - але не у всіх випадках - повинні розглядатися як активні елементи і як небезпечні з причин поліційної безпеки. Іноді трапляються справді нешкідливі натурі, які з певних причин - умовлювання, кращий прожиток і т.д. - були в партії, але не виконували там жодних функцій, і їх не можна розглядати як небезпечних.

Церковне питання

У церковному питанні не можна змалювати єдиної картини. В цілому стара генерація дуже прив'язана до церкви, у багатьох випадках і молодь в сільській місцевості, тоді як у промислових районах спостерігається виразна байдужість. В окремих селах можна було виявити, що населення за кілька годин після вступу наших військ у першу чергу очистило церкву, котра 20 років використовувалась як склад зерна чи була занечищена, і прикрасило її невідомо звідки виконаними золоченими іконами. Обережно і злякано заходили тоді жінки до церкви, приписані церемонії пам'ятали ще старші жінки з давніших часів, але молодші не знали добре ... (...)

Ereignismeldung UKSSR № 81

- 13 -

12 Sept. 41/46

die Judenfrage.

Die gemachten Erfahrungen bestätigen die frühere Behauptung, dass der Sowjetstaat ein Judenstaat reinsten Wassers gewesen ist. Diese Feststellung kann in jedem Betrieb, in jeder Behörde, selbst in Kolchosen gemacht werden. Der Direktor, der Vizedirektor, der Buchhalter, der Kassierer, der Lagerverwalter eines Betriebes - Juden, die Angestellten und Arbeiter - Ukrainer. Der Leiter der Gewerkschaftszelle, der Parteisekretär desselben Betriebes - Juden usw. Dieses konnte in mittleren und kleinen Betrieben, von den grossen ganz zu schweigen, als Regelfall beobachtet werden. Aus diesem Grunde ist die Judenfrage ein brennendes Problem für den ukrainischen Menschen geworden. Überall gibt es jubelnde Zustimmung, wenn über diese Frage gesprochen wird. In der Bolschewistenzeit war der Gebrauch des Wortes "Jude" unter strenge Strafe gestellt und galt als Kennzeichen antisowjetischer Gesinnung. Die erlaubte Formulierung heisst "Hebräer". Die Abneigung der Bevölkerung und die klare Erkenntnis des Judenproblems nimmt von Westen nach Osten zu, d.h. der Jude wird in den Gebieten der mittleren und östlichen Ukraine, wo es kein "ingesessenes" Judentum gab, wie etwa in den westlichen Gebieten von Berditschew und S h i t o m i r , mit noch grösserer Erbitterung abgelehnt, wie in den "altjüdischen" Gebieten, wo im Laufe der Jahrhunderte eine grössere Abstumpfung und Gewöhnung an den Umgang mit Juden eingetreten ist. Für die propagandistische Behandlung der breiten Volksmassen in den ukrainischen Gebieten ist zu beachten, dass die Judenfrage stets dankbar von der Bevölkerung aufgenommen wird. Zu aktiven Schritten gegen die Juden liess sich die Bevölkerung fast nirgends bewegen. Dieses ist auf die ⁱⁿ sehr weiten Kreisen

noch vorhandene Angst zurückzuführen, die Notizen könnten noch wiederkommen. Immer wieder ist dieser Hinweis gemacht worden, bei den älteren mit dem Zusatz, sie hätten es schon 1918 erlebt, dass die Deutschen plötzlich wieder zurückgegangen seien. Um dieser Angstpsychose zu begegnen, und den Bann zu brechen, der den Juden in den Augen vieler Ukrainer als Träger politischer Macht anhaftet, hat EK 6 mehrfach Juden vor ihrer Erschiessung unter Bewachung durch die Stadt marschieren lassen. Auch wurde auf die Anwesenheit von Milizmännern (ukr. Ordnungsdienst) bei Exekutionen von Juden mehrfach Wert gelegt. Bei den Juden scheint sich auch jenseits der Front herumgesprochen zu haben, welches Schicksal sie bei uns erwartet - während in den ersten Wochen noch beträchtliche Zahlen von Juden anfielen, konnte in den mittel- und ostukrainischen Gebieten festgestellt werden, dass in vielen Fällen 70 - 90% der jüdischen Bevölkerung, in manchen Fällen 100% geflüchtet waren. Hierin kann ein indirekter Erfolg der Arbeit der Sicherheitspolizei erblickt werden; denn die kostenlose Abschiebung von hunderttausenden von Juden - dem Vernehmen nach in den meisten Fällen über den Ural hinüber, stellt einen beachtlichen Beitrag zur Lösung der Judenfrage in Europa dar.

Als Besonderheit sei die Entdeckung von jüdischen Kolchosen erwähnt. Zwischen Kriwoj Rog und Dnepropretrowsk liegen beträchtliche jüdische Kolchosen, welche sich nicht nur in der Leitung, sondern auch in der gesamten Landerbeiterschaft aus Juden rekrutierten. Es handelt sich hierbei, soweit sich feststellen liess, um wenig intelligente Juden, die von der politischen Leitung als für höhere Zwecke ungeeignet auf das Land "abgeschoben" worden waren. EK 6 hat in

diesen Fällen zunächst im Interesse der Weiterführung der Arbeit von einer Erschießung dieser Juden abgesehen und sich damit begnügt, die jüdische Leitung zu liquidieren und durch eine ukrainische zu ersetzen.

Parteimitglieder.

Die Zahl der Parteimitglieder ist sehr klein, auch wenn die Geflüchteten und nicht mehr festzustellenden berücksichtigt werden. Die strenge Siebung, der die Genossen immer wieder unterlagen, bewirkt, dass die Mitglieder in den meisten - nicht in allen Fällen doch als aktive Elemente und als sicherheitspolizeilich gefährlich angesehen werden müssen. Es finden sich gelegentlich auch offensichtlich harmlose Naturen, die aus irgendwelchen Gründen - Überredung, besseres Fortkommen usw. - in der Partei waren, aber dort keine Funktionen ausübten und auch nicht als gefährlich anzusehen sind.

Kirchenfrage.

In der Kirchenfrage lässt sich kein einheitliches Bild geben. Im Grossen und Ganzen hängt die alte Generation sehr an der Kirche, in vielen Fällen auch die Junge in den bäuerlichen Gebieten, während sich in den Industriegebieten eine ausgesprochene Gleichgültigkeit feststellen liess. In einzelnen Dörfern konnte festgestellt werden, dass die Bevölkerung wenige Stunden nach Einmarsch unserer Truppen als erstes die seit 20 Jahren verschmutzte oder als Kornspeicher benutzte Kirche notdürftig reinigte und mit einem alten irgendwo ausgegrabenen goldenen Heiligenbild versehen hatte. Schon und sogleich betraten dann die Frauen die Kirche, die Älteren hatten die vorgeschriebenen Zeremonien offensichtlich noch von früher her im Sitze, während die Jüngeren nicht recht wussten,

№ 45

Звідомлення про політичні прагнення українців

Рапорт про діяльність і ситуацію № 4
Айнзацгруп поліції безпеки і СД в СРСР
(рапорт від 1.9. по 15.9.1941)

(...)

б) Національно-політичні прагнення самостійності:

Серед кіл населення не спостерігається існування політичнонаціональних течій, спрямованих на створення самостійної української держави. Всюди помітне бажання розпочати відбудову країни разом з німцями і під німецьким керівництвом. Покращання економічного стану стоїть на першому плані.

Група Бандери

Тим більше треба приділяти увагу діяльності групи Бандери (ОУН). Активісти цієї групи визначаються особливою цілеспрямованістю і ентузіазмом. Однак подальша співпраця з ними вже неможлива. Вимоги, які ставилися до членів ОУН, приймалися ними відкрито, але так само відкрито вони їх не сповняли. Діяльність західно-української групи Бандери має дедалі більш негативний вплив на інші українські території. Там пропагують національно-політичні ідеї, для яких до тепер ледве чи існував для них потрібний ґрунт. Вони створюють гостру небезпеку німецьким інтересам сьогодні і в майбутньому.

Вживається необхідних захисних заходів.

(...)

119

Tätigkeits- und Lagebericht Nr. 4
der Einsatzgruppen der Sicherheitspolizei und des SD
in der UdSSR
(Berichtszeit von 1.9.-15.9.1941.)

226489

H256826

277

b) National-politische Selbständigkeitsbestrebungen.

Politisch-nationale Strömungen, die auf die Schaffung eines selbständigen ukrainischen Staates hinauslaufen, konnten in den Kreisen der Bevölkerung nicht beobachtet werden. Durchweg wurde der Wunsch festgestellt, mit den Deutschen und unter deutscher Leitung an den Aufbau des Landes heranzugehen. Die Verbesserung der wirtschaftlichen Lage steht im Vordergrund.

Bandera-Gruppe

Unsocher Beachtung ist der Tätigkeit der Bandera-Gruppe (OUN) zu schenken. Die Aktivisten dieser Gruppe zeichnen sich durch außerordentliche Zielstrebigkeit und Eifer aus. Eine weitere Zusammenarbeit mit ihnen ist jedoch nicht mehr möglich. Sämtliche Forderungen, die an die OUN-Kämpfer gestellt werden, werden offen zugezagt und ebenso offen durchbrochen. Die Tätigkeit der westukrainischen Bandera-Gruppe

226511

- 20 -

wirkt sich immer nachteiliger auf das übrige ukrainische Gebiet aus. Es werden dort national-politische Gedanken propagiert, für die bisher kaum ein geeigneter Nährboden vorhanden war. Sie bilden eine akute Gefahr für die deutschen Interessen in Gegenwart und Zukunft. Entsprechende Abwehrmaßnahmen sind ergriffen.

№ 46

**Наказ про арештування
членів ОУН-Бандери у зоні армії**

1.

Проект

Таємна справа командування.

Головне командування 11-ої армії

Офіцер розвідки

Головна квартира армії, 17 вересня 1941.

Групи армій Південь, відділ Іс командування армії.

Консультант поліції безпеки в українських питаннях вказав під час одної з сьогоднішніх розмов на те, що членів Руху Бандери, якщо вони займаються політичною діяльністю, необхідно арештувати і переправити у Тернопіль або Львів. Оскільки існує можливість, що і між українцями, які знаходяться при штабі 11-ої армії, є такі політичні активісти, проситься перед проведенням слідства подати основну позицію (з цього питання).

За головний штаб 11-ої армії

Начальник головного штабу

(Підпис)

*Рукою дописано: Консультант в українських
справах при СД є д-р Баср*

2.

Радіограма

Головний Штаб 11-ої армії Офіцер Абверу
Головна квартира Армії, 17 вересня 1941 р.
У штаб групи армій Південь відділ Іс/А.О.

Консультант поліції безпеки в питаннях українців вказав у сьогоднішній розмові на те, що членів руху Бандери, які займаються політичною діяльністю, необхідно затримати і перевести до Тернополя або Львова. Зважаючи на можливість перебування таких політичних активістів у штабі 11-ої армії, прошу перед проведенням слідства виробити принципову позицію з цього питання.

За Головний штаб армії Начальник генерального штабу.
(підпис)
N 107/41 g.Kdos.

Стверджую: (підпис) Майор.

Entwurf

Gefahrenabwehrkommando

Armeoberkommando 11
Abwehr - Offizier

A.H.30., den 17. September 1941.

An das

Oberkommando der Heeresgruppe Süd,
Abt. Ie/A.O.

Der Sachbearbeiter für Ukrainefragen der Sich. Pol. wies in einer heutigen Unterredung darauf hin, dass Angehörige der Bandera - Bewegung, falls sie sich politisch betätigen, festzunehmen und nach Tarnopol bzw. Lemberg zu verbringen sind. Da die Möglichkeit besteht, dass sich unter den beim A.O.A.11 befindlichen Ukrainern auch solche politischen Aktivisten befinden, wird vor Einleitung von Ermittlungen um grundsätzliche Stellungnahme gebeten.

Für das Armeoberkommando
Der Chef des Generalstabes

W. Müller

*Sachbearbeiter für Ukrainefragen
im I. G. id. Generalstabes
A. H. Böyer*

Ref. Nr.: 2105

7. 9. 41
Witzke

617
1/41

Funkspruch.

17. 9. 41.

Geheime Kommandosache

Heeresgruppe Sd, Ic/AO.

Bandera Angehörige die sich politisch betätigen,
sind nach Mitteilung des Ukrainer-Sachbearbeiters Sich.Pol.
festzunehmen und nach Tarnopol bzw. Lemberg zu verbringen.
Da Möglichkeit besteht, dass auch bei A.O.K. solche poli -
tischen Aktivisten sind, erbitte vor Einleitung von Er -
mittlungen grundsätzliche Stellungnahme.

A. O. K. 11
Chef des Stabes
Nr.107/41 G.Kdos.

F.O.K.
Witzke
Major.

Witzke

№ 47

Дальші інформації про ОУН-Бандери і вбивство Сціборського і Сеника

Начальник поліції безпеки і Служби безпеки (СД)
- IV A I - B. Nr. 1 B/41 g.Rs.

Берлін, 17 вересня 1941 р.

48 примірників

36 примірник

Донесення про події в СРСР № 86

I. Політичний огляд

а) В Райху

Жодних подій

(...)

Генеральне губернаторство:

Командуючий поліції безпеки і СД в Генеральному губернаторстві повідомляє про становище в дистрикті Галичина:

Загальний настрій.

Серед українців загальне занепокоєння викликали замах (атентати) групи Бандери. У цьому взаємозв'язку циркулюють найдикіші чутки:

Група Бандери на цей час мала б цікавитися зокрема полковником Сушком і ведучим членом групи Мельника у Львові (Гайвас). Вже сам інтерес групи Бандери до певних осіб означає прийнятий вирок смерті. Крім того, прихильники Бандери мали б переслідувати професора Кубійовича, оскільки він головним чином винен у прилученні Галичини до Генерального губернаторства. Діяння групи Бандери привертають увагу громадської думки до себе до тої міри, що всі інші питання відійшли цілком на задній план. У країні - вже чутки про 100 убитих*. Тепер, як і раніше, з боку групи Мельника і старшої української інтелігенції - пропозиції схо-

---

* Ці чутки, поширювані керівниками ОУН-Мельника з метою спонукати німців взяти заходи проти ОУН-Бандери, не відповідали дійсності. Після війни, Я. Гайвас покинув ОУН-Мельника і зблизьвся до ОУН-Бандери.

пити увесь провід групи Бандери і ліквідувати головних винуватців.

Поляки:

Віра в падіння Райху міцніє. Поширення панславістських ідей, які, однак, мають невеликий успіх в цьому дистрикті в результаті напружених стосунків між поляками і українцями.

Українці:

Вбивство прихильників Мельника групою Бандери** привернуло основну увагу українського населення до боротьби відламів ОУН. Група Мельника за участю великих народних мас влаштувала велику панахиду по Сціборському та Сеніку. Перед церквою роздавали листівки проти групи Бандери, в яких відкрито звинувачували її у вбивстві. Крім того, повідомлення про смерть із таким же змістом. У відповідь група Бандери поширила листівки, у яких це заперечується, а твердження, що вбивця був з групи Бандери, називається провокацією. Ці листівки у великому обсязі були розкидані навіть із хорів церкви під час Богослужіння. Провід групи Бандери визнав, що пропаганда прихильників Мельника дуже небезпечна. Народна думка - цілком проти убивць, як це в загальному тепер називається. Митрополит Шептицький має намір виступити в українській пресі проти групи Бандери і закликати населення: "Українців, які діють проти Німеччини, не залежно від особи, слід схопити і передати німецькій поліції"***. Серед українців в загальному думка, що накази щодо атентатів виходять від Служби Безпеки групи Бандери, до якої належать Лебідь, Равлик і Вайс-Пришляк. Цілою акцією мав би проводити Ярій. Крім т.зв. листівок захисту у взаємозв'язку з атентатами поширюються інші листівки про уряд Стецька та інші питання. Щодо уряду Стецька ствердження:

Група Бандери тепер, як і раніше, виступає за акт від 30.6.41 р. Твердження про те, що Бандера ворожий до німців,

---

** Ця інформація походила із кіл ОУН-Мельника. Німецькі органи безпеки (СД, гестапо) ніколи не повідомили про результат їхнього слідства.

*** Німців неправильно поінформовано. Митрополит А. Шептицький ніколи такого не робив і, напевно, не мав такого наміру.

називається брехнею. Група Мельника - зрадники народу, бо вони проти "Державного акту". Нова тактика групи Бандери відповідати в листівках на російські листівки, які насправді ніколи не поширювалися. Замахи всередині організації ведуть до певної чистки в значенні партії. Все більше сили набирає т.зв. "фракція безкомпромісних", яка вимагає повністю підпільної роботи. Подальші повідомлення про зародження розколу в групі Бандери. Т.зв. "компромісники", здається, не мають серйозного керівника і, зрештою, виходять з організації. Офіційний провід комітетів чекає рішення Генерального губернаторства щодо української національної спільноти. Запрошення Розенберга для провідних українців з ГГ. Невирішено, чи запрошення повинно прийматися, бо побоюються, що тим самим викличуть незадоволення Генералгубернаторства. Тому запрошення має бути пред'явлене для вирішення Генералгубернаторству.

Греко-католицька Церква

Підготування до церковної діяльності в російських старо-радянських областях. Спроби Церкви зачепити загальнона-родну проблему українців. Зацікавлення точкою зору німців у цьому питанні. Від партійної боротьби груп ОУН церква повністю утримується, за винятком деяких священників. З цієї тактики Церкви видно, що вона не відмовиться від зв'язку з Римом. Підчинення Риму визначається як суттєва догма уніатської Церкви.

(...)

Der Chef der Sicherheitspolizei   Berlin, den 17. Sept. 1941.
und des SD
- IV A 1 - B.Nr. 1 B/41 gBs. -   100

46 Ausfertigungen.

36. Ausfertigung.

Ereignismeldung UdSSR Nr. 86.

I. Politische Übersicht.

a) Im Reich:

Keine besonderen Ereignisse.

b) Besetzte Gebiete:

B e l g i e n :

Der Beauftragte des Chefs der Sicherheitspolizei und des SD für Belgien und Frankreich - Dienststelle Brüssel - teilt mit:

Am 15.9.41 wurden durch die O.F.K. in Lille 5 Geiseln erschossen. Die Erschiessungen erfolgten auf Grund von zwei erneut versuchten Anschlägen auf deutsche Urlauberrüge. Die Auslese der Geiseln erfolgte in Zusammenarbeit mit der Aussendienststelle der Sipo und des SD in Lille, wobei 5 bekannte, berüchtigte kommunistische Funktionäre aus Nordfrankreich namhaft gemacht wurden.

Die Exekution, die ohne Störung verlief, wurde der Bevölkerung durch Plakatanschlag bekanntgegeben.

und des SD im Generalgouvernement teilt über die Lage im Distrikt Galizien folgendes mit:

Allgemeine Stimmung.

Unter Ukrainern allgemeine Beunruhigung, hervorgerufen durch Attentate der B a n d e r a - Gruppe. In diesem Zusammenhang wildeste Gerüchte im Umlauf:

B a n d e r a - Gruppe interessiert sich z.Zt. insbesondere für Oberst S a s e k o und ein führendes Mitglied der M e l n y k - Gruppe in Lemberg (Halvas). Interesse der Bandera-Gruppe für bestimmte Personen bedeuere aber bereits gefälltes Todesurteil. Ferner sollen Bandera-Angehörige Prof. K u b i o w i o s verfolgen, da dieser an der Eingliederung Galizien ins Generalgouvernement die Hauptschuld trage. Untriebe der Bandera-Gruppe beschäftigen öffentliche Meinung derart, daß andere Fragen vollkommen in den Hintergrund gerückt sind. Auf dem Lande bereits Gerüchte über etwa 100 Ermordete. Nach wie vor seitens M e l n y - Gruppe und der ukrain'schen Älteren Intelligenz Vorschläge, gesamte Leitung der Bandera-Gruppe festzunehmen und Hauptschuldige . . liquidieren.

P o l e n :

Glaube an Niederlage des Reichs immer stärker. Verbreitung panslawistischer Ideen, die jedoch im hiesigen Distrikt infolge gespannter Verhältnisse zwischen Polen und Ukrainern wenig Erfolg haben.

Ukrainer:

Ermoordung von Melnyk-Angehörigen durch Bandera-Gruppe hat Hauptaufmerksamkeit der ukrainischen Bevölkerung auf Kampf der OUN-Splitter gelenkt. Melnyk-Gruppe hat unter Beteiligung grosser Volksmassen Trauerversammlung für S z i b o r s k i und S e n y k lesen lassen. Vor der Kirche wurden Flugblätter gegen Bandera-Gruppe verbreitet, die diese offen des Mordes anklagen. Ausserdem Todesanzeigen mit gleichem Inhalt. Als Antwort verbreitet Bandera-Gruppe Flugblätter, in denen alles bestritten und Behauptung, daß Mörder Bandera-Angehörige, als Provokation bezeichnet wird. Flugblätter wurden sogar während des Gottesdienstes in grosser Menge vom Kirchenchor herabgeworfen. Leitung der Bandera-Gruppe hat erkannt, daß Propaganda der Melnyk-Anhänger ausserordentlich gefährlich. Volkmeinung restlos gegen Mörder, wie sie z.Zt. allgemein bezeichnet werden. Metropolit Sneytycki beabsichtigt, gegen Bandera-Gruppe in der ukrainischen Presse Stellung zu nehmen und die Bevölkerung aufzufordern: "Ukrainer, die gegen Deutschland arbeiten, ohne Ansehen ihrer Person, festzunehmen und der deutschen Polizei zu überstellen". Unter Ukrainern allgemein die Auffassung, daß Befehle zu Anschlägen vom Sicherheitsdienst der Bandera-Gruppe ausgehen, dem hier L e b i t , R a w l y k und W e i s s - P r y s l a k angehören. Gesamtaktion soll jedoch von J a r y geleitet werden. Ausser sogen. Verteidigungsflugblättern im Zusammenhange mit Attentaten weitere Flugblätter über S t e c k o -Regierung und andere Fragen im Umlauf. Bezügl. S t e c k o -Regierung Feststellung: Bandera-Gruppe steht nach wie vor zum am 30.5.41 verhängenen "Staatsakt". Behauptungen, daß Bandera

deutschfeindlich, wird als Lüge bezeichnet. Melnyk-Gruppe Volkverräter, da gegen "Staatsakt". Neue Taktik der Bandera-Gruppe, in Flugblättern auf russische Flugschriften zu antworten, die in Wirklichkeit nie in Umlauf waren. Anschläge führen innerhalb der Organisation zu einer gewissen Säuberung im Sinne der Partei. Es setzt sich immer mehr die sogen. "Fraktion der Kompromißlosen" durch, die vollkommene unterirdische Arbeit fordert. Weitere Meldungen über beginnende Spaltung in Bandera-Gruppe. Fügen. "Kompromißler" scheinen jedoch über keinen bedeutenden Führer zu verfügen und scheiden lediglich aus der Organisation aus. Offizielle Leitung der Komitees wartet nach wie vor auf Entscheidung des Generalgouvernement über ukrainische Volksgemeinschaft. Einladung Rosenberg's an führende Ukrainer des GG unentschlossen, ob Einladung angenommen werden soll, da befürchtet wird, daß damit Unwille des GG. ausgelöst werden könnte. Einladung soll deshalb dem GG. zur Entscheidung vorgelegt werden.

Griechisch-katholische Kirche:

Vorbereitungen für eine kirchliche Tätigkeit im alt-sowjetrussischen Gebiet. Ferner Versuche, das gesamte völkische Problem der Ukrainer von der Kirche her, aufzurollen. Interesse für den Standpunkt der Deutschen in dieser Frage. Aus dem Parteikampf der OUN-Gruppen hält sich Kirche, abgesehen von einigen Pfarrern, völlig heraus. Aus dem ganzen Verhalten der Kirche ersichtlich, daß Bindung zu Rom nie aufgegeben wird. Unterstellungsverhältnis zu Rom wird als wesentliches Dogma der unierten Kirche angesehen.

№ 48

Нові інформації про ОУН-Бандери і ОУН-Мельника

Начальник поліції безпеки і Служби безпеки (СД)
- IV A I - B. Nr. 1 B/41 g.Rs.

Берлін, 18 вересня 1941 р.

Секретна справа Райху
48 примірників
36 примірник

Донесення про події в СРСР № 87

1. Політичний огляд.
а/ в Райху:
Жодних особливих подій.
- б/ Захоплені території:

Генералгубернаторство

Головнокомандувач поліції безпеки і СД в Генеральному губернаторстві повідомляє:

Повідомлення про стан в дистрикті Галичина.

Загальний настрій:

Українці, як і раніше, дуже неспокійні через діяння групи Бандери. Чутки, що лише в Галичині група Бандери мала б винести коло 600 вироків смерті*. Крім того, є чутки із Східної України про подальші вбивства прихильників Мельника та очікування поліційних заходів безпеки**. Серед українського сільського населення неспокій через стан на Східному фронті. Зростання впливів польської усної пропаганди на загальний настрій. Однак, як і раніше, привітне до німців відношення українських селян.

Поляки:

Зближення зими стає основою надій на поразку Райху.

Про Росію хочеться вірити, що там закинули більшовизм і створений національний уряд. Тому поляки не мали б більше боятися комуністичної небезпеки.

---

* Чутки поширювані членами ОУН-Мельника, які не відповідали дійсності.

** На прохання ОУН-Мельника, "поліційні зходи", тобто масові арешти, проведено 15 вересня 1941 р.

Народні групи:

Українці:

Дальше загострення між групами Мельника та Бандери. Надзвичайно жвава пропаганда листівками. Група Бандери називає супротивника відкрито зрадниками та запідозрює їх у співпраці з більшовиками. Головний аргумент: Мельник зрадив "Державний акт від 30.6.41".

Широкі верстви населення, які мали бажання співпрацювати з німцями при всіх обставинах, групою Бандери вимушені до обережних висловлювань стосовно Райху. Жодних відкритих нападів проти Німеччини в листівках. На противагу цьому в усній пропаганді.

Група Мельника в останній час розширила свій вплив. Однак населення загалом відхиляє обидві групи.

Керівництво комітету займається, в основному, охопленням молоді. В даний час молодіжні організації знаходяться під впливом групи Бандери.

Організаційна структура: Очолююча організація - "Виховна Рада" під керівництвом члена ОУН-Бандери.

Підлеглі відділення:

1. Спортивні товариства,
2. Українські студентські організації... (...)

Chef der Sicherheitspolizei
und des SD
- IV A 1 - B.Nr. 1/B/41 - gRS. -

Berlin, den 18. Sept. 1941

Geheime Reichssache

28 Ausfertigungen.
26 Ausfertigung.

Ereignismeldung U43SR Nr. 87.

I. Politische Übersicht.

a) Im Reich:

Keine besonderen Ereignisse.

b) Besetzte Gebiete:

Generalgouvernement.

Der Befehlshaber der Sicherheitspolizei und des SD im Generalgouvernement meldet:

Jahresbericht Distrikt Galizien.

Allgemeine Stimmung:

Ukrainer nach wie vor durch Utritte der Bandengruppe sehr unruhig. Gerüchte, dass albin in Galizien von der Bandengruppe etwa 600 Todesurteile gefällt sein sollen. Ferner Gerüchte aus der Ostukraine über weitere Ermordung von Melnyk-Angehörigen und Erwartung sicherheitspolizeilicher Massnahmen. Unter ukrainischer Landbevölkerung Beunruhigung über Lage an der Ostfront. Einflussnahme polnischer Flisterpropaganda auf allgemeine Stimmung. Jedoch nach wie vor deutschfreundliche Einstellung der ukrainischen Bauern.

Polen:

Herannah des Winters Grundlage aller Hoffnungen auf Niederlage des Reiches.

Über Russland will man wissen, dass es den Bolschewismus aufgegeben und eine nationale Regierung gebildet hat. Polen hätte deshalb keine kommunistisch Gefahr mehr zu befürchten.

Volksgruppen:

Ukrainer:

Weitere Verachärfung zwischen Melnyk- und Bandera-Gruppen. Ungewöhnlich rege Flugblattpropaganda. Bandera-Gruppe nennt Gegner offen Verräter und verdächtigt sie der Zusammenarbeit mit den Bolschewisten. Hauptargument: Melnyk hat "Staatsakt vom 30.6.41" verraten.

Der Wille der breiten Bevölkerung, mit den Deutschen unter allen Umständen zusammenzuarbeiten, hat Bandera-Gruppe zur Vorsicht in Äusserungen über das Reich gezwungen. Keine offenen Ausfälle gegen Deutschland in den Flugblättern. Dafür aber in der Flüsterpropaganda.

Melnyk-Gruppe hat in letzter Zeit an Boden gewonnen. Bevölkerung lehnt jedoch im allgemeinen beide Gruppen ab.

Komitee-Leitung befasst sich in der Hauptsache mit Jugend-Erfassung. Z.Zt. Jugendorganisationen unter Einfluss der Bandera-Gruppen.

Organisatorischer Aufbau: Dachorganisation "Wychowna Rada" (Erziehungsgrad) unter Leitung eines Bandera-Anhangers.

Untergliederungen:

1. Sportverbände,
2. Ukrainische Studentenorganisation,

№ 49

Міністерство Сходу не визнає жодних політичних вимог українців

Копія

Реф.: пос. Гроскопф ГР. Баум

Стосується: повідомлення міністерства у питаннях Сходу.

Д-р Ляйббрандт, завідувач відділенням II (політика) Райхсміністерства окупованих східних територій, повідомив мені сьогодні про позицію міністерства в українському питанні наступне:

Створення власної української держави, всупереч деяким поширеним чуткам, не покинуто на далеку мету; треба, однак, уникати на цьому питанні зупинятися; також обмірковування цього питання громадськістю слід не дозволяти. Зрештою, є багато розсудливих українців, які не вважають вирішення подібних питань майбутнього терміновою справою і яким більше залежить на можливості практично працювати на благо своєї країни і свого народу, створюючи при цьому на такій базі засоби для власного існування. Опозицію створюють, головним чином, політичні групи, серед яких найпретензійнішою є ОУН, що посилається на свої раніші заслуги перед німецькими чинниками. Користь людей, яких вона представила як агентів, ми не спростовуємо, тим більше що вони принесли навіть певні жертви, але це не може бути підставою для конкретної легітимності будь-якої політичної діяльності. Міністерство Сходу, у всякому разі, не має наміру розглядати будь-яку українську партію і навіть ОУН як узаконеного носія політичних і державницьких завдань; людей необхідно залучати до роботи, виходячи з їхньої професійності, компетентності, обізнаності з місцевими умовами, незалежно від того, чи вони раніше належали до якогось політичного угруповання, чи ні. Всі вимоги та декларації українських партій не мають для нас значення.

На українській території хочемо діяти у такий спосіб, щоб залучати місцеві сили до самоуправління передусім на нижньому і середньому рівнях, керівні позиції повинні залиша-

тися за німцями. Не можна заперечити, що в окремих випадках частих недостатностей нова німецька адміністрація не може впоратись зі своїми завданнями; труднощі неймовірні, особливо на колишніх радянських територіях та ще й на третьому році війни; міністерство Сходу, наприклад, вимушене тепер вести марну боротьбу за кожен автомобіль для своїх окружних комісарів. Коли трапляються несправедливі переслідування окремих українців, то вони самі часто в цьому винні, через погані відносини між собою і донощитво. Німецька адміністрація на українській території повинна усвідомити, що вона в даний момент не може багато запропонувати населенню ні в політичному плані, ні, на жаль, в господарському; слід, отже, проявляти прихильність принаймні в культурній сфері і сприяти розвиткові самобутнього життя саме в цьому напрямку.

Д-р Ляйббрандт зауважив також, що міністерство Сходу зустрічає ще великі труднощі, щоб взагалі навести порядок у себе та що нестача у досвідчених адміністративних працівниках-краєзнавцях як в центральному управлінні, так і у місцевих адміністраціях як і раніше додає великих турбот.

Про стан справ на території Остлянд я незабаром отримаю інформацію. З 26-го по 29-те цього місяця я виїду з Берліна в Генералгубернаторство, де на місці спробую зорієнтуватись в українському питанні, з тим, щоб доповісти про нього.

*Передаю через г. рад. Зіффріда
Пред'явлено панові державному секретарю фон
Вайтцекеру.*

Берлін, 25 вересня 1941 р.

підп. Баум

Abschrift.

Ref.: Ges. Großkopf
GR. Mann.

Betr.: Mitteilungen aus dem Ostministerium.

Dr. Leibbrandt, der Leiter der Hauptabteilung II (Politik) im Reichsministerium für die besetzten Ostgebiete sagte mir heute über die Einstellung seines Ministeriums in der ukrainischen Frage folgendes:

Die Schaffung eines eigenen ukrainischen Staates sei, entgegen manchen darüber verbreiteten Gerüchten, als Ziel auf weite Sicht nicht aufgegeben; man vermeide es jedoch, sich darauf festzulegen; auch eine Erörterung dieser Frage in der Öffentlichkeit werde unterlassen. Im übrigen gebe es genug einsichtige Ukrainer, die selber derartige Zukunftsfragen nicht für dringend erachteten, und denen es mehr daran zu tun sei, möglichst bald praktisch für ihr Land und ihr Volk arbeiten zu können und sich selbst auf dieser Basis eine Existenz zu schaffen. Opposition käme hauptsächlich von den politischen Gruppen, wobei sich am anspruchsvollsten die OUN zeige, die sich auf ihre früheren Verdienste den deutschen Stellen gegenüber beriefe. Die Nützlichkeit von Leuten, die sie als Agenten bewiesen haben und die man ihnen nicht bestreiten wolle, zumal sie auch Opfer gebracht haben, sei aber noch keine Aktivlegitimation für eine politische Tätigkeit. Das Ostministerium sei jedenfalls willens, keine ukrainische Partei, auch nicht die OUN, als legitimierte Trägerin von politischen und Staatsaufgaben zu betrachten; man wolle vielmehr Leute unter dem Gesichtspunkt heranziehen, daß sie als Berufsausübende, Sachverständige und Landeskenner für den Aufbau verwendbar sind, unabhängig davon, ob sie früher einer politischen Gruppierung angehört hätten oder nicht. Was die ukrainischen Parteien beanspruchten oder deklarierten, sei irrelevant.

In den ukrainischen Gebieten wolle man in der Weise vorgehen, daß man einheimische Kräfte vor allem für die untere und mittlere Selbstverwaltung heranziehe, die Spitze müsse jeweils einem Deutschen vorbehalten bleiben. Daß in einzelnen vielfach Unzulänglichkeiten vorkämen, daß die neue deutsche Verwaltung mit ihrer Aufgabe noch nicht fertig werde, lasse sich nicht bestreiten; die Schwierigkeiten seien aber ungebauer, zumal auf altoorjetischen Gebiet und in dritten Kriegsjahr; das Ostministerium müsse gegenwärtig z.B. einen -bisher vergeblichen- Kampf kämpfen, um für seine Kreiskommissare auch nur je einen Kraftwagen zu beschaffen. Wenn ungerechte Verfolgungen

Verfolgungen einzelner Ukrainer vorzuziehen, so seien die Ukrainer oft selber daran schuld, da sie sich untereinander oft schlecht machten und denunzierten. Die deutsche Verwaltung im ukrainischen Gebiet müsse sich ferner darüber klar sein, daß sie im Augenblick der Bevölkerung weder politisch noch, leider, auch wirtschaftlich viel bieten könne; man müsse also wenigstens auf kulturellem Gebiet Entgegenkommen zeigen und die Entwicklung eines eigenständigen Lebens nach dieser Richtung fördern.

Dr. Leibbrandt bemerkte noch, daß das Ostministerium es in seinem eigenen Hause weiterhin mit großen Schwierigkeiten zu tun habe, um überhaupt die eigene Organisation in Ordnung zu bringen und daß der Mangel an landeskundigen, in der Verwaltungsarbeit erfahrenen und auch sonst geeigneten Kräften der Zentrale wie vor allem der örtlichen Administration nach wie vor die größte Sorge bereite.

Über die Lage im Gebiet Ostland werde ich demnächst Information erhalten. Vom 26. bis zum 29.d.M. bin ich von Berlin abwesend und zwar in Generalgouvernement, wo ich mich gleichfalls über die ukrainische Frage besonders zu orientieren suchen werde, um danach darüber zu berichten.

Hiermit

über Herrn VLR Siegfried

Norra St.S. Frh.von Weissäcker

vorgelegt.

Berlin, den 25. September 1941.

gez. BAGE.

№ 50

**"Задоволення старшої інтелігенції"
після масових арештів бандерівців**

*Начальник поліції безпеки і Служби безпеки (СД)
- IV A I - B. Nr. 1 B/41 g.Rs.*

Берлін, 27 вересня 1941 р.

Секретна справа Райху

Донесення про події в СРСР № 96

(...)

Генеральне губернаторство

Командир поліції безпеки і СД дистрикту Галичина -
Львів повідомляє:

Загальний настрій:

Українці: Коли стали відомі причини проведених арештів*, серед українців збільшується заспокоєння. Населення, особливо старша інтелігенція, задоволені тим, що вчинкам групи Бандери дано відсіч. Офіційне керівництво (українців) вважає (поліційні) заходи єдиною можливою розв'язкою. Усна пропаганда групи Бандери про те, що ці заходи спрямовані загалом проти українців, знаходить в даний час мало віри. Сутужні намагання групи Бандери протидіяти скерованій проти неї громадської думки. Поширення чуток про те, що Сенік і Сціборський замордовані німцями, з метою мати привід виступити проти групи Бандери. Далше, поширюються чутки, які обвинувачують групу Мельника, що вона допомагала в акціях (німецької) служби безпеки. Серед членів групи Бандери (поліційні) заходи викликали внутрішні труднощі. Благодать. Фракція непримиренних (серед членів ОУН-Мельника — В.К.), яка з'явилася вже після ліквідації уряду Стецька, розповсюдила листівку, що вину за теперішній стан несуть Бандера і Ярій, бо вони викликали вбивства-

---

* Арешти членів ОУН-Бандери були проведені 15 вересня 1941 р. Були це перші масові арешти українців - в Україні і в Райху. Сотки людей опинилися в тюрмах і концтаборах. Арешти були переведені на прохання українців, противників ОУН-Бандери.

ми німецькі заходи. Все таки одночасно (появилися) заклики до підпільної діяльності. Німці начебто сприяли розколу ОУН на групу Мельника і групу Бандери для того, щоб легше розправитися з українцями. Група Мельника висунула одночасно листівку, в якій приписує всю відповідальність за (німецькі) заходи групі Бандери.

(...)

Ergebnismeldung 27 Sept. 47

U.S.S.R.

no 96

- 3 -

Generalgouvernement.

Der Kommandeur der Sicherheitspolizei und des SD, für den Distrikt Galizien - Lemberg - meldet:

Allgemeine Stimmung:

Ukrainer: Mit Bekanntwerden der Gründe der durchgeführten Festnahmen unter Ukrainern weitere Beruhigung. Bevölkerung, insbesondere Ältere Intelligenz zufrieden, das Treiben der Bandera-Gruppe "inhalt geboten" wurde. Offizielle Leitung hält Massnahmen für einzige mögliche Lösung; Flüsterpropaganda der Bandera-Gruppe, dass Massnahmen allgemein gegen Ukrainer gerichtet, finden s.Z. wenig Glauben. Krampfhaftes Bemühen der Bandera-Gruppe der sich gegen sie richtenden Volksmeinung entgegenzutreten. Verbreitung von Gerüchten, wonach Senyk und Seiborski von Deutschen ermordet, um Handhabe gegen Bandera-Gruppe zu haben. Ferner Verbreitung von Gerüchten, die Melnyk-Gruppe beschuldigen, bei Aktion der Sipo geholfen zu haben. Unter Mitgliedern der Bandera-Gruppe haben Massnahmen innere Schwierigkeiten ausgelöst. Segen. Fraktion der Unversöhnlichen, die bereits nach Liquidierung der Stecko-Regierung in Erscheinung getreten war, hat Flugblatt in Umlauf gebracht, das Bandera und Jary Schuld für heutige Lage zuschreibt, da sie durch Morde deutsche Massnahmen herausgefordert haben. Jedoch gleichzeitige Aufforderung zu unterirdischer Arbeit. Deutsche hätten Spaltung der OUN-, Melnyk- und Bandera-Gruppe gefordert, um mit Ukrainern leichter fertig zu werden. Melnyk-Gruppe hat gleichfalls Flugblatt herausgegeben, in dem sie gesamte Verantwortung für Massnahmen der Bandera-Gruppe zuschreibt.

№ 51

Думки Гітлера та пропозиції Розенберга

Відпис

Замітка про нараду 29 вересня 1941 року у фюрера в його гауптквартирі

Окрім фюрера та мене присутні міністр Райху доктор Ляммерс та райхсляйтер Борманн.

У вступному слові фюрер наполегливо наголошував про надзвичайну важливість успішного просування усіх робіт в Україні. Я йому сказав, які повідомлення надійшли зі сторони сільського господарства: що зібрана є, власне, більша частина урожаю, але зимові польові роботи ще недостатньо проведені, так що розраховувати на повний дохід у наступному році ми не можемо. Потім була розглянута загальна проблема майбутнього оформлення України. Фюрер говорив про чудові ґрунти, які, щоправда, завдяки дотеперішньому примітивному веденню господарства не могли давати такої віддачі, яка була б можливою за умов німецького господарювання. Він декілька раз повертався до того, що ми повині турбуватися про урожай та інші багатства як для самої Німеччини, так і для інших держав. Що стосувалося національного боку, то він цими днями отримав від одного українця меморандум, в якому було сказано, що українці відчують себе українцями, але не з метою відокремити себе від Росії, а навпаки, щоби представляти її. Але Велика Україна у з'єднанні з Росією означає небезпеку. Щодо теперішніх відносин і враження, що справляють українці, існують різноманітні погляди. Я висловив свою думку, що про доцільність того чи іншого рішення є певна різниця у поглядах, але я все ж сумнівався у правильності того, щоби в повній мірі перейняти лозунги, майже привселюдно оголошені перед тим у Румунії. Брат Антонеску пояснив на одній із пресконференцій, що суттю війни повинна стати боротьба проти слов'янства. Присутній при тому болгарський прес-аташе схопився після цих слів з місця і, почервонівши та схвильований, залишив

приміщення. Незалежно від того, яка розв'язка буде впроваджуватися, я вважав подібні прокламації неправильними та ускладнюючими майбутні стосунки і з українцями. Проти цього я міг доповісти про наступне. Райхсміністр доктор Тодт zatrudнив велику кількість українських робітників і був ними дуже задоволений. Директор міністерства доктор Шлоттерер побував в українській промисловій області на Дніпрі. Туди повернулися українські робітники і висловили бажання мати можливість знову працювати. Директор міністерства Ріке недавно повідомив, що він виділив із українських полонених 300 техніків і автоводіїв, з якими отримав найкращий досвід роботи. Я вважав неправильним відштовхувати існуючу готовність працювати через драконські заходи, бо у такий спосіб спричинялися б лише труднощі для адміністрації та вермахту. Я дозволив собі внести на цій нараді конкретні пропозиції для практичного адміністрування.

1.) Адміністративне керівництво не повинно робити жодних офіційних висловлювань щодо національного майбутнього українців. На питання, що природньо виникнуть при цьому в української сторони, німецька сторона повинна відповідати наступним чином:

- а) Після важкої боротьби слід спочатку оцінити становище, щоби побачити, що вчинили на Україні 20 років більшовизму.
- б) У всякому випадку ясно, що великі збитки зумовлюють необхідність німецької адміністрації на довший час, щоби поступово вилікувати ці політичні та економічні шкоди.
- в) Остаточне рішення може бути прийняте пізніше лише фюрером і перш за все на основі самого українського ставлення.

2.) На протести щодо здійснених трьох передач українських територій чи таких, що вважаються українськими, німецька сторона повинна відповідати наступним чином:

- а) Для цієї війни на Сході відбулося колосальне ангажування німецької крові. Німецький народ в цілому, щоби зробити можливим цей великий вклад, переніс у ці роки багато злигоднів, і само по собі зрозуміло, що цього не можна допустити знову.

- б) Німецький народ, що проживав на тісному просторі, у першу чергу мав би право на розширення території, щоб не занепасти. А народи Сходу володіли у всякому разі набагато більшим простором, ніж середньо- та західно-європейські нації.
- в) У Райхскомісаріаті Україна, що виходить далеко за властиві етнографічні межі українців, було б цілком можливо здійснити поселення на півночі та сході, які примикали б до вже існуючих. Коли Німеччина змогла забрати до себе десятки тисяч своїх колоністів із найрізноманітніших країн, то і переселення українців не можна розглядати як щось нечуване.
- г) Якщо подивитись у загальному, то українці також повинні бути готовими принести жертви, бо без допомоги пролитої німецької крові вони б взагалі програли і були б повністю винищені більшовизмом.
- д) Щоби взагалі у майбутньому перешкодити новому нападу зі сторони Москви, оборону на Сході повинен взяти на себе німецький Райх, бо тільки ця держава є в стані забезпечити таку оборону на передбачуваний період.

3.) У зв'язку із загальним становищем розрухи, спричиненої більшовиками, насамперед у Києві, адміністрація мусить у всякому разі зректись насамперед від заснування центральних вищих учбових закладів.

Українська інтелігенція, головним чином на Заході (Львів), вже видала покvapливi прокламації, а за теперішніх обставин не належить до німецьких інтересів, щоби штучно вирощувати новий шар інтелігенції, котра могла би зашкодити якоюсь необдуманною дією спокійній відбудові економіки в наступних роках.

Усе російське, що на даний момент ще має місце, повинно поступово припинятись. У церковному питанні усі конфесійні об'єднання повинні бути рівноправно допущені, бо єдина сильна Церква, що притісняє решту, не є в інтересах Німеччини. У мішано заселених областях українці мусять бути поставлені над росіянами. В загальному, застосовуючи методи управління райхскомісаріату Остлянд, гебітскомісар (обласний комісар) повинен бути паном над довіреними

йому українцями, їхні бажання мусять направлятись лише до нього, щоб таким чином обласний та генеральний комісаріат представляли якомога закритіше існування з огляду на українську діяльність. У централі не можуть виникати жодні побічні адміністрації, а лише такі, які б власне опрацьовували в загальному певні області, але були б підпорядковані райхс-комісару і які не переговорювали б з українцями в країні. В самоуправлінні українцям повинна бути передана адміністрація громад і районів під німецьким наглядом.

4.) Якщо населення виявить себе бажаним працювати, то це бажання треба заохочувати, а не зменшувати непотрібною жорсткістю. Виявлену старанність слід стимулювати, а при економічній продуктивності забезпечувати зростаючу плату.

Узгодившись із державним секретарем Баке, у питанні колгоспів було досягнуто сильної думки, що можна припустити, що при сьогоднішньому поганому становищі такий економічний крок назустріч буде привітно зустрітий українцями і можливо зможе підвищити їх бажання працювати.

За загальною оцінкою використання готових працювати українських військовополонених до цього часу було визнано добрим, і оскільки ми самі не можемо забезпечити село робітниками, було б доцільно задіяти цих українських полонених на селі чи деінде, де вони можуть знайти роботу.

Фюрер прийняв усі ці пропозиції і наголосив щодо останнього пункту, він також вважає, що тепер відпущені на волю українські полонені не будуть більше думати про війну, а будуть раді знову отримати якусь роботу і не залишитися у таборі. Між іншим, він ще раз висловився про багатства, що таяться у цій країні і що їх не можна залишати напризволяще.

В процесі подальшого обговорення я повідомив фюрера про питання озброєння і про труднощі, які до цього часу виникали. Коли я йому представив окремі відмовлення, що ми їх зазнали за останні тижні, він декілька раз обурено висловився і попросив мене дати ширший виклад. Я мав з собою меморандум ляндрезидента Драєра і передав його фюреру, який хотів дати необхідні розпорядження тим панам, кого це стосувалося.

Далі я характеризував проведені до цього часу переговори

з питання розподілу та заробітної плати. Також під час цієї доповіді фюрер не пошкодував гострих висловлювань у бік внутрішнього та фінансового міністерств райху і дав мені завдання, незалежно від цих служб, особисто від себе розробити якусь пропозицію і пред'явити йому. Поміж іншим, комісарів управління слід було розподілити по категоріям і оплачувати окремо, незалежно від прийнятої у Райху градації. Доктор Ляммерс наголошував на тому ж, підкреслюючи, що їх тепер треба назначити на досить високі посади, але якщо при цьому застосувати співвідношення до німецьких службовців, то можна внести плутанину у всю службову систематизацію.

(...)

Берлін, 2.10.1941

R/H

Vermerk

Vermerk

4

Vermerk
über eine Besprechung beim Führer am 29. September 1941
im Führerhauptquartier

Anwesend ausser dem Führer und mir Reichsminister
Dr. Lammers und Reichsleiter Bormann.

Einleitend betonte der Führer, es sei von ausserordentlicher Wichtigkeit, dass die ganzen Arbeiten in der Ukraine gut vorwärtsgingen. Ich sagte ihm, welche Meldungen seitens der Landwirtschaft vorlägen: dass zwar ein grosser Teil der Ernte eingebracht worden wäre, dass aber die Winterbestellung noch recht schwach sei und dass wir für das nächste Jahr nicht mit einem vollen Ertrag zu rechnen haben. Darauf wurde das gesamte Problem der künftigen Gestaltung der Ukraine angeschnitten. Der Führer sprach von dem wunderbaren Boden, der aber dank der bisherigen primitiven Bewirtschaftung lange nicht das Hervorgebracht hätte, was unter deutscher Bewirtschaftung möglich gewesen wäre. Er kam mehrfach darauf zurück, dass wir mit den Ertragnissen und sonstigen Reichtümern sowohl für Deutschland selbst als auch für andere Staaten sorgen müssen. Was die nationale Seite betreffe, so habe er neulich eine Denkschrift des Ukrainers erhalten, in der dieser darauf verwies, dass die Ukrainer sich zwar bewusst als solche fühlten, aber nicht, um sich von Russland abzutrennen, sondern im Gegenteil, Russland darzustellen. Eine Grossukraine in Verbindung mit Russland bedeute aber eine Gefahr, was das jetzige Verhalten anbetreffe und den Eindruck, den die Ukrainer machen, lasse verschiedene

- 2 -

Ansichten aufkommen. Ich führte aus, dass über die Zweckmäßigkeit der einen oder anderen Lösung gewiss verschiedene Ansichten beständen, es schein mir jedoch zweifelhaft, ob es richtig sei, etwa die öffentlich verkündeten Karolen aus Rumänien in der gleichen Weise zu übernehmen. Der Bruder von Antonescu habe auf einer Pressekonferenz erklärt, der Sinn des Krieges sei der Kampf gegen das Slaventum. Der anwesende bulgarische Presseattaché sei daraufhin mit hochrotem Kopf erregt aufgestanden und hätte das Lokal verlassen. Ich hielt, ganz gleich, welche Lösung durchgeführt würde, derartige provokationen nicht für richtig und erschwerend in der künftigen Behandlung auch der Ukrainer. Ich könnte dagegen folgendes melden. Reichsminister Dr. Todt habe eine Menge ukrainischer Arbeiter eingesetzt und sei mit ihnen sehr zufrieden. Ministerialdirektor Dr. Schlotterer sei im ukrainischen Industriegebiet am Injepr gewesen. Dort seien die ukrainischen Arbeiter wieder zurückgekommen und hätten den Wunsch geäußert, doch wieder arbeiten zu können. Ministerialdirektor Riecke teilte neulich mit, dass er von den ukrainischen Gefangenen 300 Mechaniker und Autofahrer herausgeholt hätte, mit denen er die besten Erfahrungen gemacht hätte. Ich halte es nicht für richtig, eine vorhandene Arbeitswilligkeit durch drastische Massnahmen zurückzustossen, da dadurch nur eine Schwierigkeit für die Verwaltung und die Wehrmacht entstünde. Ich gestatte mir, angesichts dieser Besprechung einige konkrete Vorschläge für die praktische Verwaltung zu machen.

- 1.) Die Verwaltungsleitung soll ~~keinerlei dienstliche Äusserungen über die nationale Zukunft der Ukrainer~~ machen. Die Fragen, die sich ukrainischerseits naturgemäss dabei einstellen würden, müssen deutscherseits wie folgt beantwortet werden:
- a) Nach den schwierigen Kämpfen müsste erst eine Feststellung der Lage vorgenommen werden, um zu sehen, was 20 Jahre Bolschewismus in der Ukraine angerichtet hätten.
  - b) Es sei auf jeden Fall klar, dass die schweren Schäden die Notwendigkeit einer längeren deutschen Verwaltung bedingten, um diese politischen und wirtschaftlichen Schäden allmählich zu heilen.
  - c) Eine endgültige Regelung könne nur durch den Führer später getroffen werden, vor allen Dingen auch auf Grund des ukrainischen Verhaltens selber.
- 2.) Bei Protesten über die an drei Stellen vorgenommenen Abtretungen ukrainischer oder doch als ukrainisch betrachteter Gebiete müsste deutscherseits geantwortet werden:
- a) Für diesen Krieg in Osten sei ein ungeheurer Einsatz deutschen Blutes vor sich gegangen. Das deutsche Volk als ganzes hätte in diesen Jahren, um diesen Einsatz zu ermöglichen, viele Entbehrungen auf sich genommen, und es verstände sich von selbst, dass sich dieser grosse Einsatz nicht noch einmal wiederholen dürfe.
  - b) Das deutsche Volk gegen das lebende Volk hätte als erstes das Recht auf eine Raumvergrößerung, um nicht zu

verkümmern. Die Völker des Ostens aber verfügten auf jeden Fall über viel mehr Raum als die mittel- und westeuropäischen Nationen.

- c) Im Reichskommissariat Ukraine, das weit über den eigentlichen Siedlungsraum der Ukrainer hinausgeht, sei eine Siedlung im Norden und Osten im Anschluss an den jetzigen Siedlungsraum ohne weiteres möglich. Wenn Deutschland seine Kolonisten zu Zehntausenden aus den verschiedensten Gegenden heimgeholt habe, so könne auch eine Umsiedlung der Ukrainer nicht als etwas Unerhörtes angesehen werden.
  - d) Im ganzen gesehen, müssten auch die Ukrainer bereit sein, grössere Opfer zu bringen, weil ohne Einsatz des deutschen Blutes sie verloren und vom Bolschewismus vollkommen ausgerottet worden wären.
  - e) Um für alle Zukunft einen neuen Überfall seitens Loskaus zu verhindern, müsse das Deutsche Reich den Schutz im Osten übernehmen, denn nur dieses Reich sei imstande, für absehbare Zeit einen solchen Schutz zu gewähren.
-) Angesichts der gesamten Lage der von den Bolschewisten herbeigeführten Zerstörungen, vor allen Dingen auch in Kiew, muss die Verwaltung jedenfalls zunächst auf die Errichtung zentraler höherer Bildungsanstalten verzichten. Die ukrainische Intelligenz, namentlich im Westen (Lemberg), hat bereits vorzeitige Proklamationen erlassen, und es besteht unter den jetzigen Verhältnissen kein deutscher Interesse daran, künstlich eine neue Intelligentschicht zu

süchten, die den ruhigen wirtschaftlichen Aufbau der nächsten Jahre durch unbedachte Betätigung stören könnte.

Das Russische, das augenblicklich noch auftritt, müsste nach und nach abgeschafft werden. In der Kirchenfrage müssten alle konfessionellen Verbände gleichberechtigt zugelassen werden, denn auch an einer einzigen starken Kirche, welche die übrigen unterdrückt, kann Deutschland kein Interesse haben. In den gemischt besiedelten Gebieten müssten die Ukrainer über die Russen gesetzt werden. Im grossen ganzen müsste nach der Verwaltungsmethode im Reichskommissariat Ostland der Gebietskommissar der Herr über die ihm anvertrauten Ukrainer sein, ihre Wünsche müssten nur an ihn geleitet werden, so dass das Gebiets- und Generalkommissariat ein möglichst abgeschlossenes Dasein in Hinsicht auf die ukrainische Betätigung darstellen. In der Zentrale dürfen keine Nebenverwaltungen entstehen, sondern nur jene, die zwar bestimmte Gebiete generell bearbeiten, aber allein dem Reichskommissar unterstehen und die auch nicht mit den Ukrainern im Lande zu verhandeln hätten. In der Selbstverwaltung sollte den Ukrainern die Gemeindeverwaltung bis zur Kreisverwaltung unter deutscher Aufsicht übergeben werden.

Wenn sich die Bevölkerung als arbeitswillig erweist, so solle diese Arbeitswilligkeit gefördert und nicht durch unnötige Härte herabgemindert werden. Man müsste den sich zeigenden Fleiss unsparen und bei wirtschaftlicher Leistung auch eine steigende wirtschaftliche Entlohnung gewährleisten.

- 6 -

Im Einvernehmen mit Staatssekretär Backe sei in der Frage der Kolchoss eine Einigung erzielt worden, so dass man annehmen könne, dass bei der jetzigen schlechten Lage ein solches wirtschaftliches Entgegenkommen von den Ukrainern begrüßt würde und ihre Arbeitswilligkeit erhöhen könne.

Der Einsatz arbeitswilliger ukrainischer Kriegsgefangener sei nach allgemeiner Schätzung bisher gut gewesen, und da wir ja selbst keine Arbeiter aufs Land bringen können, so erscheint es zweckmäßig, diese ukrainischen Gefangenen auf dem Lande oder sonstwo anzusetzen, wo sie Arbeit finden können.

Der Führer akzeptierte alle diese Vorschläge und betonte zum letzten Punkt, er glaube auch, dass die jetzt freigelassenen ukrainischen Gefangenen nicht mehr an Krieg denken, sondern froh sein würden, wieder etwas zu tun zu bekommen und nicht im Lager zu bleiben. Im übrigen führte er nochmals aus, welche Schätze das Land berge und dass diese nicht der Verwahrlosung preisgegeben werden können.

Im Verlauf der weiteren Unterredung berichtete ich dem Führer über die Frage der Ausrüstung und die Schwierigkeiten, die bisher bestanden haben. Als ich ihm die einzelnen Abweisungen, die wir in den letzten Wochen erlitten, darlegte, äusserte er sich mehrmals empört und ersuchte mich, eine ausführliche Darstellung zu geben. Ich hatte die Denkschrift von Landespräsident Dreier bei mir und übergab sie dem Führer, der bei den betreffenden Herren das Notwendige veranlassen wollte.

- 7 -

Ich schilderte weiter die bisherigen Verhandlungen über die Einstufungs- und Besoldungsfrage. Auch während dieses Vortrages sparte der Führer nicht mit scharfen Äußerungen nach der Seite des Reichsinnen- und Reichsfinanzministeriums und gab mir den Auftrag, unabhängig von diesen Stellen von mir aus einen Vorschlag auszuarbeiten und ihn vorzulegen. Im übrigen solle man die Kommissare der Verwaltung ganz unabhängig von der üblichen Einstufung im Reich selbst rangieren und besolden. Dr. Lammers betonte das gleiche, indem er unterstrich, dass man sie nunmehr ganz hoch einsetzen müsse aber wenn dabei eine Relation zu den deutschen Beamten vorgenommen würde, die ganze Beamtenordnung durcheinander gebracht würde.

Was die Einstufung im Ministerium selbst betrifft, so waren sowohl der Führer als Dr. Lammers der Anschauung, dass ein Staatssekretär doch der ständige Vertreter des Ministers sei und es unzweckmässig sei, viele Staatssekretäre zu haben, denn sie bedeuten das Ende einer Beamtenlaufbahn, da der Minister ja doch meistens einen Aussacker in dieser Laufbahn darstelle. Ausserdem sei es in meinem Falle ratsam, erst einmal die Bewährung der einzelnen Persönlichkeiten abzuwarten; denn es könnte sehr gut sein, dass ich nach einiger Zeit mit der einen oder anderen Persönlichkeit nicht zufrieden sei und dann wüsste der Staat nicht, wohin mit diesen Staatssekretären. Der Vergleich mit dem Innenministerium sei nicht ganz stichhaltig. U. B. sei Himmler praktisch Polizeiminister, man hätte aber davon

- 8 -

Abstand genommen, ein Ministerium zu gründen. Das gleiche gelte vom Reichsarbeitsführer, der auch gern ein Ministerium gehabt hätte, ähnliches vom Reichssportführer. Im Auswärtigen Amt gäbe es auch nur einen Staatssekretär, denn Bohle sei ja für die Auslandsorganisation eingesetzt worden. Man empfahl, das zu überlegen und zunächst Ministerialdirektoren als Nächstes einzusetzen und einen Staatssekretär, so dass die übrigen später ev. zum Unterstaatssekretär aufrücken können. Der Führer wies auf Dr. Lammers hin, der überhaupt keinen Staatssekretär besitze und nur mit einem kleinen Apparat hier eine ungeheure Arbeit durchzuführen hätte. Alles weitere soll mit Dr. Lammers besprochen werden.

In der Frage der Uniformierung soll sich Vorschläge machen, um ebenfalls unabhängig von den Beamten neue Formen zu finden.

Die Unterredung kam dann auf das Verhältnis von Reichsführer SS zur Verwaltung als Chef der Deutschen Polizei und Reichskommissar für die Festigung deutschen Volkstums. Hier sagte der Führer, es sei nun einmal so im Krieg, dass Wehrmacht und Polizei, wenn sie in ein besetztes Gebiet kämen, irgendwelche Fabriken (Kleider-, Schuhfabriken) beschlagnahmen u. man müsse die Frage von dem Gesichtspunkt betrachten, dass es wichtig sei, dass die Dinge hier in Betrieb kämen, das übrige würde sich später schon finden. Im übrigen habe Himmler den Steinbruch für Linz mit Gefangenen durchgeführt und die Ziegelsteinfabriken müssten ja riesige Lieferungen

bewerkstelligen. Die gewünschten Fabriken im Ostland zusammengenommen würden vermutlich kaum die Grösse eines grossen Privatbetriebes haben. Ich wies dann auf die Leitung über die geforderten Güter hin. Auch hier empfahl der Führer eine Grosszügigkeit.

Ich legte folgenden Protest ein. Es sei für eine Einheit der Verwaltung unzulässig, wenn nach einiger Zeit in ein geschlossenes Gebiet plötzlich eine neue Reichsdienststelle in das ganze Leben autoritativ eingreife. Ich begreife wohl, dass über die generellen Fragen der Siedlung nicht ein Gebietskommissar verfügen könne. Die Frage der Siedlung hänge zusammen mit allgemeinen Fragen der Kanalisation, Verkehrswegen, Städteplanungen usw., der Führer habe mich ja für diese zentrale Leitung eingesetzt und es sei unmöglich, dass eine andere Reichsdienststelle ähnliche Planungen durchführe. Ich schlage unter Berücksichtigung der Himmler und mir gegebenen Erlasse vor, dass in den Reichskommissariaten eine Abteilung "Siedlung" entsprechend der im Reichsministerium selbst eingerichtet würde. Sie stünde dann dem Reichskommissar für die Festigung deutschen Volkstums zur Verfügung.

Es sei dann über die Einheit der Verwaltung gewährleistet, und wir würden nicht derartige Zustände erleben, wie wir sie seit zwei Jahren in Polen haben. Dort wären die Gauleitung und Himmler den Volksdeutschen gegenübergestellt, die Kompetenzen würden bestritten und die Leidtragenden seien die Volksdeutschen, die von einer Behörde zur anderen

geschickt würden. Einen solchen Zustand könnte sich das Deutsche Reich vor den Letten, Litauern und Esten nicht gestatten. Ich erklärte, ich wolle Himmler loyal entgegenkommen und sei zu jeder sachlichen Abmachung bereit. Ich erhob dann Einspruch gegen das Rundschreiben, nach dem die Volksdeutschen im Wartheland nur mit Genehmigung von Himmler in den Reichskommissariaten des Ostens eingesetzt werden sollen, um sie nach Schluss des Krieges wieder zurückzuholen. Einigkeit bestünde ja darüber, dass eine Umsiedlung nicht in Frage käme, aber einzelne Sachkenner seien notwendig und da könne man nicht auf eine Genehmigung seitens Himmler warten. Bei den Elbassern und Ostmärkern sei es selbstverständlich gewesen, dass sie in ihre Heimat zurückgingen. Es sei vorgekommen, dass im Wartheland Menschen ihre Höfe, die sie in zwei Jahren mühsam aufgebaut hätten, plötzllich innerhalb von 24 Stunden wieder verlassen mussten. Der Führer äusserte sich in höchster Empörung, er ersuchte mich, einen konkreteren Fall zu nennen. Ich sagte ihm, ich könne nicht einen, sondern viele konkrete Fälle aufzählen. Es wurde abgesprochen, dass eine Unterredung zwischen Himmler und mir in Gegenwart von Dr. Lammers und Forstmann stattfinden würde.

Berlin, den 2.10.1941
R/H

№ 52

Хто винищував населення в Україні?

Начальник поліції безпеки і Служби безпеки (СД)

- IV A I - B. Nr. 1 B/41 g.Rs.

Берлін, 12 жовтня 1941 р.

Секретна справа Райху

Донесення про події в СРСР № 111

(...)

Айнзацгрупа Б - Нема жодних повідомлень

Айнзацгрупа II

Місце дислокації Київ - повідомляє:

Заходи поліції безпеки.

Зондеркоманда 4а досягла тепер загальне число понад 51 000 розстрілів. Здійснені до тепер екзекуції були проведені без жодної сторонньої допомоги цією командою, не враховуючи проведену 28 та 29.9. в Києві спеціальну акцію, для якої було залучено дві команди полку поліції Південь. Щодо розстріляних, це в основному євреї та в меншій мірі політичні функціонери, а також саботажники та грабіжників.

Айнзацкомандою 5 було ліквідовано в період від 7.9. по 5.10. 207 політичних функціонерів, 112 саботажників та грабіжників, а також 8 800 євреїв.

Зондеркоманда 4б розстріляла в період з 13 по 26.9. 103 політичних функціонерів, 9 саботажників та грабіжників і 125 євреїв.

Айнзацкомандою 6 було проведено з 14 по 27.9. наступні розстріли: 13 політичних функціонерів, 32 саботажники та грабіжники, а також 26 євреїв.

Проведені цими командами розстріли мають наступні причини: політичні функціонери, грабіжники та саботажники, активні комуністи та політичні носії ідей, євреї, які з допомогою неправдивих даних добилися звільнення з таборів полонених, агенти та донощики НКВД, особи, які брали участь шляхом брехливих висловлювань та тиску на свідків, безсумнівно, брали участь у депортації фольксдойчів, єврейський садизм та жадоба помсти, небажані елементи, асоціальні особи, партизани, політруки, небезпека чуми і холери.

(...)

Ereignismeldung U.S.S.R. Nr. 111 12. Oktober 1941
4 -

147

Einsatzgruppe B-Ereignisse keine Meldungen vor.

Einsatzgruppe C

Standort K i e w meldet:

Sicherheitspolizeiliche Massnahmen.

Das Sonderkommando 4a hat nunmehr die Gesamtzahl von über 51 000 Exekutionen erreicht. Die bisher durchgeführten Exekutionen wurden von diesem SK, abgesehen von der am 28. und 29.9. in Kiew stattgefundenen Sonderaktion, zu der 2 Kommandos des Polizeiregimentes Süd abgestellt waren, ohne jede fremde Hilfe erledigt. Bei den Exekutierten handelt es sich in der Hauptsache um Juden und zum kleineren Teil um politische Funktionäre, sowie Saboteure und Plünderer.

Vom EK 5 wurden in der Zeit vom 7.9. - 5.10. 207 politische Funktionäre, 112 Saboteure und Plünderer, sowie 8 800 Juden liquidiert.

Das Sonderkommando 4b hat in der Zeit vom 13. - 26.9. 103 politische Funktionäre, 9 Saboteure und Plünderer und 125 Juden exekutiert.

Vom EK 6 wurden vom 14. - 27.9. folgende Exekutionen durchgeführt: 13 politische Funktionäre, 32 Saboteure und Plünderer, sowie 26 Juden.

Den von den Kommandos durchgeführten Exekutionen liegen folgende Motive zugrunde: Politische Funktionäre, Plünderer und Saboteure, aktive Kommunisten und politische Ideenträger, Juden, die unter falschen Angaben die Entlassung aus dem Gefangenenlager erschlichen haben, Agenten und Zuträger des NKWD, Personen, die durch Falschaussagen und Zeugenbeeinflussung massgeblich an der Verschickung von Volksdeutschen beteiligt waren, jüdischer Sadismus und Rachgier, unerwünschte Elemente, Asoziale, Partisanen, Politruks, Pest- und Seuchengefahr.

Anschliessend

№ 53

Євреї, українці, більшовизм

Начальник поліції безпеки і Служби безпеки (СД)
- IV A I - B. Nr. 1 B/41 g.Rs.

Берлін, 13 жовтня 1941 р.

Секретна справа Райху

Повідомлення про події в ССРСР И.112

(...)

Айнзаггрупа II.

Місце дислокації Київ:

I.

Більшовизм та єврейство

Відношення населення до цих обидвох проблем на територіях Києва, Полтави та Дніпропетровська є однаковим, як це до цих пір скрізь в Україні можна було спостерігати. Більшовизм майже повністю відкидається ним, бо майже немає сім'ї, з якої щонайменше один або багато членів були вислані або ліквідовані більшовиками. Крім того, місцеві українці були в старій Росії вільними селянами та самостійними, і вони не забули того, що їм всім було відібрано, коли їх примусили до колективного господарства. Число таких українців, які з переконання вступили в компартію, є надзвичайно малим. (...)

Єврейство відкидається українцями в зв'язку з комунізмом через те, що переважно євреї були функціонерами компартії й українці могли самі переконатися в тому, що майже лише євреї насолоджувалися перевагами, які були пов'язані з приналежністю до компартії та особливо з керівними посадами в ній. Виражений антисемітизм з расистських та ідейних причин населенню, однак, є чужим. Для переслідування євреїв в українському населенні відсутні керівники та духовне піднесення, бо всі ще пам'ятають про суворі покарання, якими більшовизм обвинувачував кожного, хто виступав проти євреїв. Кожного, наприклад, карали в'язницею, хто називав євреїв виразом "жид", який був одночасно лайливим

словом, а не словом "єврей". Якщо, однак, з будь-якого боку прийшов би поштовх і населенню було б дано вільні руки, то могло б виникнути широке переслідування євреїв*.

(...)

---

* Завжди згідно з ідеологією націонал-соціалізму.

Ereignismeldung UdSSR. Nr 112

13 Oktober 1941

Einsatzgruppe C.

Standort K i e w :

I.

Bolschewismus und Judentum.

Die Einstellung der Bevölkerung zu diesen beiden Problemen in den Räumen K i e w , Poltawa und Dnjepropetrowsk ist die gleiche, wie sie bisher überall in der Ukraine beobachtet werden konnte. Der Bolschewismus wird fast völlig von ihr abgelehnt, da fast keine Familie vorhanden ist, aus der nicht wenigstens ein oder mehrere Mitglieder von den Bolschewisten verschickt oder liquidiert wurden. Ausserdem waren die hiesigen Ukrainer im alten Russland freie Bauern und selbständig und haben es nicht vergessen, dass man ihnen alles genommen hat, indem sie in die Kollektivwirtschaft gezwungen wurden. Die Zahl derjenigen Ukrainer, die aus Überzeugung der KP. beigetreten sind, ist erstaunlich niedrig... (u.)

Das Judentum wird von dem Ukrainer in Verbindung mit dem Kommunismus abgelehnt, da überwiegend die Juden die Funktionäre der KP waren, und sich die Ukrainer selbst davon überzeugen konnten, dass fast nur die Juden die Vorteile genossen, die mit der Zugehörigkeit zur KP und insbesondere mit führenden Stellen in ihr verbunden waren. Ein ausgesprochener Antisemitismus aus rassistischen und ideellen Gründen ist der Bevölkerung jedoch fremd. Für eine Judenverfolgung aus der ukrainischen Bevölkerung heraus fehlen die Führer und der geistige Schwung, da allen noch die harten Strafen in Erinnerung sind, mit denen der Bolschewismus jeden belegte, der gegen die Juden vorging. Es wurde z.B. jeder mit Gefängnis bestraft, der den Juden mit dem Ausdruck "jid" (Jude), der zugleich ein Schimpfwort war, bezeichnete und nicht mit "Hebräer". Wenn jedoch von irgendeiner Seite der Anstoss dazu erfolgte und der Bevölkerung freie Hand gelassen würde, könnte eine umfangreiche Judenverfolgung entstehen.

№ 54

Звіт про політичну й економічну ситуацію в Україні

RU V (Східна Європа)
Конраді

20 жовтня 1941 року

Звіт про поїздку по Україні з рамени міністерства закордонних справ від 31.8 до 15.9.1941 р.

З 31.8. до 15.9. 41 року я брав участь в ознайомлювальній поїздки на східний фронт, яка вела від Берліна через Позен (Познань) - Варшаву - Люблін - Львів - Рівне - Зв'ягель Житомир - Вінницю - Умань - Первомайськ - Вознесенськ Миколаїв - Бобринець - Кіровоград - Златополь - Білу Церкву - Бердичів - Львів - Перемишль - Краків - Катовіце і знову назад до Берліна.

Поїздка залишила в основному такі враження:

Загальне:

Починаючи від Львова, майже всі міста в Україні на 30-40% зруйновані. Проте ландшафт лише мало нагадує про війну і проїжджаєш сотні кілометрів повністю уцілілими селами. Виняток складають території, де проходили сконцентровані бої, наприклад, залізничний шлях між Рівним і Дубно, околиці Первомайська і т.д.

У містах всюди життя знову пожвавішало. Майже у всіх великих населених пунктах знову з'явилося електричне світло, у Вінниці навіть ходив трамвай. Але крамниці майже ніде не були відкриті, тому що вони під час бойових дій були або зруйновані або пограбовані, з іншого боку, бракує навіть найважливіших споживчих товарів. Лише у досить обмеженому обсязі можна було побачити торгівлю на базарах, проте крім деяких овочів та фруктів також і там не можна було більше нічого знайти.

Всюди по полях старанно працювали, щоб встигнути зібрати врожай. Часом можна було бачити, як допомагали у цьому українські військовополонені, що повернулися додому. (...)

Населення - на відміну від латишів, литовців і т.д. - лише у незначній мірі мстилося. У зв'язку з цим не дуже відчувається особливої політичної активності. Українські сили самооборони, повноваження яких підтверджені німецькими військовими органами, сільські уповноважені є лише виконавчими органами німецьких командних інстанцій. Лише у Житомирі мала місце сутичка між українцями (прибічники УНР проти прибічників ОУН)*, яка привела до стрілянини і закінчилася вбитими. Ця сутичка має зв'язок із західними українцями, котрих, проте, цей звіт не стосується. У Західній Україні (територія навколо Львова) слід рахуватися з політичними пристрастями тамтешнього населення, які частково виражаються у неприхованні незадоволення приєднанням Львова до Генерального Губернаторства.

Численні розмови з українцями із старої Радянської України показали мені, що не пов'язуються особливі надії із майбутнім політичним облаштуванням української території. Довіра до німецького вермахту є дуже великою. Українець очікує від Німеччини в першу чергу покращення свого матеріального становища. Погляди німецьких солдатів, а також відношення до них поступово приводять українців до розуміння того, у якій жахливій бідності вони раніше жили. Подорожуючий пересвідчується у цьому вже на невимовній убогості і одноманітності одягу. В Умані тамтешні професори сільськогосподарського інституту, деякі з яких мають міжнародне визнання, взагалі нічим не відрізняються від прибиральників вулиць.

Політичне безвілля населення Східної України призводить до того, що вермахт цілком задоволений допомогою українців, як тільки вона була відповідно організована. Організована у містах співпраця українців в управлінні, а також українська самооборона в загальному не викликають нарікань. У південній Україні не існує властивої партизанської небезпеки. Слід навести як приклад те, що величезні радянські трофейні склади не мають ніякої охорони.

---

* Мова про вбивство М. Сциборського і О. Сеніка. Твердження, що це була сутичка між прибічниками УНР і ОУН не знаходить, поки що, жодного пояснення.

Будь-яких бажань мати незалежну українську національну державу - за винятком Львова - я не зауважив. Включення території навколо Львова до Генерального Губернаторства за цих обставин стало терміновою українською політичною необхідністю: відокремлення і закриття кордону між Західною та рештою України було необхідним уже навіть з причин політичної безпеки.

Економіка.

За повідомленнями військових німецьких органів стало можливим зібрати до 70% урожаю на території справа від Дніпра. Це стало можливим завдяки праці жінок, які жали збіжжя в основному серпами, тому що сільськогосподарська техніка, трактори і т.д. на 80%-90% або знищені або вивезені. Ймовірно, значно тяжчим буде засів нового урожаю.

Деякі повідомлення, згідно з якими селяни на окупованих східних територіях із власної ініціативи розпустили колгоспи та розділили між собою землю, в Україні за моїми спостереженнями за одним єдиним винятком не підтвердилися. Колишні колгоспи, радгоспи і т.д. як господарські одиниці працюють тимчасово далі.

На початку цього звіту вже вказувалося на цілковитий брак споживчих товарів. Це негативно впливає в основному у містах на тамтешнє населення, тому що буквально крім хліба, деяких овочів і т.д. більше нічого не можна купити, навіть і за цим треба стояти у черзі. Німецькі солдати обмінюють два сірники на одне яйце! Лише у Немирові на імпровізованому базарі можна було купити птицю за такими цінами: 2 курчат по 1.50 марки, 1 курка для супу по 1.50, одна качка по 2.1, яйце по 2.5 пфеніги. Покупцями були в основному солдати, так як населення або взагалі не має готівки, або має лише радянські гроші, які продавці, не зважаючи на державний обмінний курс, неохоче або взагалі не беруть. Проте імперські кредитно-касові чеки користуються всюди популярністю.

(...)

A IX 374a

Zu V (Osteuropa)
Gerradi

29. Oktober 1941

Vom A. A. 26/10
Anzahl: 10/10
B. 17/10

Bericht

Über die Ukraine-Fahrt des AA vom 22.9.1941

Vom 22.9. - 15.10.41 waren ich an einer informativischen
Reise an die Ostfront teil, die von Berlin über Koenigsberg -
Lublin - Lemberg - Kowno - Wischni - Chitow - Koritschew - Wladiwisa -
Uman - Iermolow - Kosowatsch - Nikolajew - Kozminsk - Kirovograd -
Kiew - Dnjepetrowsk - Koritschew - Lemberg - Kowno - Lublin -
Kattowitz und wieder zurück nach Berlin führte.

Die Reise vermittelte in wesentlichen die folgenden Ein-
drücke

Allgemeines

Im Einklang mit Lemberg sind fast alle Städte in der Ukraine
um 30 bis 40% zerstört. Hingegen ist das Landesbild nur wenig von
Kriegsgepöhl und von Durchkäse auf Ruine von Städten im völlig
unveränderten Überflur. Eine Ausnahme stellen allerdings die Städte dar,
in denen konzentrierte Kämpfe stattgefunden haben, wie die Strecke
zwischen Kowno und Dabne, die Umgebung von Kowno usw.

In den letzten Tagen des Jahres hat sich überall wieder zu
regnen. Es gab in fast allen größeren Orten bereits wieder elektrisches
Licht, in Wladiwisa verkehrte sogar die Straßbahn. In Kiew
waren allerdings fast nirgends geöffnet, da sie während der
Kampflandungen entweder zerstört oder ausgeplündert worden sind,
außerdem aber auch die wichtigsten Verkehrsmittel fehlten. Nur in
den verschiedenen Abzweigungen gab es gelegentlich Kraftbetrieb zu sehen,
doch war dieser etwa in Kiew und Ost um dort überhaupt nichts zu
bekommen.

Auf dem Feldern wurde überall eifrig gearbeitet, um baldmöglichst
die Ernte zu bergen. Gelegentlich sah man auch hinführende
ukrainische Kriegsgefangene wieder mithelfen.

- 2 -

219129

Devilberung - in Gegensatz zu den Letzen, Litauern usw. - nur in bescheidenem Umfang gerächt hat. Dementsprechend ist von einer politischen Aktivität kaum etwas zu spüren. Die von den deutschen Militärbehörden bestätigten ukrainischen Selbstschutzkräfte und gemeindlichen Beauftragten sind lediglich Vollzugsorgane der deutschen Besatzmächte. Lediglich in Sibirien hatte eine Auseinandersetzung innerhalb der Ukrainer stattgefunden (UNR-Leute gegen OUN-Leute), die zu einer Konferenz führte und mit Letzen endete. Diese Auseinandersetzung dürfte jedoch auf die Westukrainer zurückzuführen sein, für die der obenstehende Bericht nicht zutrifft. In der westukrainischen (Donberger Gegend) hat man durchaus mit den politischen Leidenschaften der dortigen Bevölkerung zu rechnen, die sich zum Teil sogar in unversöhnlicher Unzufriedenheit wegen der Angliederung Lembergs an das GG äußert.

Zahlreiche Gespräche mit Ukrainern aus der alten Sowjet-Ukraine haben mir gezeigt, daß bezüglich der künftigen politischen Gestaltung des ukrainischen Raumes keinerlei besondere Erwartungen gehegt werden. Das Vertrauen zu der deutschen Herrschaft ist sehr groß. Von Deutschland erwartet der Ukrainer in erster Linie eine Besserstellung seiner materiellen Lage. Der Anblick der deutschen Soldaten und der gelegentliche Umgang mit ihnen lassen auch in den Ukrainern allmählich ahnen, daß sie bisher in einer unvorstellbaren Armut gelebt haben. Besonders nicht der Durchschnitts Ukrainer ist an der unermöglichen Armlichkeit und Plebeierlichkeit der Kleidung. In Lemberg sind die dortigen Professoren der Landwirtschaftlichen Hochschule, von denen einige sogar internationalen Ruf haben, von Straßendiebstahlern überhaupt nicht zu unterscheiden.

Die politische Willenlosigkeit der Bevölkerung hat inzwischen zur Folge, daß die Zusammenarbeit mit der Wehrmacht der Ukrainer durchaus zufrieden ist, sobald sie entsprechend organisiert wurde. Die in den Wehrmacht durchgeführte Mitarbeit der Ukrainer in der Verwaltung, sowie der ukrainische Selbstschutz haben in allgemeinen zu keinen kleinen Anlaß gegeben. Dergleichen besteht in der südlichen Ukraine keine eigentliche Partisanen-Gefahr. Als Beispiel sei angeführt, daß riesige sowjetische Beutelager keinerlei Bewachung haben.

Nr 55

Лист Української Національної Ради в Києві до Еріха Коха

Відпис

*Його Ексцеленції панові Райхскомісару України
Еріху Коху*

Ексцеленціє!

Українська Національна Рада в Києві має честь висловити свою радість та вдячність з приводу визволення України героїчним німецьким вермахтом від більшовицького панування і скласти до Ваших рук, Ексцеленціє, щирю подяку за це німецькому народові та Адольфу Гітлеру, фюрерові і райхсканцлерові Великої Німеччини.

Від імені українського народу Українська Національна Рада висловлює готовність до співпраці з німецькою владою в Україні під Вашим керівництвом, Ексцеленціє, з метою служити остаточній перемозі над найбільшим ворогом людства - більшовизмом та споконвічним ворогом України - Москвою.

Український народ усвідомлює, що перемога Великої Німеччини одночасно стане перемогою українського народу, який при перебудові Європи і встановленні в ній нового порядку займе завдяки фюрерові і райхсканцлерові Великої Німеччини Адольфу Гітлеру належне місце серед європейських народів, за що він боровся протягом століть і бореться сьогодні.

Принагідно віддаємо у Ваші руки, Ексцеленціє, меморандум, в якому викладено зміст і форму завдань та діяльності Української Національної Ради, які повинні призвести до остаточної перемоги над комунізмом-більшовизмом і СРСР, а також до перемоги нашої, жидами та росіянами сплюндрованої країни та її відбудови.

Від імені Української Національної Ради в Києві:

*Голова
Секретар*

Abschrift:

///

An Seine Excellenz
den Herrn Reichskommissar für die Ukraine
E r i c h K e e h

Excellenz!

Der Ukrainische Nationalrat in Kiew hat die Ehre, seine Freude und Dankbarkeit anlässlich der Befreiung der Ukraine durch die heldenhafte deutsche Wehrmacht von der bolschewistischen Herrschaft auszudrücken und den aufrichtigen Dank dafür dem Deutschen Volk und Adolf Hitler, dem Führer und Reichskanzler Großdeutschlands, auf ihre Hände, Excellenz, niederzulegen.

Im Namen des ukrainischen Volkes spricht hiermit der Ukrainische Nationalrat die Bereitwilligkeit zur Zusammenarbeit mit der deutschen Behörde in der Ukraine unter Ihrer Leitung, Excellenz, aus, mit dem Ziel, den Endsieg über den größten Feind, der Menschheit, den Bolschewismus und den Erbfeind der Ukraine, Moskau, zu dienen.

Das ukrainische Volk ist sich dessen bewusst, daß der Sieg Großdeutschlands gleichzeitig der Sieg des ukrainischen Volkes ist, welches beim Neuaufbau Europas und dessen Neuordnung dank dem Führer und Reichskanzler Großdeutschlands, Adolf Hitler, den gerechten und ihm zukommenden Platz unter den europäischen Völkern einnehmen wird, um den es lange Jahrhunderte gekämpft hat und heute kämpft.

Beiliegend legen wir in Ihre Hände, Excellenz, eine Denkschrift, in der wir Inhalt und Form von Aufgaben und Tätigkeit des Ukrainischen Nationalrates darlegen, die hiermit sowohl dem Endsieg über den Kommu-Bolschewismus und die SSE, wie auch dem Endsieg unseres, von Juden und Massen zugrundegerichteten Landes, und zu seinem Aufbau führen sollen.

Für den Ukrainischen Nationalrat in Kiew:
Vorsitzender   Sekretär

342195

№ 56

Програма діяльності Української Національної Ради в Києві

Відпис!

Меморандум Української Національної Ради в Києві

З 12-го по 14-те століття український народ мав власну державу, яка в той час захищала західну частину Європу від азіатсько-монгольських нападів. Послаблена в безконечних війнах з азіатсько-монгольськими племенами на Сході, поляками на Заході і виростаючою Московією на Півночі український народ втратив свою державну самостійність, внаслідок чого над Україною стала панувати Польща і частково Московія. Незважаючи на це українці ніколи не відмовлялися від думки про свою політичну самостійність. В 17-му столітті український народ прогнав чужоземних гнобителів з країни і відновив свою власну державність. Проте і на цей раз молода українська держава зазнала поразки від об'єднаних сил північних і західних ворогів - Польщі та Росії, які знову розділили між собою українські землі та закріпачили поневолений український народ.

Та він продовжував боротьбу і в 1917 році, після падіння царської Росії, проголосив свою державну самостійність.

Молода українська держава уклала в 1918 році мирний договір з Німеччиною, Австро-Угорщиною, Турцією і Болгарією в Брест-Литовському і вступила з ними і іншими європейськими і позаєвропейськими країнами у дипломатичні відносини. Не маючи ні від кого допомоги, а навпаки, зі всіх сторін оточена ворогами, які мали наміри щодо української території, наша держава після нової війни, що тривала три з половиною роки, знову впала під ударами своїх сусідів і була поділена між ними. На одній частині українських земель виникла Українська Радянська Соціалістична Республіка, яка формально увійшла до союзу із Російською Соціалістичною Федеративною Республікою і разом з іншими радянськими республіками утворила Союз Радянських Соціалістичних Республік. Але й на цей раз український народ не

склав зброї, а продовжив війну проти Радянського Союзу та інших окупантів українських земель з тим, щоб відновити проголошену в 1918/1919 рр. самостійну всеукраїнську державу.

Як перед тим на полі бою, так і впродовж наступних 21 року боротьби з іноземними окупантами український народ поніс мільйонні жертви.

У боротьбі за свою політичну самостійність український народ завжди вбачав у німецькому народі свого природного союзника, від якого в той чи інший спосіб можна отримати допомогу, щоб вигнати чужинців зі своїх земель. Українська політична думка бачила у тісній українсько-німецькій співпраці двосторонню і тривалу користь та запоруку здорових відносин у Східній Європі.

Почуття дружби і добра воля до співпраці поглибилися в українців після того, як Велика Німеччина змушена була розпочати хрестовий похід на захист культури від найбільшого ворога цієї культури, навіть всього людства, і з цим боротьбу проти споконвічного ворога України - Москви.

Український народ був і є свідомий того, що переможний похід героїчного німецького вермахту йде шляхом життєво важливих інтересів України. Тому українці були і є готовими, як і інші народи Європи, пліч-о-пліч з німецьким народом стати до боротьби з більшовицькою Москвою, так як вони дотепер стояли з ним пліч-о-пліч у духовно-політичній боротьбі проти більшовизму.

На жаль, український солдат не має зараз можливості брати безпосередню участь у військових діях на фронті. Український народ вірить проте, що така можливість раніше чи пізніше буде йому надана, як вона була надана іншим європейським народам.

З нашого досвіду, здобутого в боротьбі з більшовиками в 1917-1920 рр. і протягом наступних 21 року російської окупації, ми знаємо, що воювати з більшовизмом і більшовиками потрібно не лише на фронті в окопах, а також і в тилу, на звільнених від більшовиків українських землях, де совіти залишили для підпільної роботи, для підривної діяльності серед населення, для саботажу і партизанської війни своїх терористів і агітаторів. З цими більшовистськими терорис-

тами і агітаторами, саботажниками і партизанами воювати слід не менш запекло, аніж на фронті. Український народ готовий до такої боротьби з більшовицькими диверсантами в тилу, зважаючи на те, що забезпечення спокою в тилу німецької армії дає їй можливість без перешкод воювати на фронті, наближаючи перемогу над ворогом, що є життєвою необхідністю також і для українського народу.

На те, що така боротьба, її негайна організація авторитетними факторами українського громадського життя, боротьба як через пропаганду, так і через організування безпеки і позитивну працю є необхідною, вказують факти саботажу останніх днів у Києві і на провінції.

І далі: протягом двадцятирічної російської окупації та боротьби з нею і з комуно-більшовизмом український народ переслідувався у всіх сферах громадського життя не лише матеріально, але і в культурному, духовному і моральному плані, навіть фізично через голодомор, розстріли і переселення зближався до винищення. Спотворювалося моральне обличчя підростаючої молоді. Наслідки цієї винищувальної роботи бачимо на кожному кроці. Боротьба з такими наслідками має бути систематичною і послідовною, не менш запеклою, ніж наведений вище приклад з боротьбою проти диверсійних актів більшовиків у тилу. Не менш важливою є негайна відбудова всіх сфер громадського і суспільного життя у всіх галузях, де більшовики займалися своїм винищувальним ремеслом, щоб пригноблені і часто зневірені у новому порядку, а також упереджені українські маси прийшли до себе і віддали свою енергію передусім справі господарської відбудови країни.

Боротьба з наслідками більшовизму і робота по відбудові українського громадського життя повинні відповідати вимогам військового часу і разом з тим - способу мислення, звичаям і настроєві української громадськості.

При цьому ця боротьба і ця робота, щоб бути успішними, мають проводитись головним чином власними українськими силами. Це відповідає, на нашу думку, інтересам як українського, так і німецького народів, німецької армії.

Усвідомлюючи ці великі і відповідальні завдання, репрезентанти українського народу зразу ж після вступу військ ні-

ького вермахту в Київ, не випереджуючи майбутнього по-
... оформлення українських земель при новому по-
ряду в Європі, створили Українську Національну Раду,
завданнями якої є:

1. представляти український народ перед німецькими
органами влади, встановленими на зайнятих українських
землях;

2. поборювати більшовизм і більшовицьку агітацію та
пропаганду;

3. в тій, чи іншій формі охорони протидіяти організуван-
ню більшовицьких диверсійних акцій;

4. виховувати молодь в моральному, розумовому і фізич-
ному плані.

5. відновити суспільне життя в галузях:

а) культури, народної освіти і просвітництва;

б) релігії та церкви;

в) господарства;

г) сільського господарства зокрема.

6. перебрати соціальний захист та добродійну діяльність.

7. організувати забезпечення робочої сили.

Для успішного проведення в життя цих завдань Українсь-
кою Національною Радою необхідно забезпечити повернення
в Україну емігрантів, що перебувають в Центральній та За-
хідній Європі, а також на території Великої Німеччини, і пе-
ред усім тих, що мають професійну освіту та досвід в галузях
шкільництва, економіки, культури і просвітництва.

За Українську Національну Раду:

Голова

Секретар

Abschrift:

IV

Denkschrift des Ukrainischen Nationalrates in Kiew

Vom 12. bis zum 14. Jahrhundert besaß das ukrainische Volk seinen eigenen Staat, der in jener Zeit das westlich gelegene Europa vor den asiatisch-mongolischen Einfällen schützte. Gewöhnlich in unaufhörlichen Kriegen mit den asiatisch-mongolischen Stämmen im Osten und den Polen im Westen, sowie mit den im Norden heranwachsenden Kosakowien, verlor das ukrainische Volk seine staatliche Selbständigkeit und über die Ukraine richtete die Polen und teilweise Kosakowien seine Herrschaft auf. Trotzdem haben die Ukrainer den Gedanken an ihre politische Selbständigkeit nie entsagt. Im 17. Jahrhundert vertrieb das ukrainische Volk die Fremdherrscher aus dem Lande und erneuerte sein eigenes Staatswesen. Doch auch diesmal unterlag der junge ukrainische Staat den vereinigten Kräften der Feinde im Norden und Westen, nämlich Polen und Rußland, welche die ukrainischen Länder wieder unter sich aufteilten und das unterworfenen ukrainische Volk leibeigen machten.

Dieses aber führte den Kampf weiter und proklamierte 1917 nach dem Sturz des zaristischen Rußlands seine staatliche Selbständigkeit.

Der junge ukrainische Staat schloß 1918 mit Deutschland, Österreich-Ungarn, der Türkei und Bulgarien den Friedensvertrag von Brest-Litowsk ab und trat mit ihnen und anderen europäischen sowie außereuropäischen Ländern in diplomatische Beziehungen. Da er jedoch von niemanden Hilfe erhielt, im Gegenteil, ringsherum von Feinden umgeben war, welche es auf ukrainische Länder abgesehen hatten, fiel er nach einem neuen dreieinhalbjährigen Krieg, entkräftet unter den Schlägen seiner Nachbarn, die seine Länder wieder unter sich aufteilten. In einem Teil der ukrainischen Länder entstand die Ukrainische Sozialistische Räterepublik, welche formell in ein Bündnis mit der Russischen Sozialistischen Föderativen Räterepublik eintrat und zusammen mit anderen Räterepubliken den Kern der Sozialistischen Räterepublik bildete. Doch auch diesmal legte das ukrainische Volk die Waffen nicht nieder

342196

(den Krieg gegen)
nieder und ~~setzte~~ den Bund der Sozialistischen Republiken
und andererseits gegen die übrigen Fremdbesitzer ukrainischer
Länder fort, um die Erneuerung des in dem Jahre 1918/19 pro-
klamierten selbständigen Allukrainischen Staates.

Wie vorher am Schlachtfeld, so brachte das ukrainische Volk
auch im Laufe des 21-jährigen Kampfes mit den Fremdherrschern
Millionen von Opfern.

Im Kampf um seine politische Selbständigkeit hat das ukrai-
nische Volk immer so auch heute das deutsche Volk als seinen
natürlichen Verbündeten angesehen, von welchem es auf diese oder
andere Weise Hilfe erhalten kann, um die Eindringlinge aus sei-
nen Ländern zu vertreiben. Der ukrainische politische Gedanke
sah in einer engen ukrainisch-deutschen Zusammenarbeit beider-
seitigen dauernden Nutzen und die Gewähr gesunder Verhältnisse
in Ostteil Europas.

Die Gefühle der Freundschaft und der Wille zur Zusammenarbeit
vertieften sich bei den Ukrainern noch mit dem Augenblick, da
Großdeutschland gezwungen war, zur Verteidigung der Kultur des
Feldzugs gegen den größten Feind dieser Kultur, ja der ganzen
Menschheit, zu beginnen, und damit den Kampf gegen den Erbfeind
der Ukraine - Moskau.

Das ukrainische Volk war und ist sich dessen bewußt, daß der
siegreiche Zug der heldenhaften deutschen Wehrmacht sich auf der
Linie der lebenswichtigen Interessen der Ukraine entwickelt.
Deshalb sind und waren die Ukrainer bereit, wie auch andere Völ-
ker Europas, Schulter an Schulter mit dem deutschen Volk zum
Kampf mit dem bolschewistischen Moskau zu stehen, ebenso, wie sie
bisher immer Schulter an Schulter mit ihm in geistig-politischen
Kampf gegen den Bolschewismus standen.

Leider hat gegenwärtig der ukrainische Soldat keine Möglic-
keit, unmittelbaren Anteil an der Front im Kampf zu nehmen. Das
ukrainische Volk glaubt jedoch, daß diese Möglichkeit ihm früher
oder später gegeben werden kann, ebenso wie sie anderen europäi-
schen Völkern gegeben ist.

Wir wissen gleichzeitig aus der im Kampf mit den Bolschewiken
und dem Bolschewismus in den Jahren 1917/20 und im Laufe des 21-
jährigen Ringens mit ihnen unter der russischen Okkupation ge-
sammelten Erfahrung, daß der Kampf mit den Bolschewiken und den
Bolschewiken

342197

Bolschewiken nicht nur an der Front in den Schützengraben, sondern auch im Hinterland, in den von den Bolschewiken bereits befreiten ukrainischen Ländern nötig ist, wo die Sowjets ihre Terroristen und Agitatoren zurückgelassen haben zum Kampf im Hinterland, zur Zersetzungsarbeit unter der Bevölkerung sowie zur Sabotage und zum Partisanenkampf einschließlich. Mit diesen bolschewistischen Terroristen und Agitatoren, mit der Zersetzungsarbeit, mit Saboteuren und Partisanen, ist ein nicht geringerer Kampf nötig, als der Kampf an der Front. Und zu einem solchen Kampf mit der bolschewistischen Diversion im Hinterland ist das ukrainische Volk bereit, eingedenk dessen, daß die Sicherung der Ruhe im Hinterland der deutschen Armee dieser die Möglichkeit gibt, ungestört an der Front zu kämpfen und den Sieg über den Feind zu sichern, der ein Lebensbedürfnis auch für das ukrainische Volk darstellt.

Daß ein solcher Kampf und zwar seine sofortige Organisation durch autoritative Faktoren des ukrainischen öffentlichen Lebens, ein Kampf, sowohl durch Propaganda, wie auch durch Organisation der Sicherheit und durch positive Arbeit unerlässlich ist, darauf weisen besonders die Tatsachen von Sabotagen in den letzten Tagen in Kiew und in der Provinz hin.

Und weiter: Im Lauf der zwanzigjährigen russischen Okkupation und des Kampfes mit ihr und dem Kommune-Bolschewismus wurde das ukrainische Volk auf allen Gebieten des öffentlichen Lebens verfolgt und nicht nur materiell, sondern auch kulturell, geistig und moralisch, ja sogar physisch durch Hunger, Erschießungen und Verschickungen der Vernichtung entgegengeführt. Die heranwachsende Jugend wieder wurde in moralischer Hinsicht verunstaltet. Die Folgen dieser Vernichtungsarbeit sehen wir auf Schritt und Tritt. Mit diesen Folgeerscheinungen ist ein systematischer und konsequenter Kampf, der nicht geringer ist, als der Kampf mit den oben angeführten Diversionsakten der Bolschewiken im Hinterland, unumgänglich. Ebenso nötig ist der sofortige Wiederaufbau des öffentlichen und Gemeinschaftslebens auf allen Gebieten, auf denen die Bolschewiken ihr Werk der Vernichtung führten, damit die niedergeschlagenen und oft gegenüber den neuen Verhältnissen ungläubigen, ja mit Vorurteilen eingestellten ukrainischen Massen wieder zu sich finden und ihre Energie vor allen zum Wirtschaftsaufbau

242103

aufbau des Landes zur Verfügung stellen.

Der Kampf mit den Folgeerscheinungen des Bolschewismus und die Arbeit am Wiederaufbau des ukrainischen öffentlichen und Gemeinschaftslebens muß den Erfordernissen der Kriegszeit entsprechen und gleichzeitig der Geisteshaltung, den Gebräuchen und der Einstellung der ukrainischen Öffentlichkeit.

Dabei muß dieser Kampf und diese Arbeit, wenn sie erfolgreich sein sollen, hauptsächlich mit eigenen ukrainischen Kräften geführt werden. Sie liegen -nach unserer Meinung- im Interesse sowohl des ukrainischen, wie des deutschen Volkes und der deutschen Armeen.

Bewußt dieser großen und verantwortlichen Aufgaben haben die Repräsentanten des ukrainischen Volkes sofort beim Einmarsch der deutschen Wehrmacht in Kiew, ohne der künftigen Gestaltung der ukrainischen Länder in politischer Hinsicht bei der Konzedierung Europas vorzugreifen,

den U k r a i n i s c h e n N a t i o n a l r a t
errichtet, dessen Aufgabe es ist:

1. das ukrainische Volk gegenüber der deutschen Behörde zu repräsentieren, die auf den besetzten ukrainischen Gebieten besteht,
2. den Bolschewismus und die bolschewistische Agitation und Propaganda zu bekämpfen,
3. den bolschewistischen Diversionsaktionen auf dem Wege der Organisation in der einen oder anderen Form des Schutzes entgegenzuwirken,
4. die Jugend moralisch, geistig und physisch zu erziehen,
5. das Gemeinschaftsleben aufzubauen und zwar auf den Gebieten
  - a) der Kultur, Volksbildung und Volksaufklärung,
  - b) der Religion und der Kirche,
  - c) der Wirtschaft,
  - d) in besonderen der Landwirtschaft,
6. die öffentliche Fürsorge und Wohlfahrt zu übernehmen,
7. den Arbeitsvereins zu organisieren.

Zwecke erfolgreicher Durchführung dieser Aufgaben und Arbeit des Ukrainischen Nationalrates ist es unumgänglich, die Rückkehr der ukrainischen Emigration zu ermöglichen, welche sich in Mittel-

und

342199

- 5 -

und Westeuropa im allgemeinen und im Gebiet Großdeutschlands
im besonderen befindet, und vor allem diejenigen Elemente in
ihr zurückzuführen, welche fachlich gebildet und erfahren sind,
im Gebiet des Schulwesens, der Wirtschaft, der Kultur und Volks-
aufklärung.

Für den Ukrainischen Nationalrat:

Vorsitzender

Sekretär

342200

№ 57

Секретна інструкція Розенберга Еріху Коху, райхскомісару України

Секретна справа Райху

Інструкція Райхскомісару Райхскомісаріату

Україна.

Велика битва на Сході Європи означає знищення більшевизму назавжди. Світовий ворог, якого постійно знав націонал-соціалізм, готував великий напад, а зараз він буде переможений вермахтом фюрера. Але Радянський Союз є тільки коротким етапом в процесі всіх історичних проблем східного регіону, і тому метою цієї війни є не лише повалення більшовизму, але й повністю нове упорядкування Сходу з вивченням тих питань, які служать передумовою для розгортки ворожих сил. Це значить, що відносини між Німецьким Райхом і народами Радянського Союзу, а особливо московською імперіалістичною ідеєю, повинні знайти остаточне рішення.

Безпосередньо на німецькому кордоні лежала велика держава, яка все потужніше поширювалася особливо у 19 ст. і яка практично обмежувала Німецький Райх в його суверенній свободі руху. Будучи сама по собі майже в повній безпеці від нападів, Росія могла керувати союзницькою політикою по власній волі, в той час як Німеччина змушена була жити в постійному страху, що буде втягнена у дво- або трифронтову боротьбу по бажанню московських чи петербурзьких панів. Нову жертвну боротьбу знайшов німецький Райх з незахищеною спиною на європейському континенті, з небувалим досі озброєнням, а також з найтвердшим політичним волевиявленням. Метою військового конфлікту може бути лише одне: звільнити назавжди Німецький Райх від імперіалістичного тиску Росії. Це відповідає не тільки інтересам Німеччини, але є також вимога справедливості, так як московський натиск на Захід зміг провести майже без перешкод свою загарбницьку політику, і в той час постійно загрожуючи

Німеччині. Тому Німецький Райх повинен був застерегтися від того, щоб не розпочати військовий похід на СРСР з суттєвої помилки: знову відбудувати російську імперію, все одно в якій формі. Навпаки, треба, поряд з чисто німецькими заходами безпеки, перевірити і ввести в дію всі історичні битви різних народів з Москвою та Петербургом як їхню майбутню підйомну силу. Те, що політична загроза зі Сходу буде усунена назавжди, відповідає також заповіту фюрера, викладеному в його праці.

Тому ця велика територія мусить бути розподілена згідно з історичними, етнічними та економічними ознаками, а також відповідно німецьким цільовим установкам, спочатку на райхскомісаріати, кожен з яких має особливу політичну форму уряду, без того, щоб це випереджувало пізніші остаточні рішення. Райхскомісаріат Україна буде мати завдання підготувати все тісніше приєднання цієї території до Німеччини.

В основному, ця робота на Сході полягає у тому, щоб придбати для Німеччини нову територію, а Московію (Росію) відвести на її прадавню історичну територію, тобто відтіснити її, повернувши обличчям на Схід, і тим самим зробити її назавжди неспроможною до такої небезпечної для Європи концентрації сил, як у 1941 р.

Це завдання є величезним. Воно вимагає від кожного повної віддачі, зразкової витримки, детального осмислення всіх можливостей, розумного вирішення практичних життєвих вимог з відповідною політичною цільовою установкою. Коротше кажучи, це завдання виявляється для націонал-соціалістичної революції і Великонімецького Райху ще важливішим, ніж думалося. Боротьба, що розгортається, - це боротьба за безпеку життя як для німецького народу, так і для всієї нової Європи, боротьба світоглядного характеру, державно-політична війна, яка несе в собі нову концепцію нашого континенту, і властива Європа в значній мірі пошириться на Схід. Через вирішення цієї проблеми Райх А. Гітлера зможе виконати найзвичайнішу послугу для долі загальноєвропейського простору.

Особливо важке завдання, виконання якого має історичне значення, припадає на долю Райхскомісара України.

Свідомість українського народу виявлялась у минулі віки інстинктивно і по-військовому, але перед лицем своїх могутніх ворогів не знаходила політично-державної форми. Спочатку в боротьбі з Польщею, потім у боротьбі з постійно міцнішаючою Росією, вона все ж неодноразово піднімалась (за часів Хмельницького, потім разом з Карлом XII, у 1919 р. і пізніше в численних антибільшовицьких селянських повстаннях). Але російським історикам вдалося змалювати події так, ніби ця боротьба і не існувала. В останньому столітті слідує наростаюча тенденція до використання освічених українців. Цих людей розпорошували планомірно як службовців, чи офіцерів по всій російській імперії з метою залишити їх майже без жодного контакту з їх батьківщиною. Інших приваблювали блиском і владою царського двору і таким чином відчужували і русифікували. Це російське панівне становище було у 1918 р. скасоване, також більшовизм, який пізніше переміг, був змушений визнати українську мову і українську народність. Але після свого зміцнення він по старому московському взірцю знову намагався всіма способами вводити все більше і більше російських службовців в українство. Це двадцятирічне переслідування призвело, без сумніву, до нового пом'ягшення опорної волі українського народу. Голодна смерть мільйонів тяжко вразила біологічну субстанцію, а двадцятирічна затяжна винищувальна боротьба проти селян, які раніше поважали свою власність, породила також тут поневолений сільський пролетаріат.

Адміністрація, яка встановлюється, повинна провести тут в першу чергу народну інвентаризацію. Це не є виною німецького народу, якщо при цьому виявиться загальна бідність. Кількість пролитої німецької крові, необхідність розширення території Центральної Європи, а також бажання відвернути назавжди наслідки британської континентальної блокади, змушують провести велике цілісне планування. Його забезпечити може лише авторитарне німецьке управління. Тому ідея про розбудову українства, як політичної сили проти Москви, яка виникла ще до конфлікту 1941 р., мусіла бути упущена. В теперішньому становищі Німецький Райх не може брати на себе зростаючу опіку над чужою народністю, яка опинилася зараз у тяжкому становищі не з вини Німеч-

чини. Які сили посідає вона щодо допомоги у оформленні, покаже нам майбутнє.

Тому німецькому управлінню необхідно дотримуватись таких ліній правління:

1. Працівники німецького управління повинні утримуватись від висловлювань думок про остаточне оформлення України. На запитання українців щодо їх майбутнього слід відповідати:

- а) після важких битв треба спочатку встановити, які наслідки залишив після себе двадцятирічний більшовизм в Україні;
  - б) в кожному випадку зараз є зрозумілим, що для того, щоб спростувати усі шкоди, потрібне довготривале німецьке управління;
  - в) остаточне регулювання може взяти тільки фюрер, беручи до уваги загальну ситуацію і, зокрема, на основі відношення самих українців.
2. При протестах щодо відлучування українських земель, чи тих, які вважалися українськими, слід відповідати:
- а) ця війна на Сході вимагала великих затрат німецької крові. Весь німецький народ взяв на себе переносити роками нестатки. Він повинен тепер здійснити заходи по своєму забезпеченню, щоби вже ніколи не потрапити у таке загрозливе становище, як у 1941 р.
  - б) німецький народ проживає на дуже тісній території і зараз, проводячи рятівну акцію для всієї Європи, він заслужив собі право на розширення житлової площі (лебесрауму). Народи Сходу мають в своєму розпорядженні набагато більше площі, ніж центрально-європейські нації, в той же час не маючи сили використати багатства цих земель;
  - в) в Райхскомісаріаті Україна, що сягає набагато далі, ніж територія українського поселення, зовсім можливе перевести переселення на Півночі та Сході власної житлової території. Коли Німеччина змогла забрати на батьківщину сотні тисяч своїх колоністів, то переселення українців з Заходу теж не можна розглядати як щось нечуване;
  - г) в загальному, українці теж повинні бути готовими при-

нести більші жертви, так як без дій Німеччини вони були б зовсім загублені, винищені.

- д) щоби назавжди вберегти Україну від нападу Москви, Німецький Райх повинен взяти на себе захист Сходу Європи, оскільки лише Німеччина може такий захист надати.

* * *

3. Беручи до уваги загальну ситуацію і вчинені більшовиками знищення, перш за все у Києві, управління повинно насамперед обов'язково відмовитися від відбудови центральних вищих учбових закладів. Вистачить залишити українські початкові школи, щоби створити загальні передумови для сьогодні глибоко зруйнованого життя. Але можна покликати до життя професійно-технічні учбові заклади з обмеженими завданнями, в сфері сільського господарства і ремісництва.

Західно-українська інтелігенція при вступі німецьких військових сил піддалася передчасним державно-політичним прокламаціям, які мусіли бути заборонені. Раніше уживана в дії абвером організація у такий спосіб намагалася і тепер ще даліше намагається на Сході йти в цьому напрямі. Щоби забезпечити спокійну господарську відбудову, потрібно зараз вжити всіх цілево-необхідних заходів, щоби перешкодити покvapливим елементам із Західної України у їхній діяльності у самому Райхскомісаріаті і заборонити в'їзд їхнім представникам із Генерального Губернаторства.

Російська мова, яка на даному часовому етапі представляє собою неминучий засіб комунікації, підлягає поступовому витісненню. Навчання на російській мові на території поселення українців не дозволяється. У районах із змішаним населенням при виборі кандидатів у сільське і районне правління, належить надавати перевагу українцям, а не росіянам. В загальному треба притримуватись принципу, згідно з яким гебітскомісар є єдиний пан (керівник) у своїй області, спонукувати українців звертатись виключно до нього у всіх питаннях, а не в якісь українські вищі інстанції. З точки зору українських зв'язків, генеральний комісаріат повинен являти собою, по можливості, закриту формацію. У центральному управлінні Райхскомісаріату не повинні створюватись побічні українські керівництва, а до співпраці можуть бути притягнені

ні лише ті особи, які, через недостатню кількість німецьких службовців, опрацьовуватимуть певні галузі в загальному. які в той же час будуть безпосередніми підлеглими райхскомісара і не матимуть права вести переговори з українцями на місцях чи видавати їм розпорядження. У галузі самоуправління, українцям надається управління в сільських та районних радах під німецьким наглядом гебітскомісара.

4. Якщо населення виявлятиме охоту працювати, то цю готовість до праці слід підтримувати, а не придушувати зайвою строгістю. Треба підбадьорювати виказану старанність, а при досягненні економічних результатів надавати зростаюче економічне винагородження. Про винагородження у сільському господарстві і про основні риси трактування колективізму було зроблено, згідно з домовленням із відповідним відділом економічного штабу Ост (Схід), деякі тимчасові лінії роботи, які надруковані у "Брауне Маппе" (коричневій папці). До zatrudнення охочих до праці українських сил слід додати також звільнених українських військовополонених, які після розподілу в країні можуть значно підвищити кількість працездатних у господарстві осіб.

В той час, як в Райхскомісаріаті Остланд з причин певної цілеспрямованості німецька мова має бути якнайбільше поширена, то в Україні є доцільним німецької мови не навчати. Більше правильним буде обмежити українців лише їх рідною мовою. (Можливі поодинокі винятки). Навіть бажано було б, щоби німецьке управління не лише користувалося послугами перекладачів, але й якомога швидше вивчало українську мову для того, щоби панівна німецька верства розуміла мову країни, в той час як українці, в загальному, не володітимуть мовою німецького управління. Де це в якійсь кількості випадків не можливо обминути, тоді ці випадки треба, якщо тільки можна, обмежувати.

Перед рейхскомісаром України стоїть завдання забезпечити віддане Німеччині охоче до праці українство на якомога довший період часу і задовольнити потреби німецької харчової промисловості і військової економіки. Це завдання вимагає правильного психологічного обходження з народом, щоби завоювати по можливості добровільних помічників, і в такий спосіб тримати в обмеженій кількості окупаційні

війська і поліцію; це завдання вимагає надалі довготривалий нагляд над політекономічними заходами щодо їх цілеспрямованості по відношенню до обох поставлених цілей.

Тому райхскомісар мусить в майбутньому намагатися конфіскувати продукти харчування передусім там, де проживає населення, з ворожістю якого потрібно рахуватися: російське населення. Йдеться, отже, про області на північному пограниччі Райхсскомісаріату, зона Чорнозему від Курська - Воронежа - Тамбова Саратова і на південь від цих областей. Немає жодних перешкод для експлуатації корисних копалин, навпаки треба її збільшити всіма засобами.

Особливу проблему створюють великі області Донського козацтва. Це козацтво було само по собі російським, тобто великоросійським, але після падіння царату, у цих козаків, як і у інших, виявились значні прагнення до автономії, так що ідея Козацької держави вже тоді набрала відчутної форми. Беручи до уваги всі політичні можливості, райхскомісар повинен доброзичливо обсервувати ідеологію Донського козацтва, щоби при певних обставинах, побіч німецького забезпечення, створити ще одну противагу також українству в цілому регіоні, а також для того, щоб паралізувати великоросійську ідеологію. Чим більше ослабленим вийде московитство з цієї боротьби, тим сильнішим буде бажання донського козацтва самоутвердитись і вступити як територіально обмежена формація у загальній концепції німецької влади на Сході.

Вирішальну роль в Україні має німецька народна власність. Німецькі колоністи зробили землі навколо Чорного моря родючими і тим самим обдарували Росію, і зокрема також українство, великими вартостями. У 1914 році розпочалися перші кроки брутального переслідування німців, у 1916 р. тут також пройшла по країні руйнівна хвиля ненависті, радянський уряд відібрав у німців плоди їх вікової праці. В цьому випадку Німецький Райх муситиме настоювати на тій же точці зору, що ці результати німецької колоніалізації є власністю німецької нації, незалежно від того, кому індивідуально вони раніше належали. Час такого оголошення визначить після вказівки фюрера райхсміністр окупованих східних територій. В кожному разі, треба провести всі заходи, які спрямовані на те, щоб півострів Крим і дальшу ще точно не

визначену територію до Дніпра, а також дугу до Азовського моря (тепер комісаріат Таврія) оформити як німецьку колонію. Ще до світової війни родючі землі Криму знаходились більшою частиною в німецьких руках, а потім перейшли у єврейську власність. В самому Криму проживає відносно мало українців, а більша частина - це росіяни, німці, туркотатари, євреї і греки; на північ, в басейні Дніпра, проживають перш за все росіяни, німецькі колоніалісти, українці.

Приєднання цих земель безпосередньо під німецьку верховну владу Райху може трактуватися правомірно, як одна з можливих компенсацій за німецьку власність навколо Чорного моря. Далі оволодіння Кримом являється стратегічно необхідним для опанування вільного ввозу нафти з Кавказу на Дунай. По-третє, Райхскомісаріат Україна мусітиме постійно рахуватися з можливим пробудженням російства, а можливо навіть із повстаннями самих українців; тому вирішальної важливості набуває широке німецьке заселення Криму та близької території для охорони німецького панування.

Точніші вказівки в цьому питанні будуть передані Райхскомісаріату, за наказом фюрера, через райхсміністра окупованих територій Сходу. Про цільові настанови по Таврії, слід повідомляти офіційно насамперед лише встановленого там генерального комісара.

Доля поволзьких німців буде вирішуватись окремо, після розгляду ситуації.

На загальному церковному полі треба взяти до уваги те, що українці на Заході є католицького віросповідання, а на усьому Сході - православного. Тут райхскомісар повинен притримуватись позиції, що релігійна потреба є особистого, місцевого характеру. Він не повинен порушувати конфесійні утворення, в кожному разі, всі релігійні відправи на території, заселеній українцями, повинні проводитись лише на українській мові. Зупиняти належить кожний вплив російського православ'я і його священників, а також в'їзд до Райхскомісаріату Україна посланців будь-яких конфесій з інших країн. Припускаючи, що створюватимуться різного роду секти, так як це було раніше, цим сектам не слід чинити опору, а навпаки - застосувати до них цю саму поведінку, як

і до інших конфесійних напрямків.

Райхскомісар має заборонити втручатися конфесіям і сектам у політику і виступати з політичними заявами перед громадськістю. Він не повинен приймати жодного українського єпископа як представника українського народу, а приймати виключно довірених осіб, які призначені райхсміністром окупованих територій Сходу. Німецьким службовцям не дозволяється відвідувати українські церкви.

Дальші еventуальні необхідні заходи будуть розроблені згідно із спостереженнями відносно стану.

Точніші вказівки щодо управління (правова система, фінансова система, конфесії, шкільна освіта, мова та інше) будуть надані через райхсміністра окупованих східних територій.

Заходи по забезпеченню німецької воєнної економіки проводяться за наказом райхсмаршала (Герінга). Для подальшого планування в усіх галузях будуть призначені компетентні представники. Вже сьогодні один пункт набув такого великого значення, що його слід розглядати окремо. Державні землі в Україні і властивих Чорноземних районах (так звані совхози) сьогодні пустують частково через втечу селян і є непридатними для роботи через знищення технічних засобів. Але, незважаючи на це, є необхідним (з допомогою військовополонених чи в іншій формі) зробити саме ці державні добра, під німецьким керівництвом, основними зерновиробниками для Німеччини і для постачання також іншим, залежним від Німеччини народам. Таке завдання, проведене у великому масштабі, зможе відтіснити хижацький обробіток німецької землі, який здійснювався останніми роками через застосування хімічних засобів, і зробити можливою справді нову обробку німецького ґрунту. Разом з введеним великим плануванням по вівчарству, разом з тим по забезпеченню вовною, плантації бавовника та ін., постає неповторна можливість для Німецького Райху стати повністю незалежним від інших впливів в його системі харчового забезпечення. (Про загальне відношення в питанні колгоспів див. "Брауне Мапше").

Завдання німецького райхскомісара в Україні можуть набути великого всесвітньо-історичного значення. Вперше

український народ межує з територією Німецького Райху, вперше постають перспективні технічні можливості проведення транспортних шляхів від Балтійського до Чорного моря і вперше постає перспектива, завдяки зерновим запасам на Сході, зробити Європу незалежною на десятки років від всякої блокади. Якщо вдасться, використовуючи усі засоби, досягти цієї мети, то буде зламано віковий кошмарний тиск, накинута німецькому народові Російською імперією, і тоді буде створено справжню передумову для розширеної європейської територіальної політики під німецьким керівництвом.

підпис А. Розенберг
Берлін, 18.11.1941 р.
R/H

A n w e i s u n g

an den Reichskommissar des Reichskommissariats

U k r a i n e

Das große Ringen im Osten Europas bedeutet die Niederwerfung des Bolschewismus für immer. Der vom Nationalsozialismus stets erkannte Weltfeind hatte zum größten Angriff ausgeholt und wird nunmehr von der Wehrmacht des Führers niedergeschlagen. Aber die Sowjetunion bedeutet nur einen kurzen Zeitabschnitt inmitten der ganzen geschichtlichen Probleme des Ostraumes, und darum ist nicht nur die Niederwerfung des Bolschewismus ein Ziel dieses Krieges, sondern die gesamte Neuordnung des Ostens in Erkenntnis jener Fragen, die auch die Voraussetzung zur Machtentfaltung des Feindes gegeben haben. Das heißt, das Verhältnis zwischen dem Deutschen Reich und den Völkern der Sowjetunion, insbesondere der moskowitzischen imperialistischen Idee, muß einer endgültigen Lösung entgegengeführt werden.

Unmittelbar an Deutschlands Grenze lag ein sich namentlich im 19. Jahrhundert immer mächtiger ausdehnender Staat, der das Deutsche Reich praktisch seiner souveränen Bewegungsfreiheit beraubte. Selber fast unangreifbar, konnte Russland seine Außenpolitik nach seinem Willen ausrichten, während Deutschland stets fürchten mußte, je nach Willkür der Moskauer bzw. Petersburger Herrscher, in einen Zwei- oder Dreifrontenkampf hineinzugeraten. Ein neuer opferreicher Kampf findet das Deutsche Reich

mit freiem Rücken auf dem Festland Europas , mit einer nie dagewesenen Rüstung und mit härtester politischer Willenshaltung. Ziel einer kriegerischen Auseinandersetzung kann nur sein, das Deutsche Reich für immer von dem imperialistischen Druck Russlands zu befreien. Dies entspricht nicht nur deutschem Interesse sondern ist auch eine Forderung der Gerechtigkeit, denn der Moskauer Drang nach Westen konnte seine Eroberungs- und Unterdrückungspolitik nahezu ungehindert durchführen, während er selbst Deutschland immer wieder bedrohte. Deshalb mußte das Deutsche Reich sich davor hüten, einen Feldzug gegen die UdSSR. mit dem grundlegenden Fehler zu beginnen, ein russisches Großreich, gleich welcher Art , wieder zu errichten. Es sind im Gegenteil neben den rein deutschen Sicherungsmaßnahmen alle geschichtlichen Kämpfe der verschiedenen Völker gegen Moskau und Petersburg auf ihre künftige Tragkraft zu prüfen und einzusetzen . Daß die militärische und politische Gefahr im Osten für alle Zeiten abgewälzt wird, entspricht auch dem im Werk des Führers niedergelegten politischen Testament.

Dieser Riesenraum muß deshalb seinen geschichtlichen , völkischen und wirtschaftlichen Gegebenheiten und der deutschen Zielsetzung entsprechend zunächst in Reichskommissariate aufgliedert werden, deren jedes für sich eine andere politische Form der Regierung besitzt, ohne daß damit endgültigen Entscheidungen vorgegriffen wird. Das Reichskommissariat Ukraine wird die Aufgabe haben, einen immer engeren Anschluß dieses Raumes an Deutschland vorzubereiten.

Es geht bei dieser Ostarbeit im wesentlichen darum , Deutschland neues Land zu schaffen, Moskau (Russland) auf seinen ureigenen Lebensraum zurückzuführen , d.h. mit dem Gesicht nach Osten zu zwingen und für immer zu einer Europa

gefährdenden Kräftezusammenballung wie 1941 unfähig zu machen .

Diese Aufgabe ist gewaltig. Sie erfordert von jedem vollen Einsatz, vorbildliche Haltung, eingehendes Überlegen aller Möglichkeiten, kluge Abstimmung aller Forderungen des praktischen Lebens mit der jeweiligen politischen Zielsetzung. Kurz, sie bedeutet eine Aufgabe, wie sie für die nationalsozialistische Revolution und das Großdeutsche Reich wichtiger nicht gedacht werden kann. Dieser kommende Kampf ist ein Kampf um die Sicherung des Lebens sowohl für das deutsche Volk als auch für das gesamte neue Europa, ein Kampf weltanschaulicher Natur, ein staatspolitischer Krieg, der eine neue Konzeption unseres Kontinents in sich birgt und das eigentliche Europa in entscheidender Weise nach Osten vorrückt. Das Reich Adolf Hitlers kann durch die Lösung dieses Problems an dem Geschick des gesamteuropäischen Raumes den größten aller Dienste erfüllen .

Eine besonders schwere Aufgabe, deren Erfüllung aber von geschichtlicher Bedeutung ist, übernimmt der Reichskommissar für die Ukraine .

Das ukrainische Volksbewußtsein ist in vergangenen Jahrhunderten instinktiv und militärisch in Erscheinung getreten, hat aber angesichts übermächtiger Feinde keine politisch-staatliche Gestalt finden können. Zuerst im Kampf gegen Polen, dann im Kampf gegen das immer stärker werdende Russland hat es sich jedoch mehrfach erhoben (zur Zeit Chmelnitzkys, dann zusammen mit Karl XII. 1919 und später in zahlreichen antibolschewistischen Bauernaufständen). Es war der großrussischen Geschichtsschreibung weitgehend gelungen, diesen Kampf als nicht vorhanden gewesen hinzustellen. Das letzte Jahrhundert hatte dabei eine steigende rus-

aische Durchsetzung der gebildeten Ukrainer zur Folge. Diese wurden planmäßig als Beamte und Offiziere im ganzen russischen Imperium zerstreut, um sie möglichst ohne Berührung mit ihrer Heimat zu lassen. Andere sind durch den Glanz und die Macht des Zarenhofes ihrem Volk weitgehend entfremdet und russifiziert worden. Diese russische Vorherrschaft wurde 1918 abgeworfen, auch der später siegende Bolschewismus mußte zunächst die Tatsache der ukrainischen Sprache und des ukrainischen Volkstums anerkennen. Bei seiner Erstarkung hat er jedoch nach altem Moskauer Muster erneut in jeder Weise versucht, in das Ukrainertum immer stärker russische Beamte neu einzuführen. Durch die zwanzigjährige Verfolgung ist ganz zweifellos eine neue Kinderung der Stoßkraft des ukrainischen Volkswillens herbeigeführt worden. Der Hungertod von Millionen hat die biologische Substanz schwer getroffen, der zwanzigjährige fortdauernde Vernichtungskampf gegen die früher eigentumbewußten Bauern hat auch hier ein unterdrücktes Landproletariat hervorgebracht.

Eine kommende Verwaltung wird hier also zunächst eine völkische Bestandsaufnahme vorzunehmen haben. Es ist nicht die Schuld des deutschen Volkes, wenn hierbei eine durchgehende Armseligkeit festgestellt werden wird. Die Größe des deutschen Bluteinsatzes, die Notwendigkeit der Raumerweiterung Zentraleuropas sowie der Wille, die Folgen einer britischen Kontinentalblockade für immer abzuwenden, zwingen zu einer geschlossenen großen Planung. Diese kann nur durch eine autoritäre deutsche Verwaltung gesichert werden. Deshalb ist der vor der Auseinandersetzung des Jahres 1941 erwogene Gedanke des Ausbaues des Ukrainertums als politische Macht gegen Moskau fallengelassen

worden. In der jetzigen Lage kann das Deutsche Reich nicht mehr die gesteigerte Fürsorge für ein fremdes Volkstum übernehmen, das nicht durch deutsche Schuld in die schwere Lage von heute gekommen ist. Welche Kräfte einer mitwirkenden Gestaltung es noch besitzt, wird die Zukunft erweisen.

Für die Haltung der deutschen Verwaltung gelten deshalb folgende Richtlinien.

1. Die Vertreter der deutschen Verwaltung enthalten sich aller Äußerungen über die endgültige Gestaltung der Ukraine. Fragen seitens der Ukrainer über ihre Zukunft sind folgendermaßen zu beantworten:
  - a) Nach den schweren Kämpfen muß erst festgestellt werden, was 20 Jahre Bolschewismus in der Ukraine angerichtet hätten.
  - b) Es sei dabei auf jeden Fall heute schon klar, daß diese Schäden eine langjährige deutsche Verwaltung erforderten, um sie zu heilen.
  - c) Eine endgültige Regelung könne nur der Führer nach Kenntnis der ganzen Lage, vor allem aber auch auf Grund des Verhaltens der Ukrainer selbst treffen.
2. Bei Protesten über die bereits vorgenommenen oder erkennbar gewordenen Abtrennungen ukrainischer oder doch als ukrainisch betrachteter Gebiete ist zu antworten:
  - a) Dieser Krieg im Osten habe einen ungeheuren Einsatz des deutschen Blutes gefordert. Das ganze deutsche Volk habe jahrelange Entbehrungen auf sich genommen. Es müsse Sicherungen treffen, nicht wieder in eine so gefährdete Lage wie 1941 zu kommen.

- b) Das deutsche Volk lebt auf engstem Raume ; es hat sich durch seinen jetzigen, ganz Europa rettenden Einsatz das Recht auf Erweiterung seines Lebensraumes erstritten. Die Völker des Ostens verfügten auf jeden Fall über viel mehr Raum als die mitteleuropäischen Nationen, ohne die Kraft, die Reichümer des Raumes auszuwerten.
- c) Im Reichskommissariat Ukraine, das weit über den eigentlichen Siedlungsraum der Ukraine hinausreicht, sei eine Umsiedlung im Norden und Osten des eigentlichen Lebensraumes durchaus möglich. Wenn Deutschland seine Kolonisten zu hunderttausenden heimgeholt hätte, so könne auch eine Umsiedlung der Ukrainer des Westens nicht als etwas Unerhörtes angesehen werden.
- d) Im großen gesehen müßten auch die Ukrainer bereit sein, größere Opfer zu bringen, weil ohne den deutschen Einsatz sie gänzlich verloren, ausgerottet worden wären.
- e) Um für alle Zeiten einen Überfall Moskaus auf die Ukraine zu verhindern, müsse das Deutsche Reich den Schutz Europas im Osten übernehmen, denn nur Deutschland sei instande, einen solchen Schutz zu gewährleisten .

+++

Angesichts der gesamten Lage und der von den Bolschewisten durchgeführten Zerstörungen, vor allen Dingen auch in Kiew, muß die Verwaltung jedenfalls zunächst auf die Errichtung zentraler höherer Bildungsanstalten verzichten. Es genügt, wenn ukrainische Volksschulen zugelassen werden, um die allgemeinsten Voraussetzungen für das weit zerstörte Leben zu schaffen. Im übrigen können mit begrenzten Aufgaben versehene Fachschulen für Land-

- 7 -

wirtschaft und Handwerk ins Leben gerufen werden.

Die westukrainische Intelligenz hatte sich bei Einsatz der deutschen Wehrmacht zu voreiligen staatspolitischen Proklamationen hinreissen lassen, die unterbunden werden muften. Die früher von der Abwehr eingesetzte Organisation hat sich jedoch bemüht, auch jetzt noch weiter nach Osten im gleichen Sinne auszugreifen. Um eine ruhige wirtschaftliche Aufbaubarbeit zu sichern, ist es deshalb notwendig, alle zweckentsprechenden Maßnahmen zu treffen, um die voreiligen Elemente aus der Westukraine im Reichskommissariat selbst in ihrer Wirksamkeit zu verhindern und eine Einreise ihrer Vertreter aus dem Generalgouvernement zu unterbinden.

Die russische Sprache, die im augenblicklichen Zeitraum eine noch nicht zu vermeidende Verbindung darstellt, ist nach und nach hinauszudrängen. Ein Unterricht in ihr ist im ukrainischen Siedlungsraum nicht zugelassen. In gänzlich besiedelten Gebieten sind die Ukrainer im Grundsatz in den Gemeinde- und Kreisverwaltungen über die Russen zu setzen. Im großen ganzen ist nach dem Prinzip vorzugehen, den Gebietskommissar als einzigen Herrn in seinem Gebiet einzusetzen und die Ukrainer zu veranlassen, sich in allen Fragen ausschließlich an ihn und nicht an angenommene höhere ukrainische Stellen zu wenden. Das Generalkommissariat soll vor Standpunkt ukrainischer Verbindungen ein möglichst abgeschlossenes Gebilde darstellen. In der Zentrale des Reichskommissariats dürfen keine ukrainischen Nebenverwaltungen entstehen, sondern es können nur jene zur Mitarbeit herangezogen werden, die angesichts der geringen Zahl der deutschen Beamten bestimmte Gebiete generell bearbeiten, aber dabei allein dem Reichskommissar unterstehen und

nicht mit den Ukrainern im Lande zu verhandeln oder ihnen Anweisungen zu erteilen haben. In der Selbstverwaltung soll den Ukrainern die Gemeindeverwaltung bis zur Kreisverwaltung unter deutscher Aufsicht des Gebietskommissars übergeben werden.

Wenn sich die Bevölkerung als arbeitswillig erweist, so soll diese Arbeitswilligkeit gefördert und nicht durch unnötige Härte herabgemindert werden. Man muß einer sich zeigenden Fleiß anspornen und bei wirtschaftlicher Leistung auch eine steigende wirtschaftliche Entlohnung gewährleisten. Über die Entlohnung in der Landwirtschaft und über die Grundzüge der Behandlung der Kollektivfrage sind in Einvernehmen mit der zuständigen Stelle des Wirtschaftsstabes Ost vorläufige Richtlinien ausgearbeitet worden, die in der "Braunen Mappe" abgedruckt sind. Für den Einsatz arbeitswilliger ukrainischer Kräfte kommen auch die bisher freigelassenen ukrainischen Kriegsgefangenen in Frage, die bei der Verteilung auf das Land die Zahl der für die Gesamtwirtschaft Einsatzfähigen merklich erhöhen können.

Während im Reichskommissariat Ostland aus einer bestimmten Zielsetzung heraus die deutsche Sprache größte Verbreitung erhalten soll, erscheint es zweckmäßig, die in der Ukraine nicht zu lehren. Richtig ist vielmehr, die Ukrainer ausschließlich auf ihre eigene Muttersprache zu beschränken. (Ausnahmen am einzelnen möglich). Es ist sogar zu wünschen, daß sich die deutsche Verwaltung nicht nur der Dolmetscher bedient, sondern möglichst bald auch das Ukrainische lernt, sodaß die herrschende deutsche Schicht zwar die Sprache des Landes versteht, die Ukrainer selbst aber in allgemeinen die Sprache der deutschen

Verwaltung nicht beherrschen . Wo es in einer Anzahl von Fällen nicht zu vermeiden ist, so sind diese jedoch möglichst zu beschränken .

Ein Deutschland ergebene arbeitswilliges Ukrainertum auf möglichst lange Zeit zu sichern und die Notwendigkeiten für die deutsche Ernährungs- und Kriegswirtschaft durchzusetzen, dies wird dem Reichskommissar für die Ukraine als Aufgabe gestellt. Sie erfordert eine psychologisch richtige Behandlung des Volkes, um möglichst freiwillige Mitarbeiter zu gewinnen und die Besetzungstruppen und Polizei gering zu halten, sie erfordert ferner eine dauernde Überwachung der wirtschaftspolitischen Maßnahmen auf ihre Zweckmäßigkeit in Bezug auf diese beiden zu erstrebenden Ziele.

Der Reichskommissar muß deshalb in Zukunft bestrebt sein, die Lebensmittel vor allen Dingen dort zu beschlagnehmen, wo eine Bevölkerung lebt, mit deren Gegnerschaft an sich zu rechnen ist: die russische . Es handelt sich dabei um die Gebiete am nördlichen Rand des Reichskommissariats, die Schwarzerdzone von Kursk - Woronesch - Tartow - Saratow und südlich davon. Der Ausbeutung der Bodenschätze stehen keinerlei Hindernisse im Wege, im Gegenteil, sie ist mit allen Mitteln zu steigern.

Ein besonderes Problem bilden die großen Gebiete des Donkosakentums. Dieses war an sich russisch, ja großrussisch ausgerichtet, beim Zerfall des Zarentums aber haben sich bei diesen Kosaken, wie auch bei anderen, starke autonome Bestrebungen gezeigt, so daß die Idee eines Kosakenstaates schon damals greifbare Formen angenommen hatte. In Anbetracht aller

politischen Möglichkeiten hat der Reichskommissar die Ideologie eines Donkosakentums wohlwollend zu beobachten, um unter Umständen auch dem Ukrainertum im ganzen Raum neben der deutschen Sicherung noch ein anderes Gegengewicht zu schaffen, zum anderen aber, um eine großrussische Ideologie zu paralysieren. Je ohnmächtiger das Moskowitertum aus diesem Kampf hervorgeht, umso stärker kann der Selbsterhaltungstrieb auch des Donkosakentums erwachen und als ein regional begrenztes Gebilde einer Gesamtkonzeption der deutschen Macht im Osten eingeordnet werden.

Eine entscheidende Frage spielt in der Ukraine das deutsche Volkseigentum. Im größten Einsatz haben die deutschen Kolonisten rund um das Schwarze Meer den Acker fruchtbar gemacht und Russland, speziell auch dem Ukrainertum, große Werte zugeführt. 1914 setzte bereits eine brutale Verfolgung alles Deutschen ein, 1916 ging auch hier eine zerstörende Hasswelle durch das Land, die Sowjet-Regierung hat das Deutschtum erst recht um die Früchte jahrhundertelanger Arbeit gebracht. Hier wird das Deutsche Reich auf dem Standpunkt stehen müssen, daß diese Ergebnisse der deutschen Kolonisation deutsches National Eigentum sind, unabhängig von den früheren individuellen Besitzern. Den Zeitpunkt einer derartigen Erklärung bestimmt nach Weisung des Führers der Reichsminister für die besetzten Ostgebiete. Auf jeden Fall sind alle Maßnahmen durchzuführen, die dahin zielen, die Halbinsel Krim und ein noch näher zu umreisendes Gebiet bis zum Ägypter, dann im Bogen zum Asowschen Meer, als deutsche Kolonie auszugestalten (das Generalkommissariat Taurien). Schon vor dem Weltkrieg waren die fruchtbarsten Gebiete der Krim zum großen Teil in deutscher Hand und sind dann in jüdischen Besitz übergegangen. In der Krim

selbst leben verhältnismäßig wenig Ukrainer, sondern vor allen Dingen Russen, Deutsche, Turkotataren, Juden und Griechen, im Dnabr-Bogen nördlich davon vor allen Dingen Russen, deutsche Kolonisten, Ukrainer.

Die Einverleibung dieser Gebiete in die unmittelbare deutsche Reichshoheit kann rechtmäßig als eine Kompensation für das deutsche Eigentum um das Schwarze Meer herum angesehen werden. Ferner erscheint der Besitz der Krim strategisch als notwendig zur Beherrschung der freien Zufuhr des Öles vom Kaukasus an die Donau. Drittens wird das Reichskommissariat Ukraine stets mit einem Wiedererwachen des Russentums zu rechnen haben, ja vielleicht auch mit eventuellen Erhebungen des Ukrainertums selbst; so ist der durch eine deutsche Großsiedlung verstärkte Besitz der Krim mit ihrem Vorgelände auch für den Schutz der deutschen Herrschaft von entscheidender Wichtigkeit.

Die näheren Anweisungen in dieser Frage werden auf Befehl des Führers vom Reichsminister für die besetzten Ostgebiete an den Reichskommissar ergehen. Über die Zielsetzung Tauriens ist dienstlich zunächst nur der dort eingesetzte Generalkommissar zu unterrichten.

Das Schicksal der Wolgadeutschen wird nach Feststellung der Lage gesondert geregelt werden.

Auf allgemein kirchlichen Gebiete ist zu berücksichtigen, daß die Ukrainer im Westen katholisch, im ganzen Osten orthodox sind. Hier hat der Reichskommissar auf dem Standpunkt zu stehen, daß das religiöse Bedürfnis eine Angelegenheit persönlicher, örtlicher Natur ist. Er wird konfessionelle Bildungen nicht stören, auf jeden Fall dürfen diese ganzen auf

ukrainischem Siedlungsgebiet stattfindenden religiösen Vorgänge aber nur in ukrainischer Sprache durchgeführt werden. Zu verhindern ist jeglicher Einfluss der russischen Orthodoxie und ihrer Priester, aber auch die Einreise sämtlicher Sendboten irgendwelcher Kirchen aus anderen Ländern in das Reichskommissariat Ukraine. Da sich vermutlich verschiedene Sekten bilden werden, wie schon in früheren Zeiten, so ist einer Vermehrung dieser Sekten kein Widerstand zu leisten, sondern ihnen allen eine gleiche Haltung wie anderen konfessionellen Bestrebungen entgegenzubringen.

Der Reichskommissar hat zu verhindern, dass sich Konfessionen und Sekten mit Politik befassen und mit irgendwelchen politischen Deklarationen an die Öffentlichkeit treten. Er hat nicht etwa einen ukrainischen Bischof als den Vertreter des ukrainischen Volkes zu empfangen, sondern ausschliesslich die vom Reichsminister für die besetzten Ostgebiete bestimmten ukrainischen Vertrauenspersonen. Die Kirchen der Ukrainer haben die deutschen Beamten nicht zu besuchen.

Weitere eventuell notwendige Massnahmen werden sich aus der Beobachtung der Zustände ergeben.

Die näheren Verordnungen über die Verwaltung (Rechtswesen, Finanzwesen, Konfessionen, Schule, Sprache usw) ergehen durch den Reichsminister für die besetzten Ostgebiete.

Die Massnahmen zur Sicherung der deutschen Kriegswirtschaft werden auf Anweisung des Reichsmarschalls durchgeführt. Für eine weitreichende Planung werden Sachverständige

erscheint heute schon von so ausschlaggebender Bedeutung, daß er besonders hervorgehoben werden muß. Die Staatsgüter in der Ukraine und im eigentlichen Schwarzerdegebiet (die sogenannten Sowchosen) sind heute zum Teil durch die Flucht der Arbeiter entvölkert und durch die Zerstörung des technischen Materials nicht ausnutzbar. Trotzdem wird es notwendig sein (sei es mit Hilfe von Kriegsgefangenen oder in anderer Form) , gerade diese Staatsgüter unter deutscher Führung zu den eigentlichen Kornproduzenten für Deutschland und für die Versorgung auch der Deutschland anvertrauten Völker auszubauen. Eine solche im großen Maßstab durchgeführte Aufgabe wird auch den Raubbau am deutschen Boden, der in diesen Jahren mit den Mitteln der Chemie betrieben worden ist, wieder zurückdrängen können und eine wirklich neue Pflege dieses deutschen Bodens ermöglichen. Zusammen mit der eingeleiteten großen Planung für Schafzucht und damit Wollversorgung, Baumwoll-Anpflanzung und a.m. ist hier die einmalige große Gelegenheit für das Deutsche Reich gegeben, sich gänzlich in seiner Ernährung von anderen Einflüssen unabhängig machen. (Über die allgemeine Haltung in der Frage der Kolchose siehe "Braune Karte").

Die Aufgaben eines deutschen Reichskommissars in der Ukraine können von weltgeschichtlicher Tragweite sein. Zum ersten Mal grenzt das ukrainische Volk an deutsches Reichsgebiet, zum ersten Mal sind weitgehende technische Möglichkeiten für Verkehrswege vom Baltischen zum Schwarzen Meer wirklich gegeben, und zum ersten Mal besteht die Aussicht,

in den kommenden Jahrzehnten Europa durch diese Kornkammer des Ostens unabhängig von jeder Blockade zu machen. Gelingt es, unter Einsatz aller zweckmäßigen Mittel, dieses Ziel zu erreichen, dann ist der jahrhundertelange Alldruck, dem das deutsche Volk durch das russische Imperium gesetzt war, auch hier gebrochen, dann ist wirklich die Voraussetzung für eine ausgreifende europäische Raumpolitik unter deutscher Führung geschaffen.

gez. A. Rosenberg

Berlin, den 18.11.1941
R/h

№ 58

Україна має стати житницею Європи

20.11.1941 (олівцем)

Директиви щодо політики стосовно України

1. До тих пір, поки український народ дружньо відноситься до Німеччини, та, перш за все, у сільському господарстві добровільно співпрацює з німецькою адміністрацією, з німецького боку буде збережене до нього доброзичливе відношення. За принципом довірених рад допускати будуть придатні українці до співпраці у крайовій адміністрації, у громаді і районі. У центральній адміністрації окремі, гідні довіри українці, можуть бути залучені до консультації. Не сміють робитися будь-які державнополітичні обіцянки стосовно майбутнього оформлення країни.

2. На скарги українців про підпорядкування окремих земель України адміністрації Генералгубернаторства і Румунії та інші подібні скарги відповідати, що Україна врятована ціною німецької крові, і тому Німеччина зберігає за собою право управляти цими областями відповідно до загальних політичних вимог. Зрештою, німецьке відношення більше залежатиме від українського.

3. Звільнення українських військовополонених, що вже триває, буде продовжено.

4. Сприятиметься українській усній і письмовій мові, допускати будуть (в обмеженому обсязі та при належній цензурі) українська преса.

5. Дозволяється найнижче (початкове) шкільництво. Подальші заходи будуть прийняті відповідно до розвитку ситуації.

6. Господарською метою має стати природній розвиток України, щоб стати житницею Європи. З другого боку, східний простір в майбутньому має стати головним ринком збуту для західноєвропейської індустрії, продукти якої будуть оплачуватися сільськогосподарськими товарами і сировиною. Необхідно зі всіх сил розвивати сільське господарство та видобуток сировини.

7. Рівень життя українського народу може зростати відповідно до його старанності.

8. В питаннях релігії практикуватиметься толерантність. Дозволяється Українська Автокефальна Церква та інші конфесійні об'єднання, якщо вони не займаються політичною діяльністю. Церковні представники з інших держав мають бути виселені із підпорядкованих німецькій адміністрації територій.

9. Немає заперечень проти участі службовців вермахту і членів цивільної влади в святкових урочистостях, що влаштовуються українцями з метою подяки. Однак, організація таких урочистостей німцями є недоцільною.

24/11/1910
15/4

R i c h t l i n i e n
für die der Ukraine gegenüber zu verfolgende Politik

- 1) Solange das ukrainische Volk sich Deutschland gegenüber freundlich verhält und vor allem in der Landwirtschaft mit der deutschen Verwaltung willig mitarbeitet, wird deutscherseits eine wohlwollende Haltung bewahrt. Eine Mitwirkung geeigneter Ukrainer bei der Landesverwaltung in Gemeinde und Kreis, nach dem Grundsatz der Vertrauensräte wird zugelassen. Bei der Zentralen Verwaltung können einzelne vertrauenswürdige Ukrainer zur Beratung herangezogen werden. Irgendwelche staatspolitischen Versprechungen hinsichtlich der künftigen Gestaltung des Landes dürfen nicht gemacht werden.
- 2) Ukrainische Klagen über die Unterstellung einzelner Gebiete der Ukraine unter die Verwaltung des Generalgouverneurs und Rumäniens oder ähnliche Beschwerden sind mit dem Bemerken zurückzuweisen, dass die Ukraine mit deutschem Blut gerottet worden sei, und Deutschland sich daher das Recht vorbehält, über die Gebiete gemäss den allgemeinen politischen Erfordernissen zu verfügen. Im übrigen würde die deutsche Haltung mehr von der ukrainischen abhängen.
- 3) Die bereits in Gang befindliche Entlassung der ukrainischen Kriegsgefangenen wird, wie bisher, fortgesetzt.
- 4) Die ukrainische Sprache in Wort und Schrift wird gefördert, die ukrainische Presse in beschränktem Umfang unter gesicherter Zensur zugelassen.

1. Maßnahme z. künft. 29/11/42

11

- 2 -

- 5) das unterste Schulwesen wird zugelassen. Weitere Massnahmen werden nach Entwicklung der Lage getroffen werden.
- 6) Das wirtschaftliche Endziel muss die naturgemässe Entwicklung der Ukraine zur Kornkammer Europas sein. Der gesamte Ostraum soll andererseits künftig der hauptsächlich Absatzmarkt für die westeuropäische Industrie werden, deren Erzeugnisse durch Agrarprodukte und Rohstoffe bezahlt werden. Die Landwirtschaft und die Gewinnung der Rohstoffe werden daher mit allen Kräften gefördert.
- 7) Die Lebenshaltung des ukrainischen Volkes wird entsprechend seinem Fleisse schrittweise gehoben werden können.
- 8) In der Religion wird Toleranz geübt, die ukrainische autokephale Kirche, aber auch andere konfessionelle Vereine zugelassen, soweit sie sich nicht politisch betätigen. Kirchliche Vertreter aus anderen Staaten werden aus den der deutschen Verwaltung unterstehenden Gebieten ausgewiesen.
- 9) Einer Teilnahme von Wehrmachtangehörigen und Mitgliedern der Zivilverwaltung an ukrainischen Dankfeiern stehen keine Bedenken entgegen. Eine Veranstaltung von Feiern durch Deutsche ist jedoch nicht zweckmässig.

№ 59

Наказ німецької поліції безпеки (СД) знищувати бандерівців без суду

Цей документ знаходиться між доказовими матеріалами процесу над воєнними злочинцями в Нюремберзі про масове знищення населення.

Trial of major war criminals before the International Military Tribunal, Nuremberg 14 november 1945 - 1 october 1946, vol. XXXIX, p. 268-269.

Document 014-USSR

(...)

№ 7

*Айнзацкоманда С/5 (Ц/5)
Поліції безпеки і СД*

О.У., 25 листопада 1941

-Kdo-Tgb Nr 124321/41

Зовнішнім постам: Київ
Дніпропетровськ
Миколаїв
Рівне
Житомир
Вінниця

Стосується: ОУН (Рух Бандери)

Незаперечно встановлено, що рух Бандери готує повстання у Райхскомісаріаті (Україна) з метою створити незалежну Україну. Всі функціонери (активісти) руху Бандери повинні бути негайно арештовані і після ґрунтового допиту таємно страчені як грабіжники.

Протоколи допитів належить переслати у айнзацкоманду Ц/5.

Цей лист має бути знищений командофюрером негайно після прочитання.

Підпис (нечіткий)

СС-оберштурмбанфюрер

**TRIAL
OF
THE MAJOR WAR CRIMINALS**

BEFORE

**THE INTERNATIONAL
MILITARY TRIBUNAL**

**NUREMBERG
14 NOVEMBER 1945 — 1 OCTOBER 1946**

**PUBLISHED AT NUREMBERG, GERMANY
1949**

- Seite 5 -

No. 7

Einsatzkommando C/5
der Sicherheitspolizei u.d.SD O.U. den 25. November 1941
- Kdo - Tgb N r. 12432¹⁾/41. G. R. S.²⁾

An die
Aussenposten Kiew
Dnjepropetrowsk
Nikolajew
Rowno
Shitomir
Winniza

Betr.: OUN (Bandera-Bewegung)

Es wurde einwandfrei festgestellt, dass die Bandera-Bewegung einen Aufstand im Reichskommissariat vorbereitet mit dem

¹⁾ „12“ ha, dahinter (durch „432“) Abzeichnungshaken
²⁾ „G.R.S.“ Blockschrift, in rechteckigem Rahmen | r unter Datum: „12“ (hs)

289

014-USSR

Endziel, eine unabhängige Ukraine zu schaffen. Alle Funktionäre der Bandera-Bewegung sind sofort festzunehmen und nach einer eingehenden Vernehmung als Plünderer in aller Stille zu liquidieren.

Die Vernehmungsprotokolle sind dem Einsatzkommando C/5 zu übersenden.

Dieses Schreiben ist nach Kenntnisnahme durch den Kommandoführer sofort zu vernichten.

Unterschrift (uml)
H-Obersturmbannführer

№ 60

Про шкільництво у військовій зоні

Окремі розпорядження VII відділу армії N 34

(від 29.12.41)

(...)

IV. Шкільна освіта.

Згідно з розпорядженням № 30 від 8.12.41. до навчання допускаються початкові класи народніх шкіл.

Крім того, дозволяється:

Всі сільськогосподарські та лісогосподарські школи. Для осіб жіночої статі: курси фахової підготовки по домашньому господарству, ручній праці (вишивка і т.д.), охороні здоров'я та гігієні.

Не дозволяється:

Вищі учбові заклади: університети, технічні вузи.

Вищі школи: гімназії, ліцеї та рівноцінні загальноосвітні заклади.

Середні школи: семінари, загальноосвітні середні школи.

Професійні заклади: загальні школи з спеціальними планами навчання по певних професіях.

Уже відкриті школи такого типу слід закрити. Передумовою до початку навчального процесу є ґрунтовна перевірка навчаючого персоналу та засобів навчання.

Перевірку здійснює "ОКеп", підозрілі особи належить передати у SD.

Німецькі офіцери, службовці та унтерофіцери повинні провести інструктаж з навчаючим персоналом, щоби уникнути на майбутнє зайвого політичного впливу на молодь.

Проведення цієї місії доручається охоронній дивізії або їй безпосередньо підчиненим "F.Кеп", вони повинні повідомити до 20.1.42. місце і кількість задіяних сил. (...)

III. Überholt.

IV. Schulwesen.

Mit Anordnung Nr. 30 vom 8. 12. 41 sind die unteren Volksschulklassen zum Unterricht zugelassen worden.

Es sind weiterhin zugelassen:

Alle gewerbl., land- und forstwirtschaftlichen Fachschulen, Kurse für fachl. Ausbildung weiblicher Personen in Hauswirtschaft, Nadelarbeit, Gesundheitspflege und Hygiene.

Nicht zugelassen sind:

Hochschulen: Universitäten, Technische Hochschulen,

Höhere Schulen: Gymnasien, Lyzeen und gleichwertige allgemeine Bildungsanstalten,

Mittlere Schulen: Seminare, allgemeine Mittelschulen,

Berufsschulen: Allgemeine Schulen zur Weiterbildung mit speziellen Lehrplänen für bestimmte Berufe.

Bereits eröffnete Schulen dieser Art sind zu schliessen.

Voraussetzung für die Eröffnung des Lehrbetriebes ist die abwehrmässige Überprüfung der Lehrkräfte, der Lehr- und Lernmittel.

Die Überprüfung erfolgt durch die OKen, verdächtige Personen sind dem S. D. zu melden.

Den Lehrkräften sind durch pädagogisch vorgebildete deutsche Offz., Beamte i. O. und ggf. Unteroffiziere kurze Lehranweisungen zu erteilen, wie der Unterricht künftig ohne nachteilige politische Beeinflussung der Jugendlichen zu gestalten ist.

Die Durchführung obliegt den Sich. Div. bzw. den unmittelbar unterstellten FKen; sie melden bis zum 20. 1. 42 Ort und Zahl der eingesetzten Kräfte.

Особовий і географічний показник

Географічні назви подаються курсивом.

Сторінки географічних назв "Україна", "Німеччина", "Росія", "Європа", "Райх", які згадуються майже на кожній сторінці, в показнику не наведені.

А

Австрія, 95, 142
Австро-Угорщина, 328
Азія, 30, 39, 42, 61, 68
Азовське море, 344
Айкерн, майор, 12, 136, 137,
140, 141, 142
Аксель Шмідт, 62
Америка, 42, 214
Амур, 19
Англія, 11, 65, 257
Андрієвський, проф., 105
Антонеску, 179
Афганістан, 20, 43

Б

Бажан М., 257
Баку, 179
Балтійське море, 43, 61, 62
Балтія, 178, 179, 180
Бандера С., 12, 13, 14, 15, 58,
70, 71, 92, 95, 100, 101,
105, 108, 109, 110, 111,
112, 113, 130, 138, 139,
140, 142, 143, 160, 170,
206, 209, 210, 240, 252,
257, 259, 264, 265,
276, 279, 283, 284, 290,
291, 298, 365
Баум, 295
Баер, докт., 12, 137, 138, 139,
279
Беленс, 128
Бельгія, 176

Бенекс, докт., 180
Бердичів, 128, 270
Берест, 13, 47, 95, 263
Берлін, 9, 10, 12, 13, 29, 37,
68, 86, 87, 92, 100, 107,
110, 111, 128, 130, 132,
155, 157, 170, 172, 192,
198, 200, 208, 210, 217,
225, 236, 240, 263, 270,
290, 295, 298, 316, 318,
321

Бесарабія, 13
Бессарабія, 179, 240
Бізанц, полк., 105, 133, 155
Біла Церква, 321
Білорусія, 18
Бобринець, 321
Болгарія, 328
Борман, 181, 301
Бранденбург, 61
Буковина, 13
Бульба-"Боровець", 7
Бутурлинівка, 41
Бучач, 252
Бюлов, ассесо, 105, 136, 138,
140, 143

В

Вайнер 12, 138, 139, 140
Вайс-Пришляк, 14, 284
Вайцзекер, 295
Варлімонт, 90
Варшава, 321
Василевська В., 257

Василько А., 257
Верман, 206
Вільнюс, 140
Вінниця, 321, 365
Вознесенськ, 321
Волга, 10, 18, 19, 20, 41, 42,
43
Волинь, 224, 225
Воронеж, 10, 343
Воронізький повіт, 18

Г

Гайвас, 14, 283
Галичина, 10, 13, 16, 19, 138,
177, 179, 224, 228, 237,
240, 251, 259, 263, 264,
265, 283, 290, 298
Ганс Кох, 12, 13
Гедель, полк., 248
Гітлер, 9, 12, 13, 15, 37, 132,
141, 176, 188, 200, 202,
236, 255, 301, 326
Голландія, 176
Головко, 128
Горбовий, докт., 105, 107
Гриных, 112
Гроскопф, 206
Грузія, 41

Г

Герінг, 176, 178, 345
Гроскопф, 157, 210, 294

Д

Данія, 176
Дніпро, 18, 41, 43, 214, 302,
323, 344
Дніпропетровськ, 271, 318, 365
Дністер, 41
Доброміль, 192, 193
Дон, 10, 19, 42, 43

Донець, 42
Донцов Д., 128
Дрекелер, докт., 180
Дрогобич, 174
Дубно, 321
Дунай, 10, 17, 18, 20, 41, 43,
344
Дюссельдорф, 230
Дяченко, полк., 132

Е

Ельба, 20, 43
Ельзас, 178
Естонія, 180

Ж

Житомир 7, 14, 128, 270, 321,
322, 365

З

Заукель, 180, 181
Західна Україна, 47, 248
Зв'ягель, 321
Зелений Клин, 10, 19
Зелінський, 32
Зельцнер, 181
Златополь, 321
Золочів, 224

І

Індія, 43
Іран, 20, 43

Й

Йодль, 90

К

Кавказ, 10, 18, 19, 20, 42, 44,
180, 344
Казахстан, 20, 41, 43

Кайтель, 90, 176, 178
Камишин, 19, 41
Канаріс, 12, 90
Капустянський М., 132
Карбович, 128
Карелія, 179
Карл XII, 60, 67, 339
Карпати, 10, 17
Карпатська Україна, 9
Каспійське море, 10, 17, 18,
19, 20, 41, 42, 43
Катовіце, 321
Каше, 181
Кіровоград, 321
Київ, 13, 15, 16, 47, 106, 128,
172, 178, 180, 213, 263,
318, 326, 328, 330, 331,
365
Климів, 128
Ковель, 251, 263
Корнійчук О., 257
Кох Г., докт., 12, 105, 136,
138, 139, 140, 141, 142,
159, 160, 170, 180, 181,
210, 224, 225, 255, 260,
265, 326
Кох Е., 16
Краків, 9, 12, 37, 47, 132, 136,
137, 142, 155, 172, 194,
233, 252, 263
Крамарц, 157
Кривий Ріг, 271
Крим, 18, 20, 42, 177, 179,
343, 344
Кубе, 180, 181
Кубійович В., 9, 10, 11, 14,
37, 47, 283
Кундт, 105, 108, 109, 110, 111,
112, 113, 136, 137, 138,
139, 140, 143, 160
Курськ, 10, 343
Курська губернія, 18

Курський повіт, 18

Л

Лазарек, 138, 140
Латвія, 180
Лебедь, 14, 284
Левицький К., 214
Ленінград, 179
Ліда, 251
Лисий, 128
Ліски, 41
Літцман, 180
Луцьк, 174, 194, 198, 251, 251,
252
Львів, 12, 13, 16, 92, 95, 105,
106, 111, 112, 128, 137,
138, 139, 140, 142,
143, 159, 170, 172, 174,
192, 193, 194, 198, 206,
209, 213, 214, 215, 216,
225, 251, 252, 279, 280,
298, 321, 323
Льгов, 41
Льозе, 179, 180
Люблін, 321
Лютце, 180
Ляйббрандт, докт., 155, 295
Ляммерс, докт., 176, 202, 232,
255, 301, 305

М

Мазепа І., 60, 61
Майн, 20, 43
Мандербах, 181
Мантей, 180
Мельник А., 11, 12, 14, 17,
100, 132, 170, 264, 265,
284, 290, 291
Мемель, 43
Миколаїв, 321, 365
Міляннич А., інж., 155

Міттергерст, 139, 142
Москва, 6, 7, 9, 10, 21, 29, 30,
39, 59, 60, 63, 64, 65,
66, 71, 213
Мудрий, 105
Мушинський, 155

Н

Наполеон І, 67
Норвегія, 176
Нюрнберг, 16, 90

О

Одер, 20, 43
Одеса, 179
Омельченко Т., 9, 32, 37, 47,
100
Омелянович-Павленко,
полк., 132
Оскіл, 42

П

Панчишин, докт., 128
Пауль Рорбах, 62
Первомайськ, 321
Петердорф, 181
Петлюра, 14, 257
Північне море, 20, 43
Полікарп, архієп., 214
Полтава, 62, 318
Полуведько К., 264
Польща, 44, 59, 60, 61, 109,
112, 215, 237, 240, 257,
263, 328
Полянський, 12, 140, 143
Прип'ять, 18, 41, 43

Р

Равлик, 14, 92, 284
Рейн, 20, 43
Рентц, ген., 137, 138, 139

Рессвурм, ген.-лейт., 160
Ріббентроп, 11, 29, 180
Рівне, 251, 321, 365
Рига, 128
Рим, 285
Розенберг, 12, 13, 15, 66, 86,
90, 136, 137, 138, 157,
160, 176, 178, 179, 180,
181, 200, 245, 246, 265,
301, 346
Рок, ген., 225
Румунія, 18, 259, 301

С

Самбір, 192, 193
Саратов, 343
Севрюк А., 13, 232, 233
Севськ, 41
Сейм, 42
Сеник О., 7, 14, 15, 263, 264,
265, 283, 284, 298
Сибір, 10, 19, 42, 68
Скоропадський П., 12, 188,
189
Скрипник С., 224
Словаччина, 11, 70, 167
Сокаль, 194
Сочі, 41
Старий Оскіл, 18, 41
Стародуб, 18, 41
Старух, 112
Стахів В., 70, 71, 206, 209
Стефанів Г., полк., 132
Стецько Я., 12, 13, 92, 96,
109, 112, 128, 142, 155,
157, 160, 209, 210, 216,
236, 237, 265, 284, 298
Сушко, 14, 132, 283
Сціборський М., 7, 14, 15,
263, 264, 265, 283, 284,
298

Т

Таврія, 344
Тамбов, 343
Тернопіль, 194
Тернопіль, 252, 279, 280
Тихий океан, 19
Тодт, докт., 302
Туреччина, 10, 20
Туркестан, 20
Туркестан, 20, 43
Турція, 328

У

Угорщина, 138, 225, 259
Умань, 321
Уссурі, 19

Ф

Федак С., 264
Федусевич, 128
Фель, докт., 105, 136, 137,
138, 140, 143
Фінляндія, 179
Франко, 160, 179
Фрауенфельд, 181

Х

Хмельницький Б., 60, 61, 339
Хопер, 41
Хорватія, 11, 70
Хронов'ят, полк., 132

Ц

Целіховський, 252

Ч

Чехословаччина, 257
Чорне море, 18, 20, 41, 43,
344

Ш

Шаулен, 128
Шварц Р., 228
Швеція, 61, 62
Шеппман, 180
Шептицький, митроп., 214,
284
Шікеданц, 180
Шлотгерер, 302
Шмер, 181
Штрелін, 181
Шухевич, докт., 105
Шушніг, 142

Я

Язелта, 41
Ярий, 14, 128, 284, 298
Яців, 128

Джерела документів.

Німецькі архіви: Bundesarchiv, Koblenz (BA) - R 43/II 1500; NS 25/1198; NS 26/1198; NS 43/41; R 58/214; R 58/215; R 58/216; R 58/217; R 58/217; R 58/218; R 58/219; R 6/69; R 26 IV/33; Politisches Archiv des Auswärtigen Amtes, Bonn (AA) - Inland 431; Ukraine Pol. XIII, 24; Pol. XII Algem. Akten 24; All. Akten Pol. XIII, 24; International Military Tribunal (IMT), Der Prozess gegen die Hauptkriegsverbrecher vor dem Internationalen Militärgerichtshof, Nürnberg, 1946 ff., XXXVIII, XXXIX.

Зміст

Найважливіші скорочення	6
Від автора збірника	7
Замість передмови	11
№ 1. Меморандум Проводу Українських Націоналістів (ПУН) під Проводом Андрія Мельника. 14 квітня 1941 р.	17
№ 2. Лист-меморандум Українського Національного Об'єднання (Берлін) для Ріббентропа. 3 червня 1941 р.	29
№ 3. Меморандум В. Кубійовича (УЦК, Краків) і Т. Омельченка (УНО, Берлін). 10-11 червня 1941 р. . .	37
№ 4. Меморандум Організації Українських Націоналістів (ОУН) під проводом Степана Бандери. 13-23 червня 1941 р.	58
№ 5. Опінія канцелярії Райху про меморандум ОУН- Бандери. 26 червня 1941 р.	86
№ 6. Домовлення Розенберга з Головним командуванням армії і адм. Канарісом. 28 червня 1941 р.	90
№ 7. Питання акцій “чистки”. 2 липня 1941 р.	92
№ 8. Декларація Українського уряду. 3 липня 1941 р. . . .	95
№ 9. Заходи проти українських політичних груп. 3 липня 1941 р.	100
№ 10. “Ми не союзники”. Протокол прослухання членів УНК і Бандери. 3 липня 1941 р.	105
№ 11. Перші неповні інформації про склад уряду. 4 липня 1941 р.	128
№ 12. Бандеру депортували до Берліну. 5 липня 1946. . . .	130

№ 13. Лист полк. А. Мельника й кол. українських офіцерів до Гітлера. 6 липня 1941 р.	132
№ 14. Протоколи прослухання офіцерів і бургомістра в справі Акту незалежності 30 червня 1941 р. 8-11 липня 1941 р.	136
№ 15. Записка для Ляйббрандта, шефа зовнішнього відділу націонал-соціалістичної партії. 10 липня 1941 р.	155
№ 16. Директиви Розенберга для армій групи “Південь” щодо українців. 10 липня 1941 р.	157
№ 17. Про політичне положення у Львові. Воєнний щоденник. 10 липня 1941 р.	159
№ 18. Розпорядження армії щодо українського питання. 11 липня 1941 р.	166
№ 19. ОУН-Бандери: відмова лояльності. 15 липня 1941 р.	170
№ 20. Німці поінформовані про групу ОУН-Бандери, яка йшла секретно на Київ. 12 липня 1941 р.	172
№ 21. Інструкція щодо громадського управління тилу. 16 липня 1941 р.	174
№ 22. Дальші плани щодо України і її території. 16 липня 1941 р.	176
№ 23. Лист Павла Скоропадського до Гітлера. 16 липня 1941 р.	188
№ 24. Повідомлення про більшовицькі жертви і німецькі розстріли. 16 липня 1941 р.	192
№ 25. „Добре продумана пропаганда“ ОУН-Бандери. 17 липня 1941 р.	198
№ 26. Декрет Гітлера про створення райхскомісаріатів. 17 липня 1941 р.	200

№ 27. МЗС: Акт 30.6.41 „не має жодного державноправного значення“. 21 липня 1941 р.	206
№ 28. Опінія МЗС Райху про відновлення незалежності 30.6.41. 21 липня 1941 р.	209
№ 29. Відповідь ОУН-Бандери на вимогу німців відкликати проголошення державності 30.6.41. 21 липня 1941 р.	213
№ 30. Справа прилучення Галичини до Генералгубернаторства. 28 липня 1941р.	224
№ 31. Карта німецького Райху, до якого включене Генералгубернаторство і Галичина. 1 серпня 1941 р.	228
№ 32. Емігрантам забороняється політичну й публічну діяльність у Райху. 2 серпня 1941 р.	230
№ 33. Лист А. Севрюка до канцелярії Райху в справі єдності української території. 2 серпня 1941 р.	232
№ 34. Протест Я. Стецька проти приєднання Галичини до ГГ. 3 серпня 1941 р.	236
№ 35. Протест Ст. Бандери проти шматування української території. 3 серпня 1941 р.	240
№ 36. Наказ армії арештувати бандерівських „агітаторів“. 5 серпня 1941 р.	243
№ 37. Про трудову повинність та примусову працю. 5 серпня 1941 р.	245
№ 38. Військове повідомлення про ситуацію. 10 серпня 1941 р.	248
№ 39. Розвиток ситуації в Україні. 18 серпня 1941 р.	251
№ 40. Декрет Гітлера про створення Райхскомісаріату Україна. 20 серпня 1941 р.	255

№ 41. Німецька інформація про пропаганду газети „За Радянську Україну“. 8 вересня 1941 р.	257
№ 42. Звідомлення армії про ОУН-Бандери і про настрої. 10 вересня 1941 р.	259
№ 43. Настрої в околицях Берестя і в Галичині. Вбивство О. Сеника і М. Сціборського. 10 вересня 1941 р.	263
№ 44. Поліційні інформації про “єврейське питання” в Україні. 12 вересня 1941 р.	270
№ 45. Звідомлення про політичні прагнення українців. 1-15 вересня 1941 р.	276
№ 46. Наказ про арештування членів ОУН-Бандери у зоні армії. 17 вересня 1941 р.	279
№ 47. Дальші інформації про ОУН-Бандери і про вбивство Сціборського і Сеника. 17 вересня 1941 р.	283
№ 48. Нові інформації про ОУН-Бандери і ОУН-Мельника. 18 вересня 1941 р.	290
№ 49. Міністерство Сходу не визнає жодних політичних вимог українців. 25 вересня 1941 р.	294
№ 50. “Задоволення старшої інтелігенції” після масових арештів бандерівців. 27 вересня 1941 р.	298
№ 51. Думки Гітлера та пропозиції Розенберга. 29 вересня 1941 р.	301
№ 52. Хто винищував населення в Україні? 12 жовтня 1941 р.	316
№ 53. Євреї, українці, більшовизм. 13 жовтня 1941 р. ...	318
№ 54. Звіт про політичну й економчну ситуацію в Україні. 20 жовтня 1941 р.	321

- № 55. Лист Української Національної Ради в Києві до Еріха Коха. Жовтень 1941 р. ....
- № 56. Програма діяльності Української Національної Ради в Києві. Жовтень 1941 р. ....
- № 57. Секретна інструкція Розенбурга Еріху Коху, райхскомісару України. 18 листопада 1941 р. ....
- № 58. Україна має стати житницею Європи.
20 листопада 1941 р. ....
- № 59. Наказ німецької поліції безпеки (СД) знищувати бандерівців без суду. 25 листопада 1941 р. ....
- № 60. Про шкільництво у військовій зоні.
29 грудня 1941 р. ....
- Особовий та географічний показчик .....

Короткий огляд основних праць В.Косика, виданих українською мовою.

Монографії, праці

- *Україна і Німеччина під час Другої світової війни, 1938-1945.* З французької переклав Роман Осадчук. Видання УККА, Нью-Йорк, 1992. Ця обширна монографія появилася також англійською мовою в Нью-Йорку, в міжнародному видавництві Пітер Ланг.
- *Україна і Німеччина у Другій світовій війні.* Переклад із французької Романа Осадчука, видання НТШ, Львів, 1993.
- *Тисячоліття християнства в Україні (988-1988).* Брюссель-Лондон, 1987. Ця невелика праця появилася українською, французькою, англійською, німецькою, фламандською, хорватською мовою (існує теж невиданий російський переклад).
- *Гійом Левассер де Боплян, Опис України...,* з французької мови переклав Володимир Косик. Видання Українського Католицького Університету. Рим, 1991. Готується видання в Україні.

Доповіді, статті

- *Українці в Франції,* в „Українські поселення. Довідник. Український соціологічний Інститут. Записки НТШ. Нью-Йорк, 1980.
- *Нездійснена подорож митрополита Шептицького до Риму в 1917 році,* в „Intrepido Pastori”. Науковий збірник на честь Блаженнішого Патріярха Йосифа в 40-ліття вступлення на Галицький престіл 1.11.1944. Український Католицький Університет св.Климентія папи. Рим, 1984.
- *До питання про еволюцію світогляду І.Франка,* в „Symbolae in honorem Volodymyri Janiv”, Збірник на пошану проф. д-ра Володимира Янева. Український Вільний Університет. Мюнхен, 1983.

- *Ставлення німців до ОУН і УПА (1941-1944)*, в „Українська Повстанська Армія і національно-визвольна боротьба в Україні у 1940-1950 рр.”. Матеріали Всеукраїнської конференції, 25-26 серпня 1992 р. Київ, 1992.
- *Українська Повстанська Армія*. Короткий огляд. Стрий, 1992.
- *Німеччина і Акт 30 червня 1941 року*, в „Національно-визвольна боротьба 20-50-х років ХХ ст. в Україні”. Збірник матеріалів Першої міжнародної наукової конференції. Інститут української археографії Академії наук України, Український центр документації національно-визвольної боротьби. Київ-Львів, 1993.
- *1) Український національний рух опору, 2) Реабілітувати чи визнати боротьбу ОУН-УПА?* Доповіді. Стрий, 1993.
- *Проблеми історії ОУН і УПА*. Матеріали наукової конференції „Організація Українських Націоналістів і Українська Повстанська Армія (історія, уроки, сучасність)”, Івано-Франківськ, січень 1993. Стрий, 1993.
- *Про шляхи розвитку церкви в Україні і Росії (ХІ-ХVІ ст.)* Український Історичний Журнал, N 2, N3, Київ, 1993.
- „Український Історик“ про ОУН і УПА „Український Історик“, N1, N4, 1994. Нью-Йорк, 1994.

Володимир Косиш
УКРАЇНА В ДРУГІЙ СВІТОВІЙ ВІЙНІ
У ДОКУМЕНТАХ

збірник німецьких архівних матеріалів

том 1

Комп'ютерний набір
Оксана Дунець

Обкладинка
Василь Сава

Технічний редактор
Гордій Левандівський
Ігор Карпінський

Підписано до друку з готових діапозитивів 4.02.97
Формат 84x108/32. Папір офсет. №1. Гарнітура таймс.
Офсетний друк. Умовн. друк. арк. 12.
Фіз. друк. арк. 20,16. Замовлення №197

Інститут українознавства ім. І. Крип'якевича НАН України
Львів, вул. Козельницька, 4, тел. 42-14-18

Жовківська книжкова друкарня
видавництва оо. Василянів «Місіонар»
293310, м. Жовква, вул. Василянська, 8

ББК 63.3 (4 Укр) 624
УДК 94(477)

Україна в Другій світовій війні у документах. Збірник німецьких архівних матеріалів. Т. 1 / Упорядкування і передмова Володимира Косика. — Львів: Інститут українознавства ім. І. Крип'якевича НАН України, 1997. — 384 с.

ISBN 5-7702-1029-X